

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Leven Ende Deughden Vande Vveerdighe Agnes Van
Heilsbagh Gheestelycke Dochter Onder de bestieringhe
der Societeyt Iesv**

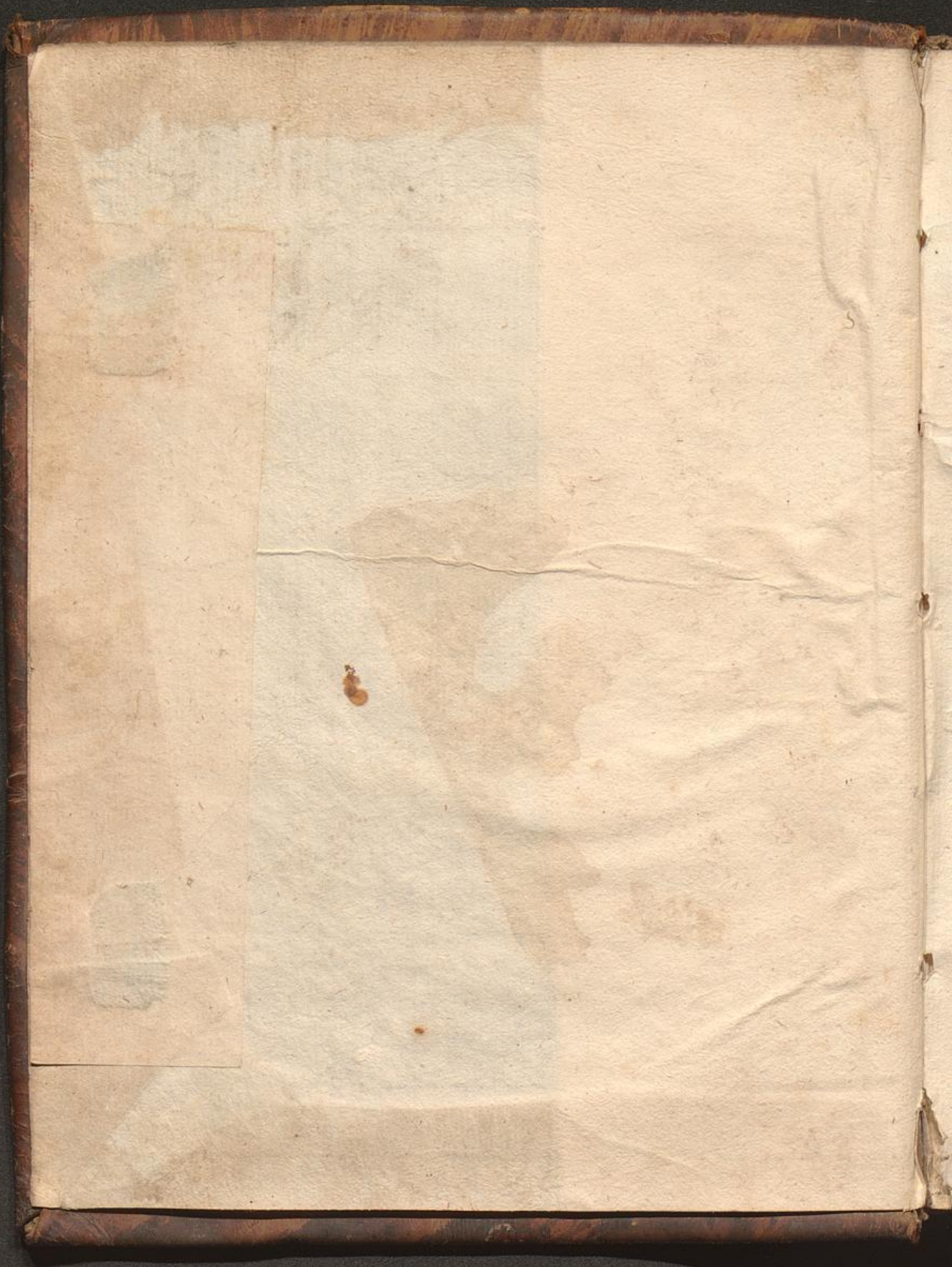
Huysmans, Daniel

T'Antwerpen, 1691

urn:nbn:de:hbz:466:1-37188

In. 2412.

~~Z. VII.~~

14.

K. IV. 26.

LEVEN
ENDE DEUGHDEN
VANDE
VVEERDIGHE
AGNES
VAN HEILSBAGH
GHEESTELYCKE DOCHTER

Onder de bestieringhe der Societeyt IESV

Door eenen Priester der selve Societeyt.

T'ANTWERPEN,
By Michiel Knobbact, by het Professen-huys der Societeyt Jesu,
in S. Peeter 1691.
Permissu Superiorum,

*Collegii Societatis Iesv Paderbornae.
Dono P. Joannis Kloppenburg*

L E V E N
E N D E D E U D I C H E
V A N H E T
V A N E E R D I G H E
A G N E S
V A N H E I L S B A G H
G H E S T E L L Y K E B O E K T J I D

Deze is bijtrenting der Zonning 1724
door eenen Tijdel der selve Boekdruy

V A N T W E R P E N
By Michiel Knobben by der Procten-ling, der Zonning 1724
in S. Peter 16. r.
Pruyffte Saperen.

PROTESTATIE

VANDEN

AUTHEUR.

GHemerckt dat onsen Alderheylighsten Vader Urbanus den VIII. den 13. Meert 1625, ende daer nae noch voordor verboden heeft, dat gheene boecken handelende van persoonen, die met ghevoelen van Heyligheyt gbestorven zijn, in 't licht soude komen sonder ondersoeck ende goetkeuringhe vanden Bisschop, ende den 5. Iuny 1631. sijn verbodt in sulcker voeghen uytgheleyt heeft, dat dierghelycke Boecken niet en souden aenveert worden, als eenighe heyligheyt oft saligheyt toeschrijvende aen de persoonen, wel nochtans als voorstellende dat op de zeden ende op het ghevoelen der menschen valt, met Protestatie, dat dese schristen gheen gewicht en hebben vande Roomsche Kercke, maer alleenelyck steunen op menschelycke kennisse van den Schryver: soo belijde ick, dat ick alles hier by brenghe, ende wille dat alles aenghenomen worde, volghens de stellinghen vanden Roomschen Stoel, aen den welcken ick my eerbiedelyck onderworpe.

A 2

VOOR-

' **T** Cort Begryp des Levens ende der deughden vande Weerdighe *Ioanna van Randenraedt*, dat onlanghs aen vele seer wel bevallen is, heeft my aengedreven om 't leven ende deughden vande weerdighe *Agnes van Heilsbagh* in 't licht te brengen.

Is 't saecken dat de seldsaeme vierigheyt van *Ioanna* onse ghemoederen tot verwonderinghe van haere Deughden, ende tot dancksegginghe van soo miltdaedighen Godt verweckt heeft, ick verhope dat de kennisse van d'overgroote jonsten met de welcke *Agnes* door de ghenade vanden selven Godt begaeft is gheweest, de selve uytwerckinghen sullen hebben.

In 't leven van *Ioanna* kanmen bemercken de groote ghemeynsaemheydt die d'Opperste Majesteit gheweerdicht te hebben met onbevleekte zielen, die van 't ltof der sonden afgesondert, of seer weynigh becladt zijn : in dit leven is te sien, dat d'oneyndelycke goedertierentheydt Godts, gheen mindere vrientschap ende liefde aen eene ziele bewyft, die vrywillighlyck in verscheyde ghebreken ende sonden vervallen zynde, de Godde-

delycke inspraecken waer-neemt, ende kloeckelyck sich op-recht naer den val. Want den Leser sal terstont in dit Verhael bemercken dat *Agnes* in haer eerste jonckheyt dapperlyck de quade ghenegentheden vande bedorven nature inghevolght heeft: maer vanden Hemel vermaent, ende tot liefde van eeuwighe ende Goddelijcke dinghen verweckt wordende, noch veel dapperder met uytnemende neerstigheyt ende drift de baene van een onghemeyne volmaecktheyt inghelooopen is.

d'Achtbaerheydt van dese hoogh-dravende Dochter, blyckt ten eersten, door dien dat sy Meesterse in't gheestelijck leven van *Ioanna van Randenraedt* gestelt is ende van Godt self tot dit ampt verkoren is. 'T welck sy ontrent den tijdt van thien jaeren, dat is tot haer af-sterven, in sulcker voeghen bedient heeft, dat *Ioanna* altijd verhevender ghevoelen van haer uytsteckende deughden gehad heeft, alrijdt begeerigher gheweest is van haer hemelsche onderwysinghen mede te deelen, ende altyt gewilligher om de selve te volgen. Waer *Ioanna* den gheest ghesoghen heeft, die wy in haer daden verwonderen, sal dit verhael uyt wijzen, ende den Leser sal

konnen oordeelen oft het leven van *Agnes* de schetse ende voor-beeldt gheweest is, die *Ioanna* in't voltrecken van haer gheestelijck leven ghevolgt heeft.

Ten tweeden blyckt haer achtbaerheydt uyt het ghemeyn gevoelen van haer verheven volmaecktheyt, dat inde gedachtenisse der inwoonders van Ruremonde leer levendigh blijft, ende niet open hout eenen soeten geur te verspreydē: niet-tegenstaende dat *Agnes* nu meer als vijftigh jaeren van dit leven verschenen is. Dies te meer, om dat de goede wercken, naer haer doot noch over blijven die sy in haer leven begoft ende ingestelt heeft: namentlijck d'onderwijnsinghe van d'arme kinderen door de Gheestelijcke Dochters. Want dit godtvruchtigh werck, dat met soo groote vruchten door soo vele vierighe zielen, noch tegenwoordighlijck ondernomen wordt, inde stadt van Ruremonde sijnen oorspronck van *Agnes* neemt, die als de fonteyne geweest is, uyt de welke dese gheestelijcke waeteren van goede vermaeninghen ende Goddelijcke onderrichtinghen aen de arme jonckheyt mildelijck toe-vloeyen. Van meer andere seldsaeme wercken, die sy kloeckelijck begoft ende voorspoedelijck

lijck uyt-gevrocht heeft, sal hier nae ghesproken worden.

Haer achtbaerheyt blijkt noch voorder uyt het ghevoelen der Biecht-vaders die haer conscientie bestiert hebben. Want dese, door groot-achtinge van haer deughden aengepraemt wierden om haer te belasten, dat sy beduydelijck met alle omstanden haer inwendighe gesteltenissen ende al wat haer ghemeynschap met Godt belanghde beschrijven soude, om door desen middel tot volcomen kennisse van haeren verheven gheest te gheraecken. Dit wiert haer besonderlijck bevolen van *P. Simon vanden Hove Rector der Societeit Iesu* tot Ruremonde, die inde leste jaeren van haer leven haeren Biecht-vader ende oock te samen van *Ioanna* geweest is. Ghelijck *Agnes* in dese jaeren vlamigher in Godt ende meer met hem vereenight was, als inde voorgaende: soo heeft desen Biecht-vader haer opgheleyt alles wat'er voor viel, met jaer en dagh te beschrijven: oordeelende dat Godts glorie ende sijne voorsichtigheyt sulckx vereyschte.

Ende gemerckt dat *Agnes* de hooghduytsche taele, die sy van haer jonckheyt geoeffent hadde, oock aldan, soo in 't spreken als in 't schrijven
met

met de nederduytsche vermenghde, ende dat haer schriften met seer kleyne letteren gheschreven waeren: soo is 't ghebeurt, dat desen Pater, die seer neerstelijck de schriften van *Agnes* keurde, de selve niet ten vollen verstaen konde. Dus heeft hy naer de doodt van *Agnes* aen *Ioanna* bevolen, alle de schriften die *Agnes*, soo in dese, als inde voorgaende jaeren gheschreven hadde, met bescheede letteren ende bequamere woorden uyt te schrijven: hier door blijckelijck maekkende de grootachinghe die hy hadde van dese Dochter.

Dese schriften die *Ioanna* met haer eyghen handt herschreven ende ten deele vertaelt heeft, hebbe ick in mijn handen: aen de welcke *Ioanna* op't eerste bladt desen titel gheeft. *Het leven vande eerweerdighe Agnes van Heilsbagh uyt haer eyghen schriften van my beschreven, door bedet vanden Eerw. P. Simon vanden Hove, alsdan Recteur alhier biinnen Ruremonde die sijne Eerw. niet wel lesen en konde, omdatse wat op't Ceuls trocken, ende dat het seer kleyn gheschrift was: met seer vele jonsten, ende menighvuldighe openbaeringhen, die sy van onsen lieven Heere ontfangen heeft, waer van sy uyt ghehoorsaemheyd recht sinnighe rekeninghe aen haeren Biecht-vader moest gheven.* Met
wat

wat wederspanningheyt van haer oodtmoedigh ghemoet, dat *Agnes* dese verholen dinghen aen de Biecht-vaders kenbaer ghemaect heeft, sal blijcken uyt dit verhael: Met wat rechtsinnigheyt; gheeft sy op verscheyde plaetsen te kennen. Want op eene van dese plaetsen schrijft sy aldus: *Willens ende wetens en sal ick niet anders segghen, dan ick gevoele: liever min als meer. Dit is Godt bekend: in wiens bewaernisse ick my bevele nu ende alle tijden Amen.* Met wat verheventheydt van Goddelijcke inspraken, ende openbaeringen; sal desen Boeck aenwijzen. De Biecht-vaders stonden dickwils verstedt, niet konnende voor de waerheydt aennemen dat sy in haer schriften lasen: maer sy antwoorde alsdan, in deser voeghen: *V. Eerw. is somwylen beanght, of ick alle dese voorgaende dinghen versiere. Dat wil ick in Godt laeten. Op sijnen tijdt sulden 't wy sien. Ick en gheve V Eerw: gheen onghelyck: want sulcke versieringhen al meer gebeuren. Maer Godt Almachtigh wil my bewaeren van soodaenigh quaet ende sonde, door de welcke ick mijn selven inden afgront der bellen soude stellen.*

Hadden wy dese schriften niet bekomen, de goede exempelen, die dese weerdighe dienerisse Godts in haer leven gegheven; ende de menigh:

B

vuldige

vuldige jonsten die sy vanden Hemel ontfangen heeft, souden aen de aerde verborghen, ende alleenelyck hier boven bekent zijn. Laet ons het licht gebruycken, dat wy in handen hebben, ende het selve op den kandelaer stellen, om vele andere te verlichten. Laet ons uyt dese schriften trecken, dat tot het ghemeyn beste profijtigh is: maer met behoorlijcke onderwerpinge aen den H. Roomschen Stoel, ghelijck *Agnes* self met dese woorden ghedaen heeft. *ick onderworpe my ghebeelyck, met alle dese dinghen onder den Stadthouder Godts, ende sijn H. Kercke: op dat ick nergens bedroghen en worde.* 26. Mey 1638.

Eer wy dit werck aen vatten, moet ick hier een ghetuygenisse by voegen, dienende tot voordere achtbaerheyt van dese Dochter, die ick vinde by de schriften, de welcke my dienen tot het schrijven van desen Boeck. Sekere Religieuse van de Orden vandē H. Bernardus te Ruremonde woonende, was vele jaeren een vande Gheestelycke kinders van *Agnes* geweest, ende hadde haer altyt voor Meesterse ende geestelijke Moeder ghehouden: sy is naer dat *Agnes* overleden was, van Ruremonde naer een Klooster van Westfalen versonden: alwaer sy de volghende getuygenisse ghe-

ghelchreven geeft, als Agnes elf jaeren gestorven was.

Ick Suster Catharina de Ortigosa, een vande minste geestelycke Dochters van onse weerdige Moeder Agnes, bekenne mei'er waerheyt, dat sy den tijdt van twelf jaeren, op den welcken ick met haer verkeert hebbe, ende van haer ben onder wesen gheweest, my alijt het aldervolmaeckste heeft voor-gesteld: sprekende van d'uyterste versmaedenisse sijns selfs, ende vernietinghe onder alle creaturen, ende te samen van een groote liefde tot Godt, ende sijn selven in gheen saecke te spaeren, daer sijn glorie vermeerdert kan worden.

Ick hebbe bevonden dat sy mijn gedachten heeft gheweten. Want eens by haer komende, met groote begeerte om te weten wat plaetse een van mijn geestelycke vrienden inden hemel besat, ende de meyninghe van dit te vragen bedeckende, seyde sy eer ick begonst te spreken; ghy soeckt eenige saecke van my te vragen, maer te vergeefs. Hout u te vrede met de wetenschap, dat hy inden Hemel leeft: sijn glorie sult ghy sien, als ghy tot de glorie sult komen.

Eens eenighe oneenigheyt hebbende met mijn Overste die my met harde woorden onthaelt hadde, voelde groote tegentheyte in mijn selven, om als een wormken my te veroetmoedighen, strydende tot den midden-nacht in mijn

ghemoet, eer ick mijnen wille konde overgeven: S'ander-
daeghs quam sy my besoecken: ende eer ick haer mijn
droefheyt te kennen gaf, seyde my: ghy wilt soo veel lij-
den; ende groote wercken doen: ende gister avondt en hebt
ghy u selven als een wormken niet kunnen overgeven.

Sy quam wederom my besoecken, als ick noch eens in
grootte swaerigheyt was, door eenigh tijdelijck ghebreck.
Segghende dat haer een Maeghden met naeme Marina
de Escobar inden nacht vermaent hadde, om naer een
Religieuse te gaen, ende haer te vertroosten, die in grootte
droefheyt ende ghebreck was. Seyde my, verstaen te
hebben dat ick die Religieuse was: ende sy gaf my te
kennen, wat my ontbrack. Ende inder waerheyt, ick was
alsdan in groot ghebreck, ende in grootte droefheyt om dit
ghebreck.

Den selven dagh als sy ghestorven was, soo ick in-
den avondt voor een Lieve Vrouwe-beeldt in mijn ghe-
bedt was, om voor haer ziele te bidden, verscheender een
klaer licht dat heel den omganck daer ick badt, verlichte.
Hier door wiert ick in mijnen gheest soo verblijdt dat ick
uyt-riep: O soete Moeder Agnes bidt voor my: ende van
alsdan voelde ick een grootte liefde ende betrouwen op
haer, die tot noch toe duert. In mijn droefbeden ende
twijffelinghen, versoecke ick troost ende hulpe door haer
ghebeden: ende worde noch daghelijckx haer hulpe gewaer.

Soo

Soo dat ick haer houde voor een volmaeckte ziele, die by Godt Almachtigh veel vermagh. Ende my dunckt dat mijne ziele altydt een besonder gratie verkyghet, soo dickwils als ick haeren bystant versoecke: ick moet bekennen, dat als ick met haer mocht spreken, als een ander mensch was, inde liefde Godts onsteken, ende begeerigh vande volmaecktheyt: want sy altyt het volmaeckste voor hiel.

Dit is't dat ick inder waerheyt van haer kan ghetuyghen, ghelijck het gheschiet is.

Suster Catharina de Ortigosa Religieuse vande Orden van Cisteaux, nu teghenwoordigh te Welveren in't Graefschap vande Marck in Westfalen 1651. den 15. December.

Ick beschryve dit Leven seer eenvoudighlijck, ende schier met d'eygen woorden die Agnes in haere schriften ghebruyckt: gheenen luyfter soeckende in dit werck, maer d'enckele waerheyt. Doch den Leser gelieve verwitticht te zijn, dat d'Openbaeringhen, Verthooninghen, Ghesichten, Hooringhen, vande welcke sy dickwils spreekt, niet en moeten verstaen worden, als of sy door d'uytwendighe sinnen altoos gheschiet waeren: want de ziele daer-en-boven een inwendigh gesicht ende gehoor heeft, dat veel edelder is: ghelijck blijkt aen de ghene die ervarent-

heydt hebben van 't beschouwende leven. Sy spreekt oock somwijlen, van onsen Salighmaecker of eenighen Heylighen wesentlijk ghesien te hebben : dit kan soo wel van eenighe gedaente, als van 't wesen verstaen worden. Wy fullen dese dinghen wat breeder inde Naer-reden verklaren : Laet ons dan de saecke aenvallen , die wy voor hebben.

EERS.

EERSTE DEEL.

I. CAPITTEL

Haer eerste Ionckheyt.

Agnes van Heilsbagh is geboren in't jaer des Heere 1597. in't Hertoghdome van Gullick, in't steden Wassenbergh, dry mijlen van Ruremonde gheleghen. Was begaeft met goet verstant, ende andere jonsten die vande nature versocht ende verkregen worden: maer vol van quade ghenegentheden, ende seer dertel van aert. Soo dat sy ghestadelijck een waeckende ooge noodigh hâdde, om door haer onversaeftheyt in haer eerste jaren niet te veronghelucken.

Dese dertelheyt heeft aen haer Vader ende sijn huysgenoten menighvuldige benautheyt veroorsaect, om dit kint van vier, van water, van andere sorghelijcke omstaenden te verhoeden, namentlijck, als in sijn huys eenen diepen put ghegraven wiert. Want *Agnes* aldan ses jaerigh, soo sy d'ooghen der toesienders konde ontslibberen, naer desen put als naer een vrede saecke toe-liep, sonder eenigh achterdencken van inden put te vallen. Waer door den Vader beweeght wiert, om dit Dochterken op een ander plaetse by sijn vrienden te stellen.

Agnes en bevont sich niet qualijck in dese verhuysinghe: om dat men aldaer minder opsicht op haer dertelheyt nam, als in haers Vaders huys; ende aldaer vrydom hadde van op de straeten te loopen. Ende alsoo

soo

foo in die plaetse vele menschen vande peste bevanghen wierden, liep dit wilpelduerigh kindt, oock in huysen die met de behaelende sieckte besmet waeren, vermaeck nemende inde doode lichamen van dese aflijvighe te sien: maer is door Godts bewaernisse van alle sieckte onverhindert ghebleven. Doch de vrienden by de welcke sy woonachtigh was, hier door seer beanght, ende gheenen middel vindende om haer in dwanck te houden, hebben den Vader hier van verwitticht, ende sijn Dochterken tot hem weder ghesonden.

Alsdan wiert *Agnes* van haer Vader ter schole ghesiert, om te leeren lesen ende schrijven: maer ende niet min, dan t'ghene haer toestont te doen: mits dat haer sinnen niet en vielen op 't leeren; maer op kinderlijck tijdt-verdrijf ende pyligckheyt. Want als't haer moghelijk was, ontliet sy de schole, om op de straeten te swieren: was twistigh onder andere kinderen: en vont oock gheen swaerigheyt inde selve hier ende daer te bestelen.

Alsaen den Vader hier over klachten aengebrocht wierden, is hy ghenootsaecht gheweest, sijn Dochterken t'huys te houden, om foodanighe ghebreken te stutten.

Haer woeligh ghemoet wiert door d'eenigheyt een weynigh ghetemt: ende naer verloop van tijdt wiert sy wederom naer de schole ghesonden: met baet ende meerderen voortganck als vooren, doch die niet en bleef duren: want haren levenden gheeft gheen vernoeginghe vindende inde stilligheyt ende aendachtigheyt, die de leer-kinderen noodigh is: veel driftigher sich bekommerde met het huys-werck, als met de schole.

schole. Sy stack de hant aen huysfelycke diensten, ende dat met soodanighe aerdigheyt ende bevallijckheyt, dat men ter oorfaecke van dese goede diensten haer seer geerne ghedooght heeft t'huys te blijven: ende aldus quam sy schier alles te vergeten, wat sy in de schole gheleert hadde.

Daer-en-tusschen bemerkte *Agnes* dat andere dochters, die inde schole haere mede-gesellinnen gheweest waeren, ervarentheyt van lesen ende schrijven bekomen hadden, ende bevont sich in dese konsten onwetende. Hier over hert-sweer voelende, versocht van haren Vader, om de schole wederom te heremen: maer desen meer vervallen op de goede ende profijtighe huys-diensten, als op de noodighe onderwijsinghe van dese Dochter, en heeft soo redelijck versoeck niet willen toestaen: doch is, oock teghen sijnen wille ende met verlies van dese huys-diensten, hier toe, door Godtschickinghe, ghenootsaeckt gheweest. Want alsoo te Wassenbergh een peste ende groote sterfte der menschen opstont: kreegh den Vader achterdencken, dat *Agnes* wederom naer huysen soude loopen, die met de peste besmet waren, ghelijck sy voor desen ghedaen hadde. Welcke vreesse hem beweeght heeft, om haer anderwerf tot de selve vrienden te stieren, by de welke sy voor desen ghewoont hadde: alwaer sy de ghewenschte gelegentheyt vande schole ghenoten heeft.

Sy was ontrent elf jaren out als sy van huys vertrock, ende dat wederom met vernoeginghe: want de dertele jonckheyt geerne ontbonden is. Sy hernam dan de schole: maer voorderende in de eerste wetenschappen der kinderen, voorderde te samen in ver-

C

sচেyde

ſcheyde ghebreken. Sy vervoeghde ſich by Dochterkens van haeren ouderdom, | namentlijk die wilder van manieren waren: by dit gheſelſchap hoorde ſy onghelſchickte woorden ſpreken, ende ontuchtighe liedekens ſinghen: ende viel in verſcheyde ghebreken. Onder dit gheſelſchap hadde ſy d'opperhant van alle loosheyt ende boosheyt, ſoo ſy ſchrijft: behoudens inde wercken die ſtrijdigh zijn teghen de ſuyverheyt, ghelijck terſtont ſal gheſeyt worden.

Inden tijdt der vruchten, was ſy d'aenleyſter, om in vremde boomgaerden appelen ende peiren te plucken: ende quam ſomtijts met heele laſten van gheſtolen vruchten naer huys, ſonder vande huys ghenoten hier over berispt te worden: door deſe quaede gedoogentheyt verſtijvende in dierghelijcke misdaden. Sy en maecte oock gheen ſw aerigheyt, in eenigh gelt van haer vrienden te ſtelen, doch niet veel: want de ſomme, ſomtijts twee, ſomtijts dry, ten hooghſten vier ſtuyvers was.

Ende ghemerckt dat haer vrienden, ende ſchier alle d'inwoonders van dat landt ſoo verre tot de Luterſche dolingen helden, ende ſoo vervallen waeren van alle godtvruchtigheyt, dat ſy, de kerckelijcke Geboden miſachtende, op vaſten-daghen, ende oock in den vaſten vleefch aten: ſoo volghde *Agnes* ſeer ghewillichlijck deſe quaede exempelen.

De ſelve vrienden begaven ſich binnen s'huys, oock op Heyligh-daghen, tot ſlavelijcke wercken, ende *Agnes* dede het ſelve.

Sy en gonghen niet ter kercken om Miſſe te hooren, dan op Sondaghen ende Heyligh-daghen., ende dat meer om eenighen ſchijn vande Catholijcke Religie

gie te behouden, als uyt waere godtvruchtigheyt: dit wiert oock vlytelijck ende mildelijck van *Agnes* ghevolght. Want sy somwijlen op dese daghen teghenwoordigh was inde Misse; ende somwijlen, verleyt wordende door het spel, op't eynde der Misse naer de kercke quam, om met de reste uyt te gaen, ende den schijn te behouden van Misse ghehoort te hebben.

Sy bekent, noyt dese jaeren goede biechte ghesproken, ende nochtans twee reysen ghecommuniceert te hebben: want sy aen den Biecht-vader haer grootste sonden versweegh, willende van hem aenghesien worden voor een heyligh Vat: ende eyndicht het verhael van haer dertele kintsheydt met dese woorden; *Och Heere, en wilt de sonden van mijne jonckheyt niet indachtigh wesen: maer weest mijnder genadigh, gelijk ick van u vertrouwe.*

Ick bemercke inde wispelduerigheydt van haere jonckheyt, die heel teghenstrijdigh was aen de jonckheyt van *Ioanna van Randenraet*, eenighe merckelijcke vonxkens van goede zeden, die den goedertieren Godt aldan in dese siele inghestort heeft, de welcke hy tot onghemeyne deughden verkoren hadde.

Ten eersten, *Agnes* voeghde sich ghemeynelijck by arme ende ghebreck-lijdende kinders: ende handelde liever met dusdanige, dan met andere die rijcker waren; al was sy van kleedinghe, ende van onderhout, aen de selve seer onghelijck. Ende en heeft van dit gheselschap niet afgheweken, al wiert sy dickwils met woorden, ja met slaghen hier over bestraft.

Dit beteekende eenighsints haer ootmoedigh herte, dat met de verwaentheydt van rijckdommē en wereltsche pracht niet verydelt en was: en kan als een voor-

teeken ghenomen worden , dat sy inde voordere jaeren , onder arme menschen , naer t'exempel des Saligh-makers , geerne soude verkeerem.

Ten tweeden , sy was seer gheneghen , om de behoefte van dese arme kinders met aelmoessen te helpen. Droegh dickwils tot lavenisse van dese arme Dochterkens eenighe eet-waere naer de schole , dese aelmoessen verberghende onder haer kleederen , om voor d'ooghen der menschen haer bermhertigheyt te bedecken. Dit was wederom de gront-verwe vande selfame bermhertigheyt , die sy in haer volghende jaeren aen de behoefte menschen bewesen heeft.

Ten derden , tusschen d'involghen van verscheyde quaede genegtheden , die hier boven ghemelt sijn , heeft sy van haer eerste jonckheydt eenen over-grootten ende stantvastigen afkeer ghehad , van alle werken , die teghen de suyverheyt strijden. Welcken afkeer Godts voorsichtigheyt ende goetheyt haer schijnt inghestort te hebben , op dat haer siele ende lichaem , die hy' voor sijn besondere woon-stede verkoren hadde , tusschen alle perijckelen , van alle vleckes der onkuysheyt onghindert soude blijven. Want wat d'ongheschickte woorden ende ontuchtige liedekens aengaet , waer van wy ghesproken hebben , het schijnt dat haer minderjarigheyt ende onwetentheyt , soo wel dese , als andere voornoemde sonden , seer vermindert. Den haet die sy teghen d'onsuyverheyt hadde , en kan ick niet beter , als met haer eyghen woorden voorstellen. Sy schrijft aldus : *Vat de Suyverheyt aengaet , my docht , dat ick liever hadde terstont te sterven , als iet sulckx toe te staen : soo groot was mijnen schroom van die sonde. ick was dick wils inde perijckelen : maer ick en schoude*

schoude soo seer de perijckelen niet, als ick behoorde te doen, volghens den schroom, die ick aengaende dese dinghen in my ghevoelde. Als ick noch somwijlen hier op dencke, en wete niet waer my selven laeten, uyt schaemie, ten opsicht van Godt, ende uyt danckbaerheyt tot hem, die my naer soo groote ondanckbaerheydt gheweerdicht heeft tot hem te trecken. Och wat doet die groote vrijheyt, die men gheeft aen de jonghe jeught! Wat en doet den vyant der menschen niet, soo door sijn selven, als door menschen, die hy tot middel ghebruyckt, om ons onder sijn bedwangh te brengen, door alderley quaet! Ghelijck ick hier in dese landen ghesien ende ghehoort hebbe. Ick dencke noch al dickwils by mijn selven, hoe Godt Almachtigh soo goet is, dat hy beele steden ende landen niet en verderft, om de groote sonden van onsuiverheyt, die niet alleen onder oudere, maer oock onder de kinders gheschieden. Och hoe ist moghelijk dat d'aerde sich niet en opent, om die te verslinden! D'eeuwighe Wijsheyt moet inder eeuwigheyt van alles gheloost ende ghedanckt zijn, die my in't midden des viers bevaert heeft: want ick hier toe quaet ghenoeck was van mijn selven.

II. CAPITTEL.

Beginfelen van haer deughsaem leuen.

DEn duyvel meynde sekerlijck dese siele in sijn netten te hebben, die hy soo vlijtigh sagh tot het quaet: verhopende dat soo boosen aert met de jaeren noch meer toe nemen soude, maer de bermherdigheyt Godts die haer vander eeuwigheyt voor sijn besondere Bruyt verkosen hadde, en heeft niet langher willen uytstellen het ghebruyck van sijnen krachten

tighen ende behulpsaemen arm, als tot haer twelfste jaer: ende heeft alsdan, als wanneer *Agnes* op den rechten wegh der ketterye ende der verderfenisse was, haer eyghen dertelheyt ghebruyckt, om haer eerst tot stilligheyt, ende voorts tot alle deughsaemheyt te brenghen.

By de selve Vrienden noch woonende, wiert sy alenskens wilder als den wilsten knecht: ende klom tot het opperste van schuren ende stallen; aenlockende d'andere Dochterkens om het selve te doen. Maer 't is ghebeurt, dat sy seer hoogh geklommen zijnde, van boven tot beneden ghevallen is: soo dat het wonder schijnt, dat sy 't leven niet verloren heeft. Doch Godt was hier, ghelijck op andere plaetsen, ende perijckelen, haeren bewaerder: die haer straffen, maer niet dooden wilde. Sy lagh langhen tijdt buyten haer selven: ende tot haer selven ghekomen zijnde, voelde groote pijnen in beyde haer armen: maer en dierfover dese pijnen niet klaghen.

Hier na wiert sy weder ghestiert naer haers Vaders huys; daer sy de ghedurighe arm pijnen niet en konde bedecken: maer versweegh evenwel haeren val, die den oorspronck der pijnen was. Dese pijnen in beyde haer armen, die haer langhe jaren by ghebleven, ende daer na wonderlijck afghenomen zijn, brochten haer tot stilligheyt: al bleef haer herte tot haer voorgaende woelinghen even gheneghen als voren. Voorwaer eenen gheluckighen Val, die haer bereyt heeft, om allenskens naer de siele op te staen, ende door de kranckheyt des lichaems, den gheest tot hemelsche dinghen te verheffen.

Ghemerckt dat sy door dese pijnen, niet veel uytgaen

gaen of swieren en konde: sloot sich in een kamer, oeffenende oock op Heyligh-daghen slavelijcke werken, na de Luthersche maniere, die sy gheleert hadde. Want sy gheneghen was tot het ciersel des lichaems volghens haeren staet, ende oock besonderlijck tot de nettigheyt des huys: welcke geneghentheden in haeren gheeft soo levende ende driftigh waeren, dat sy oock op de Heyligh-daghen, haer handt-werck socht te verwoorderen, ende het huys te suyveren van alle vuyligheyt. De liefde tot de huysfelijcke nettigheyt ende properheydt, is haer alle haer leven by ghebleven: want sy noyt vuyligheyt in het huys-houwen en heeft konnen verdragen, segghende dat de vuyligheyt by de helle moet vergheleken worden, daer alle vuyligheyt te samen vergaedert is.

Haer oude mede-ghefellinnen quamen haer, naer haer wederkomst, besoecken: *Agnes* dede sich loochenen, namentlijck op Heyligh-daghen, als sy besigh was met haer handt-werck. T'is eens ghebeurt dat dese vriendinnen tegen haeren danck binnen komende, onversiens haer kamer gheopent hebben, ende opeenen Feestdagh haer besigh vonden met slavelijck werck. Aldus is dit misdaet ter ooren van haer Vader ghekomen: waer over sy dapperlijck bekeven wiert, ende sulckx voortaan heeft moeten laeten. Want haer Vader goede sorghe droegh, dat sijn kinderen Christelijck ende Godtvruchtelijck souden opghevoet worden: van de welcke het meeste deel gheestelijck gheworden zijn.

Tot haer voordere beternisse, heeft den goedertieren Godt in een verdoogh oft verbeeldinghe haer beduydelijck voor-ghestelt d'afgrijselijckheyt der helle, ende

ende uytdruckelijck aenghewesen de plaetse, die tusschen dese vlammen, ende onsaligh gheselschap voor haer bereyt was, indien sy voortgongh in haer aenghenomen maniere van leven, t'welck haer soo be-roerde ende soo onstelt heeft, dat sy naderhant in haer meerder-jaerigheyt, dit ghesicht beschreven heb-bende, dese woorden daer by voeght. *O grooten Godt! Wonderlijcken Godt! Wie sal uwen lof kunnen uyt-spreken? O goetheyt ende barmhertigheyt over eenen soo ellendighen worm der aerde! Hoe voor-komt ghy ons, die vuyldeer zijn dan alle vuyligheyt! Daerom moet ghy inder eeuwigheyt ghe-benedijdt zijn.*

Dese waerschouwinghe, die sy vanden hemel tot haer beternisse ontfanghen hadde, was krachtigh; maer nochtans vruchteloos, in't beginsel: om dat haer weder-spanigh ghemoet teghen de goddelijcke inspraeken seer strijdigh was, ende niet en wilde afgheruckt worden vande quaede gheneghentheden, die sy tot noch toe inghevolght hadde.

Sy bleef hertneckigh teghen Godt, ende teghen sijn goddelijcke inspraeken; socht soo droeve inval-len te versetten; hiel haer herte op de vorighe ghe-woonte ghevestight. T'was haer lastigh tot goede ende heylighe wercken ghepraemt te worden; ende op Sondaghen ende Feestdaghen ghenootsaecht wesende om in den Kercken-dienst teghenwoordigh te zijn, gonck met teghenheyt naer de Kercke, en door enckel bedwanck. Als sy eens in de Kercke was, is't door Godts ghehenghenisse gheschiet, dat'er een Sermoon vande vier uyttersten ghepredickt wiert. Den Predi-kant verthoonde, hoe dat alle menschen inden uyt-tersten dagh voor haeren Rechter Jesus Christus ver-schijnen

schijnen fullen, ende ieder alfdan voor sijn selven sal moeten rekeninge geven, van alle gepeysen, woorden ende wercken: ende dat sonder hope van eenigen voorspraecker te bekomen.

Hoe dat sy in dit Sermoon gestelt was, beschrijft sy met dese woorden. *Hoorende den Predikant ende hem aensijnde, scheen ick de helle ende den hemel geopent te sien, ende dat my door mijnen vryen Wille den keus gheoffert wiert, om tot een van dese twee eeuwig-durende woonplaetsen in te gaen. Eeuwelijck Godts aenschijn te besitten, oft eeuwelijck dat te derven, ende in die plaetse te branden, waer toe ick my een goet bereytsel ghemaect hadde, soo ick voort-gongh in mijne aengenomen weghen. Dit was afgrijselijck om sien, ende onmoghelijck om met woorden te verklaeren. Inde eeuwighe blijdschap des Hemels sagh ick Godt, met een groote menichte van Heylighen, van de welcke ick vriendelijck genoot wiert, besonderlijck vande Koninghinne van alle: inde helle sagh ick dat onsaligh geselschap, dat tot het eeuwig vier, veroordeelt was.*

Hier door voelde sy sich heel ontstelt, siende, dat sy 't een of d'ander, moest aenvatten: of de helle erven, voort-gaende in haer oude manieren; of de deught aenvatten, om den hemel te besitten. Den tegen-strijdt van haer ongebonden jonckheyt, was soo wederspannigh aen d'inspraecke Godts, dat sy meer als veertien daghen ende nachten niet anders in haer ghedachten en hadde, als d'eeuwigheyt. Sy socht een eynde in d'eeuwigheyt, maer en vont'er geen. Haer huysgenoten door dese onverwachte veranderinge, en wisten niet wat haer gebrack: ende vreesden dat sy uytfinnigh soude worden. Want sy de gesteltenisse van haer gemoet aen niemant en verklaerde: maer en hiel

D

niet

niet op, van te segghen: *Eeuwigh, eeuwigh, eeuwigh.*

Ten lesten keerde sich tot Godt, aenroepende den bystandt vande Goddelijcke Moeder, om vanden hemel te verstaen wat sy doen soude. Sy sagh claerlijck, dat het noodigh was een ander leven te beginnen, 't welck aen de nature moeyelijck soude vallen: ende voelde groote moet om 't selve t'omhelsen: verfocht alleenlijck Godts wille te kennen, ende te weten, hoe sy dit leven aen-leggen soude: met opset vanden wille Godts te volghen, ende allen teghen-strijdt t'overwinnen, oock met verlies van haer leven: Vastelijck hechtende haer betrouwen op Godt, ende op de voorspraek van sijn Alderheylighste Moeder.

III: C A P I T T E L.

Voortganck van hae r deughdzaam leven.

IN deser voeghen voor-ghenomen hebbende de Godtsdienstigheyt te behertighen, heeft sy sonder uytstel bequaeme middelen gesocht ende ghevonden, om sich aengenaem te maecten aen haeren Schepper.

Voor al viel haer inden sin, dat sy moest een ootmoedighe ende volkomen Biechte spreken, Godts hulpe ende licht versoecken, om tot kennisse van haere sonden te komen; de selve met groot leetwesen versaecken, met vast voornemen van niet meer te vallen. Sy verstont Inwendelijck dat dit Godts wille was: ende en wist niet hoe sy dit werck soude ter handt nemen. Sy en hadde, soo haer docht, geen genoeghsaeme wetenschap, om bequaemelijck haer sonden te biechten: ende en wist niemant aen den welcken sy dese
on-

onderrichtinghe soude derven vraeghen.

In dese benauwtheyt quam haer te voren, dat sy soude trachten een boexken te bekomen, handelende van de Biechte. Dit bekomen hebbende, begoft het selve te lesen, ende aen te teecken, daer sy plicht vondt. Alles bereydt hebbende, sprack haer Biechte aen den Pastoor van Wassenbergh; maer en vondt gheen ruste in dese Biechte: om wat redenen en seght sy niet.

Daerom socht sy van Wassenbergh naer Ruremonde te reysen, om anderwerf haer sonden te verklaeren aen eenen Pater der Societeyt Jesu, die onlanckx inde stad van Ruremonde haere wooninghe ghenomen hadden. Sy heeft dese ghelegentheyte bekomen, ende haer Biechte aldaer wederom gesproken met voldoeninghe. Aldus was haere ziele ghesuyvert, soo sy verhopte: 't welck den eersten ende noodighsten middel was tot een beter leven.

Te Ruremonde wesende, sach sy inde kercke der Societeyt eenighe Geestelijcke Dochters, seer godtvruchtigh ende gestichtigh in haere seden. Dese maniere van leven beviel haer seer wel: maer liet dit voor alsdan ongeacht voor-by-gaen. Doch uyt het aenschouwen van dese Dochters, die daghelijcks met alle seeghbaerheit teghenwoordigh waeren in 't heyligh Sacrificie der Misse, wiert sy gedreven, om voortaan insgelijcks alle daeghen met den Priester dat Hooghweerdigh Sacrificie aen den Hemelschen Vader te offeren. Het scheen dat sy in haer ziele inwendelijck iemandt gevoelde, die haer tot dit werck aenstouwde: ende dit was den tweeden middel, die Godt haer voorstelde, tot een godtvruchtigh leven, te weten, daghelijcks Misse te hooren,

Hier in voelde sy grooten tegen-strijdt: Want ghemerckt dat dese godtvruchtigheyt te Wassenbergh niet geploghen en wiert, dan enckelijck op Sondaghen ende Heyligh-daghen, alswanneer oock vele aen't hooren der Misse ontbraecken: viel haer in den sin, *Wat sullen de menschen segghen?* Maer noch stercker inwendelijck gedreven wordende, om dese heylige oeffeninghe t'ondernemen, heeft sy vast ghestelt, aen de Goddelijcke inspraecke te ghehoorsaemen.

Soo dan naer huys weder-gekeert zijnde, gonck daghelijcks naer de kercke, volghens haer voornemen, om in de Misse teghenwoordigh te zijn: Maer ghemerckt dat het menschelijck opsicht niet ganschelijck overwonnen en vvas, socht sy dit vverck met alle vermogen voor d'oogen der menschen te bedecken. Soo verre dat sy, oock inde kercke, daer geen menschen en vvaeren, sich verstack in een hoexken, om van niemant betrapt te vvorden.

De vermijdttheyt in een goet vverck is mishaeelijck aen Godts oogen. Daerom voelde sy geduerlijck dese inwendighe berispingen: *VVaerom verberght ghy V voor de menschen? ghy en moet geen menschen vreesen, maer Godt. Laet de menschen segghen dat hun beliest: Godt sal V in alles te hulpe komen. En volght gheen menschen, maer Godt alleen.* Hier door wiert desen strijdt door-broken ende overwonnen: ende Agnes gonck voortaan allen daght opentlijck naer de Kercke, sonder op oogen of woorden der menschen te passen.

Dese kloeckmoedigheyt heeft den wegh gebaent, om noch voorder van haeren Hemelschen Stierman onderwefen te worden: Die haer in gaf, dat sy niet alleenelijck dagelijckx misse hooren, maer door de
commu-

communie meermaels op het jaer, van dit goddelijk Sacrificie deelachtigh soude zijn. Dit was den derden middel der deughdzaamheyt die haer van Godt voor gewent wiert: te weten het menighvuldiger gebruyck der HH. Sacramenten.

Sy heeft dan veerdighlijck voor-ghenomen, alle Hoogh-tijden des jaers, ende alle Fecstdagen van onse Lieve Vrouwe, te biechten ende te communiceren: ende heeft terstont dit te werck gestelt, niet tegenstaende dat vele monden niet luttel en smalden op dese nieuwigheyt, die te Wassenbergh buyten alle gebruyck was.

Wat en vermagh t'exempel niet; t'zy in't quaet, t'zy in't goet! Het quaet exempel wort seer lichtelijck ende seer gewillighlijck ingevolgt, om de quaede ende beklagelijcke genegentheyt der nature: het goet exempel voelt tegenstrijt, ende verwint nochtans allen tegenstrijt door de mede-werckinge vande gratis Godts. *Agnes* sagh in haer landt, dat die tot Godtsdienst sich begaven, met vingeren gethoont ende beschimt wierden: ende volghde de voet-stappen die d'ander gongen. Godt raeckt haer herte, ende verweckt haer, om niet alleenlijck op Sondagen ende Heyligh-dagen, maer oock op wercken-dagen inde misse tegenwoordigh te zijn: Sy is gehoorzaam, en hoort dagelijckx Misse: maer met soodaenigh achterdencken ende vermijtheydt, al of sy een leelijck feyt begaen hadde. Sy gaet ter Kercke, maer soeckt in't beginsel d'oogen der menschen op de straetē te vluchten, ende wenscht van niemant gesien te worden: verberghht sich inde Kercke in eenen hoeck, daer nochtans niemant als den Priester met sijnen dienaer inde

Kercke was: vreesende gelijk de quaet-doenders, op dit stuck bevonden te worden. Ten lesten overwint sy mannelijk allen tegenstrijt: ende gaet opentlijk de wegen, niet die d'andere gongen, maer die-men behoort te gaen. Hoort dagelijckx Misse in't gesicht van een ieder: Gaet meermaels op een jaer tot de Biechte ende tot de H. Communie: ende door dese kloekmoedige voorstellinge verweckt sy terstont vele andere, om soo loffelijk werck te volgen. Sy getuyghat dat de treffelijckste Dochters vande stadt haer dagelijckx volghden, om misse te hooren, naer dat sy voor-gegaen was: dat andere, soo mans als vrouwen, Rentiers ende Borgers, oock gevolght zijn: ende dat in korten tijdt het misse hooren, biechten, communiceren, een gemeyn gebruyck is geworden, dat vele jaeren te voren niemant en hadde dervé bestaen. Soodanigh vermogen, ende soo gheluckigen uytval heeft het goet exempel van een Dochter gehadt.

Den eersten die haer naer gevolght is, was eenen Jongh-man, woonachtigh recht over haer huys: den welcken haer Godtvruchtigheyt afgespiet hebbende, haer gevolght is, in daghelijcks Misse te hooren, ende voelde oock genegentheyte om volgens haer exempel dickwilder te Biechten ende te Communiceren: Maer wiert weder-houden, gelijk *Agnes* door d'opspraecke der menschen. Hy sprack met haer, van dit voornemen uyt te wercken, maer seyde: *Wat sullen de menschen segghen? Agnes* Antwoorde: *Wat sal Godt segghen, als wy't goet laeten om de menschen?* Sy gaf hem moet, ende hy volghde haer exempelen sonder opsicht op de menschen te nemen.

Voorder zijn oock andere Dochters, Vrouwen, ende

de mans-perfoonen gevolght, die op onse Lieve Vrouwe-dagen, ende namentlijk op de Hoogh-tijden des jaers de HH. Sacramenten gebruyecten.

Aldus is te Wassenbergh dese berispelijcke onachtsaemheyte der godtvruchtige Oeffeningen te niet ge-
gaen, die *Agnes* getuyght met haer oogen gesien te hebben: de welcke soo groot was gheweest, dat op't Hooghtijt van Kersmisse, niet een enckel mensch ter tafel des Heere gonck.

De lofweerdige herstellinge van soo Heylige wercken, is door 't goet exempel van *Agnes* noch vervoordert ende versterckt geweest, als wanneer sy van Godt genoot wiert, om noch mildelijcker dit H. Sacrament te nutten. Sy en hadde tot noch toe dit niet gedaen, dan op Hoogh-tijden, ende eenige Feestdagen, soo geseyt is: maer wiert noch voorder gedreven, om alle Sondagen ende Heyligh-dagen te biechten, ende wesentlijk onsen Heere t'ontfanghen.

Hier toe van Godt verweckt zijnde, heeft sy sonder uytstel dit werck begoft: ende willende insghelijck oock in andere dese gewoonte vervoorderen, heeft voor al den voor-gemeldé Jongh-man aen-gepraemt, ende lichtelijck beweeght, om hier in van gelijckerhandt vast te zijn.

Sy getuyght dat dit een seer godtvruchtigh jonghman was, ende dat hy op desen tijdt oock belofte van eeuwighe suyverheyt aen Godt ghedaen heeft: dat hy alle Sondaghen ende Heyligh-daghen ter H. Communie gongh: dat hy salighlijck inden Heere ghestorven is, naer dat sy eenighe jaeren te Ruremonde gewoont hadde. Want hy alsdan sijn saligh afsterven aen haer kennelijck gemaect heeft, s'nachts voor haer bedde verschijnende.

Den

Den vierden middel die Godt tot vervoorderinghe van haeren Gheestelijcken voortganch voor-g Hewent heeft, vvaerē geestelijcke boecken, naementlijck de levens der Heylighen: op dat sy uyt dese boecken soude leeren vvat haer te doen stont, om meer en meer tot haeren Schepper te naerderen. Hier bemerckte sy de lijf-kastydinghen, ende oeffeninghen van andere deughden, die de Heylighen ondernomen hebben. Hoe sy in haer selven dese dinghen uyt-gedruckt heeft, die sy in dese Levens las, sullen de volghende Capittels aenwijfen.

IV. CAPITTEL

Cloeckmoedigheyt inde bewaernisse der Suyverheyt.

AL vvas sy noch seer jonck, is even-wel van't beginsel haerder bekeeringhe, ende oock te voren, met verscheyde aenstooten van onsuuyverheyt bevochten geweest; die de helle tot verderffenisse van dese kloeckmoedighe ziele opgestockt ende Godt tot beproevinge van haer Maeghdelijcke reynigheyt toegelaeten heeft. Sy hadde van haer eerste kintsheydt grooten ende sonderlinghen af-keer, soo van alle sonden des vleesch: als van alle persoonen die door het in-volghen van dese ongereghelde lusten, tot haerder zielen verdoemenisse Godt vergrammen. Ende horende dat jemandt slave vvas van soo vuyle genegentheden, dede geerne alle neerstigheyt, om diergedijcke ontuchtigheyt te beletten.

Haeren Vader hadde te Wassenbergh twee huysen, die hy beyde voor sijn vvooninghe hiel. Terwylen dat
hy

hy met sijn huysgesin een van dese twee huysen bewoonde, sloop een maert met een andere vrouw-perfoone in't ander huys, om het selve by nacht te bewaren. *Agnes* hadde ergens ghehoort, dat in dit tweede huys, eenigen onbehoorlijcken ende ontuchtigen handel omgonck, die *Godt* grootelijckx vergramde, ende diefvolgens haer seer mishaeghde. Overfulcks socht klaere kennisse van soo gewichtighe saecke te hebben, om met al haer vermogen dit quaet te verhoeden: ende sloegh met haer suster die ouder vvas, desen raedt. Dat sy te samen, op den spaden avondt, als het tijdt vvas van slaepen, onverwachts naer dat huys souden trecken; ende dese maerte met d'andere vrouw-perfoone naer't eerste huys senden; segghende dat sy dien nacht in dat huys souden verblijven, ende aldaer in hunne plaets slaepen. Dese maerte ende haer mede-gesellinne vielen in't beginsel weygerigh aen soo onverwacht bevel: maer hebben ten lesten moeten wycken aen den wille van dese twee susters, ende verschuyven. De twee gesusters alleen wesende in dat huys, wierden met eenige vreesse bevanghen, als sy begosten alle de perijckelen die in dat huys konden voor-vallen, rijper op te wegen, dan sy te voren gedaen hadden: droeghen groote forge om seer nauwelijckx alle deuren ende vensters te sluyten: bevalen sich in de bewaernisse van *Godt* Almachtigh ende sijn *H. Moeder*: ende gongen te bedde in haer kleederen, om veerdigher op te staen, waert saeke dat iemant, volgens haer achterdencken, by nacht hadde binnen gekomen: Sy stelden beyde haer betrouwen op *Godt*: maer en konden niet wel slaepen, door de woelende ghepeysen, die haer groote bangigheyt ende benaut-

E

heyt

heyt veroorsaecten: ontrent middernacht, hoorden sy wat veselen ontrent de kamer daer sy binnen waren: luysterden wat het was, ende saghen inde duysterheit vanden nacht, die door de maene vermindert wiert eenen man inde kamer komen; sy springen op, ende *Agnes* roept overluyt: *Iesus Maria bewaert ons. Wie is hier? Zijt ghy van Godt, seght de reden van uwe komste: zijt ghy vanden duyvel, vaert inden afgront der helle, ende laet ons onbeschaedicht.*

Desen man door dit onverwacht gheselschap verbaest staende, verfocht dat sy stil-swijgen souden: ende door sijn spreken wiert *Agnes* hem kennende. Vliegt hem in't hayr, soo dat een deel van sijn hayr in haer handt bleef: overgaet hem met straffe woorden ende draeght sich soo kloeckelijck, dat desen man genootfaeckt was te vertrecken. Sy ondersochten by daeghe, lanckx waer hy binnen gekomen was: ende bevonden dat hy een venster overweldight hadde. Sy vernagelden desen inganck, ende siende dat haer achterdencken wel gegront, ende desen eersten tocht wel geluckt was, stelden oock den tweeden keer heymelijck in't selve huyste vernachten. Desen onsuuyveren mensch meynende alsdan ander geselschap te vinden, keert oock den tweeden nacht wederom: die sy wederom verjaeghden als voren. Dit beweeghde dese susters, om noch voorder in dat huys haer Slaep-plaetse te nemen, ende noch meer de sonden te beletten: maer desen persoon, twee reysen soo quaelijck onthaelt zijnde, en keerde voor de derde reyse niet weder. Daer-en-tusschen aerbeyde *Agnes* met haer Suster, om dese twee plichtighe Vrouw-persoonen tot oprechte beternisse van haer quaet leyen te brengen.

Godt

Godt heeft mede gevrocht, ende heeft de gebeden van *Agnes* verhoort: Want een van dese twee vrouwen, tot een Klooster vertrocken, ende d'andere tot den houwelijcken staet gekomen is. Naer dit verhael schrijft *Agnes* aldus: *Och wonderlijcken Godt die dese ende meer sonden aen-siet, ende de sondaeren niet te niet en doet in hunne sonden! maer uwe goetheyt ô Heere, verwacht seer langhmoedelijck onse beternisse.*

Sy bekent diergelijcke gevallen meermaels in haer jonckheyt ontmoet te hebben: maer altijd door Godts genade ende bystant van allen hinder bevrijdt te zijn: ende voeght de volghende gheschiedenisse by de voorgaende.

Sy bemerckte eenighe ongerijmtheyt in eenighe Edel-lieden, die in haer huys woonachtigh vvaeren. T welck haer beweeghde, om met alle neerstigheyt dit geselschap te schouwen, ende in haer kamer te blijven.

Sy vvas eens op't hooghste van 't huys gegaen, om aldaer eenighe lyf-kastydingen t'ondernemen: alswanneer dat jemandt van dese Edel-lieden met quaede meyninge haer quam foecken. *Agnes* dit gewaer wordende, en vondt geenen anderen raedt, als de valdeure vanden folder te sluyten. Dit en vvas quaelijck gheschiet, of desen Edelman tracht de valdeure t'overweldigen. Ghemerckt dat dese valdeure gheen slot en hadde, stont *Agnes* daer boven op, hem segghende dat hy sich niet en soude verfstouten van voorder te komen, ten vvaere saecken hy sijn twee oogen in sijn handt vvilde hebben. Hy dede alle geweld om de deure op te lichten: *Maer door de hulpe van Godt Almachtigh, seght sy, ende door de woorspraecke van sijn H. Moeder, die de Moeder der Suyverheyt is, schein ick soo swaer te wesen,*

dat desen onfuyveren mensch niet in 't minste de deure be-
roeren en konde. Hy vertrock: ende ick loofde Godt, door-sijn
lieve Moeder, welcker hulpe ende bystandt ick ghenoten
hadde.

Als haer jemandt door vvoorden oft andersints ee-
nige onfuyvere genegentheyte te kennen gaf, kreegh
dien van *Agnes* onverwachts eenen kaeck-slagh. 'T
vvelck soo dickwils te doen vvas, dat ongelijke per-
soonen van haer vervremt ende af-keerigh vvaeren,
tot haer groot genoeghen: Want sy in dese afgekeert-
heyte vermaeck nam, ende van alsdan besloten hadde,
voor alle haer leven de Suyverheyte te bewaeren, al en
vvas sy door geen belofte tot de selve in dese tijden
verplicht.

Ghemerckt dat de jonckheyte in soo vele perijcke-
len, ende soo menighvuldighe aen-stooten van dese
leelijcke sonde gestelt is, sach sy klaerlijck dat jonghe
dochters genootsaect zijn haer lichaem in dwanck
te houden, ende krachtighe middelen te gebruycken,
om den duyvel, de wereltd, vleesch ende bloedt t'over-
winnen. Hier door wiert sy tot verscheyde lyf-kastij-
dinghen gedreven, van de vvelcke vvy in 't volgende
Capittel sullen spreken.

V. C A P I T T E L.

Strenghe leven ende lijf-kastijdingen van haer jonckheyte.

GHemerckt dat *Agnes* in dese jaeren gheenen
mensch, maer Godt alleen tot stierman ghehadt
heeft, den welcken buyten andere middelen tot hae-
ren voortganck, haer oock aendreef, tot haet ende lijf-
kastij-

kastijdinge des lichaems, sonder beduydelijck te verklaeren, wat sy dies aengaende doen of laeten moest: Soo en ist niet wonder, dat sy in dese hardigheydt, door haeren over grooten yver, buyten sporigh gheweest is.

Van't beginsel haerder bekeeringhe speelden haere ghedachten op't kastijden van haer sondigh lichaem: maer en wist niet op wat maniere sy dit soude aenleggen, of beginnen. Sy en gaf dese ghenegentheyt aen niemant te kennen: Ja en wist oock niet, dat men dese dinghen behoort met eens anders kennisse t'ondernemen. Welcke onwetentheyt, die haer eenige jaeren by gebleven is, haer tot soodaenighe onmaetigheyt gebrocht heeft, dat sy onder d'overvloedige lijfkastijdingen soude besweken hebben, ten waere Godt besonderlijck in dese overdaedigheydt haer leven behouden hadde.

Haer strenghe vasten, ende andere boetveerdighe wercken zijn begoft, naer dat sy de Levens der Heylighen ter handt genomen hadde: Want sy uyt dese voorbeelden van onnoosele ende deughtrijcke sielen, die vinnighlijck haer lichaem onthaelt hebben, besloot, wat haer te doen stont, die soo grootelijckx van plicht ende misdaeden vervult was.

In't beginsel was haer vasten soodaenigh, dat sy dagelijckx maer eens en at, ende weynigh: nuttende tot haeren noot-druft het slechtste dat'er in huys was. Ende dit was gemeynelijck, dat vande tailliooren, namentlijck vande Dienst-boden tafel, afquam. Haeren dranck was water; oft eenighe steerten biers, die sy in een kruycke vergaederde; of suer ende bekaemt bier, dat-men gewoon was aen de verckens te geven.

Als het volck des huys desen dranck ende spijsse gewaer wiert, seyde *Agnes* dat sy uyt leckernye dit dronck, ende at. Men antwoorde haer al lachende, dat-se soodaenighe leckernyen voor haer lieten. Aldus gonck desen aenstoot met lachen voor-by, sonder dat haer aengenomen vasten gestoort wiert: t'welck haer seer wel beviel.

Dit en was niet genoeg tot voldoeninge van haer fonden, soo haer docht: sy quam dan voorder. Nam tot haeren dranck vuyl ende stinckende water. Somwijlen en at sy niet, dan alle dry daeghen een kleyn stucxken broots. Heeft twee vastens over-gebracht, dagelijckx een kleyn stucxken broots nuttende, ende anders niet: hier toe wat water, of somwijlen wat kleyn bier. Dese nu gemelde onthoudinghe van spijsse ende dranck, noemt sy t'beginsel van haer lijf-kastijdinghen.

Niet teghenstaende dat sy ten uyttersten behendigh was om dit vasten voor d'ooghen der menschen te bedecken: Evenwel het wiert ten lesten van haer Vader ende andere huys-genoten bemerckt. Waer door sy ghepraemt is gheweest, of sy wilde, of niet, allen dagh inde teghenwoordigheydt van andere, een, of twee, al-te-met dry glasen wijns te drincken: t'geen haer seer pijnighde, maer en kost'er niet uyt.

By d'onthoudinghe van spijsse ende dranck, verwoeghe sy noch andere hardigheden: Ende gemerckt, dat de ghewoonelijcke instrumenten om discipline te doen, haer ontbraeken: sloegh sy haer lichaem drymael daeghs met tacxkens van genyver-hout, ende soo langh, tot dat sy heel vermoeyt was van slaen: soo dat sy somwijlen een quartier, somwijlen een half ure hier mede besigh was.

Naer

Naer dat dese lyf-kastijdinghen een half jaer ghe-
duert hadden, dochten haer dese genyver-taxkens te
sacht, niet-tegenstaende, dat sy haer lichaem groote-
lijcks quetsten. Soo ghebruyckte sy dan voorder tax-
kens van stijf-stekende doornen, ende dat, gelijk de
voorgaende, drymael daeghs: 't welck ontrent den
tijd van een jaer geduert heeft. Tot dit vreedt vverck
klom sy op 't hooghste van 't huys, om van niemandt
gehoort of gesien te vvorden. Naer dese disciplinen
vreef sy de vvonden met sout, om de pijnen langher
te voelen, ende sliep by nachten op doornen.

Hier by socht sy een hayren kleedt te krijgen: ende
dat bekomen hebbende, droegh het selve dagh ende
nacht. Heeft oock haer lichaem met een gheknoopte
hayren koorde gebonden: die haer soo pijnighde ende
wondighde, dat den gangh haer schier onmoghelijk
was. Daer by hadde sy noch een ysere keten, die sy on-
der-half jaer gedraeghen heeft.

Met soodaenighe onruste by daghen ende by nach-
ten en was sy noch niet voldaan: maer nam eenighe
jaeren voor haer bedde een plancke: ende eenen hee-
len winter, oock inde grootste koude, stack sy haer
bloote voeten buyten het decksel, soo dat haer voeten
als vervrosen, ende sonder gevoelen waeren.

Sy overwon haer selven kloeckelijck in al wat pij-
nelijck oft walghelijck was: alle vuyligheydt inden
mont nemende, ende oock swelghende: Ende hier
in, ghelijck inde voorgaende stucken, de behoorlijc-
ke maete te buyten gaende.

Men kan hier uyt bespeuren met wat yyer dat dese
jonghe Maghet ontsteken was, om Godt vergiffenisse
te verkrijghen vande sonden, die meer uyt kinderlijc-
ke

ke onbedachtigheyt, als uyt boosheyt bedreven waeren, al is't dat sy in haer schriften de selve seer swaer maeckt; ende lichtelijck gissen, wat voortganck van soodaenighe beginselen te verwachten is.

VI. C A P I T T E L.

Ootmoedighheyt, Gave der traenen; Bermherrigheyt van haer jonckheydt.

TUsschen dese groote lijf-kastijdinghen, speelden d'oeffeninghen van andere deughden: laet ons eenighe van dese aenraeken, ende vooreerst d'Ootmoedighheyt, den waerachtighen gront-steen van het gheestelijck leven, die van't beginfel in *Agnes* groot, maer veel grooter ende wonderlijcker inde volgende jaeren gheweest is.

t'Ootmoedigh ghevoelen van haer selven was soodaenigh, dat sy gheen mensch, gheen beest, gheen schefsel, soo slecht, soo verworpen, soo verfoyelijck en vont, als haer selven. Siende eenighe doode honden, katten of andere stinckende beesten, keerde sy haer ghedachten tot de sonden, die haer siele voor Godts aenschijn hondert duysentmael afgrijsselijcker maeckten, als alle stanck ende vuyligheyt deser wereldt aen de sinnen der menschen is. Ende oversulckx aenmerckende dese doode ende stinckende dieren, vonniste dat dese in eenigher maniere weerdiger waeren dan sy: Gemerckt dat sy voor Godts oogen plichtigh was, ende dese dieren niet. Hoe vuyl ende stinckende dat se waeren, druckte die somwijlen aen haer herte: ja hadde sy die in haer herte konnen drucken
ende

Agnes van Heilsbagh. 41
ende opeten, foud'et gedaen hebben, om dat sy on-
noofelder waeren dan sy was, ende teghen Godt niet
misdaen hadden.

Sy was somwijlen met soo groote schaemte van
haer onweerdigheyt bevanghen, dat-se niet en wist,
waer sich keeren, om voor de goddelijcke ende men-
schelijcke ooghen verborghen te zijn: Want en vont
in den gantschen aerd-bodem niet soo slecht, waer by
sy verdiende vergheleken te worden. Heeft dickwils
gewenscht, dat d'aerde haeren mont sou openen, om
haer voor Godts, ende der menschen ooghen te be-
decken. *Ach in wat ghedrangh ende benauwtheyt, seght
sy, ben ick somtijts gheweest: dat ick minder dan d'alder-
vuylste uytbroetsel van alle schepselen, niet en wist, waer my
laeten van schaemte.*

Dit inwendigh ghevoelen van haer verworpen-
heyt, en kost sy soo behendelijck niet bedecken, of
het wiert door eenighe uytwendige merck-teekenen
eenighsints kennelijck aen't volck van den huysse.
Want die voor desen de wiltheyt, ende uytgestortheyt
self was gheweest, was nu, of sonder spraeke, of van
seer luttel woorden, ende heel den dagh ingekeert in
haer gepeysen. Die dese groote veranderinghe dae-
ghelijckx aensaeghen, en wisten niet, wat sy van *Ag-
nes* dencken oft segghen souden, maer bemerckten
wel, dat in haer iet vreemts schuyelde.

Haer gepeysen vielen gemeynlijck op haeren Niet,
ende op dien oneyndelijcké Al, die Godt is. Waer door
sy van alle tijdelijck vermaeck, soo afkeerigh was, dat
het haer pijnelijck was, eenighe uytwendighe vreugh-
den te hooren of te sien.

Gemerckt dat haer sonden als een over swaer pack,
F ghe-

gedurighlijck haer voor ooghen waeren, badt sy Godt om eenen reghen van traenen, door de welcke sy haer boos leven, ghelijck de H. Maria Magdalena, en andere, soude moghen beweenen. Want haer herte, door de voorgaende wulps heyt, was in't beginsel van haer bekeeringhe als eenen steen, ende sonder gevoelijcke beweginghe. Daer-en-tusschen en hiel sy niet op van dit gevoelijck leet-wesen over haer misdaden te versoecken: tot dat sy ten lesten vanden hemel verhoort wiert. Want soo dickwils als sy haer sondigh leven, ende te saemen de goddelijcke genaede, die haer gheschiet was, overdocht: liepen de traenen als twee fonteynen uyt haer ooghen, soo in't heymelijck, als in't openbaer. Soo dat-men inde Kercke, uyt den overvloed der traenen, bescheedelijck konde mercken, op wat plaetse dat *Agnes* geknielt hadde.

Dese Gave van traenen is haer langen tijt by gebleven: met perijckel van ten lesten haer gesicht te verliezen. Daerom heeft Godt naer vele jaeren dese traenen haer afgenomen, ende die in een edelder leetwesen van inwendighe traenen verandert: soo hier na sal gheseyt worden.

Door d'ingeboren bermhertigheydt tot arme menschen; wiert sy in desen tijdt ghedreven, om arme kinders te reynighen, haer bedden te maecken, ende allensints te voor sien.

Desen drift liep te verre, ende buyten spooore. Want gelijk den haet tot haer lichaem buyten spoorigh was, soo wy ghesien hebben; soo gonck oock dese bermhertigheydt tot den armen buyten de behoorlijcke paelen: die niet te veronschuldighen en is, dan door onwetentheydt. Want sy sonder kennisse van haer Vader, by

by daeghen ende by nachten vergaederde , al wat sy konde , om de behoeftegheydt van arme menschen te helpen. Broot, boter, vleesch, bier, wijn, olie, ende andere dinghen, stack sy den armen toe : denckende dat sulckx haer geoorlooft was, ende betrouwende dat in soo groot ende weldigh huys-houwen van haer Vader , dit niet lichtelijck en soude ontdeckt worden.

Hadde sy eenen wijfen ende deughdelijcken Biechtvader ghehadt , die haer doen ontbrack , en soude dese aelmoessen soo losselijck niet gedaen hebben.

VII: C A P I T T E L.

*Haer vertreck naer een Klooster , ende deughden
aldaer gheoeffent.*

HAer gemoet , dat in Godt heel verflonden was , en vont geen ruste in haers Vaders huys : daerom badt sy ghestaedelijck , om aengaende den staet haers leyens , den goddelijcken wille te kennen : veerdigh zijnde om den selven sonder eenigh uytstel te volghen.

Niet en docht haer nuttigher tot haer saligheydt , als ergens buyten alle werelts gewoel naer een Klooster te vertrecken , ende alle den tijdt haers levens met Godt alleen inden Religieusen staet , bekommert te wesen. Dese begheerte gaf sy aen haeren Vader te kennen : maer desen en luysterde niet naer soodanigh verfoeck , liever hebbende dat *Agnes* soude t'huys blijven , daer sy seer nuttigh was.

Sy hadde eenen Cosijn , die Gheestelijck ende De-

ken van een Kercke was : desen docht haer bequaem , om haer voor-nemen te vervoorderen. Sy verfocht dan sijn hulpe door verscheyde brieven , om tot het Kloosterlijk leven te komen. Ende al-hoe-wel sy met haer brieven niet op en dede : bleef evenwel stantvastelijck aen praemen.

Ten lesten komt desen Cosijn naer Wassenbergh, tot groote blyfchap van *Agnes*. Want met dese gelegentheyte verhopte sy door bidden ende smeecken te verkrijghen, dat sy door haer brieven niet verkregen en hadde. Haeren wensch is wel uyt-ghevallen : Want als desen Deken met haer Vader hier over ghesproken hadde, is tusschen dese twee gesloten, dat den voorseyden Deken haer naer Ceulen soude geleyden, ende aldaer in een Klooster stellen. Hier hadde *Agnes* het uysterste van haer begeerten.

Sy zijn dan met Godts hulpe t'samen vertroocken, ende *Agnes* is in een Clooster van den H. Bernardus ontfanghen, om aldaer beneffens andere ses Dochters Scholiere te wesen: waer over sy Godt ten alderhooghesten bedanckte.

Hier was haer eerste oeffeninghe latijn te leeren, gelijk de Scholieren pleghen te doen. Waer toe sy soodriftigh was, datse van haer Meesterse verfocht, om vroeger voor d'andere op te staen, ende aldus in dese wetenschap, beteren voortganck te doen.

De Meesterse stondt dit verfoeck te gewilliger toe, om dat *Agnes* seer weynigh sliep. Want van den tijdt dat d'eeuwigheyt haer soo levendigh ingebeeldt was, gelijk hier voren geseyt is, was haeren slaep soo verdreven, datse seer luttel tijds hier in bestede.

Hier door geschied'et dat sy dickwils by nachten op den

den Choor quam, om alsdan eenfaementlijck met de Religieusen te bidden. Maer om haer jonckheyt, wiert sy vande Religieusen, wederom naer haer bedde gedreven. Doch door oodtmoedigh bidden, verkreegh sy oorlof om s'morgens vroegher als d'andere Scholieren op den Choor te komen: VWant de Religieusen bemerkten, dat sy uytterlijck tot het bidden geneghen was.

Haeren voortganck in't leeren was soodaenigh, dat sy in korten tijdt d'andere Dochters, oock die langher geleert hadden, te boven gonck: Hier over waeren dese andere droef. *Agnes* dit bemerkende, soude geerne alle haere wetenschap, aen hun over-geset hebben, waere dat mogelijk gheweest, om dese droefheyt te stutten.

Als de Scholieren slaepen gonghen, bleef *Agnes* altijt voor haer bedde, om te bidden. Dit wiert aen de Priorinne, ende aen de Meesterse aen-gebracht: ende de Meesterse vraeghde haer, of sy s'avonts met d'andere slaepen gonck. Sy Antwoorde: *Och Meesterse, sou ick soo slaepen gaen, sonder eerst te bidden?* De Meesterse seyde ghy bidt met ons op den Choor: dit is genoeg: gaet terstont met d'andere slaepen: ghy maeckt door U op-blijven de Religieusen wacker, als sy moeten rusten om s'nachts op te staen. *Agnes* badt met t'samen ghevouwen handen (ghemerckt dat sy met d'andere Scholieren moest te ruste gaen) om vande Meesterse eenighen anderen tijdt tot het bidden te verkrijghen: ende verfocht s'avonts haer avontmael te mogen derven, om dien tijdt, in plaetse van t'eten, te besteden in't ghebedt.

Hier op sweegh de Meesterse inde teghenwoordig-

heyt van andere: maer riep *Agnes* alleen, ende gaf haer tijdt om te bidden, die sy soo yverlijck verfocht, te weten, naer dat de *Vesperen* souden gefonghen zijn. Dese tijdt wiert vande *Scholieren* besteedt met eenigh lichaemelijck voedtsel te nemen, ende sich onder malanderen te vermaecken: Maer *Agnes* begaf sich alsdan tot het *Ghebedt*, tot dat s'avonts den *Refter* luyde, volghens den oorlof die haer vande *Meesterse* verjont was.

Sy verkoos alsdan tot haer bid-plaetse een hoexken van haer kamer, alwaer een devoot *Crucifix* was. In dese plaetse badt sy heele uren, van inwendige vreughden wonderlijck overgoten: VVant seght dat dese plaetse haer eenen hemel schein te wesen.

Van 't beginsel dat sy in 't *Klooster* ghekomen was, wiert haeren geest tot de *Meditatie* ghetrocken. Hier toe stoffe soeckende, begoft sy voor al te *Mediteren* op den *Ave Maria*, om door de voorspraecke van onse algemeyne *Moeder*, voorder gratie van *Godt* te verkrijghen. Daer nae op den *Pater noster* ende het *Ghe-loof*: voorts op de *Passie* des *Salighmaeckers*: die haer eenen lust-hof van leeringhen ende van troost was, ende van alsdan by nae altijd haer onderhoudsel, soo by nachten, als by daeghen geweest is.

Terwijlten dat sy in dese eenigheyt met haer *Meditatie* besich was: vviert sy van d'andere *Scholieren* gemist, die naer haer vraeghden: maer niemandt vande *Scholieren* en wist waer sy was. Ten lesten als sy over-al gesocht hadden, hebben haer in dit hoexken van haer kamer op haer knien 'ghevonden. Sy bleef stil, sonder haer gebedt te stooren; ende de *Scholieren* vertrocken: ende heeft in dese dagelijcksche gewoon-

te,

te, vā in die plaetse te Mediteren, volherdigh ghebleven.

Naer t'gebruyck van dat Clooster, en gonghen de Scholieren maer eens ter maent ter Heylighe Communie. Dit viel aen *Agnes* seer pijnelijck, die over lanck gewoon was, alle weken ende meer, tot dese goddelijcke tafel te gaen. Verfocht dan van haer Oversten oorlof, om dickwilder dit weldaet te ghenieten. Men stondt dit versoek toe: ende men ghedooghde dat sy soo dickwils als de Religieusen tot dese tafel mocht gaen. Dit was voor *Agnes* soo blijde tijdinghe, dat sy niet en wist op wat maniere bequaemelijck Godt hier van te loven, ende te dancken. *Ick riep* seght sy, *tot al wat inden hemel ende aerde is: op dat alle schepselen te saemen, met my, ende voor my, Godt bedancken souden, ende dat inder eeuwigheyt.*

De Meesterse droegh voor *Agnes* besondere sorghe, soo in't leeren, als andersints. Naer de ghetuygenisse van *Agnes* was de reden van dese sorghvuldigheyt, om dat sy schlechter van gheslacht was, als d'andere Scholieren: oft om dat sy vremdelinck was in dat landt. My dunckt dat dese goede gheneghentheyt der Meesterse waerlijcker aen haer deughsaemheyt ende godtvruchtigheyt toe gheschreven mach worden.

Men beval haer, dat-se inde Choor haer plaetse aen de voeten vande Meesterse soude nemen; ende niet op de gewoonelijcke plaetse der Scholieren. Misschien om dat de Religieusen vermaeck naemen, ende tot godtvruchtigheyt aenghedreven wierden, door t'aenmercken van dese vierighe siele.

Hier door is opspraecke onder d'andere Scholieren gheresen: die niet en konden sonder nijdigheyt verdrac-

draeghen, dat *Agnes* buyten de reste, soo eerlijke plaetse besat: Want de plaetse daer de Meesterisse sat, was, op een naer, beneffens *Mevrouw. Agnes* oordeelde dat dit ghevoelen der Scholieren redelijk was: mits dat die besondere plaetse haer niet toe en quam; ende hadde in dese besonderheyt soo groot ghevoelen als d'andere: Want sy voor d'alderminste socht ghehouden te worden.

Maer ghemerckt dat sy uyt last van haer Meesterisse dese plaetse moest nemen, seyde tot de Scholieren: *Och en weest niet gram op my: ick moet immers ghehoorsaem zijn. Ick soude liever by V. L. wesen, als soo naer by Mevrouw.*

De lammigheydt van haer armen, die haer sonder ophouden pijnighde, bedeckte sy seer sorghvuldelijk: ende verdroegh heymelijck de pijnen, die dese quaele, by daeghen ende by nachten veroorsaecte: Want vreesde niet aenveert, maer wegh ghesonden te worden, waer't saeken dat dit ghebreck tot kennisse der Oversten ghekomen hadde. Van den tijdt dat sy ghevallen was, en was sy in dese litmaeten noyt sonder pijnen: Maer hiel dese pijnen voor een besonder weldaet, ende verdroegh de selve seer geerne.

Doende haer ghebedt voor 't vermelt Crucifix, voelde sy dickwils dese pijnen vereenight met de pijnen die onsen Saligh-maeker aen 't Cruys in sijn armen gheleden heeft: ende wiert alsdan soo overgoten van hemelsche blijchap, dat sy in dit lijden d'aldergrootste vermaeck hadde.

Hoorde van den Saligh-maeker, soo haer docht, dese woorden: *Betrouwt op my, ick en sal V niet verlaeten.* Meer dierghelijcke, inwendighe Inspraeken, die
haer

haer alsdan gheschiet zijn, bleven soo vast in haer siele gheprint: dat sy die noyt en heeft kunnen verghe-
ten.

Eer sy tot het Clooster quam, versochten eenighe van haer Vrienden als met ghewelt, dat sy waer-segghers over dese lammigheyt soude te raede gaen. Maer *Agnes* heeft met grooter ghewelt gheweygert dit misdaet te begaen: liever hebbende alle haer leven dese lammigheyt te behouden, als in't minste af te wijcken van Godt: als wanneer sy insghelijckx, door dese overgevinghe van haer selven, groote blijfchap in haer siele ghevoelt heeft.

D'achtbaerheydt van *Agnes* was inde ghemoederen der Religieusen soo groot: dat niet alleen de ghesonde geerne met haer spraeken, maer de siecke besonderlijck haer teghenwoordigheyt en gheselschap versochten. De Meesterse ghedooghde dit: tot troost der siecken, maer tot groote beschaemtheydt van *Agnes*. Want sy schrijft hier van aldus: *Ick was hier in seer beschaemt, peysende dat dese Religieusen dit deden, om sich te versterven, door de teghenwoordigheyt van soo vuyl ende alder onweerdighste schepsel als ick ben.*

VIII. C A P I T T E L:

Is ghenootsaeckt het Klooster te verlaeten om haer lammigheyt, die ongheneesbaer gheoordeelt wort.

T'Ghebreck van haer armen was tot noch in dat Klooster verborghen: maer *Agnes* vreesde dat het ten lesten tot haer achterdeel kennelijck soude worden. Want als de klokke s'avonts tot de Comple-

G

ten

ten moest ghetrocken worden, socht de Costersse een vande Scholieren, om in haer plaetse de klokke te trecken: Ende die sy eerst vont, wiert aenghevat tot dit werck. *Agnes* was altijd besorght, om d'ooghen der Costersse aldan te vluchten: maer is van haer ten lesten eens betrapt gheweest, sittende achter t'ghestoelte vanden Choor, alwaer sy besigh was met haer ghebedt: als wanneer sy terstont versocht wiert om de klokke te trecken. Hier viel *Agnes* inden slag, die sy langh gevreesd hadde: Was gehoorsaem, ende gongh in Godts-naeme de klokke trecken; maer quaelijck begoft hebbende, en konde niet voort. De Costersse, hoorende dat de klokke terstont sweegh, quam gelopen; ende vraeghde waerom sy niet voort en gongh in te luyden. *Agnes* was ghenootsaect te bekennen, dat sy niet voorder en koste.

S'anderdaeghs smorghens wiert *Agnes* vande Meestersse ondervraeght, of sy eenigh verborgen gebreck hadde: Sy bekende de lammigheydt van haer armen. Naer dat de Meestersse met de Priorinne ende andere Religieusen hier over ghesproken hadde, seyde de Meestersse tot *Agnes*: dat sy in dat Klooster niet verblijven mocht, mits aldaer geen gebreckelijcke dochters mochten ontfanghen worden: dat sy't leeren vande latijnsche taele sou staecken: dat Mevrouw naer haer Vader soude schrijven om haer weder in sijn huys te nemen.

Hier was de droefheydt van *Agnes* soo overvloedigh, dat de Religieusen selfs medelijden hadden: naementlijck als sy saeghen, hoe sy op alle manieren op'tootmoedighste versocht in't Clooster te volherden. Dese droefheydt heeft soo langh geduert, tot dat haer

Vader

Vader gekomcn is, om haer naer huys te gheleyden.

Daer-en-tusschen keerde sich *Agnes* in dit ongeval tot de Coninginne des Hemels: indien t'haeren roep was in dat Clooster te blijven, haer moederlijke hulpe hier toe versoeckende: Ende schein vande H. Maghet te verstaen, dat sy in't Clooster niet en soude verblijven. Maer *Agnes* en nam alsdan geen acht op dese inspraeke, door den grooten drift die sy hadde tot het Cloosterlijck leven.

Naer eenighen tijdt komt haer Vader naer Ceulen, om sijn Dochter uyt het Clooster te haelen. Sy badt hem, ghelijck sy de Religieusen gebeden hadde, valende op haer knien, om in't Clooster te moghen volherden, versoeckende dat hy, ter oorsaeke van haer lammigheyt, de toe-geseyde penningen tot haer professie soude willen verdobbelen, om inden Cloosterlijcken staet te mogen volherden: maer al was't dat sy door desen middel by de Religieusen goede hope bekomé hadde; en dede niet op by haer Vader: den welken haer beval dat sy met hem soude naer huys keeren, met hope van wederkomste: waer't saecken dat dese lammigheyt, door eenige genees-middelen konde verdreven worden. Op dese toe-segginge heeft sy door bedwanck het Clooster verlaeten.

Men heeft alsdan verscheyde meesters te raede ghegaen, om dese lammigheyt te genesen: maer te vergeefs. Want de Genees-meesters en wisten niet wat quaele dit was: gemerckt dat *Agnes* haeren val versweegh, die 't beginsel ende oorsaeke was van dit quaet.

Men vindt ten lesten een Vrouwe vier mijlen van Wassenbergh woonachtigh, op wiens konste besonder

betrouwen ghestelt wiert: Want sy wondere quaelen genas, tot dese vrouwe wiert *Agnes* gestiert: maer met inwendighe begheerte haers herte, van niet ghenesen, noch van dese aengenaeme pijnen verlost te worden, ten waere dat dese ghenesinghe Godt behaeghe tot den wederkeer naer't Clooster, dat sy om dit gebreck hadde verlaeten. Hier was *Agnes* een half jaer, onder alle, oock de pijnlijckste remedien, die sy seght onverdraegelijk te zijn, maer sonder baet. Want dese Vrouwe ten lesten seyde, dat sy jonck zijnde, iet swaers gheheft hadde, waer door haer litmaeten verreckt waeren: dat het lede-water in't margh der beenderen sat: dat dit quaet niet te helpen was: dat sy dit gebreck alle haer leven behouden moest.

Dit beviel aen *Agnes* seer wel: want al hadde sy groote genegentheynt tot het Cloosterlijck leven, 't welck sy, behoudende dese lammigheyt, niet en konde bekomen; hadde nochtans over-groot behaeghen in dese smerten te lijden.

Soo is sy dan met haer oude pijnen naer huys ghekeert: door menighvuldighe remedien niet anders gewonnen hebbende, als de wanhope van beternisse. Dese pijnen die meer toe-namen, waeren somwijlen soo overvloedigh, dat sy vreesde uytfinnigh te worden: principelijck in't heetste des somers, ende koudste des winters, alswanneer sy tot alle dinghen onbequaem was, dan alleen tot het gewilligh lijden.

Sy leedt dese smerten, al of de pijnen roosen ende suycker geweest waeren, Godt hier van, als van een groot weldaet, bedanckende: want den inwendighen troost die sy uyt dit lijden genoet, was onsprekelijck.

IX. C A P I T T E L.

Leght d'ydele kleederen af, ende oeffent verscheyde goede wercken in haers Vaders huys. haer bekoringhen.

AL was sy genootsaecht wederom onder wereldtsche menschen te leven, haeren handel en was nochtans niet wereldtsch. Sy hadde het Clooster verlaeten; maer niet de Cloosterlijcke manieren: want en begaf sich niet alleenelijck om d'aengenomen oefeningen van godtvruchtigheyt, soo uytwendighe, als inwendighe, voorder te pleghen: maer oock om de selve te vermeerderen.

Sy voelde misnoegen inde wereldtsche kleedinghe, ende optoyfel: ende haeren geest vont voldoeninghe in schletere kleederen sonder eenigh cieraet te draeghen. Soo feer walgende van alle ydel getuygh haers lichaems, als dit ghemeynlijck van andere dochters bemint wordt. Om dan eenighsints de Cloosterlijcke kleedinghe te behouden, die sy onlancks verlaeten hadde, heeft sy de slechtste ende eenvoudighste maniere van kleedinghe aengenomen: maer noch niet de kleedinghe van Gheestelijcke dochters, die te Wassenbergh onbekent was.

Buyten den tijt die sy met Godt over-brocht, socht sy voorts den dagh in eenigh godtvruchtigh handtwerck te besteden, als sy door haer pijnen hier toe bequaem was. Sy en konde niet voordeeliger tot Godts glorie verdencken als d'autaeren en de beelden te cieren die schier van alle eere ontbloot stonden. VVant ghelijck de godtvruchtigheyt inde herten der menschen

schen aldaer seer verflauwt was: soo waeren oock d'autaeren ende beelden grootelijcks veronachtsaemt, ende van lynwaet, ende van cieraet seer quaelijck versien. Dus besorghde sy door haer handt-werck, ende andersints, dat aen dese geen doecken, kanten, kleederen en ontbraecken: ende gemerckt dat sy inwendelijck getrocken vviert. om de Moeder Godts uytterlijck te beminnen, ende te dienen: gebruyckte oock alle neerstigheyt, om haer beeldt te cieren, dat gelyck sommighe autaeren, van alle cieraet ontbloot was.

Dit heeft sy met grooten yver gedaen, soo door haer selven, als door andere Dochters die sy op-gheueckt heeft, om haer in soo Heyligh werck behulpsaem te wesen. Hier by voeghde sy den yver om zielen te winnen, van den welcken wy, in 't volgende Capittel sulden spreken, Dit waeren haer oeffeninghen op desen tijdt.

Het sou wonder geweest zijn, dat den helschen vyandt soo vierige ziele niet en soude bestormt hebben met verscheyde laegen ende bekoringhen: maer dese en hebben haer noch desen tijdt ontbroken, noch oock daer nae.

Voor eerst wiert sy vanden vyandt aengetast, niet een saecke die onbescheyden was, ende voor Godt geen schult en hadde, maer van verre trock tot groot-achtige van haer selven. VWant dat hooveerdigh Serpent, dat niet georne verwonnen wordt, arghlistelijck hier van begoft: vreesende verplettert te worden, waer 't saecken dat hy voor d'eerste bekoringhe van desen tijdt eenige openbaere sonde voor-gestelt hadde. Om dan met meerdere hope van goede uytkomst, haer
kloeck-

kloeckmedigheyt ende geestelijcke sterckte te be-
preeven: is sijnen eersten tocht gevallen, op die slech-
te maniere van kleedinge, die sy sonder jemandts raet
onlanghs aen-genomen hadde. Sijn opset was haer te
bewegen, tot het hernemen van gecoleurde kleederen,
ghelijck andere dochters van diergelijcke af-comste
droegen: ende dat vvel geluckt zijnde, haer voorder
tot eenigerhande sonde te trecken. Desen aen-stoot
wiert soo behendighlijck vanden vyandt voor-ghe-
vvent, dat *Agnes* dese voorstellinge in-gevolght is en-
de het cieraet haers lichaems hernomen heeft, t welck
sy nauwelijcks afgeleyt hadde. Maer geen gerustigheyt
vindende in dat onnuttigh ende ydel paleersel: heeft
haer slechte kleedinge wederom hernomen. Doch en
is oock alsdan niet stantvastigh geweest in haer goet
voor-nemen, maer noch eens door eenige inbeeldin-
gen op de wereldtsche kleederen vervallende, heeft de
selve wederom aen-getrocken. Aldus is sy twee rey-
sen van den vyandt verleyt geweest, soo sy seght: maer
onnooselijck. Mits dat sy in't ghebruyck van wereldt-
sche ende gecoleurde kleederen geen quaet sagh. Dese
onstantvastigheyt schrijft sy toe aen't gebreck van ee-
nen wijfen Raedtsman: VWant hadde sy iemandt ghe-
hadt om raet te vraegen, en soude, soo sy bekennt, de
slechte kleederen niet verlaeten hebben.

Door dese victorie, die eygentlijck gheene victorie
was, gemerckt dat sy de ziele niet en beschaedighde,
is den vyandt stouter geworden: ende heeft haer be-
spronghen, niet met eene saecke die uytwendigh ende
onbescheyden; maer die inwendigh, ende voor
Godts oogen mishaelijck is. Hy socht door de deure
van ydel glorie in dese ziele te komen: verhopende
den

den selven uytval, die hy aengaende haer kleederen bekomen hadde. VWant haer menighvuldige lyfcastigheden, haer stantvastigh gebedt, haer gave der traenen, haeren yver der zielen, ende haer andere deughden, dochten hem den alderbequaemsten inganck, om haer ootmoedigh gemoet tot eenigh ydel behaegen te brengen. *Agnes* dan wiert van d'ydel glorie, ende verheffinge haers selfs, seer sterck bevochten: maer ghebruyckte terstont tegen dese stormen haeren gewooneelijcken schilt; te weten de diepsinnighe ghedachtenisse van haer menighvuldige sonden, ende het innigh in-sien, dat haere sonden van haer voort-quaeman, ende alle goet dat sy dede, van Godt. Door desen middel heeft sy meesterlijck dese bekoringe overwonnen, sonder van eenigen mensch onderricht of verkloecht te vvorden: VWant sy haer bekoringen aen niemant te kennen gaf, enckelijck aen den Biecht-vader haer sonden verklaerende, sonder jet anders.

X. C A P I T T E L.

Haeren yver om sielen te winnen.

T'En was haer niet genoeg haeren eyghen voortganck soo dapperlijck te beneerstighen, ghelijck wy gesien hebben: maer moest te saemen met alle vermogen, oock haeren naesten tot alle Godts-dienstigheyt vervoorderen, ende met alle krachten aerbeyden, dat alle menschen haer selven souden versaecken, ende Godt dienen naer behoorte. De goddelijcke liefde, die in haer herte soo brandigh was, en gedooghde niet, dat haeren yver, of aen de jonckheydt, of aen den ouderdom soude ontbreken. Men

Men fagh haer loopen, soo binnen, als buyten de stadt, om alle de thien of twelf-jaerige kinderen, t'faemen te vergaederen in haer huys: alwaer sy de selve neerstelijck in de Christelijcke leeringhe onderwees, ende kennisse gaf, soo vande sonden met de welke sy de goddelijcke Majesteit vertoornt hadden, als van de middelen, die Godt verjont heeft om de selve door een goede Biechte uyt te wasschen.

Dese kinderen, bequaemelijck onderwesen zijnde, wierden van *Agnes* self naer de Kercke gheleydt, om haer biechte by den Priester te spreken: Ende door haer neerstigheyt wiert dese jonckheydt tot soo loffelijcke gewoonte gebrocht, dat een goet ghetal, sonder vermaent te worden van self quam, soo om in't huys van *Agnes* onderricht te worden, als om inde kercke te Biechten.

Naer dat desen yver inde minder-jaerighe wel ghe-luckt was, inden welcken sy volherdigh gebleven is: heeft sy den selven oock vervoordert tot oude mans ende vrouwen. Onder de welke sy sommige soo on-ervaeren bevonden heeft inde noodighe wetenschap haerder Saligheyt, dat sy geen kennisse en hadden van 't toekomende leven, ende van d'onsterffelijckheydt onser siele: want sy van gevoelen waeren, dat onse siele sterft met het lichaem, ende dat hier naemaels, noch loon van goede wercken, noch straffe van quaede te verwachten staet. Dese wierden van *Agnes* behendelijck ende vriendelijck tot het aenhooren van soo noodighe onder-richtinghe aenghelockt om te leeren, wat sy doen ende laeten moesten, volghens de plicht van een goet Christen mensch.

Waerender sommighe die de Biechte, om de groot-
H heyt

heyt haerder sonden, seer schroomden; *Agnes* geliet sich als of sy noch grooter sonden bedreven hadde: ende bekende opentlijck, dat dit de waerheydt was. *VWant*, seght sy, *mijn eyghen sonden zijn my altijd swaerder voor mijn ooghen, als de sonden van andere, ja als alle sonden des werelts te saemen ghevoeght.* Dit is't gevoelen van oprecht ootmoedige sielen. Desen yver heeft aen *Agnes* soo wel geluckt, dat sommighe hun verborgen ende grove sonden aen *Agnes* kenbaer maeckten, die sy te voren, om al wat'er is, of te verwachten staet, aen geenem Biecht-vader souden verklaert hebben.

Als dese Sondaeren dit lock-aes in gheswolgen hadden, quam sy voorder, ende verweckte hun, om vergiffnisse van Godt te bidden, met vast opset van betternisse, ende daer na een goede Biechte te spreken: ende sy verkreegh haeren wensch. Soo voorderde sy op alle manieren de Saligheyt van haeren naesten. Laet ons hier van eenighe gevallen in't besonder voorstellen.

Daer was een man seventigh jaeren out, die in haers Vaders huys dickwils verkeerde: *VWant* hy den Voerman was, die van dat huys-gefin gebruyckt wiert, als jemandt vande huys-ghenoten naer een andere plaetse moest reysen. Sy hadde verstaen dat desen Voerman vande Roomsche Kercke afvalligh was, ende vlamde tot sijn bekeeringhe: Sy begolt dit werck met heftighe gebeden tot Godt, op dat hy tot het licht des geloofs mochte komen: Voeghde sich altijd by hem, alshy tot haers Vaders huys quam: Sprack met hem vriendelijck: Verthoonde hem sijn dolingen: onderwees hem met alle haer vermoghen. Hy weerde sich in't beginsel: maer bekende ten lesten de waerheydt,
met

met voor-nemen van alle ketterye te verfaecken. Sy gonck dan met hem naer de Kercke, om hem tot de Biechte te leyden: Maer door den teghenstrijdt die hy inwendelijck voelde liep hy meer als eens uyt de Kercke ende uyt d'oogen van *Agnes*. Sy en gaf den moet niet verloren, maer hiel vast aen, tot dat hy gewillighlijck naer de Kercke ende naer den Biecht-stoel gegaen is: Ende sy ghetuyght, dat hy goet Catholijck ghestorven is.

Eene oude vrouwe, niet min vervoordert in jaeren, als den voor-seyden man, en wilde niemant hooren, aengaende de saeken der Saligheydt, oock niet den Pastoor: Sy en gongh noyt ter Kercke. Men wist niet van wat gesintheyt sy was. Sy viel in een sieckte: wiert alsdan van haer vrienden vermaent ende verweckt, om den Pastoor t'ontbieden, ende sich wel te stellen met Godt. Maer de krancke en wilde alsdan hier van niet meer hooren, dan te voren, als sy ghesont was. Ten lesten, inwendighlijck beweeght wordende, badt sy dat men *Agnes*, die voor een Jagerisse der sielen bekent was, versoecken soude, om eens by haer te komen. *Agnes* vloogh daer na toe: Sprack met dese vrouwe vande saeken die haer siele belanghden: Maer de siecke en wilde den raet niet volghen, die haer voor-gestelt wiert. Daer-en-tusschen versocht *Agnes* heymelijck de voor-spraeke vande Moeder Godts, tot Saligheydt van dese siele: Ende stelde aen de krancke voor ooghen dese twee Artikelen des Gheloofs: *Ghemeynschap der Heylighen, Vergiffenisse der sonden*. Dat wederspannigh herte wiert hier mede gheraecht: Sy gaf haer over: Ontfongh d'onderwijsinghen, die van *Agnes* voor gestelt wierden: Heeft haere Biechte gespro-

ken; ende haeren Saligh-maeker genut: Ende is naer eenighe daeghen ghestorven.

Om dese ende diergelijcke yvercken, in de welke *Agnes* onvermoeyelijk vvas, waeren de Luthersche op haer soo seer verbittert: dat sy haer wel souden verscheurt hebben. Maer hier door wiert *Agnes* noch meer tot dese wercken gedreven: ende hadde sy dese tegensprekers insgelijcks vande dolingen tot de vvaerheyt kunnen brenghen; soude veerdighlijck alle krachten van ziele ende van lichaem duysent en duysent-mael hier toe besteedt hebben.

Dit waeren de beginselen der Hemelsche vruchten, die sy daer-nae noch voorder onder haeren naesten behaelt heeft.

XI, C A P I T T E L.

*W*ordt met inwendighe benautheden overvallen.

Op desen tijdt wierdt *Agnes* seer overvallen met droefheyt, met scrupulen, met inwendige onruste des geests: die haer voedsel namen, door dien dat sy dese stooringen haerder ziele aen niemandt, oock niet aen den Biecht-vader, te kennen gaf: 't vvelck sy behoorde gedaen te hebben. Want foodaenige ontsteltenissen veel moeyelijcker ende sorghelijcker zijn, als aen de ziele eenen geestelijcken leydsman ontbreckt.

Sy gongh al quelende: men sagh de droefheyt uyt haer oogen ende ghelaet: de lichaemelijcke vrolijckheyt, ende 't geselschap der menschen, was haer pijnlijck, ende d'eenigheyt haeren troost. Alsmen in haers Vaders huys met singen of dansen den tijdt passeerde,
't ghe-

t'ghene dickwils ghebeurde, gongh sy haer ergens in een hoexken verfteken, om niet gevonden te worden, ende dit vermaeck t'ontgaen, dat haer seer walgelyck was.

Dit swijgen ende dit gebreck van leydsman soude sekerlijck haer verdervenisse by-gebrocht hebben, ten waere sy soo driftigh hadde gheweest tot het ghebedt. Want ghelijck een schip dat inde woeste zee sonder roer ende stierman sweeft, opentlijck in gevaer is, van op een sandt-plaete of klippe te verongelucken: alsoo een ziele tusschen dese ontsteltenissen, als haer eenen voorfichtigen stierman ontbreckt, is in duysent perijckelen van te vallen ende te vergaen. Maer t'ghebedt heeft haer staende gehouden: tot het welck sy soo by daghen als by nachten seer gedreven wierdt, alle voldoeninge ende vreught daer in vindende.

Sy pleegh aen den Pastoor van Wassenbergh alle weken te biechten, sonder nochtans haer inwendige droeve gesteltenisse te verklaeren: Maer desen troost wiert haer oock ontrocken, want die stadt langen tijt sonder Pastoor was.

Sy gongh dan alle Saterdaghen van VVassenbergh nae Ruremonde (welcke stadt dry mijlen van VVassenbergh licht) om aldaer by de Paters der Societeit Jesu te biechten, die sy in groote weerde hiel: ende keerde den selven dagh weder nae VVassenbergh. Sy dede dese reyse van ses mijlen te voet, ende nuchter: op die dagen geen ander voedsel nemende, dan alleenelijck s'avonts een kleyn stuxken broots, ende eenen teugh waters. Dit was haer bereydinge tot de Sondaeghsche Communie. Desen wegh om by de Paters te biechten, dede sy soo geerne ende soo vlijtigh, dat sy over den

wegh scheen te vlieghe, soo sy seght.

Maer eylaes dit menighvuldigh reysen naer Ruremonde, al was 't haer troostigh, en was niet baetigher tot genesinge van haere inwendighe siekten, als het biechten aen den Pastoor: om dat sy haer quellingen niet meer kenbaer maecte aen dese Biecht-vaders, als aen den voorgaenden. Niet wetende dat het nuttigh, ja noodigh is, d'inwendighe gesteltenisse aen eenigen deughdelijcken ende ervaren stierman te verklaren: principaelijck aen zielen, die sich wat hooger inden wegh der deughden verheffen; of met besondere bekoringen overladen worden.

Daer nae quam tot Wassenbergh eenen nieuwen Pastoor: die sy tot Biecht-vader nam. Maer alsoo veel volcks met de heete kortse bevanghen wiert, vvelcke siecken, den Pastoor volgens sijn plicht moest bystaen (en die *Agnes* uyt liefde oock by-stont, loopende overal by de siecken, naementlijck by de arme) is den Pastoor vande selve kortse ghevat ende gedoot geweest.

Den dagh eer hy stierf quam *Agnes* met haer benaut ende beswaert herte aen zjn bedde: ende ten lesten openende haer inwendighe gesteltenisse, die soo langh besloten geweest was, gaf hem den oorspronck van soo langhdurige droefheyte ende benauwtheden te kennen: Seggende, dat sy begeerigh was Godt oprechtelijck te dienen: dat sy dit niet konde doen in haers Vaders huys, daer sy geen ruste vondt: dat sy door de lammigheyte haerder armen tot den Cloosterlijcken staet onbequaem was: dat haeren gheest ghepranght vviert, om Godts vville te kennen, aen-gaende den staet haers levens; ende sijnen wille diesaengaende niet achterhaelen konde. Waer op den Pastoor antwoorde:

woorde: *Dochter weest te vreden, Godt heeft voor u wat anders voor handen als een Clooster.* Agnes voelde grooten troost in dese woorden: verhopende haest t'achterhaelen, wat Godt diesaengaende voor handen hadde, ende pooghde sich tot d'inwendige ruste des herte. Soo haer van den Pastoor bevolen was.

Den volgenden dagh stierf desen Pastoor: vanden welcken *Agnes* dese getuygenisse geeft, dat hy een seer godtvruchtigh man was, ende heyligh van leven: dat hy vroegh van Godt schijnt uyt de werelddt gehaelt te zijn, om onder soo rouwe schaepen niet bedorven te worden: dat-men naer sijn doot vele instrumenten gevonden heeft, die hy gebruyckte tot kastinginge van sijn lichaem.

XII. C A P I T T E L.

Haere sieckte ende ghenesinghe van haer lammigh ydt door de Moeder Godts, die haer verscheyde reysen openbaert.

DEn voorseyden Pastoor was weynighe daeghen doot, als *Agnes* vande selve heete kortse gevat wiert, die inde stadt seer ghemeyn was: Ende dat soo fellyck, dat-men luttel of gheen hope van haer leven sagh.

Door dese kortse, ghelijck t' meermaels gheschiet; wiert sy soo doof, dat sy d'ure niet en hoorde slaen: O^r versulckx versocht vande ghene die in de kamer waeren, dat-men haer soude vermaenen als d'ure sloegh. Want sy alsdan gewoon was een ghebedeken ter eeren
van

van onse Lieve Vrouwe te lesen, dat sy niet meer in haer sieckte, als in haer ghesontheydt, wilde achter laeten.

Siecker wordende ende merckende haer teghenwoordigh perijckel van sterven, gaf sy last, dat men den Pastoor soude roepen, om haer de leste Kerckerechten te gheven. Desen brocht haer de H. Communie, dogh het H. Olyffel niet. Sy badt om dit oock t'ontfanghen: Maer te vergeefs, want het ghebruyck van dit H. Sacrament was in die stadt vergaen, ende ganschelijck te niet. Dit wist *Agnes* seer wel: die daerom soo veel te heftiger het H. Olyffel vraeghde. Men riep den Pastoor noch eens: Maer hy en quam niet te voorschijn. Naer dat hy meermaels geroepen was, is hy ten lesten ghekomen, ende heeft haer oock met dit Sacrament versterckt, van welcke gratie sy grootelijckx Godt bedanckt heeft.

Den Kostler die daer teghenwoordigh was, heeft alsdan bekend, dat dit d'eerste reyse was, dat hy dit Sacrament hadde sien gheven: Al-hoe-wel hy meer als twintigh jaeren aldaer Kostler gheweest was. Ende *Agnes* ghetuyght, dat van dien tijdt, de ghewoonte van dit Sacrament te gebruycken in haer Vader-landt hernomen is, ende noch duerde, als sy naer vele jaeren dit gheschreven heeft. Soo dat sy groote reden hadde om Godt hier over te loven ende te dancken: Want behalven de gratie, die sy hier door verkregen hadde, heeft sy door t'ontfanghen van dit H. Sacrament, in haer Vader-landt het ghebruyck herstelt van soo Heylighen Pandt, die Christus tot versterckinghe des lichaems ende suyveringhe der siele ons achter-gelaeten heeft. t'Heyligh Olyffel ontfanghen hebbende, ende
seer

seer kranck wesende, viel sy als in swymelinghe, ende scheen een stemme te hooren, die tot haer seyde: *Vat begheert ghy?* Waer op sy door verbaestheyte ende verschietinghe met luyder kele riep: *Iesus Maria Anna.* Wat hier voorder gevolght is, sal ick met haer eyghen woorden verkläeren, die sy met groote teghenheyde ende beschaemtheyt gheschreven heeft, om aen den wille van haeren Biecht-vader te voldoen: Want haer ootmoedigh ghemoet, t'welck van alle schriftelijcke verkläeringhe seer afkeerigh was, besonderen tegenstrijt voelde, als sy ghenootsaect wiert iet besonders t'openbaeren. Sy schrijft aldus.

Aen my vuylste aerd-worm verthoonde sich (ick voele altijd soo groote beschaemtheyt, in dit ende dierghelijcke dinghen te schrijven, dat ick alsdan wensche in een onbekende plaetse te sitten, tot den lesten dagh toe. Ick en wete niet waerom, dat men my moeyelijck is, in een saeke die ick soo quaelijck doen kan, door mijn groote onweerdigheyt. Nu terwijlen ick sien, dat het den wille Godts is, dit te schrijven, sal ick door de hulpe van Godt Almachtigh hier in voortgaen) soo verthoonde sich dan, aen my soo groote sonderesse, de Koninginne van Hemel ende Aerde, met eenen langhen mantel bekleedt, soo t'scheen, die van buyten ende van binnen vol sterren was, verghefelschapt met een menighe van Maeghden. Sy gheboodt my mijn armen wyt te steken: de welcke haer Majesteyt raecte ende ghenas: Och dese beschaemtheydt die ick hier in ghevoelde, en is niet wyt te spreken, noch en sal die noyt vergheten. Soo schrijft Agnes: Ende voeght hier by noch eenighe andere jonsten die sy alsdan vande H. Maghet noch voorder verkregen heeft.

Sy verlanghe grootelijckx om te weten, of haer Vader tot sijn eeuwighe saligheyt soude komen. Want

gemerckt dat hy met meer andere, in soo bedorven eeuwe, seer flauwelijck de bewaernisse van sijn ziele bencerstighde, ghelijck aen *Agnes* ende aen de stadt wel bekent was: Vreesde sy, met haer over-groote droefheyt, voor sijn eeuwighe verdoemenisse. Ende gelijk sy soo vierigh was, om andere menschen, die haer vrent waeren, tot boet-veerdigheyt haerder sonden ende tot Godt te brenghen: Soo was sy veel vieriger, om door lijf-kastijdinghen ende menighvuldighe ghebden, de ziele van haer eygen Vader te winnen.

Als sy dan in seer groote begeerte was, om te weten wat van haer Vader inde lange eeuwigheyt geworden soude, ende kennisse van dese saeke aen de H. Maghet versocht: Verthoonde sich de Moeder Godts wederom, op de selve maniere als voren: Ende te saemen wiert aen *Agnes* haeren Vader verthoont maer heel swert. Alsdan seyde de H. Maghet tot *Agnes*: *Hy sal behouden zijn door 't ghebedt.* Hier was *Agnes* seer blijde, ende te saemen seer droef. Blijde om sijn Saligheyt: Maer droef om sijn swertheydt, door de welcke den quaeden staet van sijne ziele schein beteeckent te worden. Soo verdween wederom dit gesicht.

Dan hadde *Agnes* noch wat vergeten, ende voelde groote genegentheydt om noch voorder iet anders te vraeghen: Verwondert zijnde over haer selven, hoe dat sy, wesende soo ellendigen Niet, soo stout was, dusdaenige verholentheden van d'opperste Koninginne des Hemels soo vermetelijck af te vraeghen. Sy vraeghde dan met groot verlangen, of sy in een Klooster soude gaen, of niet. De H. Maghet, sich voor de derde reyse verthoonende, antwoorde: *Neen, ghy en sult in gheen Klooster gaen.* Alsdan versocht sy ende badt
noch

noch voorder, om door de jonste vande selve Maghet eenen leydsman te moghen bekomen, die haer volghens den goddelijcken wille bestieren soude: Ende hoorde vande H. Maghet: *Ick sal u eenen besorgen: volght hem, ende weest hem ghehoorsaem.*

Dit was het eynde van alle dit gesicht: Maer de gerustheyt ende vreught, die *Agnes* in haer ziele voelde, bleef daeren. Sy loofde Godt, met alle haer vermogen, over de groote weldaeden, die sy van zijn gebenedijde Moeder ontfanghen hadde: Ende bevont dat alle lam-migheydt ende alle pijnen haerder armen verdreven waeren: Die van dien tijdt gesont ende sterck gebleven zijn.

Maer de deirlijcke ghesteltenisse inde welcke sy de ziele van haeren Vader gesien hadde, beswaerde haer soo grootelijckx, dat sy sonder eenigh uytstel sijn beternisse socht te verwoorderen. Sy vvenschte hem te spreken, te vermaenen, te bidden, te vervvecken tot veranderinghe ende beternisse des levens: Maer uyt vreesse van eenighe sieckte te behaelen, en quam den Vader ontrent de kamer niet, daer *Agnes* sieck lagh. Soo heeft sy dan haer suster, die haer diende, vervveckt, ende vvackerlijck aen-gepraemt, dat sy met alle krachten hem soude vervvillighen ende aen stouven, om een goede Biechte te spreken. Dit seyde de Suster toe: Maer of sy't ghedaen heeft, en vveet *Agnes* niet.

Naer de voorseyde jonsten die sy vande H. Maeget verkregen hadde, begon sy terstont van haer sieckte te beteren, ende stercker te worden, maer allenxkens. Noch te bedde ligghende onderhiel sich met de voorgaende veropenbaeringen, Godt hier over loyende en-

XIII: C A P I T T E L.

Wat naer dese sieckte gheschiet is.

DE volle gesontheit van haer lichaem, naementlijck van haer lamme armen bekomen hebbende, stelde sy een beter ende vieriger leven aen te vatten, dan sy tot noch toe ghedaen hadde. Heeft alsdan vastelijck voor-genomen, geen gecoleurde kleederen meer te draeghen, maer swarte: die nochtans naer de wereldtsche, ende niet naer de gheestelijcke maniere gemaect wierden.

Sy hernam haer gewoonelijke oeffeningen: maer met meerdere sorghvuldigheyt. Want haer docht datse naer diergelijcke jonsten des hemels nauwer op haer hoede moest wesen, dan sy tot noch toe geweest was. Haer herte was op een andere wooninghe, daer sy min soude spreken met menschen ende meerdere eenigheyt vinden: want alsdan, soo haer docht, soude sy het godtvruchtigh leven eerst oprechtelijck kunnen beginnen, als sy, sonder jemandts by-wesen, volle vryheyt soude genieten, om meer te vasten, meer te bidden, ende 't lichaem meer te kastijden. Vanden anderen kant wiert sy gepraemt om by haer Vader te blijven, ende de beternisse sijns levens te vervoorderen.

Den Pastoor die nieuwelijcks te Wassenbergh gekomen was, hadde sijn woonstede in haers Vaders huys genomen: eenen man van seer goet ende strenghe leven, met den welcken *Agnes* seer geerne sprack, ende
seer

feer dickwils: gemerckt dat sijn t'samenspraecken, haer onderrichtingen waeren in het geestelijck leven. Dese onderrichtingen waeren haer noodigh: Want al was haeren geest met godtvruchtige bedenckingen, groote lijf-kastijdingen ende andere Godtsdienstige wercken vele jaeren geoeffent geweest, sy was nochtans in d'oprechte wetenschap van't geestelijck leven tot noch onbedreven: gemerckt dat sy, op haer eygen vernuft steunende, hier ende daer, door onwetenthey, de paelen vande reden te buyten gongh.

Sy verstont van desen Pastoor dat het niet te prijzen is, groote lyf-kastijdinghen, sonder oorlof van den Biecht-vader t'ondernemen. Hier over stont *Agnes* verwondert, die buyten wetenschap van haeren Biecht-vader, soo vele jaeren, soo straffelijck haer lichaem onthaelt hadde. Sy verfocht de reden van dese lesse te weten: die haer oock gegeven wiert. Sy vviert indachtigh, dat de *H. Maeghet* haer belast hadde aen haeren bestierder gehoorsaem te zijn: hier toe vvas sy gewilligh: maer desen Pastoor, soo haer docht, en vvas den leydsman niet, die haer toe-gheseyt vvas. Niet te min stelde desen te volgen, ende te gehoorsaemen, tot dat den anderen die haer vanden Hemel gheschickt vvas, soude verschijnen.

Overfulcks gaf sy aen desen Pastoor volle kennisse van haer lijf-kastijdingen, om niet berispelijck voor Godts oogen te zijn: ende heeft hem oock voordere rekeninge van haer inwendige gesteltenisse ghegeven, soo langh als hy daer vvoonachtigh was. Den Pastoor verboodt haer sommighe van haer lijf-kastijdinghen voorder te ghebruycken, die hy oordeelde ongeregelt te wesen; sommige liet hy toe, volgens haer gewoon-

te. *Agnes* volghde sijn bestieringe, ende vvas hem gehoorzaam, met inwendige ruste van haeren geest.

Het principaelste dat sy in dese jaeren voor hadde, was de beternisse van haeren Vader. Maer al brocht sy met alle neerstigheyt hier toe te vveghe al wat mogelijk vvas: nochtans en volghde dese veranderinghe, soo spoedelijck niet, als sy wel wenschte, niet-tegenstaende, dat sy de selve door haer gebeden, soo by nachten als by dagen vanden hemel versoecht.

Dit goet voornemen, dat sy seer innighlijck te rherre nam, wiert eenighsints gestut door haeren Broeder, die een seer deughdelijck Priester, ende inde stadt van Ceulen in kerckelijcken dienst was. Desen onwetende van't gene *Agnes* ten opzicht van hunnen gemeynen Vader voor hadde, versoecht haer om te Ceulen te komen wonen, ende sijn huyshouden te bestieren.

Dit en beviel aen *Agnes* geensins: soo om dat de sorghe des huyshouden achterdeeligh was aen haeren geest, die tot stilligheyt ende eenigheyt ghedreven wiert; als principaelijck, om dat sy haeren Vader niet socht te verlaeten, voor dat hy aenghenaemer soude zijn aen Godts ooghen. Maer of sy wilde of niet, wiert door haeren Vader genootsaeckt naer Ceulen te reysen, ende by haer Broeder te wonen.

Eenighen tijdt daer gheweest zijnde, kreegh sy de vierdaeghsche kortse: meer uyt onruste om haers Vaders quaede conscientie, soo sy seght, als uyt andere reden. Want haer ziele hier door, dagh en nacht soo gepijnicht wiert, dat oock haer lichaem door de grootte sorghe van sijn saligheyt, de ghesontheyt verloren heeft. Dese reden van haer ongesontheyt, die de grootste was, en gaf sy niemant te kennen, maer brocht

an-

andere redenen by, die minder waeren: seggende dat de sorghe van't huyshouden haer te lastigh viel, ende de locht van Ceulen haer schaedelijck was: ende verfocht om dese redenen naer huys te keeren. Alhoewel sy niet verhoort en wiert, ende geenen oorlof kreegh om haers Broeders huyshouden te verlaeten: is evenwel in't midden van den winter, met groot ongemack, sieck zijnde, naer Wassenbergh weder-gekomen: dencende dat sy den wille Godts meer moest involgen, als den wille van haeren Vader. In dese weder-komste hadde haeren Vader misnoeghen: maer *Agnes* groote blyfchap. Of hy suer sagh of niet, 't was tot sijn eeuwigh welvaeren, dat sijn Dochter tot hem quam.

XIV. CAPITTEL.

Sy brengt haeren Vader tot een beter leven; die Salighlijck sterft. Daer en tusschen vindt sy eenen Biechtvader naer haeren wensch.

VAN Ceulen weder gekeert zijnde, heeft sy twee jaeren by haeren Vader gewoont: Dat is tot het eynde sijns levens. Het schijnt dat Godt haer gedreven heeft om haers Broeders huys-houden te verlaeten, ende tot haeren Vader weder te keeren: Want met haere weder-komste, heeft den Vader een ander leven begoft.

Hy wiert alsdan ten lesten beweegt, door de goede vermaeninghen, ende vierighe verweckfelen van dese Dochter: ende luysterende naer haer woorden, schickte sijn leven naer d'onderwijfinghen, ende nae d'exempelen, die sy hem gaf. Soo verre, dat hy oock
by

by nachten sijn ruste verliet, ende op-stondt om met leetwefigh gemoet sijn ghebeden te storten: Bemerc-kende, dat sijn Dochter ghewoon was, dit oock by nachten te doen.

Dit was een saecke die over groote vreught aen *Agnes* veroorsaecte, gelijk-men wel dencken kan: Hier en wiert haer gesontheydt niet beschaedight, door de forge van't huys-houwen: Geenen arbeyt en viel hier lastigh, die verlicht ende gesalft wiert, door soo ghewenschte veranderinghe. In dese Godts-dienstigheyt ende Heylighe Oeffeninghe is haer Vader tot'er doot stantvastigh gebleven: Maer eer wy tot sijn afsterven komen, sullen wy bemercken, hoe sy den leydsman ende bestierder van haer ziele bekomen heeft, die haer vande H. Maghet toe-geseyt was.

Sy liet haer voorstaen, dat desen leydsman eenen Pater van de Societeyt Jesu soude wesen, ende dat sy dien te Ruremonde moest soecken. Sy gaet dan naer die stadt op den Sondagh van Vasten-avont: Als wanneer, inde Kercke der Societeyt, Bid-daegen ingestelt wierden, om de uytgestortheyt ende sonden der menschen op die daegen te beletten, ghelijck noch in dese tijden geschiet.

Komende in dese Kercke, en vont daer niemant van de Paters, met de welcke sy te voren eenighe kennisse hadde: VVant dese naer andere plaetsen versonden waeren: Keerde sich dan tot het Belt vande H. Maghet, dat in die Kercke ghe-eert wiert, ende badt de Moeder Godts, om door haer bestieringhe, volghens haer toe-segginghe, eenen leydsman t'ontmoeten: versoeckende ootmoedelijck dat desen leydsman niet sacht, maer straf over haer, ende haere sonden soude wesen.

Naer

Naer dit gebedt staet sy op, ende voeght sich aen eenen Biecht-stoel tot den welcken sy inwendelijck scheen ghedreven te worden: Alwaer sy eenen Biecht-vader ontmoet heeft, die haer wel beviel om sijn strafheyt. Haer Biechte gesproken hebbende, begoft sy met desen Pater te handelen van haer inwendighe gesteltenisse, naementlijck vande begeerte, die sy over vele jaeren gevoelt hadde, om buyten alle gewoel des wereldts, in eenigheydt, haeren Schepper te dienen. Te kennen gevende dat sy dese eenigheydt niet ghenieten konde, soo langh als haer Vader noch leefde: Dat sy die terstont onthelsen soude, naer sijn afsijvigheydt: Dat sy daer-en-tusschen versocht van sijn Eerw. ghestiert te vvorden, ende in alles soude ghehoorsaem zijn.

Den Pater gaf haer eenighe geestelijcke ondervij-singhen, die sy in haers Vaders huys soude oeffenen, soo langh als Godt sijn leven soude bevvaeren: Ghe-doogende dat sy te Ruremonde haer vvooninge soude nemen, vvaer het saecken dat haer Vader voor haer quaeme te sterven.

Naer dat *Agnès* eenigen tijdt volgens d'onderwijs-singen van desen Biecht-vader over-gebracht hadde, ende haeren Vader twee jaeren volhert hadde in d'onder-richtingen van sijn Dochter; is desen met een kortse bevangen geweest, die hem op den tijdt van vyf of ses daegen tot het eynde sijns levens gebracht heeft. Hy hadde aldan seer groot leetwesen van sijn misdaeden, ende sprack verscheyde reysen sijn Biechte: Ontfonck godtvruchtelijck sijn Kercke rechten: Ende stierf met grooten rouw over sijn sonden.

De Ghebeden soo van *Agnès* als van andere, en
K heb-

hebben hem naer sijn afsterven niet ontbroken, ende nochtans is sijn ziele door Godts rechtveerdigh oordeel, meer als twee jaeren in't Vagevier gesuyvert geweest, gelijk aen *Agnes* veropenbaert wiert, naer dat sy langhen tijdt te Ruremonde ghewoont hadde. Sijn geboorte in den Hemel sal ick voeghen by sijn doot, ende dat met d'eygen woorden van *Agnes*: Sy schrijft aldus.

Als ick wat meer dan twee jaeren hier (te Ruremonde) gewoont hadde, verthoonde sich de siele van mijn vader Saligher, die ick by nae vergheten hadde, meynende dat-se nu verlost was. Sy was my ghestaedighlyck voor ooghen: met 't saemen gevogghde handen, seer biddende, om van my gheholpen te worden. Met een soo droef gelact, ende soo droeve teekenen van begeerte om hulpe te verkryghen, dat ick 't met gheen woorden kan te kennen gheven. VVant my niet en dunckt, dat iemant in dese werelt so grootte teekenen van begeerte kan bewysen, in wat swaerigheyt hy oock waere. Ick en durfde dit aen niemant seggen: Gongh wel vierbien daeghen seer droef, door het gedurigh aenpraemen van dese ziele. Ick seyde 't ten lesten aen mijnen Biecht-vader; ende dat dese ziele my gheseyt hadde: Laet dry missen voor my lesen. Mijnen Biecht-vader seyde my, dat ick dry guldens om Godts-wille soude gheven: Ende dat hy die dry missen voor de ziele doen soude: Ende dat ick in elcke misse voor die ziele soude komen bidden. Het welck ick door Godts gratie dede. Soo haest als ick de dry guldens tot dit opsicht om Godts-wille ghegeven hadde, was die ziele met een stil ghelact voor mijn ooghen. Inde leste misse vande dry, bedanckte sy my: Met belofte, niet op te houden van bidden, tot dat sy my inden Hemel soude sien, daer sy nu gonck, 't welck ick sigh. Gheloost moet Godt zijn vader eenwigheyt: Amen.

XV. CAPITTE L.

Sy doet belofte van eeuwighe Suyverheyt.

OVer vele jaeren wiert *Agnes* inwendighlijck aengepraemt, om haer suyverheyt voor altijd met belofte Godt op te draeghen: Maer sy was tot noch, aen soo goede inspraecken wederspannich gheweest. Niet dat sy eenighe gedachten hadde van te trouwen: Maer uyt enckele vreesse, van teghen dese deught door eenige kranckheyt ergens te misdoen, ende dese sonde aldus te vergrooten, als sy tot de suyverheyt door belofte soude verplicht zijn. Dat dese belofte, aen Godt ende sijn H. Moeder seer aengenaem, ende aen de ziele seer profijtigh is, was haer wel bekend: Daerom en wilde sy oock niet sterven, sonder de selve ghedaen te hebben. Maer om de reden, die gheseyt is, stelde dese verbintenisse altijd voorder en voorder uyt. Doch die uyt vreesse van te sondighen, van dese belofte wederhouden wiert, is uyt vreesse van te sterven, van Godt aengejaeght, om dese belofte te doen: Ende dat op de maniere als volght.

Met de doodt van haeren Vader, verfocht haeren Broeder den Priester, dat sy soude weder keeren naer Ceulen, ende gelijk te voren, sijn huys-houdster vvesen. Dit socht *Agnes* af te slaen, om haer lanck ghevvenschte vvooninge tot Ruremonde te nemen, als de ses vveken naer haers Vaders doodt soudent eyndigen: Maer desen Broeder en hiel niet op van praemen, om haer te verwillighen tot dit ampt. Sy keerde sich tot Godt, ende tot sijn H. Moeder: Versoeckende den

bystant des hemels, om ten lesten van alle huys-forgen ontlast te vvorden, ende tot haer gevvenschte eenigheyt te geraecken.

Besigh zijnde met dit versoeck vvierdt op eenen morgen-stont invvendelijck sterck aengedreven, om met alle spoedigheyt naer Ceulen te reysen. Sy gevoelde merckelijck dat dit Godts in geven vvas: Ende en vvist geen reden, vvaerom Godt dese reyse, ende dat soo spoedelijck van haer begeerde. Evenvvvel, om tegen den vville Godts niet te misdoen, doet sy sonder uytstel een karre inspannen, ende vergeselschapt zijnde van haer getrouvde Suster vertreckt sonder uytstel naer Ceulen. Jeder een, die dit sagh, vvas vervvondert, siende haer soo driftigh tot een reyse, tot de vvvelcke sy te voren opentlijck soo teghen-vvilligh gevveest vvas: Ende oordeelden dat sy veygh vvierdt.

Als dese twee Gesusters op den selven dagh ontrent Ceulen quaemen, ontmoet haer eenen Bode, bootschappende dat haeré Broeder vande peste seer cranck lagh: door welcke swaere ende onverwachte tijdinghe dese twee Susters soo verslaeghen waeren, dat sy t'saemen-raemden, of sy voort-rijden souden, of weder-keeren naer Wassenbergh. *Agnes* self, die in haere jonckheyt op de peste soo luttel gepast hadde, vondt nu seer groote tegenheyt ende wederspannigheyt om in dat sorgelijck huys te gaen. Met Godt sich beraeden hebbende, besluyt sy voort te gaen, sich overgevende in Godts handen, om van haer te schicken't gene tot sijn glorie dienstigh soude wesen: ende beweeght haer Suster om het selve te doen. Soo zijn sy dan naer Ceulen voort-gereyft, ende tot het huys van haeren siecken Broeder gekomen.

Hier

Hier voelde *Agnes* grooten strijdt in haeren gheest, door 't achterdencken van dese behaelijcke sieckte te vatten: niet soo seer door vreesse vande doot, als om dat sy de belofte van Suyverheyt tot noch niet ghe- daen hadde, die sy voor haer af-sterven wilde doen. Ende insfende dit tegenwoordigh perijckel, vondt ge- raedicht dit veroudert voor-nemen op het spoedigh- ste te volbrengen. Sy is dan s'anderdaeghs naer de kercke getrocken: ende heeft haere Suyverheyt aldaer met belofte eeuwiglijck aen Godt op-gedraegen.

Sy bespeurde, dat dese belofte, al wierdt sy door vreesse uyt-geperst, aen Godt aengenaem was: door de vermeerderinghe der Goddelijcke liefde, die sy van dien tijdt soo merckelijck in haer ziele gevoelt heeft, dat sy bekent, die met gheen woorden te konnen uyt- leggen: ende voeght hier by dese woorden.

Hoe wonderlijck is Godt in sijn wercken, die alles op sijnen tijdt weet te bestieren! Hy weet hoe, ende door wat middel hy ons tot hem naerder sal trecken: besonderlijck een soo quaet schepselken als ick ben, dat haeren Godt niet en wilde vol- ghen, ten zy dat hy de roede inde handt nam, om my te gees- selen. Och wonderlijcken Godt! Wat tonghen sullen uwen lof konnen uyt-spreken? 'en is al niet. Heere: weest ghy self u- wen lof, glorie ende danckbaerheyt inder eeuwigheyt, Amen.

Als haers Susters man hoorde, dat desen Priester, sijn schoon Broeder, vande peste sieck lagh, ende dat sijn huysvrouwe in foodaenigh gevaer was: is hy met alle haeste naer Ceulen gereyst, ende heeft sijn vrou- we, ende sijn schoon-Suster *Agnes*, uyt dat huys ghe- trocken, ende naer Wassenbergh ghestiert: midts dat aen den siecken geenen dienst, of menschelijcke mid- delen ontbraken.

Sy en waeren nauwelijcks t'huys gekomen, of kregen tijdinghe dat desen Broeder, met een Crucifix inde handt ende by nae knielende, seer godtvruchtighlijck overleden was. Soo wiert dit beletfel, van haer wooninghe naer Ruremonde te stieren gheweirt, eer des weken naer haers Vaders afsterven ge-eyndight waeren: ende soo is *Agnes* tot de belofte gebrocht, die aen Godt ende aen sijn Heylighe moeder soo seer behaeght, eer sy van Wassenbergh naer Ruremonde gekomen is.

XVI. CAPITTEL.

Sy vertreckt naer Ruremonde, teghen den danck van haer vrienden: ende begint te leven onder de bestieringhe der Societeyt.

Hier nae heeft *Agnes* haer langh gewenschte wooninghe te Ruremonde genomen: alwaer sy, tot het eynde haers levens, onder de bestieringhe van onse Societeyt, inde deught gevoordert, ende tot groote volmaecktheyt op-geklommen is, soo wy sullen verhaelen. Sy vertrock naer Ruremonde op eenen Bamis-tijdt: 'tjaer is onbekent, maer uyt haer schriften blijkt, dat sy te Ruremonde woonachtigh was, alswanneer de stad van Breda van den Marquis Spinola belegert ende veroyert wierdt: 't welck in 't jaer 1624 geschiet is. Haeren Biecht-vader, van den welcken wy hier boven gesproken hebben, heeft haer geraeden, ergens by eenlijck volck haer kosten te koopen. Maer gemerckt dat sy door liefde vande eenigheydt naer Ruremonde ghe-

gedreven wierdt, ende niet en socht met menschen te handelen, dan voor soo veel als Godts dienst, ende de vervoorderinghe des naesten saligheyt vereychte, gelijk sy aen den Biecht-vader te kennen gaf: heeft sy met sijn toestemminghe, by een oudt vrouwken een kamer gehuert, om buyten alle gewoel der menschen; in volle stilheyt Godt te dienen, ende hem alleen aen te hanghen.

In desen tijdt was *Agnes* door menighvuldigh ende langhduerigh vasten soo uyt-gemergelt, ende haer maeghe soo verslapt, dat sy quaelijck eenigh voedsel konde nutten, ende in perijckel van sterven was: ten waere dat den Biecht-vader op het spoedighste haeren al-te grooten yver tot het vasten ghemaecticht hadde. Den welcken verstaende dat sy s'avonts niet het minste pleegh te nutten, terstont belast heeft, dat sy eenigh voedsel aldan soude nemen: maer de flauwigheyt van haere maeghe en konde dat niet aenveerden. Hy praemde haer even-wel, dat sy met feer weynigh broot te nutten, dese groote maetigheyt soude verminderen, ende allenkens meer voedsel nemen. Sy is ghehoorsaem geweest, ende heeft aldus het leven behouden, dat tot het uyerste gevaer gekomen was.

Den selven Biecht-vader bemerkte t'allen tijde in *Agnes* een droef gelaet, den mondt by nae spraeckeloos, d'oogen overgoten van traenen: ende ondervondt dat dese ontstekenissen van d'overdenkinghe haerder sonden veroorsaect wierden: Hy heeft haer dan belast, dat sy de beweegh-redenen, die haer tot soodaenige droefheyt verweecten, soude laeten; ende trachten van bly ende vrolijck gemoet te wesen: want den vrolijcken gheeft aen Godt aenghenaem is. Sijn

woor-

woorden hebben terstont alle, soo inwendige, als uytwendighe droefheyt verdreven : niet-teghenstaende dat tegen haer een nieuw tempeest van haer vrienden verweckt wierdt.

Want ghemerckt dat sy teghen den danck van haer maeghschap naer Ruremonde vertrocken was, spannden haer naeste Maeghen te saemen om haer alle haer tijdelijk in komen t'ontrecken, ende haer aldus te praemen om naer Wassenbergh weder te keeren. Maer *Agnes* nu meerder-jaerigh, ende van haer Ouders verstorven, bleef stantvastigh in haer stellinghe: Ende hadde voor-ghenomen, haer voor-nemen niet te veranderen, al hadde sy door armoede genootsaect geweest van deure tot deure te bedelen.

In dese saecke wiert haer de meeste oorloghe aengedaen van den Heere Deken haeren Cosijn, die haer naer Ceulen vergeselschapt, ende in een Clooster gestelt hadde. Desen en wilde niet gedooghen dat-se van de Paters der Societeyt soude bestiert worden: Ende viel haer seer moeyelijk, om dese nieuwe wooninge te verlaeten, en naer Wassenbergh weder te keeren. Als hy met bidden of dreyghen niet en konde op doen: Seyde hy, dat sy tot d'uytterste armoede soude komen: Ende voor sijn, ende voor haers Susters deure komen bedelen, met de korf aen den arm. *Agnes* antwoorde hier op, dat als sy soo ghebreckelijk soude wesen, eerder tot de huysen van vremdelinghen soude gaen, als tot haer Vrienden.

Dese uytwendige swaerigheden waeren groot: Maer geensins moeyelijk aen haeren geest: Want sy in haer ziele soo grooten af-keer ghevoelde van alle tijdelijk goet, dat sy alles verlaeten, of wegh gheven wilde, ende

ende den bedel-sack aen-treken, had'men dit tot Godts glorie dienstigh gevonden. Dit anders wesende, heeft sy haer vrienden in't recht moeten trecken, om van hun ten minsten haer noodigh onderhout te verkrijgen. VVaer in sy van Godt wonderlijck op verscheyde manieren geholpen is, om oock tegen danck van haer vrienden soo veel te bekomen, als haer tot een maetigh leven behoefde.

Desen teghenstoot brocht aen haer ziele dit profijt, dat sy meer en meer af-keer voelende van alle tijdelijck goet, meer op Godts liefde vervallen is, ende stercker ghetracht heeft Godt alleen aen te hanghen.

Om desen drift tot Godt te verwoorderen, ende dit inwendigh ende geestelijck vier meer t'ontsteken, heeft sy in't beginsel van haer komste eenighe daeghen inde gheestelijcke Exercitien vanden H. Ignatius besteedt: door de welcke sy krachtelijck aengestouwt wiert, om haeren eyghen voortganck, ende dien vanden evennaesten te beneerstighen.

K'en vinde nergens in haer schriften, wanneer sy haer wereldtsche kleederen af-gheleyt ende de geestelijcke aengenomen heeft t'welck nochtans in't beginsel van haer komste naer Ruremonde, oft ontrent desen tijdt moet geschiet zijn. VWant in't jaer 1630. als wanneer *Ioanna van Randenraet* geestelijck wiert, was *Agnes* geestelijcke Dochter, gelijk *Ioanna* bekent: Ja was lanck te voren in dese kleederen ghesien, ende grootelijckx geacht geweest om haer sonderlinghe gestichtigheyt, die sy tusschen andere geestelijcke Dochters, soo inde Kercke der Societeyt, als elders liet blijcken, gelijk de selve *Ioanna* getuyght met haer eygen ooghen bemerckt te hebben: Die nergens ghewagh

L

maeckt

maeckt haer anders dan geestelijck gekent te hebben. Uyt welcke getuygenisse gewisselijck schynt te blijcken, dat sy in't beginsel van haere wooninghe te Ruremonde, of daer ontrent, de geestelijcke kleederen aengenomen heeft.

XVII. C A P I T T E L:

Hoe sy in dese jaeren haer selven in't gheestelijck leven ghevoordert heeft.

ALs sy de wereltsche kleederen afgheleyt ende de geestelijcke, soo nu geseyt is, aengetrocken hadde, en moest sy niet beginnen haer lichaem aen den geest t'onderwerpen, of de krachten haerder siele door het innigh ghebedt tot Godt te stieren (gelijck andere, die haer eerste jaeren in wereltsche ghedachten ende wercken besteden, ende weynighe gheestelijcke Oeffeningen onder-nemen, tot dat sy't geestelijck kleedt aen trecken) maer moest alleenelijck onderhouden ende volmaecken, t'ghene sy van haer eerste bekeeringhe, dat is van haer jonghe jaeren, seer neerstelijck gheploghen hadde.

Dit heeft sy met soo grooten yver ende vierigheydt onder-nomen, dat sy in korten tijdt seer genaedert is tot de volmaecktheydt, ende veel rijcker van hemelsche schatten gheworden is.

Sy dede haer nacht ghebedt volgens haer gewoonte; maer met meerdere innigheyt als te voren: Dede haer Meditatie inden morghen-stont, op de maniere der Societeyt, als oock d'andere godtvruchtighe Oeffeninghen, die haer voor-gheschreven, of toe-gelae-
ten

ten wierden : Ende dat met soo besondere n voortganck , dat sy heele daeghen ende nachten met Godt vereenight was , tusschen seer selsaeme jonst en des hemels , ende menighvuldighe verlichtinghen.

Sy hadde Godt altijd in alle wercken, woorden ende ghepeysen, voor ooghen : Ende en mocht oock in't minste , aen de inwendighe bestieringhe tot Godt , of goede meyninghe niet ontbreken , sonder merckelijck daer over van Godt ghestraft te worden. Soo seer wiert sy van Godt self aen-gepraemt , om sonder op-houden den loop der deughden te beneerstighen , alleenelijck haeren Schepper voor ooghen te hebben , ende hem ghetrouwelijck met alle vermoghen te dienen , sonder eenighe aenklevinghe tot haer selven of tot eenigh Schepsel.

T'is eens ghebeurt , dat sy eenighe woorden sprack , eer sy met een suyvere meyninghe haeren Gheest tot Godt behoorlijck in-ghekeert hadde : Als wanneer sy daedelijck haer ziele verduystert vont , door d'ontreckinghe van het goddelijck licht , dat gheduerighlijck haer verstant bestraelde , ende door 't ontrecken van dit licht in haere ziele , eene droefheydt voelde , die haer dede segghen : *Och wat droefheydt had' ick daer van. Ick en hiel niet op van bidden ende wenen. tot dat ick dit licht weder kreegh.* Soo groote ghemeynschap hadde Godt met *Agnes* , dat hy noch werck , noch woort in haer ghedooghde , dat niet suyverlijck tot hem ghestiert wiert.

Door dese gheduerighe verkeeringhe met haeren Schepper , wiert haer ziele soo begeerigh , om wesentlijck met haeren Saligh-maeker inde H. Communie vereenight te zijn : Dat sy somwijlen door over groote

begheerte tot dit goddelijk voetsel haerder ziele, he el
 quelende ende als redeloos was, ende scheen in dit le-
 ven niet te kunnen verblijven, maer te beswijcken,
 sonderde Communie dickwilder t'ontfanghen, dan
 haer van den Biecht-vader volgens de gewoonte der
 Societeyt toe-ghelaeten wiert. Als den Biecht-vader
 desen onverdraeghelijcken hongher bemerckte, ende
 door d'onsteltenisse van haer lichaem, de ghesteltenis-
 se van haere hongherighe ziele aensagh, heeft hy haer
 behalven de Sondaeghsche ende de Heyligh-dae-gh-
 sche, oock de Donderdaeghsche Communie toeghe-
 laeten, die aldan onder de gheestelijke Dochters noch
 niet ghebruyckt wiert: Want *Agnes* d'eerste was die dit
 weldaet te Ruremonde ghenoten heeft: Daer nae zijn
 meer andere hier in ghevolght, ende aldus is de Don-
 derdaeghsche Communie onder de geestelijke Doch-
 ters allenxkens ghemeyn gheworden.

Al was sy soe vlammigh tot de H. Communie, wiert
 nochtans somwijlen door den Biecht-vader van de sel-
 ve gespeent: die haer soo wel in dit stuck, als in andere,
 door verscheyde verstervinghen oeffende. Hy bevont
 haer eens uyt'er maeten seer begeerigh om in den
 Kerst-nacht te Communiceren: dit beweegde hem
 om haer te gebieden, dat sy in den Kerst-nacht niet
 en soude ter kercke gaen, maer in haer bedde blijven
 rusten, ende de Communie uyt-stellen tot dat d'oude
 Vrouwe, by de welcke sy woonde, vanden Kerst-nacht
 soude t'huys keeren. Sy was gehoorsaem, al was desen
 korten uytstel vande Communie haer seer gevoelijck.
 Als't oudt vrouwken met d'andere s'nachts naer de
 kercke vertrock, ende sy door gehoorsaemheyt ghe-
 nootsaect was te blijven rusten, gaf sy te kennen aen
 hae-

haeren, lieven, soeten, kleynen, aldergrootsten, aldermachtigsten Bruydegom, haer groot verlanghen tot hem, ende d'overgroote smerten haerder ziele die 't verbeyden van weynighe uren veroorsaecte. Wat hier op gevolght is, beschrijft sy met dese woorden.

In dese ende diergelycke genegentheden, ende begeerten, was ick als of de Moeder des Alderhooghsten, aen my d' alderonweerdighste haer kindeken in mijnen arm gaf. Ick dat vast houdende, en wiste van vreught niet, hoe 't met my was. Och desen tijdt en was my maer eenen ooghenblick. Dit soet kindeken wierdt my gelaeten, tot dat ick door gehoorsaemheyt moest opstaen, als ons oudt vrouwen i' huys quam. De Moeder nam het alsdan van my: die geheel den tijdt, dat ick dit kindt in mijn armen hadde, scheen beneffens wyte staen, met een menichte van Engelen my aensiende. Ick stont op: inwendigh soo vervult met hemelsche blyschap, dat ick niet en wiste, hoe ick 't hadde. Ick gonck ten vier uren naer de kercke, met een groote vernederinghe die ick in my voelde van beschaemtheyt: die soo groot was, dat ick de selve niet en kon wylspreken. Inden tijdt als ick onsen lieven Heere ontfanghen soude, was ick, al of ick buyten mijn selven gegaen soude hebben. Badt om sterckte, tot dat ick mijnen Bruydegom soude ontfanghen hebben. Hem ontfanghen hebbende, kreegh ick van liefde, daer mijn herte vol van was, soogroote pijn aen mijn herte, dat ick in de kercke niet en konde knielen, of sitten, maer moest nyt gaen, een Misse gehoort hebbende.

Door dit ghewelt van liefde heel machteloos zijnde, is sy met grooten aerbeyt naer huys gekeert: maer versweegh d'oorfaecke van haer teghenwoordighe quaele, anders niet segghende, dan dat sy ruste ende eenigheyt noodigh hadde. Sy was gheheel den Kerstdagh als buyten haer selven, heel verflonden in den

genen die sy beminde, den welcken haer soo wonderlijk den voorgaenden nacht, ende in de H. Communie getoefte hadde.

Daer valt noch veel meer te segghen van haere liefde tot Christus, naementlijk aengaende dit Hooghweerdigh Sacrament, ende van de weder-liefde die Christus aen haer betoont heeft: maer dit fullen wy uytstellen tot het tweede Deel.

Op Nieuw-jaerdagh inde Kercke der Societeyt het Sermoon gehoort hebbende, is sy ghevallen in een diepe bedenckinghe vande groote vernederinge ende liefde onses Salighmaeckers die aen de wet der Besnijdenisse sich onderworpen heeft, ende nauwelijcks het leven beghinnende, begoft heeft te lijden, ende sijn Goddelijk Bloedt te storten. Sy voelde alsdan haer herte soo overgoten ende doorwondt van liefde, tot den ghenen die in soo teere jonckheyt haer schulden op hem genomen, ende sijn Bloet oock vergoten hadde, dat sy onbequaem was om uytwendighlijck jet te vatten, ende met een brandighe begeerte vervult was, om haeren Salighmaecker te vergeselschappen in sijn lijden. *Lijden*, seght sy, *was den vollen wensch mijnder ziele*. Ende gemerckt dat dese ingekeertheit langhen tijdt duerde, bleef sy inde kercke sitten, naer dat alle 't volck vertrocken was, niet wetende dat het meer als tijdt was van te vertrecken. Het oudt vrouwken verwondert zijnde, waer dat sy buyten haer ghewoonte, soo langh vertoefde, quam naer de kercke om haer te soecken. Hier wierdt *Agnes* ghevonden, ende van den ghenen die de kercke moest sluyten, vermaent, dat het tijdt was, om naer huys te vertrecken. Sy dede alle gewelt om haer ontsteltenisse aen dese omstaenders te
be-

bedecken: maer en vondt hier toe gheenen middel, mits dat haer ziele schein te smilten, inden brandt van liefde, tot den genen, die haer herte gewondight hadde. Het oudt vrouwken geleyde haer met grooten aerbeydt naer huys ende brocht haer by 't vier: maer sy was met een hittigher vier ontsteken, dat niet verdraeghelijck was. Men moest haer kleederen openen, want haer herte schein te versticken. Sy en konde schier den aessem niet op haelen, de traenen liepen uyt haer ooghen als twee fonteynen, 't was haer dien avondt onmoghelijck eenigh voedsel of versterckinge des lichaems te nutten. Dit duerde eenighe uren, eer sy machtigh was om te bedde te gaen; daer sy nochtans naer verlanghe: niet tot ruste van haer lichaem, maer om sonder by-wesen van andere, ende sonder stoornghe sich voorder t'onderhouden met den ghenen die haer herte doorwondt hadde: ende is ten lesten van 't oudt vrouwken tot haer gewenschte ruste gheholpen, al-waer sy aen de liefde den vollen loop gaf.

Dit seght sy gheschiet te zijn acht daghen naer den Kerst-dagh, alswanneer haer verboden wierdt s'nachts ter kercke te gaen, ende bekent, dat sy alsdan noch sieck was van liefde tot Jesus, over de jonste die sy den voorgaenden Kerst-nacht van hem ghenoten hadde, als sy dese Nieuw-jaer-gifte ontfanghen heeft. Seght daer-en-boven, dat dit in 't jaer ons Heeren 1625 ghebeurt is: Jaer en dagh van dese merckelijcke geschiedenissen aenwijsende, 't welck sy in haer andere schriften van dese tijden niet en doet.

XVIII. CAPITTEL.

Hoe sy in dese ende inde volghende jaeren, haeren Naesten tot de deught vervoordert heeft.

DEn yver tot haers naesten saligheyt, die sy in haer jonckheyt gheoeffent heeft, was ghedronghen werck: Mits dat desen yver, door menighvuldighe beletselen, die in haers Vaders huys-ghesin voor-vielen, op verscheyde manieren gestut wiert, ende overfulckx niet en konde verbreyt worden naer haeren wensch. Maer te Ruremonde, los ende vry zijnde van alle huyselijke bekommeringhen, heeft sy ten vollen sich aen dese wercken van liefde ghegheven: Ende dat met soodaenighe ernstigheyt ende soo besonderen drift, dat sy dese woorden ghebruyckt, om haeren yver kenbaer te maecken. *Mijnen gheest en hadde gheene versaedinghe, inde wercken van liefde: My docht dat ick vloogh, inde plaetse van gaen.* Laet ons sien, hoe sy nae de jaght der zielen ghevloghen heeft.

Sy bemerckt dat in dese stadt seer vele kinders wieren, arm van middelen, ongheschickt van manieren, ende onwetende inde stucken der saligheydt: Voelde sich seer begeerigh, om dese kinders door haer selven t'onderwijfen, ende in eenighen Catechismus te versaemen. **V**Viert hier toe aenghestouwt, door t'exempel dat sy dies aengaende inde gheestelijke Dochters te Ceulen ghesien hadde: Ende wenschte het selve cock te Ruremonde te sien. Verfocht oorlof van haeren Biecht-vader, om ten opzicht vande arme kinders, soo godtvruchtigen, soo profijtigen ende soo noodigen dienst

dienst te moghen aenvatten : Welcken oorlof haer geerne toe-ghestaen wiert.

Om dan dit werck bequaemelijck te beginnen, heeft sy voor al twee andere Dochters op-gheweckt, die beneffens haer, dit heyligh voor-nemen souden ver-voorderen. Dese dry verdeelden de stadt, gaende tot alle huysen van arme menschen, om de kinderen op te wecken tot de Christelijcke leere.

Agnes die d'aenleydster was, bestierde dit werck in sulcker voeghen, dat iedereen van dese dry, d'arme kinders, die sy een ure voor den Catechismus souden vergaederen, in sijn eyghen huys onder-richten soude: Ende daer nae elck met sijn bemde, naer den Catechismus op-trecken. Dit noemt sy haer leven, ja eenen hemel : Soo ghewilligh ende soo driftigh was sy, tot dese jacht der zielen.

De beginselen, ghelijck het pleegh te gheschieden, waeren kleyn : Want elck van dese dry, niet meer en telden dan twelf kinderen. Maer den voortganck is door Godts hulpe voorspoedigh ende groot gheweest: aenghemerckt dat dese dry vierighe zielen niet op en hielen van volck op te wecken, tot dat alle swaerighe-den door-broken waeren, ende alle jonckheyt wel ende bequaemelijck onder-wesen wiert.

Aldus is *Agnes* inde stadt van Ruremonde den grontsteen van soo loffelijck werck gheweest : Dat aldaer, ende in meer andere steden, met seer merckelijcke winste der zielen gheploeghen wort.

De liefde die sy tot dese arme kinderen droegh, was soo groot : dat sy alle dese kinders te saemen wenschte in haer herte te drucken : Nae-de-mael sy meer als eens Godt selfs ghesien heeft, dese kinderen omhelsen-

de ende druckende aen sijn goddelijck herte. *Ick onweerdighste*, seght sy, hebbe Godt verscheyde reysen wesentlijck ghesien, soo veel als mijn krancke natuerē verdraeghen konde, ieder een van die kinders ombelsende.

Als den Catechismus ghe eyndicht was, en was haer liefde noch niet voldaan: Maer gonck alsdan, met inwendighe vreught overgoten, naer onse Lieve Vrouwe op't Sandt, alle dese kinders in haer herte besluytende, ende als mede draeghende, om aen de H. Maghet de selve te bevelen, op dat sy door haer Moederlijcke liefde, sorghe soude draeghen, dat dese kinders haeren Sone altijt souden behaeghen ende hem in alle Eeuwigheydt loven ende ghebenedijden. Sy verstont alsdan vande H. Maget dat dit onderwijs vande jonckheyt aen den Hemel seer aenghenaem, ende aen de Saligheyt der kinderen seer voordeeligh was. Ende Christus gaf haer te kennen, dat hy haer in desen aerbeyt soude behulpsaem zijn, ende oock door sijn selven door besondere gratien de kinderen onderwijsen, die hy tot haer soude stieren.

Haeren yver en reyckte sich niet alleenelijck tot de kinderen, maer oock tot bejaerde mannen ende Vrouwen. ghetrouwde ende onghetrouwde. Die sy met alle middelen tot Godt socht te trecken. Sommighe hadden quaede biechten ghedaen. sommighe leefden in groote sonden, die aen *Agnes* van den Hemel veropenbaert wierden, ende sommighe waeren ongheloovighe. Dese zielen te jaegen, dese tot kennisse van haer sonden, tot berouw, tot beternisse des levens te brengen, was als het eyghen werck van *Agnes*. Van eenighe verkreegh sy de daet, van eenighe goede woorden ende beloften: Maeren hiel niet op, van te vervolgen

ghen ende te praemen, tot dat sy de biechte verkroghen hadde. Gonck hun vinden oock inden vroeghen morghen-stont, als sy noch te bedde waeren, om hun naer den Biecht-stoel te leyden. Eenighe van dese, hebben haer naemaels van dit loffelijck aen-praemen dickwils bedanckt: Haer toe-schrijvende, dat sy tot de biechte ende beternisse des levens ghekomen waeren.

De liefde tot den naesten was in haer soo uytnemende, dat oock de sielen die in't Vagevier gepijnicht wierden, haeren toevlucht tot *Agnès* naemen, om door haeren bystant gheholpen te worden. Verscheyde zielen hebben van haer desen bystant in dese jaeren door verscheyde veropenbaeringhen komen versoecken, ende zijn vlytelijck van haer gheholpen gheweest.

XIX. CAPITTEL.

Waer voorder voor-gevallen is tot het jaer 1630.

INde twee voorgaende Capittels hebben wy verhandelt, hoe sy te Ruremonde haeren eyghen voortganck, ende den voortganck van haeren even-naesten behertight heeft: in dit Capittel sal ick vergaederen; t'ghene voorder in dese jaeren voor-gevallen is.

S. 1. *Haer wederspanningheydt om de verholentbeden van haer ziele aen den Biecht-vader te verklaeren, wort wonderlijck van Godt ghestraft.*

HAeren Biecht-vader eenighe kennisse van haeren gheest bekomen hebbende, ende in haeren handel ende ghemeynschap met Godt, iet besonders bemerkende; Beval haer, rechtsinnighlijck haer herte

aen hem te openen, ende alle verholen kennissen ende heymelijcke verlichtinghen die sy ontfongh te verklaren. Want hy hadde achterhaelt, dat haer ghebedt feer verheven, ende dies-volghens forghelijck was; dat sy menighmael verscheyde toekomende saeken openbaerde, die met'er daet op sulcke maniere uyt vielen, ghelijck *Agnes* voorseyt hadde; ende dat in haer ghe moet vremde ende selfaeme verholentheden schuylden, die sijn toeficht vereyschten.

Agnes voelde grooten teghen-strijt om hier in te gehoorfaemen: want dusdaenighe verklaeringhe, ghelijck den Biecht-vader versocht, scheen aen haer ootmoedigh herte, t'welck tot noch toe soodaenighe openinghe noyt gheploeghen hadde, onmoghelijk te wesen. Sy wiert van den Biecht vader ghepraemt: Maer en konde evenwel tot gheene volkomen verklaeringhe komen.

Als den Biecht-vader haer tot gheen woorden en konde brenghen, om haer groote vermijdttheyt: heeft hy haer belast, haer inwendighe verholentheden, op't papier te stellen, ende te schrijven. Dit heeft sy ten lesten ghedaen: Maer niet tot voldoeninghe vanden Biecht-vader. Want sy beschreef dese dinghen inde hoogh-duytsche taele die den Biecht-vader niet en verstont. Overfulckx als sy met dese onnuttighe schriften te voorschijn quam: wiert sy van hem wederom berispt. Als sy antwoorde, gheene ghenoechsaeme wetenschap vande neder-duytsche taele te hebben: Hoorde sy van den Biecht-vader, gaet ende bidt uwen Enghel-bewaerder, dat hy u leere ende helpe om soo te schrijven, dat ick't lesen ende verstaen kan. Sy heeft ghedaen dat haer belast wiert, ende heeft ghetracht in
onse

onse taele te schrijven: T'welck soo wel gheluckt is dat den Biecht-vader alsdan haere schriften eenighlins konde begripen.

Hier mede was den duyvel altijd ten deele overwonnen, die met alle vermoghen dese verklaeringhe socht te beletten: Maer den boosen vyant en gaf den moet niet verloren, ende socht haer voorder van dit schrijven, af te trecken. Want sy wiert noch voorder bevangen met groote teghentheydt, in alles dat den Biecht-vader op haer versocht, maer namentlijk in't schrijven, t'welck sonderlinck haetelijk aen den vyant was: Ende als sy somwijlen met dit schrijven besigh was, om den Biecht-vader te voldoen, wiert haer penne met soo groot ghewelt vast ghehouden, dat sy noch penne, noch handt en konde roeren: waer in sy soo verdrietigh wierdt, dat sy het schrijven ghestaect heeft.

Maer in haer gebedt, volghens haer gewoonte, haeren toevlucht nemende tot de Moeder Godts; is sy vande H. Maeghet berinhertelijk geholpen geweest, om dese groote ongehoorsaemheyt te beteren. Want de H. Maeghet alsdan geweerdicht heeft sich aen *Agnes* te verthoonen, ende haer te berispen, met een grammoedigh gelaet haer aen siende, ende met dese woorden toesprekende: *waerom komt ghy tot my, die niet en past op mijn woorden?* Hier wiert *Agnes* indachtigh, dat de H. Maeghet, alswanneer sy haere lammigheyt ende arm-pijnen genesen hadde, wel uytdruckelijk haer bevolen hadde, aen den Biecht-vader gehoorfaem te zijn. Dese soo beduydelijcke ende wel-verdiende berispinghe, door-drongh het binnenste van haer ziele: Sy bekende haer misdact, ende versaeckte alle traeg-

heyt in te volbrengen dat den Biecht-vader verſocht: maer is even-wel om de voorgaende ongehoorſaemheyt door Godts toe-laeten ſonderlingh geſtraft gheweeft. Want gemerckt dat ſy aen de inſpraecke vanden duyvel, die dat ſchrijven wilde beletten, al te veel plaetſe in haer ziele gegheven hadde: heeft Godt toegelaeten dat ſy in haer lichaem voor ettelijcken tijdt van vele helſche geeſten ſoude beſeten worden.

Sy was geſtelt als een raefende menſch, ende al of 'er eenen heelen legher duyvels in haer lichaem woonde; ſy en konde ſich niet begheven tot jet dat goet of deughdſaem was, noch oock jet ſulcks ſien geſchieden: wilde alle de Biecht-ſtoelen met alle de Biecht-vaders vernielen; ende hadde daer toe genoechſaeme ſterckte, ſoo haer docht: ende ſy ſprack, ende handelde, ghelijck beſetene menſchen pleghen te ſpreken ende te handelen.

Den Biecht-vader en wiſt gheenen middel om deſe deerlijke geſtelteniffe te weiren. Want wat hy ſeyde of niet, 't was met *Agnes*: arger en arger. Hy trachtete haer met gebeden te helpen: maer te vergeefs. Hy dede haer met geweld t'huys blijven: maer *Agnes* wou met geweld uyt den huys: ſoo dat dit geval aen meer andere kennelijck wierdt.

Naer dat deſe ellendighe geſtelteniffe langhen tijdt gheduert hadde, quam ſy eens naer den Biecht-ſtoel, gelijk dusdaenighe menſchen ſomwijlen doen: maer wat den Biecht-vader haer ſeyde, of niet, ſy en paſteder niet op: bleef even hertneckigh, ja wiert noch wederſpannigher. Ten leſten ſeyde den Biecht-vader, en wilt ghy my dan niet hooren die hier in Godts plaetſe ben? Alſwanneer den Biecht-vader deſe woorden geſpro-

spoken hadde, sagh sy door Godts bermhertigheyt in den Biecht-vader als Godt self, die haer in deser voeghen scheen toe te spreken: *Hoort my: ick ben't die spreke door synen mondt.* Op den selven ooghenblick, verdwenen alle de vyanden die haer lichaem besaeten, ende *Agnes* wiert alsoo van dese droeve quaele gheheelick verlost. *Vant als het licht der lichten comt,* seght sy, *moet alle duysternisse wijcken.* Hier loofde sy Godt: badt den Biecht-vader vergiffenisse; ende beloofde hem voortaan in alles gehoorfaem te zijn.

Godt heeft haer noch voorder door't H. Sacrament des Autaers vermaent ende versterckt om volkommentlick te gehoorfaemen. Want verscheyde reysen uyt dat H. Sacrament een licht tot het binnenste van haer herte geschoten is, ende met dit licht, dese woorden. *Hoort my door mijn dienaers. Volght my: betrouwt vast op my.* Door dese hemelsche versterckingen wierdt sy kloeckmoedigh om voortaan haeren Biecht-vader gehoorfaemer te zijn, ende naer het ingheven der heltsche vyanden niet te luysteren.

Den duyvel gaf haer somwijlen openbaerlijck te kennen, wat spijt hy hadde, in dit stuck van ghehoorfaemheyt, van haer overwonnen te zijn. Somtijts heeft sy desen vyandt gesien, inde ghedaente van een grouwelijck monster, 't welck met open-gespaelckten muyl stont om haer in te slocken. Maer *Agnes* stelde haer betrouwen op Godt, gelijk Godt haer belast hadde: ende hoe dit betrouwen vaster was, hoe sy desen vyandt sagh iwacker worden. Sy heeft den duyvel oock eens inde kercke gesien, als eenen schutter, die sijn fenynighe pijltjens tot haer uyt-schoot. Dit siende, wiert sy met eenen yver ontfeken, om hem van daer te verdrijven:

drijven: sy gongh hem te gemoet, ende hefte haeren arm om hem te slaen: maer hy verdween. Hier door wiert *Agnes* soo verkloecht, dat sy alle de duyvelen der helle uyt-riep, om te voorschijn te komen, waer't dat sy op haer jet vermochten: segghende dat sy met Godts gratie gewapent zijnde, bereet was teghen heel de helle te vechten.

Haer bekoringhen, die daer nae, noch voorder ghevolght zijn, sullen wy te saemen voeghen in 't tweede Deel.

§. 2. *Den Biecht-vader belast haer den heelen loop haers levens te beschrijven.*

DE wonderheden die den Biecht-vader soo schriftelijk als mondelinghs van dese Dochter vertont, praemden hem om haer te belasten, dat sy niet alleen de teghenwoordige voorvallen, maer allen den voorgaenden loop haers levens op 't papier soude stellen: gheraedsaem vindende tot bestieringhe van dese ziele, grondighe kennisse te nemen vanden handel die sy van haer jonckheyt met Godt gehadt hadde. Maer 't was onmoghelijk dat *Agnes* aen desen wille des Biecht-vaders voldoen soude, om d'overgrootte hooftpijnen met de welcke sy alsdan overvallen wiert, die sy ter liefde van haeren lijdenden Salighmaecker seer geerne lede, ende altijd wenschte te lijden. Ghemerckt dat dese pijnen langhduerigh waeren, ende den Biecht-vader tot sijn gherustigheyt stantvastelijk aen drongh om dese beschrijvinghe te bekomen: versocht *Agnes* van Godt voor soo veel tijds van dese pijnen verlost te worden, als haer noodigh was om den wille des Biechtvaders te volbrenghe. Naer dit gebedt wiert sy

van-

vande hoof-pijnen verlost, ende ontfongh bequaeme gefontheyt om haer leven te beschrijven. Sy heeft vijf volle weken in dit schrijven besteedt: ende als dit schrijven ten eynde was, wiert sy wederom vande voorighe pijnen overvallen.

§. 3. *VVort in haer sieckte van Christus besocht.*

Agnes wiert met een heete kortse bevanghen, die langhen tijdt duerde: Maer terwijlen het lichaem sieck was, wiert haer ziele soo vervult van hemelschen troost ende soo vriendelijck van haeren Saligmaeker besocht, dat sy wenschte altijd in dese sieckte te blijven. *Ick wiert al dickwils, seght sy, van mijnen Bruydegom besocht met een menighe van Engelen.* Soo dat dese sieckte haer als eenen hemel was. D'inwendighe vrolijkheydt van haer herte, die hier uyt sproot, was soo groot, dat sy die niet en konde bedecken: Maer thoonde seer merckelijcke blijshap in haer ghelaet, oock als sy inde brandende kortse lagh. Hier over wiert sy van't out vrouwken, by de welcke sy woonde, berispt: De welcke seyde, dat soodaenigh ghelaet niet en betaemde aen siecke menschen: Ende dit vrouwken was verdrietigh, dat *Agnes* soo blyhertigh ghewonden wiert, vande ghene die haer quaemen besoecken. *Mijn aensicht wees uyt, seght Agnes, hoe mijn herte gestelt was: Ick en konde niet weynsen.*

§. 4. *Onverwachte ghenefinghe van hert-pijne ende andere quaelen.*

NAer dat sy eenighe jaeren te Ruremonde ghewoont hadde, heeft sy haer wooninghe by Jousfrouw Botters ghenomen, die een gheestelijcke Wedu-
N we

we was: Met de welcke sy ghewoont heeft tot de doot van dese Jouffrouw, die weynigh tijds voor *Agnes* ghestorven is, ghelijck hier onder sal blijcken.

In dit huys queelde sy van groote hert-pijne, krachteloosheydt, ende afgheteertheydt des lichaems, die haeren oorspronck scheen te nemen, uyt de menighvuldighe vereeninghen met haeren Beminden. De swackheyt haers lichaems was soo groot, dat sy ghenootsaect was dickwils op haer bedde te blijven: Ende als sy opstont, en was schier niet machtigh, haeren mont te openen, om te spreken: want de noodelijcke krachten tot het spreken, haer ontbraecken. Sy was bereet dese ghesteltenisse des lichaems altijd te behouden: Maer den Biecht-vader heeft haer belast, naer onse Lieve Vrouwe op't Sant te gaen, ende aldaer de verlossinghe van dese quaelen te versoecken. Soo dit van den Biecht vader gheseyt wiert, sagh sy uytijnen mont een licht tot haer herte komen, dat den selven ooghenblick alle de voorseyde kranckheden weghnam. Sy loofden Godt te saemen: Maer *Agnes* evenwel en liet niet te gaen daer sy ghesonden was, om de H. Maghet van dese onverwachte ghenefinghe te bedancken.

§. 5. *Overwint het menschelijck opsicht.*

JOuffrouw Botters vertrock van Ruremonde naer Mechelen, om haeren Sone die inde Societeyt ontfanghen was, naer den Novitiaet te gheleyden, ende hem aldaer tot den Religieusen staet aen Godt op te offeren. *Agnes* die in haer huys woonde, vergheleschapte dese Moeder in soo godt vruchtighe reyse: Ende nam haer discipline mede, om in haere ghewoonelijcke

lijcke lyf-kastijdinghen daer-en-tusschen niet te ver-
slappen. Maer te Mechelen ghenootsaecht zijnde, met
dese Weduwe, ende noch een andere Dochter, inde
selve kamer te slaepen, heeft door vermijtheyt eeni-
ghe daeghen het ghebruyck der discipline achter ghe-
laeten. Hier in wiert sy ongherust, om dat sy door op-
sicht der menschen ghelaeten hadde, dat sy wist aen
Godt aenghenaem, ende aen haeren inwendighen
voortganck profijtigh te wesen. Oversulckx heeft ghe-
stelt allen teghenstrijdt t'overwinnen, ende vastelijck
voor-ghenomen, voortaan in dierghelijcke oefenin-
ghen op gheen menschen te passen: Maer de ghewoo-
nelijcke lyf-kastijdinghen op de ghestelde tijden t'on-
der nemen, al hadden alle de menschen vande stadt
daer teghenwoordigh gheweest. Dit kloeck voorne-
men wiert den selven avont in't werck ghestelt. Soo
dan als sy te saemen in haer nacht-kamer waeren, en-
de het avont-ghebedt, t'welck sy eenpaerlijck deden,
ten eynde was: begoft *Agnes* haere discipline. D'an-
dere twee die sulcks niet verwacht hadden, bleven stil-
lekens in haer ghebedt, tot dat de discipline ghe-eyn-
dicht was: Ende alsdan vertrock ieder een sonder spre-
ken tot sijn rust-plaetse.

Hoe aenghenaem dat dese verwinninge van haer
selven aen Godt Almachtigh gheweest is, ende hoe
voordeeligh aen haere ziele, heeft sy den volghenden
dagh verstaen. Want naer dat sy inde Kercke der So-
cieteyt ghecommuniceert hadde, en sich onder-
hiel met Godt te dancken vande gratie die haer verjont
was, om haer selven, ende alle menschelijck opsicht
inde voorseyde lyf-kastijdinghe t'overwinnen: Sagh
sy in een klaer licht haeren gheest als boven haer lic-
haem

haem ghestelt, ende als eenen verwinner, die sijnen vyant onder de voeten heeft: Met een soete binnenspraecke, dat den mensch soo dickwils over sijn lichaem triompheert, als hy sijn selven ende de finnelijckheden sijnder natuere overwint.

s. 6. *Christus verthoont sich in eenen armen mensch ende andersints.*

TE Mechelen wesende, ende verscheyde reysen passerende voor by eenen armen mensch, die van seeren vervult was, hadde *Agnes* haer bedenckinghe op onsen Saligh-maeker, die door liefde tot ons, als meelaets gheworden is: Ende aensagh de seeren van desen armen mensch, met groot medelijden, als of het de seeren des Salighmaeckers gheweest hadden. Naer dat sy verscheyde daeghen dese godtvruchtighe ghedachten ghevoedt hadde, door het aensien van desen bedelaer, ende den selven wederom met de selve ghedachten aensagh, verthoonde sich Christus aen *Agnes* in desen armen mensch, met de selve seeren overdeckt, die sy de voorgaende daeghen godtvruchtelijck overdacht, ende in den bedelaer ghesien hadde, verkeerende de ghedaente van desen bedelaer, in sijn eyghen ghedaente: Ende sy gevoelde te saemen dese inspraecke: *Siet my hier, in mijn lijden; Dat in my volbrocht wort in mijn litmaeten.* Hoe sy alsdan ghestelt was, gheeft sy te kennen met dese woorden. *Och hoe ick my ontsteken voelde tot Godt, en is niet te spreken. Ick soude my geerne in dien armen mensch, of in't herte van andere siecken verborghen hebben.*

Sy bekent, dierghelijcke openbaeringhen meermals ghenoten te hebben. Want op den selven tijdt,

te

te Mechelen met eenighe Jouffrouwen t'huys wesende: soo dese met blijfchap van haer kinderen ende neven spraken, die den gheestelijcken Staet aenveert hadden, sagh *Agnes* Christum wesentlijck in't midden van dit gheselschap, ende riep al lacchende: *Spreckt vry van uwe lieve sonen ende neven, want dit spreken is Godt seer aenghenaem.*

Voeght hier noch voorder by: *Dese selve gratie is my oock verscheyde reysen te Brussel ghebeurt: aen my dien alder-vuytsten worm der aerde: soo als ick over de straeten gonck, als oock inde Kercke: ja oock inden Predikant, als hy Godts woort verkondighde, want ick sagh dat Christus inden Predikant predickte.*

S. 7. *Op wat maniere de H. Maeghet in alle wercken kan ge-eert worden.*

TE Mechelen in S. Peeters Kercke voor den Auctaer van Onse Lieve Vrouwe, wiert sy seer bedroeft, door dien dat sy soo luttel ter eere vande H. Maeghet dede, soo haer docht. Want sy voor desen meer tot de Moeder Godts haer gebedt pleegh te stieren, dan sy nu dede: midts dat sy in haere teghenwoordighe gebeden recht tot Godt getrocken wiert. Gaf aen de H. Maeghet te kennen, dat dit niet en gebeurde door verminderinghe van haere goede genegentheyt ende liefde tot haer moederlijck herte ende verfocht onderwesen te worden. op wat maniere sy in alle haer wercken, haer aldermeest konde behaeghen. Alsdan verstont *Agnes*, door een hemelsch licht, dese leeringhe: dat sy s'morgens ontwaeckende ende haer herte tot Godt keerende, alle't gene sy dien dagh soude doen of laeten, aen Godt soude op-draeghen, ter eeren.

eeren van sijne Moeder, tot vermeerderinghe van Godts eere ende glorie, ende tot saligheydt van alle menschen: dat soodaenighe opdracht van haer werken aen de H. Maeghet seer aengenaem soude wesen, ende dat sy in dese oeffeninghe mocht gerustt zijn. *Dese lesse, seght sy, hebbe ick van alsdan door Godts gratie altydt onderhouden, met groote gerusttheyt.*

s. 8. Haere gave van traenen wordt in verhevender traenen verandert.

HAere gave van traenen, die sy over vele jaeren van Godt verkreghen hadde, soo hier voren geseyt is, viel haer seer moeyelijck in haer gebedt. Want soo spoedighlijck als sy sich begaf tot het bidden, wiert sy overvallen van traenen, die als eenen reghen uyt haer ooghen overvloedelijck uyt-liepen: soo dat haer gesicht door desen overvloet seer beschaedicht wiert, ende perijckel liep van te vergaen. Sy was veerdigh om niet alleen haer traenen te storten maer oock haer ooghen voor Godt, ende voor haer sonden te verliezen. Dat haer pijnighde was, dat de menschen, die dit menighvuldigh krijten aen-saeghen (want het buyten haer macht was dese te stutten) hier door tot quaet achterdencken getrocken wierden: want sy verstont, dat sommighe, die dit menichvuldigh krijten in haer bemerckt hadden, vonnisten dat desen overvloet van traenen een duyvels werck was, of altydt groot naedencken hadden, dat hier eenigh bedrogh schuyelde.

Dese verargernisse van haere naesten, die sy wenschte te vluchten, heeft haer beweeght, om sich te keeren tot haeren Salighmaecker, ende de stuttinghe van dese traenen te versoecken. **Overfulcks te Brussel inde**
Kerc-

Kercke vande H. Gudula de H. Communie ontfangen hebbende, versocht sy van Christus innighlijck, dat dese traenen die aen sommighe eenen steen van vergernisse waeren, mochten op-houden: maer indien hem dese stuttinghe niet en behaegde, dat sy van haeren t'weghen bereet w s, alle haer leven desen overvloet te behouden, om door dese fonteynen, haer sonden, ende de sonden van andere uyt te wasschen, en oock haer oogen te verliezen. In dese overgevinge voelde sy dese inspraecke: *Van nu neme ick u dese traenen af, die u voortaan niet en sullen beletten. Ick sal in u herte edelder traenen storten.* Dese woorden waeren ver-voeght met inwendighe ruste ende blyschap: sy loofde Godt Almachtigh van soodaenighe gratie, die sy bekende onweerdigh te wesen: ende van dien ooghenblick zijn dese uytwendighe traenen achter-gebleven, ende in onsenelijcke traenen verkeert.

S. 9. Wordt gedreven tot het inwendigh Ghebedt.

SY was daghelijcks gewoon haer Roosenhoeyken, de Getijden vande Onbevleekte Ontfangenisse, ende andere mondelijcke ghebeden te lesen: Maer voelde sich op dese tijden soo seer in-getrocken in Godt, dat sy met de mondt. ghebeden niet voort-konde. Sy gaf desen treck aen den Biecht-vader te kennen: die haer toeliet voor eenighen tijdt de mondt. ghebeden te laeten, ende met inwendighe bedenkinghen dese goede oeffeninghen te vermanghelen. Sy Mediteerde dan daghelijcks nae middagh een volle ure op den *Ave Maria*, in plaetse van haer Roosen-hoeyken te lesen: ende was aldan acht daghen besigh, om tot het eynde van den Weest gegroet te komen. Dit enduerde maer eenigen tijdt:

tijdt: ende heeft daer-naer, soo sy seght, de voorgaende mondelijcke gebeden hernomen, als desen besonden in-keer tot Godt ghemaetight wiert.

X X. C A P I T T E L.

Verstaet van Godt den roep van Joanna van Randenraedt, die in't jaer 1630 geestelycke Dochter geworden is, ende helpt haer tot het in-volgen van haeren roep.

Ens buyten haer selven wesende, hadde sy een verbeeldinghe, dat sy in een plaetse was daer eenen hooghen boom stont, met schoone vruchten gheladen: ende dat sy eenen Schepter van Godt ontfangen hadde, om die aen jemandt te schencken, die de Bruyt Godts wilde wesen, ende begeerigh was, om de hooghste vruchten van desen boom, die de rijpste ende smaackelijckste waeren te nutten. Sy gaf desen Schepter, soo haer docht, aen eene dochter, die in haere schriften genoemt wort, de welcke met desen Schepter niet vernoeght, maer ongerust ende woelende scheen te wesen, noch en hadde geen en lust, om van die verhevenste ende edelste vruchten te smaecken. Dese Dochter vergaederde eenighe slechte vruchten, die van desen boom afgevallen ende vuyl waeren; gaf den Schepter aen *Agnes* wederom, ende vertrock. Dit gesicht gaf te kennen, dat dese Dochter sich tot het Gheestelijck leven begevende, ende meerderen treck naer de werelt hebbende, tot het wereltsch leven weder-keerde; ende niet dorstigh zijnde om uyt-gelesen hemelsche vruchten van't Geestelijck leven te smaecken, sich te vrede hiel

hiel met de Goddelijcke jonsten die van wereltsche menschen gesmaeckt worden: welcke waerheyt daer nae gebleken heeft. Hier stont *Agnes* wederom met den Schepter, ende was begeerigh om jemant anders te vinden, die geneghen was om desen Schepter t'ontfanghen, ende aldus Koninginne vanden Alderhooghten te worden, ende van sijne alder-smaeckelijckste vruchten ghetoest te worden. Haere ooghen ront om slaende, sagh sy ten lesten een Dochter, die haere handt naer den Schepter uytstack, ende den selven met groote blijfchap ontfongh. Sy sagh dat dese Dochter in korten tijt seer groot wiert, ende eerst van d'onderste, daer nae oock van d'opperste en smaeckelijckste vruchten ghespijst wiert, *Agnes* en kende dese Dochter aldan niet, maer sagh de selve klaerlijck, ende verstont van Godt wat Dochter dit was. Het was *Ioanna van Randenraedt*, die seer begeerigh was om de Bruyt Christi te wesen, ende door de gratie Godts, ende de bestieringe van *Agnes*, in korten tijt tot groote deughden op-geklommen is, ende te faemen oock d'uytnemenste vruchten van't gheestelijck leven ghesmaeckt heeft: Ghelijck terstondt klaerder sal blijcken.

Wanneer dat de voorseyde inbeldinghe gheschiet is, en heeft sy niet aengheteekent: Maer het schijnt dat sy lanck te voren gheschiet is, eer *Ioanna* gheestelijcke Dochter wiert: Want sy dese gheschiedenisse eerder verhaelt, als de belegeringhe van s'Hertoghen-Bosch, de welcke in't jaer 1629. gheschiet is. Is dese verbeldinge aldan gheschiet, soo heeft *Agnes* jaer ende daeghen kennisse ghehad, dat *Ioanna* gheestelijck soude worden, eer sy gheestelijck gheworden is.

O

In't

In't jaer 1630. den dagh is onbekent vertrock *Agnes* met ander geestelijck gheselschap naer Scherpenheuvel, voor hebbende naer Kortrijck te reysen, om aldaer haere gheestelijcke Vriendinne te besoecken ende te troosten, die sieck te bedde lagh. Sy nam haeren wegh langhs Scherpenheuvel, om onderweghen dat vermaert ende miraculeus Beldt vande H. Maghet te eeren. Haer devotie te Scherpenheuvel volbrocht hebbende, vertrock naer Loven, om haer reyse te voorderen. Maer te Loven zijnde, wiert sy door een inwendighe vermaeninghe te rugghe ghetrocken, ende wederom naer Scherpenheuvel ghedreven. Sy en wilde aen desen inval ende treckinge, die sy oordeelde van Godt te komen, niet wederstaen. Soo dan weder ghekeert zijnde naer Scherpenheuvel, ende komende inde Kercke, versocht aldaer vande H. Maghet, de reden te moghen weten, om de welcke sy gheropen wiert: want sy van haeren kant vlytigh was, om te volbrengghen dat het behaeghelijckste aen haeren Sone soude wesen.

Hier wiert haer kenbaer ghemaect, dat de Dochteraen de welcke sy den Schepter ghegheven hadde, tot haeren echten roep door haer moest gheholpen worden: Dat den roep van dese Dochter was, niet in een Klooster te gaen, ghelijck sy voor hadde, maer gheestelijcke Dochter te worden: Dat dese Dochter machteloos was, den wille Godts door haer selven uyt te wercken, ende eens anders hulpe noodigh hadde: Dat sy 't Instrument moest wesen om alle beletselen t'overwinnen: Dat dese Dochter *Ioanna van Randenraet* was, die haer wederom klaerlijck verbelt wiert: Dat sy dit werck met alle spoedigheyt moest vervoorderen:
Dat

Dat sy om dit uyt te wercken vanden hemel soude geholpen worden. Sy wiert noch voorder vande H. Maghet onder-richt, hoe, ende door wat middelen sy dit werck bestieren soude: Te weten door Catharina de Ortigosa Priorinne van 't Munster: want met dese hadde *Agnes* goede kennisse, maer niet met *Ioanna*. Doch *Ioanna* hadde groote kennisse met dese Priorinne, die alsdan den gheest van *Ioanna*, ende haer voor-nemen principalijk bestierde: Ghelijck in't leven van *Ioanna* beschreven staet. Den goddelijcken wille verstaen hebbende, keerde *Agnes* veerdighlijck naer Ruremonde, sonder haer voor ghenomen reyse te vervoorden, om den wille Godts ende sijnder H. Moeder uyt te wercken.

t'Huys ghekomen zijnde, begoft sy in't werck te legghen dat haer vande H. Maghet belast was: Ende ondersocht voor eerst, hoe de saecken van *Ioanna* ghesfelt stonden, daer-en-tusschen Godt biddende, dat hy 't herte van *Ioanna* wilde raecken, om haeren oprechten roep te kennen, ende te volghen: Ghelijck het oock door Godt gheschiet is. Sy handelde heymelijck met de Priorinne, sonder dat *Ioanna* dit wiste: Ende om de Priorinne, die tot het Kloosterlijck leven van *Ioanna* gheneghen was, tot veranderinghe van haere ghesintheit te brenghen, ende tot Godts begheerte ghesintheit te krijghen, openbaerde *Agnes* aen de Priorinne eenighe verholen dinghen, die heymelijck tusschen haer ende *Ioanna* gheschiet waeren; ende door geene menschelijcke vernuftheit en konden tot kennisse van *Agnes* ghekomen zijn: Soo dat de Priorinne door dese openbaeringhe seer verwondert stont. Haer verwonderinghe meerderde, als *Agnes* haer te voorschijn

schijn brocht, wat sy inwendelijck aengaende den roep van *Ioanna* by haer selven ghepeyst ende ghestelt hadde, dat niemant en konde achterhaelen als Godt alleen. De Priorinne met verbaestheydt dese dinghen hoorende, en konde gheensints twijfelen, of het was Godts werck, dat *Agnes* voor hadde, te weten, dat *Ioanna* volghens den wille Godts de Kloosterlijcke ghesintheyt verlaeten soude, ende het gheestelijck leven inde werelt aenveerden. Hier toe dan heeft de Priorinne haere mede-hulpe aen *Agnes* toe-ghefeyt, als den wille Godts haer soo opentlijck bekent was: Ende gelijck sy te voren *Ioannam* aenghepraemt hadde, om den Kloosterlijcken staet t'omhelsen, soo heeft sy alsdan den selven ontraeden, ende haer verweckt om het gheestelijck kleedt inde werelt aen te trecken, ghemerckt dat Godt sijnen heylighen wille dies aengaende soo klaerlijck te kennen gaf. *Ioanna* hadde oock van haeren kant hier van kennisse van Godt ghekreghen: Ende volghende den goddelijcken wille, is geestelijcke Dochter gheworden.

XXI: CAPITTEL.

Wat'er voorder voorgevallen is tot het jaer 1637.

S. I. *Wordt Meesterse van Joanna gestelt.*

NAer dat *Agnes* ten opficht van *Ioanna* uyt gevrocht hadde, dat haer vande H. Maeghet belast was, is sy voorder besorght geweest, dat dese Dochter, die sy tot haeren echten roep, naer Godts wille, ghebrocht hadde, in den Gheestelijcken wegh soude toe-
ne-

nemen. Sy bevondt haer driffrigh tot alle oeffeningen van het geestelijck leven, vlijtigh tot alle goede onderwijfinghen, ende bequaem om meer en meer het uytgelesenste fap der hemelcher vruchten te fmaecké, gelijk haer langh te vooren verbeeldt was. Haer voorfeyde verbeeldinghe wiert noch voorder bevestight, als fy door den Biecht-vader Meesterffe van dese jonghe Maeghet gestelt wiert, aen de welcke fy den Schep-ter gegeven hadde om de Bruydt des alderhooghften te wesen. Want den Biecht-vader niet baetigher aen den gheestelijcken voort-gangh van *Ioanna* en konde verdencken, als haer te stellen onder de bestieringhe van *Agnes*, wiens sonderlinghe bequaemheyt tot dit ampt, ende wiens verheven deughden, hem bekend waeren. Hoe volmaecktelijck dat *Agnes* aldan haeren gheest in dese jonghe ende yverighe ziele in-ghestort heeft, is ooghblijckelijck, als men dit leven t'faemen voeght met het leven van *Ioanna*. 't Welck klaerlijck uytwijft hoe neerstighlijck dat *Ioanna*, se o in haer geestelijke oeffeninghen, als andersins, de voetstappen van dese Meesterffe ingevolgt is.

Haeren teghenwoordighen Biecht-vader, die oock den Biecht-vader van *Ioanna* was, en versocht gheene schriftelijcke rekeninghe van 't inwendigh: waer door 't geschiet is, dat *Agnes*: inden tijdt van ses jaeren niet een woort hier van geschreven heeft: want sy dit niet en dede sonder ghepraemt te worden. Doch sy wiert wederom hier toe gepraemt, alswanneer P. Simon vanden Hove te Ruremonde gekomen is, den welcken haer aldan oock belast heeft, op 't papier te stellen, 't ghene de voorgaende jaeren voor-gevallen was. Ick stelle in

dit Capittel de merckelijckste saecken, die voor de komste van desen Pater geschiet zijn.

§. 2. *Veranderinghe van koper in gout.*

T'Is eens gebeurt, dat sy een somme gelts noodigh hadde, om jemant te helpen: maer en hadde geen gelt ter handt, als eenige duyten. Stekende haer handt in haeren sack, om dese duyten uyt te trecken, sagh sy de selve in gout-guldens verandert, ende dat dese gout-guldens de somme uyt-brochten, die haer noodigh was. Dit met verwonderinghe aenfiende, loofde Godt over sijne mildaedigheyt.

§. 3. *Sy wordt noch voorder van den Hemel gheholpen, om aelmoessen te gheven:*

HAer herte was seer gheneghen om alle schaemele menschen te helpen, naementlijk die, van goeden stamme wesende, tot armoede ende gebreck vervallen waeren: maer en hadde geen middelen van haer selven, om aen dese behoefdighe volghens haeren wensch behulpsaem te zijn. In foodaenige ghevallen, nam sy haeren toevlucht tot de Moeder Godts, door de welcke sy menighmael wonderlijck geholpen wiert. Want als sy dese hulpe in haer gebedt verfocht, wiert sy van de H. Maeghet verhoort, ende haer wiert toegeseyt dat sy die somme die sy verfocht, door Wisselbrieven ontfanghen soude, om dese arme menschen te helpen. De toe-gheseyde wissel-brieven wierden haer getrouwelijck aen-gebracht, gelijk sy in haer gebedt verstaen hadde, van vijftigh, van seventigh, van hondert guldens: sonder dat sy wiste, van waer datse quamen. Noyt en is haer eenighen wissel-brief toegheseyt,

seyt, of het gelt wiert haer op den selven tijdt behandicht, ghelijck sy in haer ghebedt verstaen hadde: soo dat sy vande uyt-komste seker was, als sy diergelijcke faecke verfstont: Soodaenighe toe-segghinghen heeft sy dickwils in haer gebedt verstaen, ende sulcke wisselbrieven dickwils ontfanghen.

Dese goetheyt Godts ende sijnder H. Moeder, verweckte haer tot besondere dancksegginghe ende verwonderinghe van de Goddelijcke barmhertigheyt die haer dede segghen: *Wat doet een groot betrouwen op Godt! 't is eenen pyl die 't herte van Godt Almachtigh (by maniere van spreken) door-wondt. O Godt hoe wonderlijck zijt ghy in uwe liefde, hoe loopt die buyten de paelen.*

§. 4. Hoe sy voor tijdelijcke baete van haeren naesten, gebeden heeft.

E Enighe personen wetende dat haer gebeden seer krachtigh waeren, verfochten de selve seer ernstighlijck: groote aelmoessen aen *Agnes* toe-segghende, waer't faecken, dat sy door haer voorbiddinge den hemel beweghen konde, om haeren wensch te verkrijghen. *Agnes* verfocht van Godt ende van sijn H. Moeder, dat sy tot Godts glorie, ende Saligheyt haerder ziele mochten verhoort worden: maer verfstont in haer gebedt, dat dit dese personen niet saligh en was. Want dat het verkrijghen van haer verfoeck, tot hooverdye, ende tot haer eeuwige verdoemenisse soude strecken: ende dat het tot haerder zielen saligheyt veel nuttiger was, in eenen soberen staet te blijven, tot verdruckinghe van hunnen hooghmoet. T'sedert dien tijdt weygerde *Agnes* aen dit volck dese gebeden, al wiert sy voorder daer toe gepraemt: ende dese personen

foonen, die soo seer verlangden naer tijdelijcke goederen, vervielen in grooter gebreck.

§. 5. *'t Sermoon hoorende, kent d'inwendighe ghesteltenisse des toe-hoorders.*

SY heeft meer als eene reyse, uyt den mondt van den Predikant, een groot licht tot de herten der toe-hoorders sien uyt-schieten: dat van sommige aen-genomen wiert, ende in hunne zielen bleef: van andere, verstooten wordende, weder te rugge keerde. Hier door sagh sy, wie dat het woordt Godts in hun herte bewaerden, ende daer door vruchten behaelden; ende wie dat het vruchteloos ontfongen. Door dit gesicht wiert *Agnes* sterck aen-gedreven, om voor dese steenhertighe menschen te bidden, op dat sy inde H. Kercke vruchtbaere ackers mochten worden: als oock voor de Predikanten, op dat sy't woort Godts vierighlijck tot de toe-hoorders souden uyt-schieten; ende om haer woorden krachtigher te maecten, oock met hunne wercken aenwijzen, 't ghene sy op den Preeckstoel verkondighden.

§. 6. *Bidt met goede uyt-komste voor haer naeste vrienden, die in groot gewaer waeren.*

OP eenen spaeden avont wiert sy verwitticht, dat het Keyfers legher in't landt van Gullick was, ende voor hadde dien nacht Wassenbergh te plunderen, ende te branden. *Agnes* dese tijdinghe ghehoort hebbende, gaf voor antwoord, *laet over die stadt komen dat Godt geheughen sal.* Maer indachtigh wordende, dat haer gehouwde Suster seer kleynmoedigh ende vreesachtigh was, ende medelijdigh wordende over dese kranck-

kranckheyt ende over't perijckel van haer kinderen, keerde sich tot Godt, om voor't huysghefin van haer Suster genade te versoecken. Want sy gevoelde in haer gemoet, dat het Keyfers volck soodaenigh voornemen hadde, ende tot de daet soude komen. Sy badt dan hertelijck onsen Heere, door de liefde die hy tot ons draeght, dat hy hem soude geweerdighen, haer Suster in dese kranckheyt een weynigh te voor-komen, ende haer met haeren man ende kinderen, in dit ongeval te bewaeren. In dit gebedt voelde sy een vast betrouwen op Godt, ende volherde heel den nacht in dit versoeck tot vier uren s'morgens: niet twijffelende, of sy soude vanden Hemel verhoort worden. Alsdan was sy eenighen tijt buyten haer selven, ende heel verslonden in haeren Beminden, t welck haer in desen tijt alle morghen-stonden pleegh te gheschieden. Tot haer selven keerende, scheen sy de Keyfersche soldaeten te sien, die met brandende fackels als rasende wolven lancks de stadt, ende lancks het huys van haer Suster liepen, ende vele huysen in brandt staken: ende saghte samen de kinderen van haer Suster, de welke met t'samen ghevoeghde handen by een saten, ende Godt hertelijck baden. Uyt dese hertelijcke ghebeden van onnoosele kinderen, schepte sy groote blyschap. Alsdan dagh nu aen quam, wiert'er tijdinghe ghebrocht, dat VVassenbergh geplundert ende te vier ghegheven was, ende dat haers Susters huys met de reste verbrant was: want uyt het gemeyn ongeluck van dese plaetse, scheen soodaenighe tijdinghe grondigh te wesen. *Agnes* dit verstaende sweegh ende geliet sich al of'et inder daet soo geweest waere: maer seyde aen Juffrouw Botters, *Ick en kan mijn lacchen niet in-houden, van inwendighe*

*dighe blyfchap. My dunckt dat ick de kinderen van mijn Su-
 fter als in een gekropen sien, ende biddende. Alhoewel fy
 vande waerheyt, ende vande behoudeniffe van haers
 Susters huysgefin verfekert was: font even-wel eenen
 bode naer Wassenbergh, quantfuys om vande ghestel-
 teniffe van haer Sufter ende haer huysgefin in dit ghe-
 meyn ongeluck te vernemen: maer als den bode daer
 quam, fagh hy dat heel huysgefin krijten van blyfchap.
 Hy fagh voor fijn ooghen, dat haer Sufter geen fchae-
 de geleden hadde, ghelijck-men te Ruremonde uyt-
 ftroeyde, al was dat huys vol goets, dat vande gebue-
 ren tot meerder verfekeringhe aldaer ghevlucht was.
 Den felven Bode verftont, dat de soldaeten dickwils
 met brandende fackels ontrent dat huys gheloopen
 hadde, maer sonder hinderniffe, ende bevont alles foo
 gefchiet te zijn, gelijk aen *Agnes* veropenbaert was. Sy
 eyndicht dit verhael met defe woorden. ick en kan Godt
 almachtigh niet ghenoech loven ende dancken, van soo veel
 gratien, die hy aen fijn alderonweerdighste fchepfelkens doet,
 tuffchen soo vele benauwtheden. Hoe Godt fijn goetheyt meer
 laet blijcken aen een, die d'alderonweerdighste is; hoe fijn
 eere ende glorie daer door meer vermeerdert wordt; door dien
 dat hy fijn felven soo laet verwinnen door fijn goetheyt, van
 een soo onnut aerdwormken, ende fijn felven soo ghemeyn
 maect.*

S. 7. *Verstaet van Godt, dat P. Simon vanden Hove,
 naer Ruremonde quam wonen*

SY hadde nu ses volle jaeren den last ghehadt, om
Ioannam in't gheestelijck leven te verwoerden:
 Maer met de doot van den Biecht-vader, die haer dit
 bevolen hadde, focht fy desen last van haer fchoude-
 ren.

ren af te schudden, ende enckelijck op de schouderen vanden volghenden Biecht-vader te legghen. Niet om dat sy onghewilligh was tot dit goet werck: Maer om dat sy oordeelde forghelijck te wesen, voor een soo verheven ziele, ghelijck *Ioanna* was, van een Dochter onderwesen ende gheleydt te worden. *Vant als eenen blinden den anderen leyt*, seght sy, *vallen beyde lichtelijck in den gracht*. Met dese ghepeysen bekommert wesende, verstont sy van Godt, dat P. Simon vanden Hove te Ruremonde soude komen, om Rector te zijn; dat desen Pater haeren Biecht-vader soude wesen; dat sy, ende *Ioanna* haer Leer-dochter onder sijn bestieringhe grooten voortganck soude doen; maer wederom soude moeten komen tot het schrijven, dat den overleden Biecht-vader niet bevolen en hadde. Dit schrijven was teghen haer gheneghentheydt, ende dese waerschouwinghe, die sy van Godt ontsonck, veroorsaecte eenighe beroerte in haer ghemoet: Doch gaf sich over in Godts wille, met voor-nemen van desen toekomenden Biecht-vader in alles te volghen, als Godt self.

S. 8. *Vvort wonderlijck van Godt bewaert over wegh.*

GOdth heeft haer menighmael in groote perijckelen wonderlijck bewaert, als sy van d'een plaetse naer d'andere reysde, waer van ick een gheval hier sal stellen. Van Ruremonde naer Nimmeghen te schepe vaerende, met ander gheselschap, ende komende tot Moock, de plaetse daer 't schip moest aen-legghen; saeghen sy veel krijghs-volck op de heyde ligghen, doorde welcke sy te lande moesten passeren. Dese soldaeten pasten op het volck dat met dit schip aen

quam, om naer Nimmeghen te gaen: Ende sochten in dese gheleghentheyte buyt te maecten. Die uyt het schip quaemen, en wisten niet waer henen: want naer Nimmeghen voortgaende, moesten sy nootfaekelijck inde handen vallen, van dese buyt-gierighe soldaeten. *Agnes* keert sich tot Godt, raede ende bystant vanden hemel versoeckende: Ende haer gheselschap was bereyt aen te vanghen; t'ghene *Agnes* soude gheraedigh vinden: wetende dat *Agnes* soo groote ghemeynschap met Godt hadde, dat sy van den hemel verstont, hoe de saecke soude uytvallen, ende dat sy op haer woort vastelijck mochten betrouwen. In haer ghebedt voelde sy inwendighlijck dese toespraecke: *Gaet voort, ick sal u tusschen beyde bewaeren.* Hier op sitten sy te saemen op een kerre: En komen te Nimmeghen, sonder eenen quaeden mensch t'ontmoeten. Aldaer verstaen sy, dat de kerre, die voor hun gonck, gheplundert was: Ende die naer hun quaemen in ghelijcks, Soo dat eener ieder te Nimmegen verwondert stont, hoe dat de kerre van *Agnes* door soo gevaerlijcken wegh sonder ongheluck gepassert was. *Diergelijcke bewaernisse*, seght sy, *is my dick wils soo te lande, als te water gebeurt. Als ick my alsdan begeve tot het ghebedt, worde van Godt verwittight door een licht, dat my alle twijfelinghe van sijnen bystandt beneemt. Ick was eens op't water, als het water met groote golven in't schip quam. alle het volck wilde uyt: Ick seyde, wy en hebben door Godts genade geenen noodt: Ende wy zijn bewaert geweest.*

§. 9. Haer kloeckmoedigheyt teghen de geesten der helle.

Joanna die van natuerewegen seer vreesachtigh was, hadde soo grooten schroom van den duyvel, die haer dickwils by nachten oock in sienelijcke ghedaente quam quellen, dat sy den meesten tijdt, oock in koutste vanden winter in volle sweet lagh. Sy verklaerde dese vreesse aen haer Meesteresse: Die haer in deser voeghen verweckte om teghen dese vyanden kloeckmoedigh te zijn. Sommighe menschen naementlyck vrouwe-personen die van natuere vreesachtigh zijn, moghen by de kinders vergeliken worden, die voor een stroo gaen loopen, dat in sijn selven ende door sijn selven geen beweginghe heeft, noch eenigh quaet kan doen, dan als het door Godts toelaeten van een ander gebruyckt wort. VWat macht heeft den duyvel van sijn selven? Geen, geen. VVaerom is 't dan, dat hy soo veel quaets inde menschen doet? 'T is om dat de menschen aen hem plaatsse gheuen, toestaende dat den vyandt op hun versoekt: want alsdan wort hem van Godt toe-gelaeten t'gene hy doet. Den duyvel is eenen subtilen geest, ende soeckt onsen gront tot het binnenste te kennen. Soo hy ge waer wort, dat hem iemant begint gehoor te geven, soo wort hy sterck, om ons te beschaedigen. Maer als hy siet, dat iemant op hem niet en past, ende gewapent is met een vast betrouwen op Godt almachtich, wetende dat hem niet en kan over comen sonder het toe-lacten Godts, ende in alles op sijn hoede is, alle deuren voor dien dief toe houdende: Dan wort hy soo machteloos, als een stroo, daer geen roeringe in en is. Een vast gegronde ziele in ootmoedicheydt ende vast betrouwen op Godt, dit siende, gevoelt dat alle haere crachten met eenen brandenden yver tegen hem ontsteken worden. Ick segge, ende gelooue vastelijck, dat een cloeckmoedige ziele, in ende door

Godt ontsteken zijnde, alle dese boose machteloose geesten, sal doen verdwijnen: Ghelijck een licht stroo dat van eenen stercken wint verdreven wort, soo dat men niet en weet waer het hencn gestoven is. Alsoo is't, ende noch lichtier dat men dese op-geblaesen hooverdige geesten verdwint. Ick en wille niet seggen dat hy onsterck is; want door Godts toe-laeten is hy seer sterck, besonderlijck voor een swacke ziele: Hy is eenen grooten konstenaer, ende seer behendigh in sijne aenslaegen: Daerom mach ieder een wel op sijn hoede zijn, met een vast betrouwen op de hulpe ende bystant Godts. Ick wille hier by voegen, hoe ick my in dese dingen gevoele. Segge dan, dat ick alle de crachten mijn der ziele, inende door Godt ontsteken vinde als met eenen heeten brandt, ende over grooten haet tegen alle die boose geesten der helle, om door Godts machtige handt, tegen hun alle te vechten ende te vrecken dat sy in de zielen der menschen oyt gedaen hebben, of tot het eynde des wereltds sullen doen.

XXII. CAPITTEL.

Wat'er voor-gevallen is in't jaer 1637.

S. 1. *Christus verthoont haer sijn droefheyt over de sonden der menschen.*

Als wanneer sy inde Hooft-kercke de Misse hoorde van't Alderheylighste Sacrament, ende met een nederigh gemoet van haeren Salighmaecker verfocht, dat hy sich soude geweerdighen haere arme ziele met sijn genaedighe ooghen t'aensien: verthoonde, sich Christus aen Agnes heel overdeekt van wonden, ende gaf haer te kennen, dat hy door de sonden der menschen soo deerlijck mishandelt wiert, besonderlijck

lijck door de gulfigaers, dronckaers, onkuyfliche, hoo-
veerdighe, eergierighe, grammoedighe, ende nydighe
Christenen : van de welcke heel de wereltd overlac-
den is. Den overdaet in't eten, drincken, ende kleedin-
ghe, schein den ghewonden Heere weder te drucken,
ende te doen beswijcken : d'ydelheydt van die tijden,
ende meer andere sonden schenen hem slagh op slagh,
ende wonde op wonde te geven. Soo dat hy als beven-
de schein te staen, ende t'allen oogeblick neder te
vallen. Sy verstont dat dese bevinghe, ende dit perijck-
kel van nederfaeken, beteeckende dat de H. Kercke
op sommighe plaetsen wanckelde met perijckel van
te beswijcken, ende dat door de voorseyde sonden der
Christenen.

Dit gesicht veroorsaecte in haer ziele soo groote
droefheydt, dat sy door den dagh niet bestandigh was
haer bitter medelijden te versetten : niet teghenstaen-
de, dat sy sich haer dien dagh meer dan sy placht tot
uytwendighe dinghen begaf, om dese weemoedigheyt
te verdrijven. Sy keerde naer den noen wederom tot
de selve kercke om 't Lof aldaer te hooren : als wan-
neer den gewonden Salighmaecker sich wederom ver-
thoonde inde selve gedaente. Haer voorseyde droef-
heydt en wiert alsdan niet alleenelijck vernieuwt, maer
oock grootelijcks vermeerderd : want sy van Christus
berispt wiert, om dat sy haere vorighe droefheydt ende
medelijden hadde soecken te versetten, ende niet meer
geneghen gheweest om mede-deelachtigh te zijn van
sijn bitter lijden. Door dese Goddelijcke berispinghe,
die sy seer redelijck vonniste, was haer medelijden soo
overtolligh, dat sy van schaemte niet en wiste waer
sich keeren of laeten. Sy keerde sich dan tot Christus
self,

120 *Leven vande Weerdighe*
felf, vergiffenisse van hem biddende, ende segghende: *Heere ende Godt van mijn herte, waer sal ick my van waensschijn verberghen, in dese tegenwoordighe benoutheden?* Ende sagh te samen op den selven stont, dat het herte vanden eeuwighen Sone gheopent stont, t'welck haer tot een herberge ende tot een wooninghe geschoncken wiert, om in't selve te verblijven.

Dese over groote goetheyt van haeren genaedigen Saligh-maeker, die sijn selven tot haere vaste woonplaetse ghegheven hadde, praemde haer om haere ziele t'erstont oock door de Biechte van dese vleckte te suyveren, over de welcke sy van Christus berispt was gheweest. Sy vertrock dan van die Kercke tot haeren Biecht-vader, sprack ootmoedelijck haere schult, ende verfocht sijn ghebeden, om haer hertneckighe nature, soo sy seght, te veroveren, ende onder de voeten te brengen, gemerckt dat sy in't voorgaende gheval met haer groot leetwesen ghemerckt hadde, soo ghewilligh niet te zijn om met Christus te lijden, als sy behoorde te wesen.

§. 2. *Bedroeft zijnae om t'achterdencken van haeren Biecht-vader, dat sy vanden quaeden geest bedrogen wiert; wort van Godt getroost.*

TEr oorfaecke dat haeren tegenwoordigen Biecht-vader vele vremde saecken uyt haeren mondt hoorde, ende in haere schriften las: Hadde hy ghelijck andere voorgaende Biecht-vaders eenigh nadencken, of hier onder misschien bedrogh schuylde, dat met alle neerstigheyt diende gheweert te worden. Hy gaf haer dese vreesse te kennen: T'welck haer seer onrustigh maeckte. Want al-hoe-wel sy inden gront versekeringhe

ringhe voelde, dat dese dinghen van Godt voort quamen; Nochtans niet willende op haer selven steunen, maer op de gene die Godt in sijn plaetse ghestelt heeft, wiert sy door dit nae-dencken van haeren Biecht-vader niet weynigh bedroeft, ende ontstelt; ende dien te meer, hoe den Biecht-vader dickwilder dese vreesse te kennen gaf. Sy bekent, dat haere ontsteltenisse, niet en quam tot het binnenste van haere ziele, alwaer de vorige kalmte bleef dueren: Maer dat het onderste deel der ziele hier door seer verdrietigh wiert.

Sy offerde haer selven, om seer bescheedelijck alles te schrijven, sonder van haeren t'weghen oock door een letterken de waerheydt te verkrencken, t'welck sy t'allen tijden grootelijckx schroomde: Verklaerde aen Godt in haer ghebedt, dat sy gheensints en begheerde oock in't minste van hem, of sijnen heyligen wille, af te wijcken: Vraeghde van haeren Saligh-maeker met een innigh beklagh, waerom dat hy dese benautheyt toeliet, die scheen een groot beletsel te wese, om vrymoedelijck tot hem te naederen; naedemael hy wel wiste, dat sy niet voor hadde, als hem alleen te besittē.

In dit ghebedt verthoonde sich Christus aen dese bedruckte ziele, haer voorhoudende hoe dat hy in dit leven vele op-spraecken, bespottighen, ende slaeghen gheleden hadde, die niet te verghelijcken waeren by al dat sy leedt, of konde lijden; ende haer verwekkende om hem in soodaenigh lijden te volghen. Sy hoorde alsdan dese woorden: *Wie is'er onnoeselder in alles geweest, als ick? Onsfanght dit lijden geerne ende gewillighlijck ter liefde van my: Gelijk ick dry-en-dertich jaeren geerne ende gewillichlijck voor u geleden hebbe. Dit hebbe ick geleden naer den wille van mijnen hemelschen Vader, in*

Q

xiens

Wiens oogen ick sonder schult was, al was mijn onnooselheyt voor de menschen verborgen. Ick sal u oock voor d'oogen van mijnen hemelschen Vader onnoosel kennen, in't ghene waer van ghy in d'oogen der menschen beschuldigh wort. In dese selve inspraecke verstont sy van Godt, dat haere ziele aen Godt aengenaem, ende met de Heyligh-maeckende gratie bekleedt was, door de welcke sy noch veelschoonder voor Godts aenschijn soude worden: Niet teghenstaende dat dese schoonheydt van haere ziele aen de menschelijke ooghen ende oordeelen verborgen bleef. Godt leerde haer te famen, dat diergheelijke onghegrunde oordeelen der menschen, tot suiveringhe onser ziele, ende tot meerdere ghelijckheyt der ziele met onsen Saligh-maecker, toe-ghelaeten worden.

Hier door was sy gheheelijck over-ghegeven, om alle haer leven alle teghenspraecke, ende veroordeelighen te verdraeghen, die souden voorvallen; ende menighmael voor-gevalen zijn: Niet anders wenschende, dan voor Godts ooghen onnoosel bevonden te worden.

S. 3. *Leght den last vande kinderen t'onder wijfen op*
Joanna van Randenraet.

ALen was haeren ouderdom niet seer groot, nochtans de krachten van haer kranck lichaem waren door uytwendighe, ende principaelijck door inwendighe onsteltenissen, soo seer verswackt, ende afgheteert, dat het haer niet moghelijck was, den arbeyt te vervoorderen, die sy tot noch soo loffelijck besteedt hadde, in't vergaederen ende onderwijfen der kinderen inde Caristelijcke Leere. Dus was haere for-
ghe,

ghe, dat dit heyligh ende goddelijck werck, 't welck sy begoft hadde, van andere (die naer den gheest, ende naer de krachten des lichaems bequaem waeren) soude inghevolght worden, sonder te verslappen: Overfulcks, *Ioanna van Randenraedt*, die lanck te voren haere medehulpster geweest was, wiert als nu van haer ghestelt, om haere plaetse voortaan te bekleeden, ende d'opperhandt hier in te hebben. Sy was wel gherust, dat *Ioanna* met alle vierigheydt dit ampt bedienen soude: Maer ghemerckt dat de schouderen van eenen mensch onbestandigh waeren, om soo grooten ende wijd-verspreyden last te draeghen, badt Godt seer yverlijck, dat vele Dochters door desen profijtigen ende heyligen Drift mochten ontsteken worden; ende dat de ghene die haer teghenwoordighlijck met het onderwijfen der jonckheyt bemoeyden, met meer andere in bequaemheydt ende vierigheydt mochten vervoorderen. *Dit wenschte ick aen alle zielen, seght sy, maer besonderlijck aen de ghene die volgens haeren roep dit werck beneerstigen. 'T welck Godt Almachtich wil geven, om vele zielen uyt de netten des duyvels te trecken; ende de selve met ons inde haven der eeuwige salicheyt te brengen.*

S. 4. *Verstaet van Godt t'gene Joanna socht te verbergen.*

J*oanna* (die seer vermijdt was, soo aen *Agnes* haer Meesterse, als oock aen den Biecht-vader, haere inwendighe verholentheden kennelijck te maecken, naementlijck als'er iet voorviel, dat uytnemende was, ende tot grootachinghe van haeren persoon konde strecken) hadde iet versweghen dat sy door last des Biecht-vaders, rechtsinnighlijck aen haere Meesterse hadde moeten te kennen gheven. *Agnes* verstont van

Q 2

Godt

Godt, dat sulckx gheschiet was, Ende vraeghde van *Ioanna*, of sy alles naer behoorte volghens het bevel van den Biecht-vader veropenbaert hadde: Segghende van Godt verstaen te hebben, dat'er iet dies aengaende ontbrack. Hier door wiert *Ioanna* beschaemt, ende ghepraemt om te openen, dat sy gheerne soude bedeckt hebben: Kende sich schuldigh, ende verklaerde rechtsinnighlijck dat haere Meesterse door Godts inghevinghe te voren van Godt verstaen hadde.

§. 5. *VVaer Godt vertreckt, als hy vande sondaeren verstoeten wort.*

MEt groote droefheyt overvallen zijnde, soo over haere eyghen sonden, als over de sonden van andere; ende overweghende hoe grootelijckx de goddelijcke Majesteit van de sondaeren vergramt, ende tot straffe verweckt wordt: Badt hem ootmoedelijck om ghenade, ende om sijn rechtveerdighe ende straffende handt te laeten sincken, al was 't dat wy de straffen soo seer verdient hadden.

In dit ghebedt vraeghde sy vriendelijck van haeren Saligh-maecker: *VVaer hy sich hiel, als hy van 't meeste deel der menschen verstoeten wiert, ende door soo vele ende groote sonden verweckt, om de geheele werelt terstont te niet te doen. Ende kreegh dese antwoord: In u herte, ende in alle de gene die mijnen wille volbrengen, my niet uytstotende door doodelijcke sonde. In dese herten toeve ick my: ende aldus vergete ick mijn straffen te gebruycken.*

XXIII, C A P I T T E L.

*Wat'er voor-gevallen is in't jaer 1538.**§. 1. Haeren yver om de Beelden vande H. Maeghet te cieren.*

ALs *Ioanna* naer het weder-nemen van de stadt *Rurmonde* heel besich was met haere Capellekens vande *H. Maeghet* te herstellen, ende haere Beelden te vercierem, die in dese Capellekens moesten ghe-ciert worden, gelijk in't leven van *Ioanna* beschreven staet: is haer *agnes* in dit godtvruchtigh werck seer behulpsaem geweest. Want als *Ioanna* aldan op eenen kant vande stadt door aelmoessen eenigh gelt vergaederde, om de Beelden vande *H. Maeghet* te bekleeden; dede *Agnes* het selve op den anderen kant, ende *Juffrouw Botters* op den derden kant. Dese dry hadden de stadt verdeelt, om alle d'inwoonders tot hulpe ende mededeelinghe van dit goet werck te verwecken. Als'er voorder jet anders tot vermeerderinghe der eere vande *H. Maeghet* te doen was, en liet *Agnes* haeren dienst noyt ontbreken.

§. 2. Wordt vande H. Maeghet besocht als sy haer Roosenhoecken las.

ALs sy naer't nacht-ghebedt, volghens haer gewoonte, haer *Roosenhoecken las*, wiert sy met een over-groote inwendighe vreught overgoten: ende te samen met een licht bestraelt, in't welck sy de *Coninghinne* des hemels, met een groote menichte van *HH. Maeghden* aenschoude, die by haer quamen ende seer vriendelijck met haer handelden. Welcken handel

soo vermaeckelijck was, dat *Agnes* tusschen dit gheselschap sich in vreughden verloor, die sy niet en konde uytsprecken: ende sy behiel door 't besoeck van dit Maeghdelijck ende hemelsch gheselschap, eene overgrootte liefde tot de Maeghdelijcke reynigheyt.

Haer herte was van dese liefde soo vervult, dat sy heel den volghenden dagh een seer besondere welgenegentheyt voelde, tot alle de ghene die in Maeghdelijcke reynigheyt leven. Sy en konde d'overgrootte vreught, die sy dien nacht ende den volghenden dagh uyt de suyverheyt geschept hadde, aen haeren Blechtvader met geen woorden verklaren, want alle tongen hier toe onbestandigh zijn.

§. 3. *Openbaeringhe vande H. Drijvuldigheyt.*

BY nacht bevreesst wesende, dat'er eenighen oproer soude opstaen onder 't krijchs-volck dat in de stadt was, ende haere ooghen opslaende naer den hemel, sagh sy haeren Salighmaecker, met sijn glorieus lichaem, hanghende aen een Kruys, dat inde locht boven d'aerde verheven was. Ende sagh te samen Godt den Vader aen den voet van dat Kruys, schoon, klaerblinckende, met soo vriendelijck aenschijn, ende soo minnelijcke ooghen, dat sy noyt te voren jet diergheelijcks gesien hadde: Want dit gesicht op een wonderlijcke en onuytsprekelijcke maniere geschiede. Aen 't opperste Deel des Kruys, sagh sy den H. Geest: niet gelijkmen die schildert; maer op een maniere, die sy niet en konde beschrijven. Schrijft alleenlijck dat het beeldt van sijn aensicht heel jeughdigh, klaerblinckende, suyver, ende wit was, maer sonder lichaem: Ende dat dit aensicht sich verthoonde, op dat sy kennisse

nisse vanden derden persoon soude vatten. Dat de re-
ste van sijn ghedaente, die breed ende wijd verspreyt
wiert, gout vervigh ende root scheente wesen: maer
dat dese gout ende rootvervighe coleuren niet ghe-
meyns met d'aerde hadden. Dit voorschreven aensicht
van den H. Geest, scheen te rusten, op de borste van den
Salighmaecker, die aen 't Kruys hongh.

In sulcker voeghen hadde sy de dry Goddelijcke per-
soonen, die maer een waeren, in haer gesicht: ende aen-
riep die alle dry, als een: om door den Sone, ende den
H. Geest, het Vaderlijck herte te beweghen, dat die be-
roerte van het krijghs-volck mochte verhoedt worden.

Hier-mede sterck in-ghekeert zijnde, sagh sy, hoe
den H. Geest, uyt het Vaderlijck herte, den Sone tot
peys ende vrede beweeghde, ende hoe den gekruyften
Sone hier door noch hoogher verheven wiert, ende
hoe dese dry personen alle te samen haer vriende-
lijck met minnelijcke ooghen aensaghen.

Op den selven ooghenblick, troek den Sone sijnen
rechten arm van het Kruys, ende reyckte sijn rechte
handt tot *Agnes* die oock scheen haer rechte handt tot
den Sone te reycken: ende dese twee handen vanden
Sone Godts, ende van *Agnes* wierden te samen ver-
voeght, tot een teeken van vrede. Hoe dit gheschiet
is, en was haer niet mogelijk te verklaeren: maer seght
alleenlijck, dat dese dry personen sich alhier ver-
thoonden, elck met sijn besondere uytwerckinghe,
ende nochtans met eenen wille ende wesen. Door de-
se minsaeme vernaerdinghe tot de Godtheyt, wiert
Agnes verdrietigh dat haer ziele noch langher in 't aer-
de-vat des lichaems verblijven moeste, ende niet en
konde daedelijck ontbonden worden, om met haeren
Saligh-

Salighmaecker ende Bruydegom vereenight te blijven.

Niet teghenstaende dat dit ghesicht in den winter-tijdt, te weten den 8. Februarij gheschiet is, was sy door het selve foo ontstelt in haer lichaem, dat het sweet van alle kanten uytbrack, 't welck gheheel den volghenden dagh duerde, oock in handen ende voeten: Soo dat sy ghenootsaeckt was, eenighe kleederen af te leggen (die sy op andere daeghen ghemackelijck konde verdraegen) om eenige verkoelinghe aen haer brandigh herte te gheven.

Den teghenstrijdt, die sy in haer selven voelde, als sy dit verhael op 't papier stelde, gheeft sy te kennen met dese woorden: *Ick ghevoele dat ick liever soude verplettert worden, als hier van iet te segghen, of te schrijven: Ick eenen modder van alle wuylicheyd, aen den welcken niet anders toe-komt, dan verfoeyt ende verstootten te worden, ende voor d'oogen der menschen noyt te komen. O mijnen Heere ende Godt, mijnen Salich-maeker, ende Verlosser, laet my alleenlijck voor uwe oogen bekent wesen, of haelt my van hier: VVant ick sulckx niet langer verdraegen kan, dat uwe Majesteyt sich aldus toeneyght tot desen alder-onweerdichsten worm. VVant in dit te beschrijven ende te bepeysen, wie ick ben, ende wie het is, die sich tot my aldus toebooght, soo meyne ick van schaemte te beswijcken, ende te bersten van traenen. Ick en wensche niet langer te leven: want ick sulckx niet verdraegen kan. O Heere gelieft het uwe Majesteyt, my hier langer te laeten, soo bid' ick om gratie, om t' uwer liefde te lijden: Ende dat uwe Majesteyt alle voordere gratien believe op te houden, tot dat wy te saemen onscheydelijck in't eeuwigh leven sullen vereenicht wesen. Nochtans o Heere uwen Wille is den mijnen, ende mijnen Wille is uwen.*

S. 4. *Andere vereeninge met Godt, ende ondersoeck of er geene eygen liefde hier mede vermengelt was.*

Ick sal hier noch iet anders stellen, dat de selve stof-
fe belanght, ende korte daeghen naer 't voorgaen-
de geschiet is, ende dat met haer eyghen woorden.

*Als ick s'nachts, volgens mijn gewoonte mijn devotie dede: Ick segge mijn: den Bruydegom alleen is hier den werckman, ende de Bruydt lijdt het welcke my dien nacht op een wonderlijcke maniere gebeurt is, daer ick van swijgen moet, want ick 't niet en kan uyt spreken. Ick segge dan, als ick d' alder-onweerdighste in mijn gebedt mijnen inkeer tot Godt dede: Op de selven oogenblick voelde ick in't binnenste van mijn herte, een soo groot klaer-schijnende licht opgaen, dat ick my anders niet en gevoelde, als verloren in een oneynde-lijke zee van klaerheyt, en dat by nae geheel den tijt van dat gebedt. Dese welde is soo groot, dat-se niet en kan kenbaer gemaect worden. D' inwendige vreught die my hier van by blijft, ende dat met een seer teere liefde om op't alder su-
werste mijnen Beminden aen te hangen, ende met hem eenen wille te hebben, is soodaenigh, dat ick 't niet seggen kan.*

Ontrent dry uren, want ick voor een ure opgestaen was, soo ick noch een besondere gesteltenisse in mijn selven gevoelde: Begon ick in mijn selven te dencken, of hier in oock wel eenich bedrogh mocht schuylen. In't binnenste der ziele, daer ick dat licht gevoelde, daer en kan ick niet van twiffelen of 't is Godt: want noch Engel noch duyvel, en kan soo naer komen. Maer ick ondersocht eens met eenigh achterdencken, of ick in dese toe-vloeyende gratien, die gevoelijck zijn, eenigh ghenoeghen nam aenhanghende aen de gaven, ende niet aen den gever. Hier gevoelde ick my, door Godts gratie, in Godt ingekeert, ende niet in sijn gaven. Door welcke ken-

R

nisse

nisse ick my noch meer in Godt verstijft voelde, als in eenen Hemel, die den Hemel self is; maer die ons somwijlen wat laet proeven, van den voorsmaeck der vreugden die de Saligen hier boven ten vollen genieten. Mijn ziele voelde een onuytsprekelijke liefde uyt Godt, ende was als smiltende in Godt. Dit en moet niemant wonder schijnen: want een woort alleen van den Beminden uytgesproken, tot de Beminde ziele, doet haer smilten. Soo dat sy dan niet meer met haer selven is: Maer met dien die sy bemint: Ende wort als eenen geest met hem. Sy leeft, niet sy, maer haeren Beminden leeft in haer.

§. 5. Haer groot betrouwen op Godt.

DAer was een Dochter, die door jet dat sy gelefen hadde, seer ontstelt, ende seer kleynmoedigh was: want alle haer geestelijke timmeringe, soo haer docht, soude om verre vallen, of lagh om verre. Agnes dit wetende, merckte terstont, dat dit door 't opstoken vanden helschen vyant voort quam, die inde ziele van dese Dochter plaetse gevonden hadde, de welcke hy met dit windeken van kleynmoedigheyt dede wankelen, om dat sy niet vast genoegh in Godt gevestight was, ende geen genoegsaem betrouwen op hem en hadde. Seyde dat foodaenighe zielen in perijckel staen, van lichtelijk inden eersten aenstoot te vallen: door dien dat sy geenen vasten grondt in Godt hebben, inden welcken wy alles vermoghen: ende voeght hier by dese woorden. *Een vast betrouwen op Godt almachtigh, is eenen seer krachtighen pyl, die Godts herte doorwondt, ende doet het selve vlammen van liefde tot ons. Godt schiet eenen pyl tot ons herte, als hy dat tot hem treckt: desen pyl moeten wy tot Godt weder-schieten, door een vast betrouwen op hem:*
Want

Want hy en sal ons niet weygheren, wat wy met dit betrouwen van hem versoeken, als het streckt tot vermeerderinghe van sijn eere ende glorie, ende tot vervoorderinghe van onse saligheyt.

§. 6. Haer Gebeden voor de Paters der Societeyt die te Maestricht gevanghen ende gedoodt zijn.

ALs P. Joannes Baptista Boddens Rector van 't Collegie der Societeyt Jesu binnen Maestricht, met twee andere vande selve Societeyt, inde gevangnisse gesmeten wierden, als wetenschap hebbende van eenigh verraet, 't ghene sy behoort hadden t'ontdecken: wiert *Agnes* soo 't schijnt, van Godt self vermaent ende verweckt om voor dese gevanghenen te bidden.

Dese Paters wierden gevanghen den 18. Meert 1638. op den middagh: ende *Agnes* was den selven avondt, vroegher dan sy pleegh, te weten, voor acht uren te ruste ghegaen: ter oorsaecke vande ontfsteltheyt ende swackheyt die haer over-gebleven was van haer vorige groote inghekeertheyt tot Godt. Nauwelijcks en was sy in slaep gevallen, of wiert opgheweckt met eenen stoot op haer sijde. Niet verstaende wat desen stoot bedieden wilde, liet den selven ongeacht voor by gaen, ende voeghde sich om noch voorder te slaepen. Weynigh tijt daer nae, voelde sy eenen harden slagh op haer hoofd, die haer wederom ontweckte: maer ghemerckt dat sy oock alsdan niet op stont, midts dat sy wiste dat het noch geen tijt was van haer nacht-gebedt te beginnen ('t welck gemeynelijck ten elf of twelf uren begoft) wiert sy noch voorder met dry harde stooten aengestout om den slaep te laeten, ende te bid-

R 2

den:

den: van welke stooten den derden soo hard was, dat sy niet voorder aen soo dappere vermaeninghen derfde wederstaen, maer voorgenomen heeft sich tot een buyten-tydigh gebedt te begheven, tot het welck sy soo bescheedelijck verweckt wiert. Sy hoorde dat de klokke alleenlijck thien uren sloegh: maer even-wel stont op, om haer nacht-gebedt te beginnen: ende vast ghefelt hebbende dit vroegher te doen dan sy placht, wiert te samen *seer getrocken, om voor de gevangenen van Maastricht te bidden, maer besonderlijck voor de Societeyt, ende voor den noot vande H. Kercke.* Dese woorden geven te kennen dat haer de gevanghenisse van dese Paters aldan ten minsten onvolmaecktelijck van Godt veropenbaert wiert: want sy door menschelijcke kennisse soo spoedelijck niet en schijnt achterhaelt te hebben, een gheval dat te Maettricht den selven dagh op den middagh geschiet was, ende inde opwekkinge tot dit ontijdigh gebedt dese geschiedenisse niet en schijnt geweten te hebben.

De stoffe der Meditatie, die sy tot haer nacht-gebedt aldan voor-ghenomen hadde, waeren dese woorden des Salighmaeckers. *Mijnen Godt, mijnen Godt, waerom hebt ghy my verlaeten?* Dese stoffe paste uyterlijck wel op de tegenwoordige omstandigheyt: want ghelijck Christus aen't Kruys hanghende inijnen uytersten noot met dese bedruckte woordenijnen Hemelschen Vader toe-sprack; soo gebruyckte sy de selve woorden, tot den selven Vader, in den teghenwoordighen noot van dese gevanghenen: ende offerde haer eyghen lichaem om te lijden ende voor de misdaden te voldoen, die d'oorfaecke waeren van soodaenigh geval.

Dit was't gebedt van *Agnes* voor de Paters, die te
Mae-

Maeſtricht gevanghen waeren, op den dagh van haer gevangheniſſe. In 't welck ſy ſonder aerbeyt tot nae middernacht met Godt vereenight ghebleven is. Laet ons hier by voeghen hoe ſy noch voorder voor de ſelve Paters gebeden gheeft, ende wat uyt-komſte haer gebedt gehadt heeft.

Als ſy daer nae verſtaen hadde hoe vreedelijck deſe dienaers Godts op de pijnbanck gheleyt waeren, om tot belijdeniſſe ghepraemt te worden, van 't ghene daer ſy onſchuldigh in waeren: Voelde ſy hier over grooten weedom, ende medelijden. Offerde ſich aen Godt op een nieuw, om in haer lichaem de pijnen te verdraeghen, die de Paters gheleden hadden, ende noch ſouden lijden, wenchende door haer eyghen pijnen, de pijnen van haeren naeſten te verlichten.

Met deſe ghedachten ende begeerten die haer dagh ende nacht pijnighden, quam ſy den 9. van April in een Kercke, voor een Lieve Vrouwe Belt: Met weemoedighe ooghen dat Beldt aenſiende, ende als mer ghewelt van de H. Maghet verſoeckende, dat deſe haere dienaers door d'almachtighe handt van haeren Sone daedelijck mochten verloſt worden. Ende hoorde van de H. Maghet, alſdan deſe woorden: *Aenſiet mijnen Sone, die uyt haerder liefde lijdt: En ſullen dan ſijn dienaers oock niet wat lijden voor de rechtveerdigheyt?* Sy floegh haer ooghen alſdan op een Beldt van den lijdenden ende gewonden Saligh-maeker: Die haer met droeve ooghen ſcheen t'aenſchouwen, ende te ſeggen: *Sal ick alleen lijden? En ſullen mijn litmaeten niet wat bitterheyt mogen proeven, om aldus my meer te behaegen?*

Door deſe woorden van den Saligh-maeker, ende van ſijn H. Moeder, viel *Agnes* in groote beſchaemtheyt,

heyt, ende hiel op van bidden voor de verlossinghe van dese Paters: Maer verfocht van Godt, dat hy hun sterckte ende lijdszaamheyt wilde toestieren, als hy hun dese pijnen toeschickte, om ghelijcker te wesen aen den lijdenden Saligh-maeker.

Naer eenen kercker van vier maenden, ende naer grouwelijcke pijnbancken, tusschen de welcke dese ghevanghenen stantvastelijck haer onnooselheyt verklaerden, zijn sy ten lesten veroordeelt gheweest om onthoof te worden. Hoe dat *Agnes* de tijdinghe ontfanghen heeft, dat sy onthaelt waeren. Sal ick met haer eyghen woorden beschrijven. *Hoorende dat die Paters onthalt waeren, voelde my terstont ingetrocken, om voor haere zielen te bidden. Ingekeert zijnde bevont my in Godt soo verblijdt, als of ick dese zielen klaerlijck in Godt aenschouwt hadde, in een groote ende ongemeyne vreught. Voelde my daer van soo ontfeken, dat ick voor dese zielen niet konde bidden, soo ick in't eerste hadde voor-genomen te doen: Maer konde alleenlijck Godt met alle sijn Heyligen loven, over sijn goetheyt ten opsicht van dese zielen, die ick in soo groote glorie verheven sagh, de welcke my als wesentlijck voor-gestelt wiert. Dese vreught overliep my in sulcker voegen, dat ick dese dingen aen een ieder wel soude geseyt hebben, gelijk ick't al seyde aen sommige. Ick moest my van dese Hemelsche Bruyluft-feeft met geweld inhouden, ende en konde my niet wel met den geest om leegh houden. Ick gevoelde my daer mede in Godt getrocken, om als sonder midden gelijckelijck met alle Heyligen Godts, Godt te loven, over dese gratie, die by aen sijn dienaers, naer soo luttel strijts gedaen hadde: De welcke soo groote glorie genoten, die eenighlijck sal dueren. Och geluckige zielen, die hier toe geroepen worden, om voor Godt uyt liefde te lijden, gelijk dese den*

tijdt der ghewangenisse, seer dickwils ende seer volmaecktelijck uyt snyvere liefde sich aen Godt overghegheven hebben? Welcke overgewinge misschien in andere gelegenheydt soo volmaecktelijck niet en soude gheschiet zijn. Dit wiert my klaerlijck in desen inkeer voor-gestelt, ende hier by noch vele andere dingen, die ick niet bevoorden en kan.

§. 7. *Soete Bedenckingen ende openbaeringen op Palmsondagh.*

OP Palmsondagh was *Agnes* teghenwoordigh inde wijdinghe der palm-tacken, inde Kercke der Societeit: ende als den Priester, naer ghewoonte de gewijde Palmen aen de Religieusen uytreyckte; voelde sy groote geneghenthey om oock een deeltjen vande se taxkens uyt de handen des Priesters t'ontfanghen. Want ten tijde vande voorschreven wijdinghe hadde sy haere Bedenckinge, hoe dat op den Sondagh voor de doot des Salighmaeckers, binnen Jerusalem, door 't stroeyen van Palm, ende olyf-tacken, den peys beteeckent wiert tusschen Godt ende de sondaerep: hoe dat Christus vriendelijck dit peys-teecken vande Joden ontfanghen hadde, ende hoe dit teghenwoordigh uyt-reycken der Palm-tacken, desen peys oock betekende. Uyt dese bedenckinge sproot de voorseyde geneghenthey, ende den wensch, om deelachtigh te wesen, van dit uytwendigh teecken van geestelijcken peys. Welcken drift versterckt wiert door dien dat sy inwendighlijck sagh, dat dese taxkens, die aen de Religieusen uytgereyckt wierden, bloeyende waeren van witte bloemen, ende vruchten voort brochten, die 't herte vanden Hemelschen Vader schenen grootelijcks te vermaecken. Sy sagh noch voorder dat jeder een, die

die dese taxkens ontfontgh als in Godt in-ghetrocken wiert, ende een besondere geestelijcke uytwerckinghe vanden Hemel genoot.

Door dit gesicht wiert sy ghepraemt, om van dien grooten peysmaecker tusschen hemel ende aerde, in-nighlijcks te versoecken (naedemael hy door het uytreycken van dese taxkens sich soo vriendelijck ende mildt verthoonde aen sijn dienaeren) dat sy van dese vriendtschap ende mildtheyr mochte deelachtigh worden, niet teghenstaende dat het haer onghoorloft was uyt de handen des Priesters een van dese taxkens t'ontfanghen.

Op den selven ooghenblick ontfontgh sy in 't binnenste van haer herte dese inspraecke, die met een groote inwendighe vreught vergeselschapt wiert. *Ick sal mijn selven aen u door dese handen gheven, tot eenen ewighen olyf-tack van peys ende vrede. Soo dat er niet inde wereldt soo swaer is, dat my van u sal af-scheyden: maer ghy sult alijt in my gerust blijven, ende mijn gratien alijdt meer ende volmaecktelijcker genieten.*

Door dese goddelijcke inspraecke verstont sy, dat haeren wensch verhoort was, ende dat sy door Godts gratie als eenen gheestelijcken Palm ende Olijf-boom in Godt soude opgroeeyen. Ende soo sy uytterlijck tot den geestelijcken voortganck van *Ioanna van Randen-raedt* gheneghen was: Voelde alsdan een besondere begeerte van te versoecken dat *Ioanna* in sghelijcks foodaenighen Olijf tack mochte wesen, ende gulfighlijck in bloemen ende vruchten van volmaeckte deughden opwassen.

Op dit versoeck ontfont sy dese antwoord. *Ick gheve haer mijn selven, als eenen vermaeckelijcken Olijf-tack.*

Ick

Ick sal haer doen opgroeyen in mijn liefde; ende haer ten le-
sten in my trecken: Sonder dat sy oyt van my sal gescheyden
worden.

Tusschen 't hooren van dese woorden, sagh sy dat
Ioanna als een jeughdigh ende groen boomken voor
Godts ooghen stondt. Ende haere ooghen vestighen-
de op dit Boomken, bemerkte, dat het selve spoe-
dighlijck tot Godt opklom: Ende soo hoogh verhe-
ven, ende in 't Vaderlijck herte Godts soo verre op-
ghetrocken wiert, dat sy ten lesten haer ghesicht in de-
sen gulsighen wasdom verloor. Sy verstont oock te
samen, dat den gront van soo gulsigh groeyfel, het
menighvuldigh ende groot lijden soude wesen, dat
aen *Ioanna* soude overkomen: Dat dit lijden soude
lanckduerigh wesen; dat *Ioanna* menighe doot soude
sterven, eer sy desen gheestelijcken ende hoogh ver-
heven Olijf-boom voltrecken soude. Maer dat sy door
elcke doot een nieuw leven soude scheppen. Sy sagh
noch voorder inden gheest wat soorte van lijden dat
Ioanna te verwachten stont, wat teghenspoet, wat ver-
driet, wat verdruckinghe: ende hoe sy door elck lij-
den in 't besonder tot Godt naerderde, ende tot hoo-
gher volmaecktheyt ghevoordert wiert.

Dit schreef *Agnes* den 28. Meert 1638. als *Ioanna* min-
dan dertigh jaeren out was, ende haere Ouders noch
leefden. Hoe veel kruysen ende hoe menighvuldighe
dooden dat *Ioanna* naer de doot van haer Ouders tus-
sehen haer dertigh ende vyftigh jaeren onderstaen
heeft, blijkt uyt het kort verhael haers levens: in
welcke jaeren dese voor-segginghe, naer dat *Agnes* o-
verleden was, ten vollen volbrocht is gheweest.

Door dit vermaeckelijck gesicht dat sy, ende *Ioanna*,
S als

als Olijf-boomen van Godt aenghenomen wierden, was haer herte soo vol vreughden, dat sy dese met gheene woorden en konde beschrijven. Voelde hier by een uytnemende verlanghen, om dien goddelijcken gast inde H. Communie in haer siele t'ontfangen, die haer toegheseyt hadde, door sijn eyghen handen sich met haer te vereenighen. Sy itelde dan de deure haers herte wijdt open, met soo groote begeerte verlanghende naer sijn toekomste, dat de Misse haer ten deele seer lanck scheen, mits dat sy niet wel en konde vertoeven van hem t'ontfangen; ten deele seer kort, ende als eenen oogenblick, om d'inwendighe vreughden, die in haer ziele soo overvloedigh waeren, dat sy hier onder scheen te beswijcken. *'T welck haer dede segghen. Och wonderlijcken Godt in sijn aenlockingen, om ons naerder tot hem te trecken?*

Als de Misse voleyndicht was, ende den tijdt der Communie naeckte: wiert sy door een nieuw ghesicht noch vlam migher inde liefde tothaeren Bruydegom. Want sy sagh hem inde hande des Priesters als lacchende, ende niet willende langher wachten, om met haer vereenicht te worden. Door welck ghesicht haer ziele soo ontstelt wiert, dat sy gheenen middel en sagh om met behoorlijcke gheschicktheyt ende staedigheyt tot de H. Communie te naerderen: sy scheen te vliegen, al-hoe-wel d'onweerdighste van alle menschen, soo sy seght, om dien goddelijcken gast, als door sijn eyghen handen t'ontfangen.

Sy meynde sich in dese Communie ghelijck op andere tijden, aen de voeten Christi te stellen: maer door den besonderen intreack die sy aldan hadde in Godt, wiert haer desen toe-keer tot sijn Heylighe Voeten
ont-

ontnomen; ende voelde sich tot een andere ende verhevender plaetse getrocken, te weten tot een soete omhelsinghe van haeren Beminden, met soo groote ruste ende stilte, als of sy, niet hier beneden op d'aerde, maer in den hemel in Godt met een dronckenmaeckende liefde gheweest hadde. D'inwendighe ghesteltenisse die haer ziele alsdan hadde, en konde sy niet beschrijven: Ende dese selve ghesteltenisse duerde noch, als sy dit schreef: te samen bekennde, dat dierghelijcke ontsteltenissen haer in dese tijden by na daeghelijckx over-quaemen.

Mer wy voorder komen, moet ick hier den Leser verwittighen, dat inde schriften van *Agnes* die ick met alle eenvoudigheyt involge, op de voorgaende plaetse den naem van *Ioanna van Randenraedt* uytgheschrabt is, ende boven dat uytshrabsel de letter N ghestelt is. Maer ghemerckt dat-men naer dit uytshrabben, haeren naem noch eenighfints, ja klaerlijck sien ende lesen kan: hebbe ick hier boven, sonder eenighe twijfelinghe gheseyt, dat *Ioanna* desen hoogh verheven Olijf-boom is. Ick moet de reden van dit uytshrabben met een wordeken aenraecken, volghens mijn ghevoelen: 't welck ick oordeele wel ghegront te zijn.

Ioanna heeft alle de schriften van *Agnes* met haer eyghen handt gheschreven, soo ick inde Voor-reden geseyt hebbe. Haer getrouwigheyt en liet niet toe, dat sy dese schriften uyt schrijvende, inde selve iet soude veranderen. Maer bemerckende, dat de voorschreven openbaeringhe, voor soo veel als dese haeren persoon raeckt, grootelijcks tot haeren lof ende eere strecket: soo en konde haer ootmoedigheyt niet gedoogen,

dat desen hoogh-verheven Olijf-boom door haeren naem soude bekent wesen. Sy heeft dan van den Biecht-vader, soo ick meyne, ernstelijck verfocht ende verkregen, dat-men inde plaetse van haeren naem, de letter N. soude stellen, ende in deser voeghen haeren lof bedecken. Ick bevinde dat het selve in meer andere plaetsen gheschiet is, daer *Ioanna* ghepresen wort: maer niet in die plaetsen de welcke niet en strecken tot haeren lof. Dit hebbe ick eens voor al willen aenteekenen, om aen den Leser kenbaer te maecten, hoe *Ioanna* door haer ootmoedigheyt ghefocht heeft te bedecken, dat inde schriften van haer Meesterisse tot haer eere streckte; ende hoe de waerheyt nochtans ghekomen is tot onse kennisse.

S. 8. *Sy vertroost haeren Biecht-vader die met de Steen ghepijnight wiert.*

Agnes wiert by nacht van Godt verwittight, dat haeren Biecht-vader, dien nacht in sijn lichaem seer gheperst ende ghepijnight wiert, soo dat hy door de grootte der pijnen niet en konde rusten, maer ghe-nootsaecht was in sijn kamer te wandelen: dat den Biecht-vader dese persinghen ende pijnen, die overlafstigh waeren, ende die hem onversiens dien nacht overvielen met kloecken moet aen de **H** Dryvuldigheyt opdroegh; ende dat het opdraeghen van dit lijden aen Godt seer aenghenaem was. Den volghenden dagh kreegh sy menschelijcke kennisse, dat den Biecht-vader den voorgaenden nacht in sulcker voeghen overghebrocht hadde, ghelijck haer veropenbaert was: want hy seer groote pijnen gheleden hadde van de steen.

Als

Als sy dese verwittinghe die sy by nacht ontfan-
ghen hadde beschrijft, om aen den wille des Biecht-
vaders te voldoen, verwoeght sy by dit verhael, soo
foete ende soo krachtighe woorden, die den Biecht-
vader tot voordere kloeckmoedigheydt konden ver-
wecken, ende te samen haer begheerte tot het lijdē
van dierghelijcke pijnen, te kennen gaven, dat sy my
weerdigh duncken, hier ghestelt te worden: Ende zijn
dese.

Ick wensche V Eerw. veel gelucks, met desen kostelijcken
schenck van Godts handen ontfangen, ende te samen bystant
uyt het Vaderlijck herte, om dese nieuwe gifte soo te bereyden,
ende soo te koken, dat sy aen de H. Dryvuldigheyt een seer
soete ende wel smaeckende spijsse mach wesen, tot vermeerde-
ringe van V Eerw. ziele saligheyt, ende oock van andere, die
soo goede exempelē sullen volgen. Hier toe versoecken wy
de hulpe, ende tusschen spraecke vande Koninginne van alles,
op dat sy ons gratie verwerwe, om haers Soons ende haer exem-
pel te moghen nae volgen, in alle pijnen ende moeyelijckheyt,
verduldigblyck, bly-geestighlyck, ende als vliegēde te ver-
draegen, voor soo veel als 't doentlyck is. Wy vermogen soo
veel door Godts gratie, als wy ons maer kloeckelijck willen daer
mede te werck stellen. In dit werck en sal ons die stercke me-
de-werckende handt Godts niet af-vallen: maer door desen by-
stant sal ons werck licht worden, dat ons te voren swaer
docht.

O wondere schatten, die Godt almachtigh ons uytdeylt!
Konden wy die met gelijcke liefde ontfangen, met de welcke
sy geschoncken worden! Konden wy die met vreughden drae-
gen! Vonderlijcke schatten zijn hier in verborgen. Dat wy
dese schatten kenden, wy souden vliegen naer dese packen
van lijdē. Ick segghe packen: om dat het lijdē aen de na-
tuere

tuere swaer is. Maer naer den geest moeten wy daer mede opgeheven worden in Godt, ende over sulcke gratie hem lof ende danckbaerheyt geven. Wy moeten ons d' alderonweerdigste bekennen om soodaenige gratien t'ontfangen: want wy inder daet sulckx onweerdigh zijn. Eenen geest die opgeheven is in Godt, en sal niet letten op den ondersten mensch. Als den ondersten mensch pijnen gevoelt, als dan laet den geest door eenblyhertigh gelaet blijcken, de weerdigheyt der pijnlijckheden, die ons soo aengenaem maecten aen Godt, ende soo seer met hem vereenighen. Aen soodaenighe ziele is het lijdē eenen voormaeck des hemels; Het lijdē en is geen lijdē, maer een alderkrachtigste verheffinghe tot Godt, door de welcke de ziele aen Godt, ende alle Godts heyligen aengenaemer ende inde goddelijcke liefde verhevender wort. Och Heere door u heet-brandende herte van liefde tot ons, en vergeet toch niet, my te beschencken, met dien alderkostelijcksten minnedranck des lijdens, al ben ick 't onweerdigh. Laet het lijdē door uwe goetheyt over my komen, ende geeft my verduldigheyt nae de maete van 't lijdē: om daer in ende daer door, alijt met vrolijckheyt aen uwe Majesteit lof ende danckbaerheyt te bewijfen.

§. 9. Biddende voor den Bisschop, die sieck was, verstaet dat sijn leven voor eenighen tijdt verlengt wiert.

INde maent van April wiert sijn Hooghweerdigheyt *Iacobus à Castro* Bisschop van Ruremonde met een forghelijcke sieckte bevanghen, door de welcke gheheel de stadt beweegt wiert om van Godt de bewaernisse van soo goeden Herder met ghemeyne ghebēden te verfoecken. Ider een, naementlijck d'arme ende behoefdighe menschen, versochten door alle midde-len van Godt de behoudenisse van soo goedertieren

Va-

Vader: Ende de Predicanten verwekten 't volck over al, om vierighlijck sulckx vanden hemel te vraeghen.

Agnes vervoeghde sich, in dit heyligh verfoeck, met de reste, als de minste van alle; haer ghebeden aen Godt op-draeghende, door de gebeden van d'andere, op dat Godt noch eenighen tijdt het leven van soo weerdighen man bewaeren soude, als dit dienstigh soude zijn tot vermeerderinghe van sijn eere ende glorie, ende tot meerdere saligheyt van sijn Hooghweerdigheyt. Ende socht aldermeest Godt hier toe te beweghen, door de groote bermhertigheyt die desen Bisschop aen den armen bethoonde, den welcken de kleyne middelen die hy besat, soo mildelijck aen alle soorten van behoefstige menschen uyt-reyckte.

In dit gebedt sagh sy de ziele van den Bisschop, door de handen der armen, op-genomen, ende voor Godts throon gestelt, alwaer dese ziele vriendelijck van Godt omhelst wiert: maer sy wiert wederom in de handen der armen gestelt, om tot hunnen troost noch eenen kleynen tijdt in dit leven te verblijven. Hier doot wiert haer te kennen ghegheven den uyt-val van haer gebedt: want den Bisschop is dit perijckel van sterven ontkomen: ende is in't volghende jaer op den Feestdagh vanden H. Matthias gestorven.

§. 10. *W*ordt vermaect met een Enghels gesangh.

INde selve maendt inden midden-nacht heel ghesmolten zijnde inde groote zee der Godtheyt, ende als droncken van heet-brandende liefde tot haeren Bruydegom, hoorde sy eenen seer soeten sangh der Enghelen. De reden van dese musiecke was, soo haer docht, . . .

docht, dat een ziele door de handen der Enghelen tot haer eeuwighe besittinghe inden hemel in-ghebrocht, ende door de Moeder Godts aen den Sone, door den Sone aen den Vader gheoffert wiert: waer over dese blydschap vande Enghelen bewesen wiert, die sy oock mede smaecte. Verscheyde daghen daer nae bleef sy als verslonden in desen hemelschen sagh, soo dat den uyt-keer tot de schepselen haer seer moeyelijck viel: 't welck haer nochtans noodigh was, om onder de menschen te verkeerem. *Vonder over wonder ist*, seght sy, *dat een ziele hier smaect: waer van alle tonghen moeten swijghen*. Hier van is haer by ghebleven een meerdere ingekeertheit tot Godt, met meerdere vernaerderinghe tot haeren Bruydegom.

§. II. *Haer Schoon-broeder ende den Vader van haer Schoon-broeder, sterven.*

MEt haeren Beminden vereenicht zijnde, heeft sy verstaen, dat den Man van haer Suster in een swaere sieckte soude vallen, ende van dese sieckte sterven. Door dese tijdinghe, die Godt haer toe-fondt, wiert sy onrustigh, door eenighe ongereghelde geneghentheit om desen Swaeger noch langher in't leven te behouden, ter oorsaecke, dat sy eenighe swaerigheden voor-sagh, die haer Suster door sijn aflijvigheit soudem verdrucken. Hier over spreekt sy haere schult, als van eene wederspanningheit tegen den wille Godts: die sy haest gheweert heeft, sich inden Goddelijcken wille over-ghevende.

Haers Susters Schoon-vader viel oock sieck, ende sy verstont wederom van Godt, dat hy insgelijcks van die sieckte soude sterven. Sy vertrock dan naer Wassenbergh,

bergh, soo om haer Suster in dese swaerigheden te troosten; als om te forghen, dat aen dese twee siecken niet en soude ontbreken, 't welck aen de suyveringhe haerder ziele noodigh, of nuttigh was.

Op wat dagh dat haer Schoon-Broeder ghestorven is, en heeft sy in haer schriften niet aen-gheteekent: Van sijn Vader schrijft sy, dat sy seer besorght was, op dat hy sijn kercken-rechten ontfanghen soude, want hy daer toe onwilligh was, denckende dat hy van die sieckte niet en soude sterven. *Agnes* die van Godt sijn aenstaende doot verstaen hadde, en vont geen ruste, noch by daghe, noch by nachte, tot dat hy sijn biechte ghesproken hadde: die hy ten lesten aen den Pastoor gedaen heeft, met overghevinghe van sijn leven in de Goddelijcke beliefte, tot grooten troost van *Agnes*. Hy ontfongh naer de Biechte, oock de voordere Sacramenten der H. Kercke, ende stierf den 6. September.

§.12. *Wort vande H. Maeghet beantwoort, ende verskert van beschermt te worden in haer aenstaende perijskel.*

DEN 4. September, te Wassenbergh wesende, ende seer bedught, hoe sy naer Ruremonde soude weder-keeren; gemerckt dat de weggen seer onveyligh waeren, door het krijghs-volck, 't welck daghelijcks de reysende menschen af-stroopte, ende de selve van alles beroofde: wiert sy van dese bekommeringhe verlost, als sy inde Kercke besich was, met haer Roosen-hoeyken te lesen. Want in 't uytspreken ende rijpsinnigh overdencken van dese woorden, *Den Heere is met u*, ontfongh sy vande H. Maeghet, dese toe-spraecke: *Hy is oock met u, ende sal besonderlijck met u zijn op de reyse, die ghy op den avondt van mijn Geboorte sult aen-nemen, om naer huys te keeren.*

T Hier

Hier was haer ziele met een vreught overgoten die niet uyt te spreken en is: ende stelde alsdan op den Avondt vande Geboorte der H. Maeghet, te weten den 7. van September, niet-teghenstaende de perijckelen die alsdan op den wegh waeren, naer Ruremonde te keeren: vastelijck betrouwende, dat de H. Maeghet, volghens haere toe-segghinghe, alle ongeval soude afweiren.

Maer als den voorseyden ouden man, twee daghen naer dese geschiedenisse, op den selden deser gestorven was, soo hier boven gefeyt is: wiert sy vande vrienden gepraemt, om te Wassenbergh ten minsten soo langh te verblijven, tot dat het lichaem vanden afghestorven soude begraeven zijn. Ende haere Suster met d'andere vrienden praemden haer vertoevinghe stercker, door dien dat de perijckelen vanden wegh vermeerderden: want de landts-lieden met hun goet van alle kanten naer Wassenbergh quaemen, om de moetwilligheyt der soldaeten t'ontkomen. Hier door nochtans en wiert *Agnes* niet beweeght om haer voornemen te veranderen: maer gaf last aen haere Suster, om tegen den volghenden dagh eenen voerman te bespreken, die haer naer Ruremonde soude voeren, geensins twijffelende of den Moederlijcken bystant vande H. Maeget, soude haer beschermen van alle ongheval, ghelijck haer toegeseyt was. Sy vervoeghde by dit betrouwen, haer gewilligheyt, om onderweghen alle ongeluck te lijden, dat konde strecken tot vermeerderinghe van Godts eere ende glorie, ende tot vervoorderinghe van haere saligheyt: bereet zijnde, met overghevinghe van ziele ende lichaem, oock afgestroopt ende uyt-geschudt te worden, ende alle ongeval t'onderstaen, mits dat haere
rey-

reynigheyt, die sy Godt op-gedraeghen hadde, mocht ongehindert blijven.

Sy sat dan op de kerre, bly van gemoet, ende onbevreesst, betrouwende, op den toe-geseyden bystant vande H. Maeghet: ende door Godts ghenade, quam sy den 7. van September geluckelijck te Ruremonde, sonder eenighen quaden mensch t'ont moeten. Als sy te Ruremonde gekomen was, hoorde sy, dat op den selven dagh, ende op den selven wegh, de peerden uytgespannen waeren, die voor ende naer de kerre daer *Agnes* op sat, van *Wassenbergh* naer Ruremonde meynden te komen. Dese ongevallen verstaende ende hier uyt merckende den besonderen bystant vande H. Maeghet loofde sy Godt, ende sijn H. Moeder: ende eyndicht dit verhael met dese woorden. *O Alderverhevenste Koninghinne van hemel ende aerde, waerom slaet uwe hoogheydt haere genaedighe ooghen op my d' alderverworpenste sonderse, inde welcke niet goets en is, maer d' een sonde op d' andere? Hoe ick mijne boosheyt meer kenne, hoe uwe Majesteijt sich meer boocht tot my. Dit klaerlijck insiende, ende mei'er daet gevoelende, en wete niet waer my verbergen van beschaemtheit: dan moet my laeten vallen inden schoot der ghenade. Roepende ende biddende voor dese, ende alle ontfanghen weldaeden, aen my d' alderonweerdighste gedaen, dat die verheven Koninghinne, in ende door het vaderlijck herte, aen Godt eenen eeuwighen liefelijcken lofsangh wil gheven, ende selfaltijt wesen, Amen.*

§. 13. *VVort vande H. Maeghet berispt, over eenighe vergetenthey.*

EEn lieve Vrouwe Beldt moest van Antwerpen naer Ruremonde vervoert worden. Den Biecht-vader hadde aen *Agnes* lanck te voren belast, neerstighlijck te bidden, op dat dit Beldt onder weggen niet en soude veronghelucken, ende in roovers handen komen: Want op dese tijden de weggen soo wel in Brabant, als in Gelder-lant, door de moetwilligheyt der Spaensche ende Hollandtsche soldaeten, seer onvry waeren. *Agnes* hadde aen den Biecht-vader toe-gheseyt haere ghebeden tot dit opzicht te stieren: maer eenighen tijt dit ghedaen hebbende, verflauwde in dit goet voor-nemen, 't welck sy daer nae gheheelijck vergat.

Van Wassenbergh naer Ruremonde weder gekeert, ende den volghenden nacht in haer ghebedt zijnde, bevont sich buyten ghewoonte verduyftert in haeren gheest, ende hoe seer sy haer ghemoet ondersocht, en konde nochtans de reden van dese vremde dorrigheyt niet achterhaelen. Dese inwendighe verduyfternisse meerderde, als sy op den dagh van onse Lieve Vrouwe Gheboorte de **H**. Communie ontfonck: als wanneer sy tot gheene ghewoonelijcke vereeninghe met haeren Beminden en konde komen. Gheene schult vindende, die soo onghewoonelijcke vervremtheydt tusschen Godt ende haere ziele konde veroorsaecken: nam sy haeren toevlucht tot de **H**. Maghet; haere voor-spraecke versoekende om haer ombekent misdaet te verstaen, 't selve te beteren, ende aldus met haeren Sone inghekeert te worden, die sy d'alder-onweerdighste in't **H**. Sacrament ontfanghen hadde. Sy had-

hadde in dit ghebedt dese inbeeldinghe, dat sy met neder ghesoncken ghemoet, voor de voeten van de H. Maeghet ende van gheheel den hemel, plat ter aerde lagh, smeekende om van de H. Maeghet, haeren toevlucht in alle bedrucktheydt, verhoort te worden in haer versoeck: Van de welcke sy alsdan straffelijck berispt wiert met dese woorden. *Stelt ghy my uyt uwe gedachten, om wat sorge voor mijn Beldt te draegen, op dat het niet en kome inde handen van mijn vyanden tot verminderinghe van mijn eere: Daer ick altijd besorgt ben om u van uwe vyanden te bevaeren, die rontom u zijn, om u te verscheuren?*

Hier wiert *Agnes* indachtigh, dat haeren Biecht-vader, schier met de selve woorden haer belast hadde, sorghe te draeghen, op dat het Beldt vande H. Maghet van Antwerpen naer Ruremonde ongehindert mochte overkomen: Dat sy op haer ghenomen hadde dit van Godt te versoecken: Dat sy eenighen tijdt, maer slappelijck, dit versoecht, ende daer nae, door haer onachtsaemheyt, gheheelijck vergheten hadde: Daer sy nochtans den voorleden dagh door den bystant vande H. Maghet van alle ongheluck in haere wederkomste soo wonderlijck bewaert was gheweest. Het grondigh insicht van dese plicht, met dese harde berispinghe vermenghelt, verweckte in haer ghemoet een groote droefheyt ende leet-wesen. Sy wierp sich door de Moeder Godts voor de goddelijcke voeten van haeren Saligh-maecker, die sy in't H. Sacrament ontfanghen hadde: Versocht ootmoedelijck vergiffenisse, van dese schuldighe verghetentheyte ende van alle andere ghebreken: ende stierde haere ghebeden voor de bewaernisse van dit Belt, ghelijck den Biecht-vader

ende de H. Maghet verfocht hadde,

Door dese verootmoedinghe wiert sy terstont ver-
troost: inwendighlijk siende, dat haer door de Moeder
Godts, de Benedictie van de H. Dryvuldigheydt
ghegeven, ende te samen vergiffenisse van haere fau-
ten verjont wiert. Hier mede was haere droefheydt
verdreven: maer sy en was evenwel niet gherust, voor
dat sy dit misdaet aen den Biecht-vader beleden, en-
de hier over oock van hem vergiffenisse bekomen
hadde.

XXIV. CAPITTEL.

Wat'er voor ghevallen is in't jaer 1639.

§. 1. *Verstaet hoe aenghen aem de belofte van suyverheyte
aen Godt is.*

DEN Biecht-vader hadde haer belast voor twee
Dochters te bidden, die sich aen Godt souden
opdraeghen. Haer woorden met de welcke sy dese ge-
schiedénisse beschrijft, die eenen sonderlinghen lof
der suyverheyte behelsen, ende uytdrukken hoe aen-
ghenaem dese belofte aen Godt is, verdienen hier ge-
stelt te worden. Sy schrijft aldus:

*Den 24. Februarij s'nachts. Ick sagh de H. Dryvuldigheyte
in eenen seer hoogh-verheven throon, met een seer groote
menighte van hemelsche Geesten, in de goddelijcke Lof-san-
gen opgetoogen: Ende twee Bruyten, die van dese geesten,
door de handen van de Moeder Godts, aen Godt den Sone ge-
offert wierden. Den Sone Godts stont op, ende ontsonck dese
Bruyten met blyschap: ende geleyde die tot sijnen Vader. Al-
daer wierden dese in't Vaderlijck herte omhelst, met den bant
der*

der liefde des H. Gheest. Ick vont my mede met haer in dese groote Bruyloft-secst verloren, waer van geheel den Hemel scheen vervult te wesen. Ick kende dese twee Bruyten in't in leyden: Het waeren die twee Dochters aen V. Eerw. bekent, voor de welcke my belast was te bidden: De welcke op dien dagh, met belofte, haer suyverheyt eeuwelijck aen haeren Hemelschen Bruydegom soudent opdraeghen. O geluckige zielen aen de welcke dese gratie verjont wort, ende die van soodaenigen Bruydegom aenveert worden, den welcken Heere, Koninck, Keyser van Hemel ende van Aerde is, die het al is, ende niet en behout voor sijn selven. VWant hy wilt alles mede deelen, ende geeft alles aen sijn getrouwe Bruyt, die in alles een van wille met hem ghewonden wort. Dit wensche ick aen alle Bruyten Christi, door de voorspraecke vande Moeder Godts, die d' aldersuyverste ende klaerblinckenste Bruyt des H. Gheest is: altyt vervult met dien overvloeyenden droncken-maekenden Wijn van haeren Bruydegom: Door wie wy altyt, als door een gote, den overvloedigen Wijn der gratie Godts ontfangen, elck naer sijn ontfangelijckheyt. Och laet ons onse krachten der ziele, ende ons herte altyt open doen, om dien Edelen ende aldersoetsten Bruydegom binnen te laeten, ende met opgerechte krachten onser ziele Godt almachtigh in suyverheyt altyt loven ende dienen.

S. 2. Openbaeringhe inde kleedinghe van eene Dochter, die in een klooster gongh: Af-keer van sonden.

DEn i. Meert wiert sy feer levendigh inden geest ghedreven, om naer de Kercke de Klarissen te gaen, ende aldaer inde kleedinghe van eene Novitie teghenwoordigh te zijn, met opdraght van haer Communie voor dese Novitie. Als de Bruydt inde Kercke gekomen was, met een Crucifix inde handt, ende dit
Cru-

Crucifix uyt haere handen genomen wiert, ende gestelt op den Autaer: sloegh *Agnes* haer ooghen, met eenen minnelijcken in-keer op het voorseyde Crucifix, dese dochter aen Godt bevelende. Ende sagh alsdan, soo haer docht, de geopende sijde des Salighmaeckers, ende sijn Goddelijck herte wijd gheopent als een gloeyende vier: in welck herte sy dese Dochter sagh sitten als in een soet verkoelende badt. Hier voelde *Agnes* sich ontfteken met een droncken-maekkende blydschap, als of sy oock in dat Goddelijck herte geseten hadde. Haer ghedachten speelden op de groote vruchten der gewillighe Cruys-draeghinghe, die ter liefde Christi aengenomen wordt: op de kloeckmoedigheyt der gene die volstandigh onsen Salighmaecker nae-volghen in den wegh die hy voor-ghegaen is, elck naer sijnen roep: maer besonderlijck op de gene die naer 't exempel des Salighmaeckers sich gheheelijck, soo naer ziele als naer lichaem, van alle genegentheden der vergancelijcke dinghen ontblooten, aen haeren Bruydegom vast gehecht zijn, ende in sijn liefde een met hem geworden zijn, in wiens liefde sy, als in eenen seer liefelijcken balssem ghesmolten worden, ende haer selven verliefen. Door dese gepeysen heel brandigh zijnde van dese liefde, seyde sy: *Wanneer sal my verjont worden in dit herte altijd te blijven? Mijn ziele haecckt hier nae soo seer. Maer o Heere, niet dan als't uwe hooghe Majesteit sal believen. Ick bidde alleentlijck, dat ick u noyt en kome te vertoornen. Haelt my liever terstont van hier, want u te vergrammen soude my onverdraeghelijck wesen. O eeuwich ongemeten goet, liever duysent dooden sterven, als willens ende wetens een daghelijcksche sonde doen; al is 't dat ick dick wils uyt kranckheyt valle. Koninghinne van alles zijt altijd mijn onder-*

*ondersteunsel in alle gevallen : maeckt dat ick staende magh
blijven, ende niet sondighen. Ick d' aldermachtelooste betrou-
we my op uwe hulpe, ende uwen moederlijcken ghenaedighen
bystant, door wie ick alles wederom op-draeghe inden rechten
oorspronck van alles, die sijns selfs eeuwighe op-draegenden
lof eeuwelijck moet blijven. Amen,*

§. 3. *Offert sich aen Godt voor eenen palm-tack, ende Godt
aen haer.*

OP Palmen-Sondagh s'morgens voor de vijfuren
aen den Biecht-stoel sittende, ende haeren toe-
keer tot Godt genomen hebbende, wenschte sy weder-
om ghelijck 't voorgaende jaer met ontallijcke ende
onuytsprekelijcke begeerten, naer ziele ende lichaem,
eenen palm-boom te wesen, die met Godt als gesmol-
ten soude worden : voorts dat desen schenck van haer
selven, eeuwig, onverdeelt, onwedertreckelijck
mochte wesen, sonder dat haer ziele of lichaem voort-
aen erghens soude te vinden zijn, dan in Godt als in
sijn eyghen.

Alsdan verthoonde sich Godt in't binnenste haerder
ziele, met dese toe-spraecke: *Ick gheve mijn selven aen
u insgelijcks voor eenen Palm-boom, die eeuwelijck in u sal
blijven.* Door welcke woorden haere ziele met soo
over-groote blyschap overgoten wiert, dat sy dese ge-
steltenisse niet beschrijven en kan. Sy moest groot ge-
welt aen haer selven doen, om d'onverdraeghelijcke
vreught haerder ziele met luyder stemme niet uyt te
roepen: die noch vermeerderde, als sy haeren eeuwi-
ghen gegeven palm-boom inde H. Communie gongh
ontfanghen, ende noch meer als sy dien ontfanghen
hadde. Sy wiert als met ghewelt vande aerde opgehe-

V

ven:

ven: ende bekent, niet te kunnen vatten, hoe sy alsdan, ende eenighe daghen daer-naer ghestelt was: Sy beschrijft alleenlijck haer verwonderinghe ende beschaemtheyt, over haere onweerdigheyt, ende de groote goetheyt Godts, aengaende dese gheschiedenisse.

S. 4. *De doot van Jouffrouw Botters.*

NAer een lanckduerighe sieckte lagh Jouffrouw Botters den 28. Julij inden uyttersten strijt: soo dat-men niet en twijfelde of de doot soude haest volghen. Overfulckx was *Agnes* besorght, om den geluckighen door-ganck van dese gheestelijke Weduwe, met de welcke sy soo vele jaeren ghewoont hadde van Godt te versoecken. Als sy dan op den voorseyden dagh, die eenen Donderdagh was, de H. Communic ontfanghen hadde, besich sijnde met dit versoeck, sagh sy inwendighlijck den H. Ignatius, ende den H. Franciscus Xaverius: Ende dede 't selve versoeck aen dese twee Heylighen (aen de welcke dese siecke Weduwe seer toeghedaen was) op dat dese Heylighe voor haere ziele souden besorght zijn, om die inde haeve der eeuwighen Saligheyt te brenghen. Sy bekent, niet te kunnen bewoorden, wat in haer ziele alsdan onghegaen is: want desen inkeer in Godt seer innigh, ende 't licht dat haer alsdan bestraelde grooter was, als duysent sonne lichten kunnen by-brenghen. Seght alleenlijck dat sy alsdan ghesien heeft, hoe dese twee Capiteynen van de Societeyt, met opene armen bereedt stonden, om de ziele van dese Weduwe t'ontfanghen, ende die te brenghen tot den onuytsprekelijken loon van haere wercken, Sagh noch voorder, hoe dese ziele
door

door dese Heylighen met groote blyfchap foude ontfanghen worden: Hoe alle de kinderen van Ignatius die inden hemel zijn, met heel het hemels Hof, om de komfte van dese ziele in ghelijckx feer blijde waeren; hoe fy door de handen vande H. Maghet, aen de H. Dryvuldigheyt gheoffert, ende feer minnelijck van Godt foude omhelst worden. Dit ghesicht veroorsaecte een vreught inden gheest van *Agnes*, die fy niet beschrijven kan.

Ghemerckt dat den doorganck van dese Weduwe, soo haer docht, feer naeby was, ende oock den selven dagh te verwachten stont: nam fy de vryheyt van te versoeken, dat dese Weduwe tot den volghenden dagh, die Vrydagh was, mocht het leven behouden, ende aldan op de selve ure sterven, op de welcke onsen Saligh maecker sijnen ghebenedijden gheest ghegeven hadde. Maer dit godtvruchtigh versoeck wiert vanden Hemel afgheslaeghen: Ende *Agnes* verstont van Christus, dat de siecke tot Saterdagh foude leven, om dat dien dagh aen sijn Moeder toe ghe-eyghent was, aen de welcke dese Weduwe feer toe ghedaen was gheweest, ende vele goede wercken t'haerder eere ghedaen hadde, die aen sijn Moeder feer aenghenaem waeren.

Voorts was *Agnes* feer begeerigh dat dese Weduwe naer haer aflijvigheyt feer spoedelijck tot Godts besittinghe foude komen: Ende om alle beletselen te weeren, offerde sich, om de schulden die dese ziele mischien hadde, ten minsten voor een deel, tot haer te nemen: Ende dit versoeck wiert haer toe ghestaen. Sy sagh wel, dat desen last swaer foude wesen: Oversulckx badt om sterckte ende verduldigheyt, met

vaft betrouwen, van dese sterckte te verwerven. Ende met'er daet *Agnes* heeft vier daeghen lanck, groote pijnen in haer lichaem gheleden, tot verminderinghe van de schulden, die sy tot haeren last ghenomen hadde.

Als sy van de Kercke naer huys quam, was haer bly-schap soo groot, dat sy haer niet inhouden en konde, sonder eenigh deel van dese openbaeringhe aen de krancke te verklaren. Sy gonck dan recht naer de kaemer daer de Weduwe sieck lagh, segghende: *Iouf-frouwe dat jemant V L. quambootschappen, dat ghy op onses H. Vaders dagh in den Hemel sout wesen, en sout ghy niet blijde zijn? De siecke antwoorde met t'famen ghevoeghde handen; ende met bly-ghelaet, dat ja. Agnes seyde: Maect u veerdigh het sal geschieden. Onsen H. Vader, met den H. Franciscus Xaverius, ende heel de compagnie staen bereet om uwe ziele t'ontfanghen ende met hun inden Hemel op den dagh vanden H. Ignatius blijde feest te houden.*

Hier mede vertrock sy, om voor de siecke te lijden, tot verminderinghe van haere schulden. Sy en gheeft niet te kennen, wat lijden dit gheweest is: maer seght alleenelijck dat dit lijden niet kleyn was. De siecke is ghestorven op den tijdt die *Agnes* van Godt verstaen hadde, te weten op den Saterdagh, als den Feestdagh van den H. Ignatius begoft, die dat jaer op eenen Sondag viel.

Sy gheeft dese Lof-reden aen haere over-leden Huys-meesterse. Dat sy waerlijck met de H. Martha een weerdinne Christi gheweest is, toevende sijn die-naeren ghelijck Martha Christum ende sijn Discipelen ghetoeft heeft. Dat sy, oock als haeren man noch leef-

leefde, haer tijdelijcke middelen ten meestendeele be-
steedt heeft, tot Godts-dienst, tot vermeerderinge van
sijn eere ende glorie, tot vervoorderinghe der zi-
len-
faeligheyt. Dat haer begeerten waeren, duysent-mael
meer te hebben, om duysent-mael meer hier toe te be-
steden. Dat sy wenschte, met haer tijdelijck goet, oock
vleesch ende bloedt hier toe te schencken. Dat sy dick-
wils dese vierighe begeerten uyt haeren mondt ghe-
hoort hadde: ende dat haer herte, door de liefde Godts,
aengaende dese milddaedigheyt seer wijdt verbreydt
was.

XXV. CAPITTEL.

Haere Doodt.

Agnes, die soo diep-grondighlijck in Godt ver-
slonden, ende soo dickwils met hem vereenight
was, heeft heele jaeren naer de doodt verlanght, om
onscheydelijck haeren Schepper te besitten. Dit ver-
langhen gheeft sy in haer schriften op vele plaetsen te
kennen. Eenighe van dese plaetsen sal ick hier by-
brenghen, eer wy tot haer af-sterven komen.

Den 20. Julij 1637. schrijft sy aldus. *Tusschen acht en-
de negen uren, als ick door Godts gratie, inde Kercke der So-
cieteyt een Misse van Requiem hoorde: gevoelde ick my son-
derlinck getrocken, gelijk ick my acht daeghen, ja meer ge-
voelt hadde, met een groot verlanghen tot Godt, om vanden
kercker mijns lichaems ontbonden te wesen, ende eens ten
vullen hem te genieten, die mijn ziele soo seer Bemint: met
overgevinghe van mijnen wille, om daedelijck de suverin-
ge van mijn ziele door 't Vagevier t'ontfanghen, soo langh als
't mijnen Beminden soude gelieven. In dien selven oogen-*

leest

V 3

blick

blick soude ick uyt liefde dese straffe blyhertelijck ontfanghen ende verdraegen hebben. Hier mede in Godt ingekeert zijnde, sagh ick het Vaderlijck herte als een heet-brandende vier. Wijd geopent, ende mijn selven in het Vaderlijck herte als gesmolten. Ende ick gevoelde, als of uyt dat altijt brandende Vaderlijck herte, innighlijck tot my geseyt wiert: Siet, ende geniet u eygen rust-plaetse, die u eeuwelijck sal verjont-blijven, sonder oyt gescheyden te worden. Ick en soude niet kunnen te kennen geven hoe ick my hier gevoelde. Ick en konde nochtans de begeerte niet versetten, van in't Vagevier gesuyvert te worden. So dede ick een innighlijcke vraege aen Godt, hoe't kan wesen, dat een ziele in dat heet-brandende bedde van't Vaderlijck herte altijt kan blijven rusten, daer sy vol van wreughden, ende van glorie verslonden, ende gesmolten sal blijven, ende dat dese ziele even-wel tot de plaetse der suyveringe moet gaen. Want ick sien my van onvolmaeckheden vervult: soo dat ick een groot Vagevier noodigh hebbe, dat ick niet voor-by en kan, noch oock en wille. Want gemerckt dat inden Hemel niet onsuiver en komt: hoe soude ick tot Godt komen, ende inden Hemel, in't Vaderlijck herte, in hem, ende in sijn liefde altijt versmolten blijven? Hier op verstont ick, als of tot my geseyt wiert: En kan ick u tot een eeuwig in-blijven in my, niet sonder Vagevier roepen? ick sal u hier noch levende u Vagevier geven: ende soo in u lichaem, als in uwe ziele, pijnen ende benauwtheden laeten overkomen, besonderlijck in't leste van u leven, met groote verlaetenthey. Nochtans ick en sal u ten minsten niet af-gaen: al is't dat u mijn gevoelijcke teghenwoordigheyt voor eenen korten tijdt sal ontrocken worden, tot suyveringhe van uwe ziele. Daer nae sal ick u tot mijn eeuwighe glorie haelen, al daer dy noyt en sullen gescheyden worden.

Hier gonghen alle de begeerten mynder ziele. Wijd open
om

om lijden te versoeken ende dat dit mocht wesen sonder mijnen naesten moeyelijck of lastigh te vallen: dat ick alijt pijnlijckheden mocht voelen, soo langh als dit leven noch soude dueren. Ick gaf my over aen Godt, om alles te verdraeghen sonder verkiepinghe: ende badt hem seer innighlyck om van daegh te beginnen, met overgevinge van ziele ende lichaem, om met my te doen, ende te laeten, al wat sijn Majestejt gelieven soude.

Als ick nu t'huys quam, was ick noch seer vervult, met een verlanghende begeerte om eenighe lichaemelijcke pijnen van Godt t'ontfanghen. Godt gaf my d'alderonweerdighste een luttel tusschen elf ende twelfuren, door eenen onverwachten val. Want van ick wat pijn behiel inden rechten arm ende het recht been, maer luttel; nochtans om Godts gratie aen my gedaen, veel, om mijn onweerdigheyt. Ick versoecke meer: ick aenroepde de Moeder Godts, op dat sy my door haeren Sone gratie verkrijghe om alles verduldelijck te verdraeghen, ende nergens hem te mishaghen.

Uyt dit schrift fiet men, hoe yverigh dat sy was om te sterven, ende om haer ziele door het lijden tot Godts besittinghe te bereyden.

Op den 30. Julij 1638. schreef sy aldus. Ick gevoele in my een begeerte om van dit leven onbonden te wesen, ende eenwelijck sonder scheidighe in dien te blijven, inden welken ick my opgetoghen gevoelt hadde. Ick badt Godt, indien het sijnen Wille was, ende my het salighste, van desen kercker des lichaems verloft te worden: ter oorsaecke dat uyt my niet goets voort komt. Maer indien 't Godt behaeghde, dat ick hier langer soude blijven, tot vermeerderinghe sijnder eere ende glorie, ende tot verwoordinghe van mijn saligheyt, ende van andere: dat ick my geheelijck in sijnen alderlieffsten Wille liet sincken, al soude ick hier leven tot het eynde des wereldts.

Den

Den Wille des Heere moet in ende door my altijd volbrocht worden.

Hier sagh ick klaerlijck dat mijnen tijdt noch wat langh soude dueren. Daerom badt ick om gratie om tot meerdere deughden ende volmaeckheden te komen, ende sonder eenige eygen baet-soeckinghe, alles te doen ende te laeten om Godt alleen, in wien ick betrouwe, door de mede-hulpe van mijnen H. Vader Ignatius, door onser aller Moeder, door haeren Sone in't Vaderlyck herte: op dat hy ons bermhertigh zy, ende in genaede op-neme uyt den modder van alle vuyligheyt.

Den 12. Januarij 1639. schrijft sy aldus. Och Wanneer sal ick my ontbonden sien van dit swaer pack des lichaems, om onverbinderlijck in die heet-brandende armen van mijnen alderlijffsten te vlieden, ende daer in te blijven? Och dat ick alle zielen mocht mede nemen, sonder een achter te laeten? Gelukkighe ure! Gelukkighen oogeblick! Mocht my alsulcke wijsheyt gegeven worden, om alle zielen door eenen geduerigen brandt der liefde Godts hier toe te trecken: ende alsulcke sterckte, om te voldoen voor alle't gene, dat de zielen dies aengaende beschaedight? Dit waere mijnen wensch, al soude ick tot den lesten dagh alle tormenten onderstaen. O Heere, ick versoeck hier toe allcenelijck sterckte ende lijdsaemheyt: doet in my, ende door my u alderonweerdighste instrument, al wat uwe hooghste Majesteit het alderbehaegelijckste is, ende ons het aldervernaederende in uwe liefde: ende dat allcenelijck om u selven; om dat uwe Majesteit het al is; ende in al, ende door al sijns selfs eeuwighe op-draeghenden lof ende danckbaerheyt altijd moet blijven.

Dit zy genoeg van haer langhduerighe wenschen ende verlangen, om't ellendigh ballinghschap van dit leven te eyndighen: waer van wy noch op andere plaetsen ghesproken hebben, ende noch voorder in't

tweede

tweede Deel sullen spreken. Laet ons komen tot haere leste sieckte, ende doot.

Dat ick van't eynde haers levens kan spreken, moeten wy danck weten aen *Ioanna van Randenraedt*: de welcke de schriften van haere Meesterisse met haer eyghen handt uyt-geschreven ende vertaelt hebbende, een getuygenisse van't saligh af-sterven van haer *Weerdige Geestelijcke Moeder* daer by gevoeght heeft: sonder welcke getuygenisse ons geene kennisse vande wijze haerder doot en soude overgebleven zijn. Met dese gedenckweerdighe getuyghenisse sluyte ick dit eerste Deel.

Agnes begoft allenxkens te sterven, eer dat *Juffrou Botters* dese wereltdt verliet. Want ghelijck haer van Godt toe-geseyt was, dat sy, tot suyveringhe van haere ziele, ende meerdere vereeninghe met haeren *Beminden*, in't leste van haer leven groote pijnlijckheden, benautheden ende verlaetinghen onderstaen soude: soo begoft *Agnes*, seven maenden voor haer doot, met groote pijnen des lichaems, ende inwendighe verlaetentheden overvallen te worden: te weten, van't beginsel van *Junius*, als *Juffrouw Botters* in't eynde van *Julius* stierf.

Dese groote pijnen, ende verlaetentheden, soo ick meyne, zijn oorfaecke, dat sy in de leste maenden haers levens seer weynigh, ende inde vier leste maenden niet een woordt geschreven heeft. Want wat andere reden van dese ongewoone stilswijghentheyte kan ick hier gissen, naedemael sy in dese tijden den selven *Biechtvader* behouden heeft, die haer tot het schrijven soo stantvastighlijck aenpraemde, als alleenlijck d'inwendighe pijnen, die haer tot dit schrijven onbequaem

X

maeckt-

maeckten; ende de verlaetentheynt van allen inwendighen troost, die sy alsdan volgens de voorsegghinghe Godts onderstont, den welcken haer alle de gewoone-lijke stoffe van haer schrijven ontrock.

De pijnen, die sy alsdan lede, waeren aen de menschen onbekent, die sy heymelijck socht te verborgen: maer waeren bekent aen *Ioanna*: Want dese twee vrome zielen, d'inwendighe verholentheden die sy van den Hemel ontfonten, aen malkanderen kenbaer maeckten.

Ioanna getuyght uyt den mondt van haere Meesterse gehoord te hebben, dat in 't beginsel van Iunius in haeren rugghe daghelijcks een groote koude op stont: die daer naer in soo groote hitte veranderde, als of sy met gloeyende kolen gebrandt wiert: welcken brandt alsdan in heel haer lichaem verspreyde. Dese dagelijcksche pijnen, veroorsaecten groote flauwigheyt ende groote uytmerghelinghe van haer lichaem: maer sy bleef nochtans, met kloecken moet, gaende ende staende, sonder dit inwendigh torment aen andere te verklaeren.

Daer naer wiert sy met de watersucht bevanghen: aen welke sieckte sy dickwils in haer leven onderworpen geweest was. Ende reyfde in de maent van November van Ruremonde naer Sittaert: alwaer sy by haer Suster dry weken verbleef. Op desen tijdt is de sieckte haers lichaems seer vermeerdert.

Te Sittaert wesende, ontfont sy van Godt eene openbaeringhe, inde welcke alle d'omstanden van haere aenstaende doot haer kennelijck gemaeckt wieden. Ende gelijk *Ioanna* van alle haer inwendige kennissen deelachtigh was, schreef sy aen de selve, nopende dese

deſe openbaeringhe eenen brief. *Ioanna* ghetuyght deſen brief ontfanghen te hebben: maer en derft d'omſtanden vande doot van *Agnes*, die in deſen brief uytgedruckt ſtonden, niet beſchrijven. Om dat deſen brief door *Agnes*, voor haer doot verbrandt is gheweest, (ſoo terſtont ſal geſeyt worden;) ende den inhoud van deſen brief ſchier uyt haer memorie ontvallen was, als ſy deſe getuygheniſſe ſchreef, 't welck langhen tijdt naer de doot van haer Meesterſſe geweest is.

Terwijl en dat *Agnes* te Sittaert by haer Suſter was, heeft den duyvel, ſoo *Ioanna* ſeght, door quaede instrumenten, een wondere klappernye teghen *Agnes* uytgeſpoghen. Want men ſeyde te Ruremonde openlijck dat *Agnes* door wanhope ſich verhanghen hadde. Men onderſocht ſcherpelijck, van wie deſen grouwelijcken achter-klap voort quam: maer men heeft noyt den oorspronck achterhaelt. Soo dat deſe laſteringhe oock een deeltjen van haer lijden geweest is, dat Godt haer toe-geſeyt hadde, volghens haeren wensch.

Gemerckt dat dit geſegh niet op en hiel, ende lichtveerdighlijck van ſommighe gelooft wiert, gelijk dat pleeggh te gheſchieden: is men genootſaect geweest haer van Sittaert naer Ruremonde weder te roepen, ende voor d'ooghen der menſchen te brenghen, die men ſeyde door haer eyghen handen verhanghen te zijn.

Agnes keerde dan naer Ruremonde, op den Feestdagh vande H. Catharina: ende ſnoerde terſtont door haer teghenwoordigheyt alle laſterende tonghen. Sy was alſdan in ſeer quaede gheſtelteniſſe door den waterſucht: maer gongh even-wel noch daghelijcks naer de Kercke. Doch dit heeft weynighe daghen ghe-

duert, mits haer quaelen daghelijcks toe-namen.
 Naer dat sy van Sittaert weder-gekeert was, vraegh-
 de sy van *Ioanna* haeren brief, inden welcken sy den tijt
 ende omstanden van haere doot beschreven hadde :
 quantsuys begeerigh om desen brief eens te lesen, maer
 inder waerheyt om dese merckelijcke voorsegghinghe
 te verberghen, ende aen de naekomelighen dese
 stoffe van haer grootachinghe tontrecken. *Ioanna* gaf
 haer eenvoudichlijck desen brief: ende *Agnes*, dien ge-
 lesen hebbende, smeet den selven in't vier: met eenigh
 gevoelen van *Ioanna*, die soo bescheedelijcke ende seld-
 saeme voorsegghinghe van haere doot geerne soude
 behouden hebben. Want aldus is gheheel den inhoudt
 van desen brief verborghen gebleven, behalven een
 merckelijcke omstandigheyt, die terstont sal verhaelt
 worden.

Geduerende dese sieckte was *Agnes* seer stil, ende
 seer af-keerigh van alle besoeck ende van allen t'sa-
 men-handel met menschen. Den wille Godts was haer
 bekent, dat sy in't eynde haers levens allen hemel-
 schen troost soude derven, ende dese dervinghe was
 soo langhen tijdt haer verfoeck geweest: dus en wilde
 sy dese Goddelijcke schickinghe niet krencken, met
 vertroostinghe by de menschen te soecken.

Ioanna merckte dese inwendige verlaetentheyte: soo
 uyt de groote stilte in de welcke haere Meesteresse lagh
 als principaelijck uyt d'openbaeringhe, die *Agnes* in't
 jaer 1637. van Godt ontfanghen hadde, de welcke aen
Ioanna bekent was. Want *Ioanna* getuyghet, dat inde
 sieckte ende doot van haer geestelijcke Moeder alles
 volbrocht is geweest, dat sy meer als twee jaeren te
 voren van *Agnes* verstaen hadde. Welcke getuyghe-
 nisse

nisse schijnt te steunen op d'openbaeringhe die hier boven beschreven staet, ende misschien op noch voordere fundamenten, die ons onbekent zijn.

Merckende dan, dat haer Meesteresse, die sy den meesten tijdt van soo vele jaeren in soo grooten overvloet van Goddelijcke vreughden gesien hadde; met sonderlinghe inwendighe droefheyt overladen was; ende hier door tot eenigh medelijden beweeght wordende: nam de vryheyt, haer af te vraeghen, hoe dat haeren geest tegenwoordighlijk met Godt gestelt was. Waer op *Agnes* antwoorde: *Onsen lieven Heere geeft my sterckte die in dese verlaentheyt noodigh is.*

By dese inwendighe pijnen der ziele, quaemen de pijnen des lichaems, die gelijk *Ioanna* getuyght, seer groot waeren: want sy, behalven andere pijnelijckheden, door maegherheyt ende afgeteirtheyt heel doorgheleghen was. Sy verdroegh alles met groote verduldigheyt: ende ontfongh seer godtvruchtighlijk d'uyterste Sacramenten, maer meermaels de **H. Communie.**

Gemerckt dat sy door de quaelen van haer katijvigh lichaem, verscheyde diensten noodigh hadde, die men haer op haer bedde ligghende, door 't beletsel vanden muer, niet wel bewijzen konde: heeft men geraetsaem gevonden, haer in een slaep-banck te legghen, niet ongelijk aen een kiste, om haer van verscheyde kanten beter te helpen. Dit geschiede Donderdaghs, als *Agness* Saterdaghs stierf. In dese slaep-banck liggende, seyde *Agnes*: *Godt, sy gelooft, dit is de kiste daer ick soo langh nae verlanght hebbe, nu en sal't niet langh meer dueren.*

Ioanna dit hoorende, wiert indachtigh, dat *Agnes* inden voorgemelden brief, onder andere omstanden

geschreven hadde, dat sy dry daghen voor haer doot levendigh in een kiste soude geleyt worden. Dit scheen wonder, ende en wiert van niemant ghevat, voor dat *Agnes* de voorsyde woorden gesproken hadde: maer door de woorden van *Agnes*, die dese slaep-banck een kiste noemde, wiert dese voorsegghinghe verstaen, die beduydelijk uytgedrukt stont in haeren brief: ende men twijfelde niet, of sy soude, volghens 't ghene in haeren brief uytgedrukt was, den derden dagh sterven, gelijk het oock geschiet is. Dese omstandigheyt was soo merckelijck, dat *Ioanna* die noyt vergeten, ende uytdruckelijck in dese getuyghenisse gestelt heeft.

Pater Simon van den Hove die dry jaeren haeren Biechtvader gheweest was, stont haer by in dese leste sieckte: Ende *Agnes* tusschen alle soo inwendighe als uytwendighe pijnen, bleef tot het leste toe by haer sinnen ende verstant. Als den Saterdagh verschenen was, op den welken sy volghens haer voorsegginghe, soude sterven, ende haeren Biechtvader ghenootsaeckt was naer huyste gaen, om Misse te doen, stont hy eenen anderen Pater, om daer-en-tusschen by de sieckete blijven.

Terwijl den dat desen Pater inde naeste kamer, ende *Ioanna* by haere Meesterisse was, seyde *Agnes* tot *Ioanna*: Seght my wat goets. Hier door wiert *Ioanna* beschacmt: Soo om haer groote ombequaemtheydt, ghelijck sy seght; als om de groote verheventheyt van den geest van *Agnes*. Nochtans was in dit stuck, ghelijck sy al tijdt in andere saecken gheweest hadde, aen haer gheestelijcke Moeder ghehoorsaem: ende seyde: *Onsen Bruydegom begeert van V.L. dat ghy hem eenighsins gelijk wort: want hy oock tot het leste toe in groote verlaetenheydt met volle*

volle verstant gheleden heeft. Dit is veel pijnlijcker, dan dat men in't leste van sijn leven buyten verstant licht: want als men buyten verstant is, en kan men 't levende gewoelen van de doot niet smaecten. Soo vertrooste Ioanna haer Meesterse, met de pijnen die sy ter liefde van haeren Saligh-maecker, naer sijn exempel, onderstont: want kennende den gheest van haere Meesterse, wiste wel dat de pijnen haer vermaeck waeren: Daerom brocht sy de pijnen, die sy lede, voor een troost-reden, die andere onvolmaecte zielen mistroostigh maect.

Terwijl sy met dierghelijcke voorworpelen beschic was, quam den Pater die in huys was inde kamer van Agnes, ende d'ooghen van de siecke begosten te verduyfteren. Ioanna liep spoedelijck om 't volck van den huys by een te roepen: Ende Agnes kuste dickwils een Beldeken van onse Lieve Vrouwe, ende het Crucifix: Ende viel aldus in doot strijdt. Men gaf haer de ghewijde kerse inde handt, voorwerpene de HH. Naemen JESUS MARIA: Ende sy was op eenen bodt verschenen, soo men meynde. Ioanna riep noch eens, Agnes; ende op dat gheroep, gaf Agnes noch een teeken van kennisse, ende van scheydinghe, haer hooft heel leegh booghende, ende te samen ghevende haeren gheest, den 7 Januarii 1640. ten thien uren voor middagh.

Haeren Biecht-vader spoedighde sich soo seer als't moghelijk was, om tot de siecke te keeren: maer quam te laet. Den Pater die in haer afsterven by haer geweest was, loofde Godt, als voor een besonder weldaet, teghenwoordigh gheweest te zijn in haer afsterven. Sy wiert begraven inde Kercke der Societeyt Iesu: ende ider een wilde dit lijk vergeselschappen, oock
sonder

sonder genoot te zijn, om de algemeyne achtbaerheyt van haer deughden ende verdiensten. Soo-men dit gemeyn gevoelen verstant, wierden tot dese begravenisse genoot, den Raedt, de Reken-kamer, den Magistraet, ende de Geestelijcke Dochters: die oock te lijk gekomen zijn.

Vele waerender die Roosenhoeykens ende thientjens aen dat weerdigh lichaem streken, ende ten deel van haer hayr af-sneden. Een geestelijcke Dochter, die by dat lichaem ghewaect hadde, bekende dien nacht soo wonderlijck in haere ziele beweeght te zijn, dat sy hoogher weederde by dat doot lichaem ghewaect te hebben, als de besittinghe van alle 't goet deser werelt. Wat naer aldan gheschiet is, en weet-men niet: maer *Ioanna* ghetuyght, dat dese Dochter, van dien tijdt wonderlijck gedreven wiert, om met meerdere verloochenisse van haer selven in alle deughden voort te gaen: Ende dat sy tot het leste haers levens (dat maer onderhalf jaer en duerde) in dit goet voor-nemen stantvastigh gheweest is. Sy ghetuyght noch voorder, dat dese Dochter te voren seer geestelijck was: maer voortaan kloeckelijcker, ja veel kloeckelijcker alles door-broken heeft, daer sy tegentheyte ende strijt voelde. Soo dat *Agnes* oock naer haere doot in dese Dochter heeft ingestort den oprechten geest der godtvruchtigheyt, die sy inden loop haers levens sonder vermoetheyt ghetracht hadde te storten in alle zielen.

Dit is de ghetuygenisse die *Ioanna* van de doot van haere Meesterse achter-ghelaeten heeft: meer en kan ick niet segghen, die alleenelijck voor-stelle dat ick beschreven vinde.

TVVEEDE DEEL

Eenighe Deughden vande weerdighe *Agnes*
van *Heilsbagh*.

I. CAPITTEL.

Liefde tot d' Alderbeylighste Drijvuldigheyt.

SY was ghewoon haer ghebeden door verscheyde voorspraeckers tot den Goddelijcken Sone, ende vanden Sone door den H. Geest tot den Hemelschen Vader te voorderen, die sy 't *Vaderlijck herte* noemt, eerende aldus ende aenroepende elcken Goddelijcken persoon in't besonder. Tot dese maniere van bidden, die de krachtigste ende d'edelste is, wiert sy op-gheweckt door verscheyde verlichtinghen. Laet ons de voornaemste van dese verlichtingen hier versamen, die tot noch toe versweghen zijn, om aen de naekomelinghen kenbaer te maecten, hoe diepsinnelijck dat dese Dochter spreeckt van dit verholen mysterie, 't welck aen alle menschelijke ende Enghelsche verstanden onbegrijpelijk is.

Inde maent van October, 't jaer is onbekent, d'Exercitien van onsen H. Vader Ignatius ghedaen hebbende, voelde sy, dat haer verstant, door een nieuw inghestort licht, verheven wiert tot een nieuwe ende sonderlinge kennisse vande H. Drijvuldigheyt. *Ick en wete niet, seght sy, hoe ick dit segghen sal, om my hier in kenbaer te maecten. Het was als een nieuwe geboorte in mijn ziele, door de welcke het ewigh VVoordt in my als gheboren wiert. In dese ge-*

Y

boorte

boorte kent den Vader sijnen Sone ende alle dinghen: ende den Sone kent den Vader, ende alle dinghen inden Vader. Vyt dit aen-sien des Vaders ende des Soons, in een eeuwighe klaerheydt, vloeydt een eeuwighe wel-behaeghen, ende een grondeloose liefde, ende dat is den Heylighen Gheest. Godt neyght sich tot elck schepsel, maer met onderscheydt: ende ontsteect elck schepsel in sijn liefde, naer sijn edelheydt, ontfanghbaerheydt, ende staet, daer dat schepsel in ghestelt is, of daer het toe verkoren wordt. Vande wijsheydt Godts, ende van dese liefde, die den Heylighen Gheest ghenoeemt wordt, worden alle goede gheesten in hemel ende aerde beweeght, tot alle deughden ende gerechtigheydt, met vele kennissen, ghemetinghen, ende toevinghen Godts, die een ziele hier, ende i allen tijde in Godt gevoelt. Hier van is 't beter te swyghen, als te spreken: VVant, soo my dunckt, daer en kan niet veel van gheseyt worden: dan die dit door oeffeninghen ondervinden, soo ick 't ghevoelt hebbe, die weten 't beter. Ick ghevoele dat Godt sich als-dan met een nieuwe kennisse inde ziele in-stort, door een besonder licht, dat sich tot alle de krachten der ziele verspreydt, soo verre dat den wywendighen mensch in het lichaem daer van klaerder wordt. Dit licht wordt-men ghewaer, als-men sich tot Godt keert. Alsdan schijnt dat licht in ons, ende gheeft ons te kennen wat wy doen ende laeten sullen: ende men wordt aldus van vele goede onderwysinghen onderricht, die-men te voren niet gheheten oft verstaen heeft. Als mijn verstant met dat groot licht overloopen wierdt, soo wierdt my eenighe kennisse ghegheven, hoe dat Godt in alle de Heylighen in-vloedt, in elcken Heylighen naer sijn ontfanghbaerheydt: ende ick sagh hoe desen nyt-vloedt nyt
Godt,

Godt, wederom tot hem invloeyde, met een eeuwighe opdraeghinghe in Godt. Daer 't aluyt vloedt, daer vloedt het al weder in. Ick ghevoelde my by nae dry daghen op dese maniere: maer soo seer niet als den eersten oorhenblick: want onse krancke natuere dit niet en soude konnen verdraeghen. Hoe wonderlyck is Godt met ons, ende met sijn salighe uytverkoren? Ick sagh, ende voelde, soo my dunckt, dat de Salighen in Godt een beeldt sien: ende in dat beeldt kennen sy alle dinghen in Godt.

Vaer sal ick my alderonweerdighste verberghen voor dien grooten ongemeten Godt, aensiende sijn goetheyt, ende mijn quaetheyt daer teghen? Hy heeft my somwijlen heel uyt mijn selven ghetrocken, besonderlyck als ick onsen Salighmaecker inde heylighe Communie ontfanghen hadde: soo dat ick niet en wiste hoe ick was. Ghelooft moet Godt altyt wesen, met sijn selven, in ende door alle schepse-
len inder eeuwigheyt, Amen.

In 't jaer 1637. op den Feest-dagh vande H. Dryvuldigheyt, schreef sy in deser voeghen.

't Is al niet dat wy segghen willen van dat ongrondceerlijck ende onbegrijpelyck mysterie vande Heylighe Dryvuldigheyt, ende van 't ghene wy door Godts gratie daer van in ons gevoelen. Mijn penne nochtans neemt haeren loop, om mijn inwendigh gevoelen hier van te kennen te gheven. Ick gevoele het beeldt vande Alderheylighste Dryvuldigheyt in my, dat is in 't binnenste, inden alderverborghensten grondt der ziele: daer de ziele Godt wesentlyck ende werckentlyck heeft. Ende men kan Godt aldaer soo weynigh af-scheyden, als men van sijn selven afgescheyden kan worden. Dit is sijn eeuwige schickinghe, dat hy van dien gront noyt scheyden en wilt, noch en kan. Van desen gront heeft den Geest door de gratie, dat Godt heeft door de natuere?

ende dat soo veel als wy door Godt ons keeren tot desen gront. In desen gront wort de gratie geboren, ende de ziele getrocken, om Godt te volgen, ende voor levende ende doode te bidden.

Op wat maniere, de dry Persoonen, die maer een sijn, door de liefde haer uytwerkingen in ons hebben: is beter te gevoelen, gelijk ick heden gevoelt hebbe, als daer van te spreken. Ick wil my door Godts gratie weder laeten sincken inden voornaemden gront, aen de voeten, by maniere van spreken, van den genen die ick onweerdighste geduerighlyck teghenwoordigh gevoele: Die in my als eenen Koninck in sijnen throon, in sijn eygen besittinge, sijn plaetse genomen heeft. Als ick vande H. Maghet iet versoecke door haeren Soon, ende door den Sone van 't Vaderlyck herte, in haerder beyder liefde den H. Geest: gevoele ick my altyt inwendighlyck in sulcker voegen, dat ick't niet bewoorden kan: vervult van onuytsprekelycke, wonderlycke, ongrondeerlycke vreughden, in eenen afgront van alle goet; in den welcken wy versincken ende ons verliezen, inde groote zee der Godtheyt. Den Vader, den Sone, den H. Gheest, wil het al trecken, ieder een naer sijn bequaemheydt, ende naer de plaetse die sy Godt in haer ziele gheven.

Door diergelycke verlichtinghen, die seer klaer, seer innigh, seer verheven waeren, wiert Agnes van het goddelijck Dryvuldigh wesen, ende vande Waerheyt deser inspraecken soo versiekert, dat sy van de bestandigheyt der selve gheensints en konde twijfelen: ja sy wiert hier door alleen ghenoechsaemelijck bevestight inde volle belijdenisse van ons Heyligh Catholijck Rooms Gheloof. Haere woorden dienen hier uytgedrukt, die sy by de voorgaende vervoeght, ende zijn dese.

Alen waerder gheen Schrifure, noch gheen uytwendigh teeken van ons waerachtigh Geloof: soo gevoele ick nochtans in my, uyt Godt, soodaenige versekerheyt, dat'er geene saligheyt in eenigh ander Geloof te vinden is, dan inde Roomsche Catholijcke Kercke: Dat ick my daer voor wil laeten verscheuren van de wilde beesten, ende alle tormenten onderstaen, sonder te sterven, tot den lesten dagh toe: Ende dat ter liefde, ende tot bevestinge van de eeuwige VVaerheydt, onse eenighe saligheyt: want buyten dit Geloof geene saligheyt te vinden is.

Den 22. April 1638. Misse hoorende, ende sich bereydende om de H. Communie t'ontfanghen, als den Priester het H. Sacrament op-hefte, op dat het vande omstaenders soude aenbeden worden, wiert sy door een beschouwinghe van de H. Dryvuldigheyt soo opghetoghen, dat het haer niet moghelijck en was de selve te beschrijven. Sy sagh haer selven met noch een andere ziele, die sy niet en noemt, in het heet brandende Vaderlijck herte met haeren schepper vereenight ende bevont sich inden Vader, inden Sone, ende inden omvanck van dese twee Persoonen, die den H. Gheest is, soo verloren, dat sy aldus schrijft. *Ick en soude niet kunnen gelooven, ten waere dat ick dese gratie soodadelyck beproeft hadde, dat dien grooten ongemeten Godt, soo naer tot een ziele komt, die noch is in dit sterffelyck lichaem: Ende dat een kranck lichaem sulckx kan verdragen, sonder dat ziele ende lichaem van malckanderen scheyden. VWat vreughden moeten de salige in den Hemel in Godt genieten! nae-de-mael een ziele al hier soo overvloedige gratien ontfanght? Ick moet hier van stom blijven.*

Uyt dese klaere ende beduydelijcke kennisse van de dry goddelijcke Persoonen in't besonder, die haer soo

dickwils ende soo uytdruckelijck voorghestelt wiert, blijkt de reden door de welcke, sy beweeght ende ghetrocken wiert, om de dry goddelijcke Persoonen in't besonder t'aenbidden, t welck sy soo vele jaeren ghedaen heeft.

II. CAPITTEL.

Liefde tot Godt.

Ick verdeele dese liefde van de voorgaende: Niet om dat de liefde tot de H. Dryvuldigheyt, een andere liefde is, als de liefde tot Godt: maer om dat de liefde van de welcke wy in't voorgaende Capittel gesproken hebben, uytdruckelijck tot elcken Persoon in't besonder ghestiert wort: Ende dese liefde, niet de Persoonen, maer de nature Godts voor opzicht heeft, oft eenighen Persoon in't besonder, ghelijcken dese liefde, ghemeynlijk oeffent, ten opzicht vanden tweeden Persoon, die ons geweerdicht heeft te verlossen.

§. I. Haer bereytselen tot dese liefde.

Een ziele die Godt vierighlijck soeckt, sal hem vinden: Ende die oprechtelijck naer dese liefde verlanght, sal van de selve vervult worden. Godt keert sich tot den mensch, als den mensch sich door de gratie tot Godt keert: Ende hoe desen inkeer van onsen t'weghe grooter is; hoe den wederkeer van Godt oock milder ende grooter sal wesen. De grootheydt van desen inkeer tot Godt kan men bespeuren, uyt de neerstigheyt inde kleynste sonden te schou-

schouwen ; uyt de sorghe van alle sijn wercken tot Godt te stieren ; uyt de versaekinghe van sijn selven ende haet van sijn lichaem ; uyt den yver der zielen , uyt den dorst der volmaecktheyt ; uyt d'onversaede-lijke begheerte om Godt vierighlijck te beminnen ; ende uyt andere dierghelijcke merck-teekenen. Want dit als brant-stocken zijn om inde ziele dit vier t'ontsteken , ende te vermeerderen.

Hoe seer heeft *Agnes* oock de minste sonden gheschouwt , hoe bitterlijck die beweent , hoe vreedelijck die bestraft in haer lichaem ? Hoe neerstigh is sy gheweest om Godt altijd voor ooghen te hebben , ende alle haere wercken , woorden , ende ghepeysen tot dese noort-sterre te stieren ? Hoe onvermoeyelijck was sy om de zielen tot Godt te brenghen ? Hoe begheerigh om altijd in deughden te voorde- ren , ende gantschelijck in Godts liefde te blaecken ?

Was sy in eenighe sonde , oft schijn van sonde ghe- vallen , sy en was in haer ghemoet niet gherust , voor dat sy vergiffenisse van de selve bekomen hadde : Een gheschiedenisse sal ons dit goet maecken. Twee Raets- heeren waeren tot haer huys ghekomen , om af te vraeghen wat oordeel sy hadde van eenen persoon : *Agnes* bekende rechtsinnelijck 't ghene sy wiste : maer ghemerckt dat in dese ghetuyghenisse eenighe fouten van desen persoon vermelt wierden , hadde hier over naer 't vertreck van dese Raets-heeren soo groot ghe- voelen , ende wiert in haer ghemoet soo beswaert , dat sy niet en wiste waer sich laeten , om Godts ooghen t'ontgaen : Meynde van droefheydt te beswijcken : Gonck terstont naer de Kercke op't Munster : Al waer sy haer sondige ooghen niet en derfde op- slaen
naer :

naer den Autaer. Sy verdiende, soo haer docht, dat Godt almachtigh om dit misdaet alle straffen aen 't landt soude toe-senden: viel met neder-gheslaeghen ooghen plat ter aerde voor den thron Gods, door de voorspraecke van alle de Heylighen bermhertigheyt ende ghenaeide versoeckende, ende biddende om over haere sonden alleen gestraft te worden, sonder dat haeren naesten mede-deelen soude van haer verdiende boete. Aldus ter aerde liggende, hoorde in 't binnenste haerder ziele dese woorden. *Staet op, uwe sonden zyn u vergeven.* Voelde sich te saemen met Godt vereenight, ende vande groote zee der Godtheyt omringhelt: maer dies niet tegenstaende gongh daer nae tot haeren Bicht-vader om ootmoedelijck haer schult te belijden.

Hoe verre dat sy inde Goddelijcke liefde vervoorderde, sy was altijt in haer gevoelen bloot van deughden, ende van alle goet: Want haere vierige wenschen waeren, altijt meer en meer in dese liefde te blaecken, ende hoe seer sy vervoordert was, en scheen noyt te beghinnen naer behoorte. Ontrent het begin als sy te Ruremonde quam, schreef sy aldus: *Ick was seer beschaemt in mijn selven, my soo ellendigh siende, soo naeckt en bloot van alle deughden: maer ghevoelde in my eenen stercken treck tot Godt, om ten lesten alle deughden 't sijnder liefde te oeffenen. Van desen tijdt scheen ick niet te gaen, noch te loopen, maer te vliegghen tot Godt. Ick gaf lichaem ende ziele ten besten, om een saecke te bekomen, daer het al in te vinden is. Desen treck, die my voort dreef, was soo groot, dat ick mijn selven niet wederhouden konde. De begeerte van lijf-kastijdinghen was meerder. Ick verkreegh oorlof om een ketene aen mijn lijf te draegghen, met stekende pinnen,*

pinnen, ende om tusſchen dagh ende nacht dry disciplinen te doen. In dese pijnen sagh ick my niet aen, maer mijnen Bruydegom, staende aen de Colonne van sijn geesselinghe. Door dit aensien gongh ick my dickwils te buyten, meer doende dan my geoorloft was. Want siende de geesselinghe van mijnen Bruydegom, die hy uyt liefde tot my onderstaen heeft, wiert ick ontsteken inde selve begeerte, om liefde voor liefde te geven. Eylaes die ick gaf was seer ongelijck: maer hadde ick meer konnen doen ter liefde van hem, die sijn selven aldus voor my gegheven heeft, soud'et gedaen hebben. Ick wenschte hondert duysent millioenen lichaemen te geven, ende dan en soud'et noch niet zijn ten opsicht van dien grooten Godt: maer't was een genegentheyd, om ten minsten eenighe liefde te bewijſen. Soo was haer ziele vlammeende naer haeren Godt.

Haer voordere bereydinghen tot dese brandende liefde, magh ick hier over slaen: gemerckt dat sy, of geseyt zijn, of op haer eyghen plaectse noch sullen geseyt worden.

*§. 2. Over-een-kominghe tusſchen haeren Wille
ende den Wille Godts.*

Die malkanderen beminnen zijn van wille vereenight. Agnes en begheerde niet, als in alles den wille Godts te volbrenghe, ende pleeghe te segghen. *Ick en wille niet als Godts wille: Want hy is mijnen, ende ick ben de sijne.*

Sy beklaeghe dat-men menschen vint, die iet anders soecken als de voet-stappen Christi, ende sijn wel behaeghen te volghen: *Och arme schepselkens, seght sy, hoe verblint zijn wy, eenen anderen wegh ingaende, als onsen Saligh-maecker inghegaen is. Och blinde zielen! Wat*

Z

ncer-

neerſtigheyt doet-men, om ſijn eyghen ſelven te ſoecken :
 Ende dat door 't opſtoken van 't helsch ſerpent. Och dat
 wy ſoo weynigh paſſen op Godts wel behaeghen.

De vreeſe van eenigh ongeval, of het ongeval
 ſelf, en ſtoorde haer gheenſints. Wiert den uytwen-
 digen menſch met eenigh droef ghevaer, pijnen ſieck-
 ten, opſpraecken, of andersins gheſtoort : Den in-
 wendighe menſch bleef in kalmte, ende met Godt
 vereenight. Ende op dat deſe ghelijckvormigheyt al-
 tijdt ſoude beſtandigh weſen, gonck ſy dick wils tot de
 plaetſen daer de H. Maghet beſonderlingh ghe-eert
 wort, ende verſocht aldaer haeren byſtant, om in't
 volbrenghe van den wille Godts altijt ſtantvaſtigh te
 blijven.

Terwijlen ſy met Godt vriendelijck handelde quam
 haer eens levendigh te voren, dat Godt aen den duy-
 vel macht gegeven hadde, om haer daedelijck nae de
 helle te voeren. Sy gaf haer terſtont over, om vol-
 ghens den wille Godts nae de helle vervoert te wor-
 den, mits dat ſijn liefde haer ſoude by-blijven. VVaer
 toe en was deſe ziele niet bereet, om den wille vol-
 komentlijck te volbrenghe, die oock bereet was naer
 de helle te verſincken, als het Godt ſoude willen? Hae-
 re eere was Christus, haere vreught ende blyſchap was
 Christus, alle haer begheerte was den wille Christi te
 volghen ende te volbrenghe : ſy was bereet voor al-
 tijt het goddelijck aenſchijn te derven ende voor alle
 eeuwigheydt de tormenten der helle te lijden, hadde
 ſy door eenen winck verſtaen, dat dit Godts wille
 was.

§. 3. Hoe Agnes sich gekeert heeft tot Godt.

HAer herte ende alle krachten haerder ziele waeren soo by dagen als by nachten inghekeert tot haeren Beminden, inden, welcken sy alleenlijck schein te leven: Ende sy wenschte dat oock alle andere haer wercken met een heyligh opsicht tot Godt soude ghestiert worden: want het haer seer pijnighde, iemant te sien die door eenighe onghereghelde driften tot eenigh schepsel vervoert, ende van Godt afghekeert wiert. Eens bemerckt hebbende, dat iemant sonder behoorlijcke inghekeertheyt in Godt, ende met merkelijckelijcke grammoedigheydt de suyveringhe van haeren huys-raet besorghde, schreef sy aen haeren Biecht-vader aldus. *O dat wy soo luttel letten op het suyveren onser ziele, die onvergancelijck is, ende eeuwelijck moet leven? Al wat hier beneden is, moet vergaen: O dat wy soo onbedachtelijck aen dese dinghen hanghen, ende ons door dese aenkleventheynt in perijckel stellen, van te vallen inde eeuwighe doot. Mijn herte pijnicht my als ick dit sie. O blintheyt over blintheyt! VVaer van ons, Godt bevrijden wille.*

Hier uyt blijkt hoe dat Agnes haer wercken tot Godt ghestiert heeft, als sy soo seer ghepijnicht wiert door dierghelijcke ghebreken, die sy in haeren naesten bemerckte.

Haer ghestaedighe inghekeertheyt in Godt en kan ick niet bequaemelijcker voorstellen, als met de volghende woorden, die sy twee jaeren voor haer afsterven uyt last van haeren Biecht-vader gheschreven heeft. Den welcken niet te vrede zijnde met het ghene sy daeghelijckx aenteekende, haer belast heeft een

seer beduydelijcke ende wijd-loopende verklaeringhe te schrijven, nopende haer gheduerighe inghekeert- heyt in Godt, ende nopende den gront van dese inghekeertheydt: om volle kennisse te hebben, of hier mede gheen bedrogh des vyants vermenght was; ghemerckt dat hy iet wonders des aengaende bemerckte. Sy schrijft aldus.

Voor al ben ick uwe gratie versoekende, o Heere, door de Moeder Godts, in Godt almachtigh, om te kunnen te geven, dat uwe Majesteyt door sijnen dienaer van my versoekt: te weten, op wat maniere ick my bevinde, om alle daeghen ende oogenblicken meer ende meer in te gaen in Godt, in't binnenste mijnder ziele, daer Godt sijn alder eygenste besittinghe heeft, ende daer mijn ziele met hem inder waerheyt als in eenen hemel is. Dat Godt voorder gelieft heeft aen dit sijn alderonweerdighste instrument te kennen te geven, sal ick daer laeten: maer wil door Godts gratie, volgens't bevel van K. B. van dien tijdt beginnen, als my dit by blijvende ende voortgaende inwendigh licht, van Godt self, door sijn eygen by blijvende woorden, vergunt ende ingestort is.

'T is, soo ick meyne, tusschen i'welf ende dertien jaeren geleden, dat ick my door eenigh gesegh seer benauwt vont: want men seyde, dat inde stadt een Heylighe Dochter was, ende dat ick dese Heylige was. Ick noch swack in't verduwen van sulcke spijsse, al hadde ick kennisse dat alle gratien van Godt komen, ende door hem alle goet ons toe gebrocht wort, ende alle eere hem alleen toekomt; mits dat dese kennisse noch duyster ende onvolmaeckt was, en konde dit ghesegh niet liyden. Oversulckx hadde voor ghenomen ter oorsaecke van dusdanige woorden, uyt dese stadt te ruymen, ende naer een onbekende wooninge te vertrecken: want ick liever hadde te sterwen, als dese achtbaerheyt te verdraeghen.

Dis

Dit besloten hebbende, viel my inden sin, voor mijn ver-
treck my te wapenen, met mijnen Heere, Schepper ende Ver-
losser door de H. Communie: ende van hem te versoeken,
dat hem soude gelieven my te leyden, ende te stieren, daer't
hem soude aengenaem wesen, ende daer't my door sijn gratie
het salighste was. Dit betrouwde ick vastelijck.

Den volghenden dagh, naer dat ick het H. Sacrament
ontfanghen hadde, my voeghende aen de voeten van mij-
nen Salighmaecker, die in my Sacramentelyck was rusten-
de, ende met hem handelende van myn ver treck, gevoelde
ick, dat hy in't binnenste mijnder ziele tot my sprack dese
woorden: En vrees niet: blijft hier. Ick ben in u: ende sal
altijdt in u blijven.

Door dese woorden was ick soo gestelt dat ick niet en wiste,
hoe ick't hadde. Van dien tijdt af, voelde ick in my een
meerder uytwerckinghe van liefde tot Godt, ende mijnen
naesten, als te voren; ende grooter geneghentheydt om de
deughden te volghen, ende te versaecken al wat strydigh is
teghen Godt.

Ick verstont oock te saemen op wat maniere ick de deugh-
den aenvatten ende oeffenen soude: als of Godt my met de
handt nam, ende aentrock. Desen treck is altemer soo sterck
geweest, dat het niet mogelijk en was my te wederhouden:
ende is tot desen ooghenblick noch wonderlijcker dan te vo-
ren, in een overgietinghe van inwendighe dronckenschap,
waer van ick niet spreken kan.

Maer cer-men hier toe komt, soo is de Ziele menigen bergh
op ende af gegaen, door distels ende doornen: ende moet ve-
le inwendighe ende uytwendighe benautheden uyt staen, soo
naer ziele als naer lichaem. Want V. E. en alle man moet we-
ten, dat men in desen wegh niet altijdt honingh smaect:
maer dat aen de ziele wel yser ende stael wordt voor-ghestelt.

om te knauwen, in alle verlaetenheit, soo van boven als van beneden: die niet dese harde spijse sich alsdan onderhouden moet.

Vaer nyt volght, dat de ziele hier door gesuyvert ende bequaemer wordt om meerdere gratien t'ontfangen, tot Godt te naerderen, ende op te wassen. Gelyck eenen boom, die voor eerst sich in d'aerde met de wortelen vast hecht: want als hy sonder dat, inden wasdom sou voorderen, ende met vruchten gelaeden worden, soude neder-vallen. Ende gelyck de vruchten vanden boom, door de straeten der sonne smaeckelyck worden: soo gaet het oock met de ziele.

Eer dat onse zielen inden wasdom der deughden op-gaen, ende vruchten draeghen: moet'er nootsaeckelyck een diep ende wijd fundament van oormoedigheit gestelt worden, ende dat meeren meer, naer elke gratie die sy ontfanght. Ende souden dese vruchten aen de H. Drijvuldigheit smaeckelyck worden, soo moet den Goddelijcken sonne-schijn daer op vallen: ende moeten door den heeten brandt der Godaelijcke liefde gekockt ende geconsijt worden, in't heet brandende Vaderlyck herte. Soo worden sy aen Godt ende alle Heyligen smaeckelyck: ende geven hier in desen tijdt, ende hier naemaels, eenen wonderlijcken geur. Vaer van ick moet swijgen. Soo swemt de ziele, ende verliest sich in dese groote ende verbreyde zee, ende, vindt dat ick niet en kan te kennen gheven: ende wordt aldus van Godt overgoten, ende als een met Godt; soo dat sy in d'cn tijdt, anders niet en siet, anders niet en weet, anders niet en voelt, dan Godt alleen.

Welke gratien altemet soo groot zijn, dat het lichaem, aen't welck dese gratien eenighsins mede ghedeelt worden, te swack is, om sulcks te verdraeghen: soo dat het dickwils daer van moet te bedde ligghen.

Vanderlijck is Godt in sijn goetheyt, die ons soo krancke

crea-

creaturkens met sijn gratie ende voorsmaeck des Hemels voor-komt: om dat wy soo kranck sijn, ende niet goets in ons hebben, noch van ons selven vermoghen. Daerom geeft hy ons Boven-natuerlycke hulpe ende kracht, die de natuere boven haer selven verheft.

Ick alderonweerdighste bevinde my geduerighlijck, gaende ende staende, op sulcke maniere inde teghenwoordigheyt Godts, als of ick in hem besloten, ende met hem allen waere. Als ick eenighe uytwendighe dinghen voor hebbe, of met iemandt moet handelen, gevoele my met Godt omringhelt, ende hebbe mijn ooghe op hem gevestight, ende leere hier door, wat ick doen of laeten, spreken of swijghen moet. Ende als ick my altemet wat te verre uyt-keere 't sy in spreken 't sy in 't uytwendigh werck, soo wordt mijn ziele als met een wolkcken verduystert: dat ghewaer wordende, neme mijnentoevlucht tot de Moeder Godts, om door haer voorspraecke wederom genaedelijck van Godt belommert te worden. Dese verduysteringhe heeft in my somwijlen een ure, of een half ure geduert, oock wel eenen halven dagh maer niet meer.

Voorts bevinde ick my in dit licht in't gaen, in't staen, in't wvercken, in't spreken: ende dat met soo smaeckelijcke liefde, die uyt dat binneste op komt, ende sich in heel de ziele verdeelt, dat oock den ondersten mensch met soo groote vreughden vervult wort, dat dese by gheen vreughden deser wereldt te vergelijcken zijn. Ende dit is allen ooghenblick te doen soodick wils als ick my inden grondt tot Godt keere.

Ick wil hier by voeghen wat desen gront is. 't is het aensien van mijnen Niet, ende onweerdigheyt: Want hier in is het al geleghen. Als ick my tot den afgront van mijn onweerdigheyt keere, op den selven ooghenblick worde ick soo opgetrocken tot Godt, dat ick my al-te-met nauwelijckx kan houden, van dese ingekeertheyt aen d'ooogen der menschen kenbaer

baer te maecten. Ia't alder-ghenuchelyckste dat my dese inkeeringhe by-brenght, is, dat ick sie dat desen afgront, het diepste der helle onder de voeten van Lucifer, mijn eyghen plaetse is, die my toe-komt.

In alles, daer eenigen lof, of iet menschelyckx aen ghelegghen is, of in al wat mach voor-vallen, bevinde ick my door dese geduerighe oeffeninge onder de voeten van Lucifer: Ende sie daer teghen dat opstaende goddelijck Licht, dat my beweeght om Godt almachtigh eere ende glorie van alles te geven, ende dat my niet anders toe-komt, dan veracht, versmaet, onbekent, ende verstootten te worden. Waer door ick bereydt ben, tot den diepsten afgront der helle te sincken, ende dien te verdraeghen, met de selvc liefde, door de welcke ick dat in mijn selven gevoele. Door dese begeerten ben ick als droneken ende over-droncken in Godt.

Als ick naer de Communie gaen, soo stelle ick my op die voorgaende plaetse inde helle met een insien, dat Godt my genaedigh wille wesen: Ende verwachtē Godts inkomste in my als sijn eygen. O ick en kan dit niet uytbrengen, wat hier uyt volghet. 'T is een eeuwighe leven, dat hier begint, ende eeuwelijck dueren sal.

Als ick sie, dat den duyvel van eyghen glorie aenkomt, vluchte ick terstont naer mijn plaetse, het diepste der helle: soo en derft hy niet by komen. Ende gevoele my terstont omringhelt van de goddelijcke ghenade, die my beschermt van alle quaet.

De voorseyde plaetse, in't diepste der helle, houde ick voor mijn eyghen: Ende gevoele in my, dat geen andere my toe-komt. Wort my een andere gegeven, dat is alleen de goetheyt Godts over my: waer van hy sijns selfs eeuwighe lof moet blijven.

In dese verdiepinghe meer ende meer, in desen afgront
der

der helle, ben ick nacht ende dagh, gaende, staende, werckende, biddende. Ende bewinde my hier alrijt in die onthelsinge Godts als droncken: Ende dat met soo groote vreught mijnder ziele, dat ick 't niet kan uyt-spreken. Soo dat ick hoorende, niet en hoore, siende, niet en sie: al is't dat'er veel geruchts ontrent my is. Ia al gonck'er veel geschuts beneffens my gelijkelijck los, dat en soude my niet verstroyen. VWant al is't dat ick dat hoore: 't inwendigh in-blijven en wort my niet ontnomen.

Ick hebbe dick wils by mijn selven gedacht, of sulcke stilte ende vereeninge eender ziele met Godt, wel mach vergheleken worden, by 't opimmeren van Salomons Tempel daer soo veel aerbeyders van alle slaghe elck in sijn werck waeren, ende nochtans gheen gerucht maecken, ghelijck haer ampt mede brenghet. Misschien was'er gerucht, maer ten wiert van niemant gehoort. Hoe dat is, of niet, ick voele de gratie Godts, die my sonder uytwendige stooringe aendriift: Ende dat met soo groote blyschap, dat ick niet en wete hoe ick ben: Maer gevoele my daer in, als in eenen Hemel: Naementlijck als ick my op de Communie-banck bewinde, of daer henen trecke. Daer ick nochtans groote vreesse gevoele, om my in Godts tegenwoordicheyt aldaer te stellen: Daer dien grooten Godt, met al wat in hem besloten is, in my komt herbergen.

Dit insiende, wort gantsch mijn lichaem ontstelt: Ende gae al bevende daer nae toe. Ende hier is't dat ick noch dieper insincke in mijnen Niet, ende in d'onthelsinge Godts: soo dat ick niet en wete waer ick gaen.

Als ick Godt ontfangen hebbe, blijve ick in hem, ende in den selven voorgenoemden gront: Insiende, wie ick ben, ende wie dien gast is, die ick gelogeert hebbe: te weten Godt. Ick moet hier voorder van swijgen.

Dit insien van mijnen Niet, ende van de plaetse der helle,

die ick verdiene, heb' ick van't beginfel mijnder bekeer-
ghe gheoeffent, sonder dat my iemant dat ick wete, daer van
onderwesen heeft, dan Godt alleen. Die ick door sijn gratie,
hier in gevolght hebbe: Ende my sijn handt, soo ick hope,
tot het eynde mijns levens niet ontrecken sal, maer dieper
ende dieper in-leyden in mijn vernietinge.

Och dat alle de gene die desen wech leeren ende begrijpen,
sonder ophouden neder sackten in haeren Niet? Dan soude
Godts gratie waerachtelyck in die zielen geboren worden.
Och den mensch en heeft van sijn selven niet: 't is al van
Godt: groot ende kleyn komt van hem: Ende van ons niet,
dan dat wy de verderffnisse zyn van alle goet, soo inwendich
als uytwendich.

Dat my dit noyt uyt mijn herte en gaet. Daerom bid' ick
altijt, dat ick mijn inwendige ooghe hier op mach gevesticht
houden: Want wy altijt tot quaet genegen zyn.

Wy moeten wel lettē dat wy alle neerstigheyt doen om ons
selven te kennen, ende om te weten wat den gront van onse
meyninge, liefde, ende alle onse neerstigheyt is: Of daer niet
onreyns mede gemengelt is: Op dat wy aen geene onreynig-
heyt eenige plaetse, ofte wasdom gheven. Want onsen gront
moet enckelijck Godt zyn: Ende 't opsicht van ons spreken,
geselschap, kleederen, alle onse wercken en meynigen, Godt
alleen. Vinden wy iet anders, dat wy terstont daer mede naer
Godt loopen, ons hier over schuldigh kennen, onsen noot klae-
gen, met eenen inwendigen inkeer in Godt, ende met een
neder sinckinge over onse gebreken.

Soo moeten wy ons verootmoedigen, ende vernederen voor
de vouten Godts, ende van sijnen Stadt-houder: Want hoe
wy ons meer vernederen, hoe wy meer sullen verheven wor-
den. In dese valleey waest d'ootmoedigheyt, sachtmoedigheyt,
lijdsaemheyt, ende andere deughden. Dit is den rechten en-
de

de Waerachtighen wegh. Die desen wegh niet en gaen, die dolen. In desen gront is eyghentlijck Godt.

Hier van en kan ick niet meer segghen: geve my in alles onder, ende en soecke niet anders, dan eenvoudelijck onghe-sien, onbekent, ongheacht, ende aen Godt alleen bekent te wesen. Ick betrouwe in Godt, die my door sijn goetheyt in gheen dolinghe sal laeten vallen.

Ick bekenne, dat het noodigh is, een nauw toetsicht op vrouwen te hebben: Want den vyant seer listigh is. Maer ick oordeele, dat soo lanck als iemant sich inde voorschreven plaetse van vernietinghe, in't diepste der helle stelt, hoe langher hoe dieper, niet te vreesen heeft van grooten val. Maer als wy door de kranckheyt van onse bedorven natuere ons af keeren van onse vernederinghe, alsdan sijn wy in perijckel van vallen.

Daerom is't dat wy alle daeghen onses levens in groote vreesse staen, ende moeten inde liefde Godts onses Bruydegoms voorderen: Ende dat door de voorspraecke van onser aller Moeder, Moeder der genaede: op dat wy door haer tusschenspreken staende blijven: Ende voortgaende in onse vernietinghe, in dien ongrondeerlijcken afgront van onsen Niet, moghen kennen ende sien, dat wy van ons selven niet zijn, ende alle eere Godt alleen toekomt.

§. 4. Hoe Godt sich ghekeert heeft tot Agnes.

Godt en heeft niet ontbroken sijn weder-liefde te bethoonen aen soo Godt-minnende ziele: want hy teer dickwils, ja gheduerighlijck, behalven 't by-blijvende licht, van 't welck nu ghesproken is, met onuytsprekelijcke merckteekenen van sijn teghenwoordigheyt ende liefde in haer herte sijn woon-plaetse nam, als in sijn eyghen besittinghe ghelijck-men ee-

nighsints nyt het voorgaende verhael bemercken kan ende noch klaerder sal mercken.

Sy hoorde menighvuldighlijck sijn goddelijcke inspraecken; sy kreegh kennisse van heymelijcke ende verholen saecken; sy wiert van toekomende uytval- len ghewaerschouwt; haer ziele was ghestaedighlijck vervult van den voorsmaeck der hemelsche wellu- sten.

Dese dinghen gaf sy aen den Biecht-vader te ken- nen soo veel als sy konde, om hem ghehoorsaem te zijn; maer en vont gheen woorden, ja gheen ghelijc- kenissen in al wat de werelt besit, om eenighsints dese goddelijcke minne-treken te beschrijven. *Och hier van is veel te seggen, schrijft sy: VVondere over wondere dingen die aen desen vvorm der aerde gheschiet zijn, ende ick d'onvveerdighste ghesmaeckt hebbe.*

Soodanighe jonsten zijn haer daeghelijckx vele jae- ren gheschiet, die niet alleenlijck haer ziele vervulden van een hemelschen troost, maer oock tot het lichaem verspreyt wierden, soo dat alle haer litmaeten hier van mede deelden ende haer lichaem door dese hemelsche treckinghen menighmael boven d'aerde opgheheven wiert. Sy wiert soo krachtighlijck van Godt tot sijn liefde inghenomen dat sy somwijlen door den over- vloet van desen treck in perijckel van sterven geweest is, ende achterdencken hadde dat sy van gheene an- dere sieckte, als van dit soet ghewelt soude sterven.

De gratien noemt sy, *een overvloedigheyt, een zee der Godtheyt, en ombelsinge; een geestelijcke dronckenschap:* Sy en kan gheen woorden vinden om dese dinghen te bedieden.

Haere vereeninghen duerden heele daeghen ende
nach-

nachten, die alsdan schier eenen ooghenblick schein te wesen: *VWant in dese gesteltenisse oock vele jaeren, eenen ooghenblick schijnen te zijn*, soo sy seght. Wat is't wonder dat foodaenighe ziele dickwils uyt riep: *Wie sal my verlossen van den kercker des lichaems?*

Door de menighvuldigheydt ende verheventheydt van dese onverdiende gemeynschap met Godt, wiert haer ootmoedigh herte, ter oorfaecke van haer groote onweerdigheydt, somwijlen gedreven, om aen diergelijke jonsten te wederstaen, ende de selve met alle haer vermoghen te beletten: *maer Godt was Meester*, seght sy, ende desen wederstandt sonder baet. Ja sy wierdt alsdan van Godt berispt, ende onderwesen, dat haer toe-stont dese Goddelijcke miltheydt gewillighlijck t'ontfanghen, ende oock in dese gevallen met de H. Maeghet moest segghen, *Siet de dienst-maeght des Heere, my geschiede naer u vvoordt.*

'T is onnoodigh de Goddelijcke jonsten die sy genoten heeft hier in't besonder aen te wijsen: *VWant heel desen Boeck daer van vervult is.*

S. 7. Dickwils sieck zijnde vande overgrootte jonsten die sy van Godt ontfongh, wordt versterckt, om sonder krencinghe der ghesontheit, noch grootere jonsten t'ontfanghen.

SY lagh seer dickwils heele daghen te bedde, van geen andere sieckte bevanghen zijnde, als van onmacht, die haer lichaem behiel door de innighe gemeynschap met haeren Beminden: want de krachten haers lichaems onbestandigh waeren, om soo seldsaeme mede-deelinghen der Godtheydt te verdraeghen. Het heeft. dan Godt ghelieft dese swaerheydt des lichaems.

haems te verstercken, om de voorighe gāven, ende noch meerdere, van hem t'ontfanghen, sonder achterdeel van haer gesontheyt.

Op eenen Sondagh naer des Heeren Hemelvaert, wiert sy by nacht vanden hemel verwitticht, dat sy voortāen noyt en soude sieck worden al-hoe-wel sy even mildelijck diergelijcke, ja noch meerdere gratien soude genieten.

Dese waerschouwinghe wiert haer met soodaenighe ingetogentheyt gegheven, dat sy voor desen, diergelijcke jonsten ghenoten hebbende, ghenootsaect gheweest was op haer bedde te rusten, maer aldan en voelde haer lichaem geene machteloosheyt: waer door de waerheyt van dese openbaeringe begoft bevestight te worden. My is ombekent, op wat jaer dit gheschiet is: maer volghens den draet van haer schriften moet het meer als thien jaeren voor haere doot gheschiet zijn.

Korts daer nae, wederom inde Goddelijcke liefde verslonden zijnde, verstont sy de bevestighe vande voorseyde inspraecke met dese woorden: *De gratien die ghy van my ontfanghen sult, oock gaende en staende, en sullen voortāen inde ghesontheyt niet beschaedighen.* Ende inder daet is sy van desen tijdt van diergelijcke verzwackinghen bevrijdt geweest, al was't dat diergelijcke ende verhevender jonsten haer menighvuldigher toe-vielen, oock op de straeten, ende in't by-wesen van andere.

Op een andere plaetse schrijft sy aldus. *Dat my te vooren slauw ende sieck maeckte, is nu mijn medecijne ende sterckie. Door de pīnen self, die ick alderonweerdighste door de loutere Goddelijcke goetheyt gheniete, worde ick*
kloec-

kloeckerende wromer : schijne daer in te groeyen ende vet te worden : schijne voort te vliegghen daer't de Goddelijcke Majesteyt beliest.

§. 6. VVaerom soo luttel menschen tot dese ghemeynschap met Godt geraecken.

GElijck *Agnes* seer groote liefde droegh tot haeren naesten, soo wenschte sy grootelijcks, dat vele zielen de voor-gemelde jonsten vanden Heere ghenieten souden: ende beklaeghde, datter soo luttel gevonden worden, die den aerbeydt willen aen-nemen, den welcken noodigh is om daer toe te komen. Dit wiert haer met een vermaeckelijcke verbeeldinghe te kennen gegheven in 't eynde van Julius 1637. Sy sagh alsdan onsen Salighmaecker sijn selven stellende als een roose tusschen een doorne haeghe. Dese roose was seer liefelijck van reuck, die soo jeughdigh ende soo sterck was, dat d'omligghende velden van desen aengenaemen reuck vervult waeren, ende al wat op de velden ghesaeyt stont, groeyde seer gulfighlijck door desen soeten geur. Sy sagh vele menschen voor-by dese velden passeren, de welcke niet-teghenstaende dat sy dese roose roken ende saeghen, nochtans gheen en lust hadden om die te plucken, ende dat uyt vreesse van sich aen de doornen te quetsen, die dese roose omcینگelden. Sy sagh'er nochtans sommige, maer weynige, die door desen soeten geur aen-gelockt, ende door de weerdigheyt van dese roose, die hun bekend was, verweckt wesende, kloeckmoedelijck sich begaven om de roose te plucken. Naer de beschrijvinghe van dese verbeeldinghe, seght sy : *Soo gaet het met de menschen deser werltdt. Het meeste-deel sचेpt vermaeck inden soe-*

ten.

*Leven vande weerdighe
ten geur van dese roose, dat is, in onsen Salighmaecker, voor
soo veel als sy deelachtigh moghen zijn van sijn vreughden
ende genuchten, ende wenschen met hem den Hemel te be-
sitten. Maer men vint'er seer weynighe, die de doorne hae-
ghe, dat is, den vwegh des lydens willen door-breken, om
niet alleenelyck sijnen geur maer hem self te besitten, die
door het lijdē gesocht, gevonden, ende ghenoten moet wor-
den. Eer dat een ziele Godt smaecten ende besitten kan,
moet'er pijnelyckheyt van stekende doornen, door verster-
vinghe der natuere ende des lyden voor gaen.*

III. CAPITTEL.

Liefde tot het Hooghweerdigh H. Sacrament des Antaers.

Hier valt veel te segghen: want ick aengaende
haere liefde tot dit Hooghweerdigh mysterie, en-
de de weder-liefde van Christus, soo seldlaeme ende
soo ghedenckweerdighe stucken in haer schriften be-
vinde, als in weynighe levens van Heylighen ghelesen
worden.

*§. 1. Christus openbaert haer inde Misse, offerende dit
Sacrificie aen sijnen Vader.*

IN't beginsel als sy te Ruremonde ghekoimen was,
Misse hoorende inde Kercke der Societeyt, sagh sy
Christus ten halven lijf boven den kelck, die met een
bly ghelaet, ende met eenen vriendelijcken toe-lach
haer aensende, in deser voegen toe-sprack. *Ick offere my
op desen Antaer, door de handen des Priesters, voor u, ende
voor alle menschen, tot een offerande van danckbaerheyt*
en-

ende versoeninghe, gelijk ick my aen mijnen hemelschen Vader in mijn passie gheoffert hebbe op den Autaer des Kruys.

Dese gheschiedenisse heeft in haer verstant een seer levendigh ende grondigh gheloof ingheprint, van de onbloedighe offerande die den Sone Godts met den Priester daegelijckx opdraecht aen sijnen hemelschen Vader; ende een seer groote weerderinghe van sijn liefde tot ons, door de welcke hy beweeght is gheweest, om dit goddelijck Sacrificie in te stellen, 't ghene daghelijckx op soo veele plaetsen door den Salighmaecker self aen den hemelschen Vader opghedraeghen wort, ende tot het eynde des werelts opghedraeghen sal worden. Van desen tijdt heeft sy met meerdere vierigheyt ende nederigheyt, met een vromer gheloof, met een brandigher liefde, daeghelijckx inde H. Misse teghenwoordigh gheweest: sich alsdan onderhoudende, soo met het bloedigh, als met het onbloedigh Sacrificie des Salighmaeckers. Sy besluyt dit verhael met dese woorden. *Wat liefde draecht Godt almachtigh tot ons? Godt is de liefde, die altijd brandende is: Ende wilt dat wy door hem brandende sullen worden. Ontsteckt ô Heere onse herten: Ende en laet dat vier uwer liefde nimmermeer in ons uytgaen.*

§. 2. *Soete invallen door 't aensien van een Remonstrantie.*

Ick en kan dese gheschiedenisse niet beter beschrijven als met haer eyghen woorden, die seer aerdigh ende bevallijck sijn: Sy schrijft aldus.

Den vierden Junius 1638. s'avonts inde Hooft-kercke, onder 't Lof van 't Alderheylighste Sacrament ghebenedijt, terwijlen den Priester onsen Salighmaecker verthoonde, tusschen het singhen, Ecce panis Angelorum, ick d'alder-

Bb

onwee-

onweerdigste van alle, hebbe my verstout mijn ooghen op te slaen, op't leven mijnder ziele; in welken ooghenblick ick my ghevoelde als omhelst in vereeninghe, in een soete dronck-maeckende liefde. In welke dronckenschap ick my verbeughde in mijnen Beminden in't Heyligh Sacrament gebenedijt, in dat fraey materiael huys van onsen Salighmaecker, te weten die Remonstrantie, die ick in langhe jaeren niet gesien hadde. Ick vraeghde: O mijnen Beminden, en is dit huys aen uwe Majestejt niet seer aengenaem? Op den selven ooghenblick gevoelde ick in my uyt onsen Salighmaecker dese antwoort: Ja, maer niet soo seer, als ick wel wenschte. Ende ick daer op: Hoe soo dat? Ende by: Om dat my dit niet toegevoeght is, met een suyvere meyninghe, die alleenlyck tot mijn eere ende glorie streckt: want die my dit toevoggen soecken in dese giften oock haer eyghen eere, ende lof by de menschen: Ende daer van hebbe ick meer misnoegen, dan genoegen. Daer op seyde ick: O Hcere, mocht ick in eenigher maniere verbeteren, dat hier ontbreckt: Of mocht ick weten wat ick doen kan, om voor uwe hooge Majestejt een suyverder Remonstrantie te bereyden: Suyverlijck tot uwe eere, sonder mijn selven oock in't minste daer in te soecken. Alsdan verthoonde sich een schoone groote verheven Remonstrantie in mijn herte: Die van soodaenighe gedaente was, dat ick die by geen dinck des werelts vergelijcken kan. Sy en was van gheen materie; maer aen eenighe materie ghelijck, als roodverwigh van couleur, met veel der hande thorentjens, ende verheven uyt wercksel, ghelijck een Remonstrantie is, ende een verheven Kruys daer op: Het glas was soo klaer-blinckende, dat het eenen gouden stoel scheen te wesen, op den welken de H. Dryvuldigheyt haer sit-plaetse genomen hadde, aldaer sich seer lieffelijck ende blijde aen alle de Heylighen verthoonende: De welke schenen een groot vermacek daer uyt

Agnes van Heilsbagh.

te scheppen. Ick voelde mede dit vermaeck, ende en kan niet segghen hoe ick 't voelde. Ick ontfonck vele inwendige kennissen, die ick niet wel segghen kan, dan soo veel als 't Godt almachtigh toe-laet. In dese openbaeringhe voelde ick in my, hoe dat soodaenigh huys van alderhande deughden door een volmaeckte liefde opgemaect wort, enckelyck tot sijn eere ende glorie, sonder daer in iet cyghens voor ons te behouden of te soecken. Dat soodaenigh huys hem aengenaemer is, oock eenen ooghenblick, als heel de werelt. Ick verstont dat het, Godts Wille is, dat elcke ziele op 't suyverste ende volmaeckste, door d'eene deught op d'andere met de beste meyninghe ende de volkomenste liefde hem in haer herte soodaenigh huys soude bereyden: waer in hy ende alle sijn Heylighen grootelijckx hun vermaeck nemen. Hier van blijft in my een meerdere ende teerdere liefde tot Godt, soo dat ick als vliegghende ben, ende niet en wete hoe 't met my is. O Heere, om voor uwe Majesteyt een alsulcken huys in ons herte te bereyden, moet uwe Majesteyt self ende uwe gratie het bereydsel wesen, door de tusschen-spraecke van de Moeder des Alder-hooghesten.

Hoe dese Remonstrantie, die my inwendighlyck verthoont viert, in 't gheestelijck te verstaen is, sal ick qualijck kunnen te kennen gheven: Dan soo veel als 't Godt almachtigh door dit sijn alder-onweerdighste instrument ghelieven sal. Voor 't eerste, door 't plat van den voet der Remonstrantie die my in mijn ziele verthoont is, verstont ick eenen wel bereyden, diepen, wijd-verbreyden gront van ootmoedigheyt, heel breed ende diep, ja soo diep, dat ick'er gheenen gront in sagh. Ick verstont oock dat dese fundamenten diep inghepaelt moeten worden, soude het nae-volghende ghebouwd daer op bliuen staen. Dit is den voet. Op de wyde ende breede des voets, volgt een opgaende steygerheyt, op de welcke alle

de nae-volghende wercken haer stantvastigheyt hebben, son-
 der de welcke sy niet souden staende blijven: waer door in
 dese gheestelijcke Remonstrantie de ghevoeghsaemheyt naer
 Godts Wille beteekent wiert. VWant om voor Godt een ver-
 maeckelijck huys en paradijs in onse ziele te maecten, moet
 door die diepe Wyd-verbreyde bereydselen van het vast ghe-
 stelt fundament der vernietinghe, onsen Wille met den God-
 delijcken door een heet-brandende liefde verwoeght worden,
 sonder iet uyt te nemen. Vleesch ende Bloedt moet hier lanck
 af-ghegaen sijn: gheen sieckte, gheen verlaentheyt, niet
 inde werelt mach ghevreesst of ontsien worden. Al saeghen wy
 de helle voor ons open staen, ja al wierden wy opghepackt om
 daer in ghedraeghen te worden, wy moeten ons daer toe om
 Godt gheWilligh ende bereedt vinden, ende dat t'elcken oo-
 ghenblick. Als dusdaenighe ghevoeghsaemheyt door de voor-
 gaende bereydinghen van ootmoedigheyt oprechtelijck in on-
 sen gront ghewonden wort, dan wort in onse ziele dien gou-
 den stoel ghestelt van den besiter des selven; ende Godt al-
 machtigh nemt sijn besittinghe in't binnenste van de ziele,
 die als in Godt verkeert wort, soo dat sy in desen gront niet
 anders siet of ghevoelt dan Godt, ende dat in een oneynde-
 lijck licht: t welck door dat klaerschijnende glas te kennen
 ghegheven wort. Dit licht is de glorie, die Godt in ende door
 hem laet uyt schijnen, daer in sittende als eenen Koninck in
 sijnen throon: al waer hy sijn selven eere ende glorie gheeft,
 in ende door alle Heylighen, door al wat'er is, ende eenwe-
 lijck gheven sal. Dat de ziele hier somwijlen smaect, en
 is met gheen ghepeysen t'achterhaelen, ende dat besonder-
 lijck als een ziele haeren Heere, Schepper, Verlosser, Saligh-
 maecker, Sacramentelijck in desen throon ghestelt siet, die
 Godt self ghemaect heeft, daer sy de H. Dryvuldigheyt aen-
 siet, kent, bemint, ende op een wonderlijcke maniere onthelst,

voor soo veel als Godt 'elcken tijt toelaet. Dit gheschiet soo levendigh, dat alle tonghen hier van moeten swijghen. Men magh vryelijck ghelooven dat dit een hemels leven is, al is de ziele noch in haer lichaem besloten. VVanneer sal dien ooghenblick naecken, om van dit lichaem ontbonden te worden om gheheelijck ende onbescheyden ghevesticht te blijven, in een eeuwich verbont van saligheyt, indien die hem al hier in den tijdt der ghenade soo tot ons vernaedert heeft door den heeten omvangh van sijn goddelijcke liefde? Dese liefde is het verguldsel van alle de wercken van dese Remonstrantie.

Als nu desen Koninck in een alsulcke ghewillighe bereyde ziele sijn besittinghe genomen heeft, soo komen hier by verscheyde werckē, op een verhevender ende Godt behaegelijcker maniere, dan te voren als dien grondt noch onsuiver was: dese ziele moet in dese wercken alle uren ende ooghenblicken meer ende meer op-gaen, waer toe haer geen licht ontbreeckt. Maer hier moet in elck werck een nauw toe-sicht op de suiverheyt der meyninghe genomen worden, ende door de voorschreven oversettinghe der ziele in Godt, moet sy met meerder liefde dan te voren in volmaecte deughden op-klimmen. Soo dat desen grooten Koninck als mede-gebooghsaem door hem selven, voor hem selven, een verciersel tot sijn besittinghe is maeckende, met uytstekende wercken van alderandere deughden. Desen opgangh in deughden wordt door de thorenijens der Remonstrantie te kennen gegheven, van welcke thorenijens 'teen hoogher als 't ander is, waer door beteekent wort, dat de Ziele niet volmaect is, soo langh als sy hier leeft, maer door suivere meyninghe meer ende meer moet op-klimmen. Waer door sy door Godts ghenade soo verre komt, dat sy uyt bitterheyt, soetigheyt; ende uyt onvrede, groote ruste ende vrede treckt, met dien, ende indien, die

in haer sijn besittinghe genomen heeft. Ende gemerckt dat inde uytwendighe Remonstrantie op 't uysterste ende 't alderhooghste een Cruys staet: soo sagh ick insgelijcks in dese innerlycke Remonstrantie, een seer schoon hoogh verheven goude Cruys. Waer door my te kennen gegeven wiert, dat in soodaenighe Ziele, door alle de voorgaende bereydselen door Godts gratie, het Cruys soo hoogh verheven is, dat dese Ziele boven alle lyden gestelt staet; soo dat het Cruys geen Cruys is: maer in het Cruys meerder blydschap, dan alle wereldsche blydschap van 't beginsel tot het eynde by-een-versaemt soude kunnen by-brenghen. Daerom wort het Cruys inde Remonstrantie op d'opperste plaetse gestelt, om dat het victorieus is: alsoo wort oock het Cruys triumphantelyck op de krachten van alsulcke ziele gestelt, alwaer sy uyt de heet-brandende droncken-maeckende liefde haers Bruydegoms vreughden schept, in 't Cruys t'ombelsen, uyt den innigen grondt sijnder genaede, uyt de plaetse daer hy sijn besittinge genomen heeft, op den gouden stoel sijnder liefde, die hy self bereyt ende gestelt heeft: soo dat het Cruys haer Alderhooghste besittinghe is in haeren Bruydegom. Heere 't is uwe Majesteyt alleenbekent, wat eenen ongrondeerlycken schat, hier onder verborghen is.

S. 3. Verscheyde straelen uyt het H. Sacrament door de welcke Agnes de verscheyden gesteltenissen der ghemoederen kent.

OP den Feestdagh vanden H. Franciscus ontfongh sy uyt het Hooghweerdigh Sacrament, een sonderlinghe gratie inde Kercke der Minder-Broeders: siende dat uyt de H. Hostie verscheyde straelen toegheschoten wierden tot alle de menschen, die inde Kercke waeren. Sommighe van dese straelen waeren
meer-

meerder, ende sommighe minder: ende door dese verscheydenheit kende *Agnes* de ghesteltenisse, de welke ieder een van dese menschen inwendighlijck hadde, ende hoe sy stonden met Godt. Haer eyghen woorden sal ick hier stellen.

1638. Den vierden October s'avonds, inde Kercke der Minder-Broeders, naer de Procestie, als onsen Salighmaecker in 't H. Sacrament gebenedijdt inden middensten pandt vande Kercke stont, ende d'omstaenders met opgeheven herte ingekeert waeren, om Godt lof, eere, ende dienst te bedijfen; door den hoogh-verheven Lof-sangh *Te Deum Laudamus*, ende ick de minste onder alle, mijn herte, ende alle krachten mijnder ziele in 't vaderlijck herte op-droegh, door de voorspraccke van alle de Heylighen, van Godt versocckende een besondere gratie voor ons alle, soo in 't besonder, als in 't gemeyn: sagh ick inden selven ooghenblick, soo veel straelen uyt het H. Sacrament schieten, als 'er menschen tegenwoordigh waeren. Dese straelen schenen recht tot de herten toe te gaen, maer d'eene straele was grooter als d'andere, soo inde wyde, als inde breede. Sommighe waeren soo kleyn, dat ick die quaelijck sien konde: ende sommighe schenen tot het herte niet te komen, of seer weynigh. Hier was ick verwondert: in welke verwonderinghe ick uyt Godt gevoelde dese bediedenisse. De groote wijde, verbreyde uyt-vlammende straelen, die ghy siet uyt my tot dese herten toe gaen, betreekenen dat dese herten, naer de maete van dit licht wijd open staen, ende diergelijcke verbreydinghe van mijnen Goddelijcken invloedt ontfinghen: dat sy blaeckende zijn in mijn liefde, die ick van gelijcken in die herten storte, om altydt met dese zielen vereenicht te blijven. Ick verstont oock, dat de ghene die mindere straelen ontfinghen, mindere liefde hadden. soo inwendighlijck als inde uytwendighe wercken tot Godt, ende

*tot den even-naesten. Soo dan die luttel ontfonghen, bemin-
den oock luttel.*

Den 13. October van 't selve jaer, sagh sy wederom eenen overvloed van klaer-blinckende straelen, uyt-schietende uyt de Remonstrantie, die inde Kercke der Societeit uyt-gestelt was; als oock uyt de H. Hostie, als dese inde Misse op-geheven wiert. Sy en weet de straelen, die sy aldan sagh, niet te vergelijken, als by de sonne die op 't hooghste wesende met d'aldermeeste hitte haer straelen tot den aerd-bodem uyt-schiet, om de vochtigheyt der aerde tot haer te trecken: Wanneer d'aerde droogh wordt, ende de vruchten aldermeest rijpen. Soo doet hier Christus, seght sy, als hy de genaedighe ende troostelijcke straelen van sijn Goddelijcke foetigheyt tot de ziele toe-schiet: Want aldan alle aerdsche geneghentheden verdrooghen, ende alle goede gheneghentheden rijper worden. Sy bekennt gheen bequaeme ghelijckenisse hier van te kunnen gheven: want dese Goddelijcke straelen, ende haere uytwerkinghen gheen ghemeynschap hebben met de lichaemelijcke.

Door 't gesicht van dat Goddelijck licht, 't welck uyt het H. Sacrament tot haer ziele, ende oock tot andere geschoten wiert, bleef sy dien dagh ende de twee volgende geheelijck ingethoghen in Godt: haer selven meer verootmoedighende ende vernietende hoe sy meerdere gaven ontfongh. *Och seght sy, waer salder voor my bequaeme plaetsse gevonden worden, die 't quaet van alle quaet ben, ende soo overvloedighe gratien van Godt ontfanghe? O goetheyt van alle goetheyt, hout u in: En laet u selven in soo boos vat niet vallen: naedemael alle schepselen, soo redelijcke, als onredelijcke beter zijn dan*

dan ick, die de vergaedinghe van alle quaet van mijn selven ben. Och in wat sonden en soude ick niet vallen, dat die goddelijcke goetheyt my niet en wederhiel door soo gheduerighen toevloet van gratien? My dunckt dat ick beswijcke: ick en weete niet waer my laeten: ick en kan mijn selven niet langher verdraeghen: om dat ick naer soo vele gratien noch soo quaet ben, ende blijve. Och wanneer sal ick my beteren? Heere dat ick noyt op en houde in Godt almachtigh door sijn H. Moeder te roepen, dat hy eenwelijck sijns selfs eeuwighe lof ende danckbaerheit blijve, voor alle sijne ghenaden.

Dit was haer ghewoonlijck ghebruyck, naer d'ontfangen gratien sich te vernederen, ende dies te meer, hoe dese gratien uytnemender waeren. Maer laet ons voortgaen in't ghene wy voor hebben.

§. 4. *Siet d'eerbiedinghe die d'Enghelen aen dit Sacrament bewijfen.*

ALs sy in't H. Sacrificie der Misse teghenwoordigh was, is't verscheyde reysen ghebeurt, dat sy met het segghen van *Sanctus* een groote menighte van Enghelen sagh, die als nederdaelden van den Hemel, ende stonden met wonderlijcke eerbiedinge voor den Autaer.

Als den tijdt der Consecratie naerderde schenen sy alle te samen met groote beschaemtheyt plat ter aerde neder te vallen, ende bleven aldus in Godts teghenwoordigheyt ligghen, tot dat onsen Heere op gheheven was: naer welcke opheffinghe sy wederom opstonden. *Ons lcerende, soo sy seght, met wat ootmoedigheyt ende eerbiedinghe wy behooren, dit groot, wonderlijck, onbegrijpelijk Sacrificie met onse teghenwoordigheyt te vereeren; met wat liefde Godt ende mensch t'omhelsen;*

CC

ende

ende door den eeuwighen Sone in't Vaderlijck herte te versoecken al wat ons noodigh is. Ick sagh d'offerande die Godt self doet voor onse saligheyt, door de handen vanden Priester, die 't ampt van onsen Salighmaecker bedient. Welcke offerande soo wonderlijck is, dat ick de selve niet en kan uyt legghen. My wiert oock te kennen ghegheven, dat alle d'Enghele, ende alle de menschen, dese offerande door onsen Salighmaecker deden, in het altyt brandende Vaderlijck herte, die 't al scheent 't omhelsen.

Op eenen anderen tijdt, het verstant wederom vervult hebbende, van de groote eerbiedinghe die d'Enghele aen dit Sacrificie draeghen, schrijft sy aldus: O Heere met wat ootmoedighe eerbiedinghe ende liefde tot Godt, behooren wy ons te draeghen, verghefenschapt met die hemelsche gheesten, verghetende alle menschelijck opsicht, waer door veele laeten Godt te dienen? Hoe behooren wy ons inde Kercke te draeghen, daer Godt self queelt van liefde tot ons, om sich ghebeelijck aen ons over te gheven? Hoe luttel wordender ghewonden, die hem in weder-liefde te ghemoet gaen, ende hun selven uytgaen sonder uytneeminghe, om Godt in te laeten.

§. 5. Siet de handen van eenen Priester, heel swert, die in doodelijcke sonde Misse dede.

Misse hoorende, ende in't opheffen der H. Hostie, door de handen des Priesters, offerende onsen Salighmaecker in het Vaderlijck herte, volghens haer ghewoonte, ende dat soo voor haer besondere saecken, als tot versoeninghe van 't heel menschelijck gheslaght, sagh de handen des Priesters swert als een schouwe: Ende verstont dat desen Priester in staet van dootd-sonde was. Sy wiert hier door soo verschrickt, dat

dat sy niet en wiste, hoe sy was. Badt om gratie voor desen ellendighen: Ende ghevoelde dat de gratie tot sijn beternisse hem niet ontbrack, maer dat hy die verstit, ende niet en soude aenveerden. Hier van hadde sy een onuytsprekelijcke droef heyt, ende ghetuyght, dat sy liever duysent dooden soude sterven, als sulckx noch te sien.

§. 6. *Is besorght voor het ciersel van haer ziele als sy ter H. Communie gaet: Ende wort van Christus verciert.*

DEn vier-en-twintighsten September 1638. Naer dat sy een deel des nachts besteedt hadde, met d'ellende ende naecktheyt haerder siele ende haer onweerdigheydt tot de H. Communie t'overdencken, quam sy naer de Kercke, door de verdiensten, van alle gheloovighen, door die van alle Heylighen Godts, door de H. Maghet, ende haeren goddelijcken Sone, Ghenaede versoeckende: Ende haere naecktheydt voor ooghen hebbende, badt ootmoedelijck, om door de verdiensten van andere bekleedt te worden, ghemerckt dat sy soo bloodt ende naeckt van verdiensten was. Als sy in deser voeghen heel diep ghesoncken was in den afgront van haer onweerdigheydt, wiert sy door 't volghende ghesicht van Godt vertroost. Sy ontfonck alsdan een klaer licht, als of sy voor den throon der H. Dryvuldigheydt ghestelt wiert: alwaer de Koninginne van Hemel en Aerde, ende alle de Heylighen Godts knielende voor den goddelijcken Throon, aende goddelijcke Majesteit haer naeckte ziele offerde, om door de handen van de Moeder Godts ghekleet te worden. Elck een van de Heylighen, scheen sijn verdiensten hier toe op te draeghen.

Sy sagh dat dese opdraght van de H. Dryvuldigheydt aeniveert wiert, ende dat van den Vader aen den Sone een klaerblinckende kleedt wiert ghegheven, met het welcke haere naecktheyt door de handen van de goddelijcke Moeder bekleedt wiert. Sagh haer ziele met dit kleedt soo klaerblinckende, dat de helste sonne by dese klaerheydt, niet in 't minste vergheleken kan worden: Ende verstont te samen dese woorden. *Nemt dit kleedt tot voldoeninghe van alle fouten, ende het sal wesen een lieffelyck verciersel van uwe ziele, uyt mijn Vaderlijcke jonste u vergunt, tot een eeuwigh cieraet voor mijn aenschijn.* Dese woorden schenen een besondere vreught ende blyfchap in alle Heylighen Godts te verwecken, met eenen opdraeghenden Lof tot Godt: waer in sy haeren gheest als mede inghetoghen ghevoelde, soo dat sy van vreughden niet en wist, hoe sy was.

Als dan ghevoelde *Agnes* soo levende verlanghen om haeren Bruydegom Sacramentelijck t'ontfangen, dat sy daer toe by nae soude ghevloghen hebben, ten waere sy met ghewelt haer selven wederhouden hadde. Gaende naer de Communie-banck, voelde sy de begheerende kracht haerder ziele soo wyd ende breet uytghespreyt, dat sy wenschte dese hitte van liefde oock aen haeren naesten mede te deelen, om alle menschen onder dat kleedt, dat haer van Godt ghegheven was, t'ontfanghen. Hier was 't dat sy wyd ende breet uytreyckte twee armen, soo van de goddelijcke liefde, als van de liefde des naesten. In't ontfanghen des Alder-heylighste Sacrament, ontfonck sy wederom eenen soeten omvanck van sijn goddelijcke liefde: waer in sy haer selven verloor.

Hier

Hier van is haer een soo groote ende levende ver-
eenighe van haeren gheest met Godt by ghebleven,
ende met alle de hemelsche Geesten: Dat sy als dron-
ken bleef in dese groote dronckmaeckende Zee der
Godtheyt. Haer naevolghende Meditationen van dien
dagh liepen op haer sonden, ende op haeren Niet, vol-
ghens haer ghewoonte: maer sy en konde dien dagh
haer quaetheyt niet insien, ghemerckt dat sy hoogher
ghedreven ende ghetrocken wiert, tot het insicht van
de goedertierentheyte ende minsaemheyt Gods, om
met alle Heylighen over d'ontfanghen weldaeden de
H. Dryvuldigheyt te bedancken.

Eenighe maenden te voren, te weten den 29. April,
was sy insgelijcks bekommert ende ongerust geweest,
door dien dat sy s'avonts te voren wat uyt-ghekeert
geweest hadde, tot eenigh uytwendigh werck, dat
nochtans nootfaeckelijck was. Dit beletsel was haer
over-komen, als sy volghens haer tijdt-verdeelinghe,
sich tot het avondt-gebedt moest begheven. Hier door
wierd sy genootfaeckt dit Gebedt spaeder te doen, dan
sy pleegh: waer in sy oock onrustigh was. Dese onru-
ste meerderde, als wanneer sy spaeder te ruste gegaen
zijnde, haer gewoonelijck nacht-gebedt niet en konde
voltrecken: want alleenlijck een ure gebeden hebben-
de, ende vanden slaep overvallen wordende, wiert ge-
nootfaeckt tot haer ruste te keeren. Sy hadde achter-
dencken, dat haer ziele door dit ontijdigh spreken, en-
de door dese stoorringhe ende verminderinghe van
haer gewoonelijcke oefeninghen, wel mochte eeni-
ghē kleyne smettjens ghevat hebben, die Godt mis-
haeghden. Sy wiert in dit achterdencken versterckt,
door dien dat sy tot gheene vastigheyt en konde ko-

men in Godt, noch in stilte hem aen-hanghen gelijk sy plachte. 'T welek een teecken was, dat inde voorsyde dinghen iet schuyde, dat eenighsins aen Godt misshaeghde, die met alle neerstigheyt ende volkommentheyt aengaende haer oeffeninghen, van haer wilde gedient zijn. S'morgens ten half-ure-ses inde Kercke der Societeyt zijnde om Misse te hooren, voeghde *Agnes* sich met dese teghenwoordighe benautheyt tot Godt: ende aensende haeren Bruydegom inde handen des Priesters, dede sy haer beklagh over dese fauten, ende versocht van dese gebreken gesuyvert te wordé, om hem bequaemelijck te mogen ontfanghen: Want haer ziele naer dien aldergrootsten ende alderminnelijcksten gast seer verlanghe, niet tegenstaende, dat sy haer selven ellendiger ende onweerdiger bevondt, hoe sy haer kranckheden klaerder door-sagh. In desen toeckeer in Godt, sagh sy in't H. Sacrament, als of den Sone Godts een kleet rootvervigh als bloet sich uyt-getrocken, en haer dat aengetrocken hadde. In 'taentrecken van dit kleedt, verstont sy van Christus dese woorden: *Ick geve u dit kleet, om u daer mede te bedecken, ende te suyveren, van alle die kleyne smettjens, die ghy uyt onachtsaemheyt ende kranckheyt begaen hebt; ende dat, om aen mijnen Hemelschen Vader met dit kleedt te voldoen dat ick door mijn H. Bloedt soo rootvervigh ghemaect hebbe, uyt heete liefde tot uwe ende aller sondaeren saligheyt, om u ende hun door dit rantsoen met mijnen Hemelschen Vader te versoennen.* Sy verstont alsdan te samen, ende gevoelde klaerlijck, dat soo dickwils als sy met dit kleedt sich aen den Hemelschen Vader soude verthoonen, hem voorstellende dit rootvervigh rantsoen van haer misdaeden, ende door het selve sijn genaede versoeckende, t'elcker reyse

reyse in genaede soude ontfanghen worden, ende een nieuwe mededeelinghe van gratie verkrijghen. Want in't aen-doen van dit kleedt, ghevoelde sy als of in't binnenste haerder ziele geseyt wiert: *Neemt mijn verdiensten, die ick u gheve: waer door alle uwe sonden voor mijns Vaders ooghen sullen uyt-gevaeght worden, ende uwe ziele aen hem aengenaeeu sal worden.*

Door dese grootdaedighe gifte wiert haer liefde wederom tot haeren naesten verbreydt, om oock d'andere met dit rootvervigh kleedt te bedecken, ende aldus aen den Hemelschen Vader te offeren, tot versoeninghe ende beternisse des levens. Haer voordere begeerte ende verlanghen was, om haeren Bruydegom Sacramentelijck t'ontfanghen: ende naerderende tot de Communie-banck, sagh sy dat haeren Bruydegom insgelijcks verlanghe om met haer vereenicht te worden. Voeghe sich dan onder de minste als d'onweerdigste om hem te nutten: in welcke nuttinghe, sy foodaenighe toevinghe ende ingesmoltentheyt in liefde genoot, dat dese niet en kan uyt-gedruckt worden.

§. 7. *Verstaet van Christus dat die zielen mildelijcker inde H. Communie getoest worden, die haer selven meer uyt gaen.*

DEn 30. Iuny 1639. inde Kercke der Societeyt in haer ghebedt wesende, om van haeren Salighmaecker sijn hulpe te versoecken tot bequaeme bereydinghe, om hem in't binnenste van haer ziele, als in sijn eyghen rust-plaetse te herberghen, ende met opgeslaeghen ooghen tot het H. Sacrament, dat op den Autaer stont, innighlijck suchtende, sagh sy, hoe dat Christus, als met sijn heet-brandende wijt uyt-gespreyde

de armen van liefde ende van verlanghen, haer ziele tot hem trock, sijn eyghen selven schenckende tot een bequaem bereydsel met dese woorden. *Siet dit zijn mijne ende uwe berijdselen, die ick u gheve, ende die u niet en sullen ontnomen worden. Ick gheve u mijn selven, ende omhelse mijn selven in u door mijn selven, met alle de gene die ghy tot my mede-brenght. Hier op vraeghe Agnes: O Heere, sullen sy alle op sulcke maniere dit gevoelen, gelijk ick teghenwoordighlyck voele. Christus antwoorde Neen, op soo levende maniere niet: maer soo veel als elck sich ontbloomt van al dat ick niet en ben: soo veel sal ick mijn selven mede-deelen, als sy haer selven sullen uyt gaen. Agnes seyde: O Heere, hoe kan dit met my bestaen, naedemael ick in soo vele sonden vervalle, besonderlyck inde ghebreken van mijnen naesten te roeren. Hier op verstont sy: Al zijn dat fauten, die oock groot souden wesen, als sy uyt eenen quaeden grondt souden komen, ende met de galle van nijd of diergelycke ghemenghelt zijn: 't zijn nochtans kleyne stofkens voor mijn ooghen, als sy door onvoorsichtigheyt voort komen, de welcke afgevaeght worden, door de knaeghinghe der conscientie, door de rouwe, ende leet wesen, 't welck ick u toefende, om u tot meerdere liefde in mijn vernaerdinghe te verwecken. Door dese verootmoedinghe wordt de ziele dickwils aengenaemer aen mijn ooghen, dan sy te voren was: want wordt hier mede in meerdere vernietinghe van haer selven gehouden, daer sy andersins in hooverdye soude komen te vallen. Dit verstaende, voelde sy in haer ziele een teerdere liefde tot Godt, een verwonderinghe van sijn goedertierenthey, eene vernederinghe van haer selven ten opzicht van haere inwendighe kranckheden ende gebreken, een versaekinghe van alle haere plichtighe geneghentheden, ende een begeerte van
haer*

haer bedorven ende quaetwillighe natuere gheheelijck uyt te gaen, om in haer ziele de volle besittinge Godts te bekomen.

§. 8. *Soete ghedachten, ende vierighe begeerten inde bereydinghe tot de Communie.*

SY was ghewoon haeren Salighmaecker als tot sijn eyghen woon-stede te nooden : ende tot bequaemer bereydinghe om foodaenighen gast te herbergen, niet haer verdiensten, maer sijn eyghen verdiensten hem op te draeghen. *De Bruydt en besit niet eygens, seght sy, maer al wat sy besit, komt den Bruydegom toe : ende van gelijcken, de besittinge des Bruydegoms, komt oock de Bruydt toe, door den Bruydegom.* Soo socht sy, niet door haer, maer door hem selven ende door sijn eyghen verdiensten, op 't aldersuyverste, aldervolmaeckste, alderbehaeghelijckste, tot hem te naerderen.

Sy socht inde op-dracht van haer selven, eenighsins aen haeren Salighmaecker gelijk te zijn: Want ghelijck hy op den bloedighen Autaer des Cruys sijn selven aen sijnen Vader tot eenen eeuwichen lof, ende versoeninghe gheoffert heeft, ende op den onbloedighen Autaer vande H. Misse het selve doet, ende tot het eynde des werelts doen sal: soo socht sy insgelijcks met Christus de selve Offerande te doen naer haer vermoghen. Sy offerde dan met de selve meyninghe ende begeerte den selven Sonne Godts in 't Vaderlijck herte, tot eenen eeuwichen op-draeghenden lof, tot danckbaerheyt, ende tot voldoeninghe, soo voor haer selven, als voor alle menschen. In dese voorschreven op-offeringhe, ende ingethoghentheyt in 't Vaderlijck herte, voelde sy haer gemeynelijck als omringelt van

den foeten ende liefelijcken omvangh des H. Geest.

Sy wenschte dat haer herte, met alle herten der menschen, dieder zijn, gheweest zijn, ende sullen zijn, een altijd op vlamme brandende vier mochten wesen, ende dat alle dese herten eeuwelijck tot Godts dienst ende lof mochten opgerecht staen: ja dat alle sandekens ende sierkens, alle schepselen van hemel en aerde in foodaenighe herten mochten veranderen, soo dat'er van alle schepselen die Godts Almoghentheit voort-gebracht heeft, nieten soude overblijven als vierighe vlamighe herten op-gerecht tot Godts lof ende dienst. 'T eerste opzicht van desen wensch, was haer begeerte om Godts eere ende glorie te vermeerderen: het tweede, de danckbaerheit voor de weldaeden, die sy soo onweerdigh verwoesfel van alle schepselen, inde H. Communie ontfanghen hadde: het derde, de danckbaerheit voor alle andere weldaeden, die sy oft andere van Godt ontfanghen hadden: het vierde, de begeerte, dat alle fondaeren in Godts liefde mochten ontsteken worden, ende met den brandt der Cherubinen ende Seraphinen altijd blaecken in dese liefde. In dese vierige wenschen was sy soo versmoort ende ingenomen in Godt, dat sy ganschelijck haer selven verloor. Van dese ingenomentheit wederom tot haer selven komende, ende als uyt eenen hemel weder-keerende bevont sy haere ziele seer mistroostigh, bevroedende dat soo vele herten der menschen so verre waeren van dat Goddelijck vier, 't welck sy in alle menschen soo uytterlijck wenschte. Want soude geerne alle mogelijcke tormenten tot het uysterste des werelts onderstaen hebben, om tot d'uytwerckinghe van dese begeerten te geraecken. In dit gevoelen ende droef-

droefheyt wiert sy van Godt vertroost, die haer seyde: dat alhoe wel haer begeerten tot geen volkomen uytwerckinghen quaemen; nochtans vele zielen daer door verbeterd ende behouden wierden; die hier door aengenaemer wierden aen de Goddelijcke ooghen, als sy te voren waeren, of sonder dese wenschen souden geweest hebben. Want dat een vierigh ende opghe-recht ghebedt, dat tot de vervoorderinghe der zielen saligheyt gestort wordt, noyt van Godt soo verstooten wordt, dat hy't ongehoort ende ydel laet blijven. Door dese kennisse wiert sy noch stercker in Godt ghetrocken, ende ghedreven om dickwilder de voorgaende begeerten te vervoorderen.

Naer dat sy van Godt verstaen hadde, dat dese begeerten ten opzicht van den even-naesten seer vruchtbaerigh waeren, alhoe-wel sy niet ten vollen volbrocht wierden: verstont sy voorder d'over-groote vruchten, die soo begheerighe ziele door dierghelijcke wenschen voor haer selven behaelt. Want haer te kennen ghegheven wiert, dat een ziele, die met soo brandighe begheerten in Godts liefde ontfteken is, ende daeghelijckx uyt louter liefde Godts bereet is, voor elcken mensch in't besonder, tot hun eeuwige welvaerentheyd dusdaenighe tormenten t'onderstaen, ghelijck sy wenschte voor de zielen van haeren naesten, ende voor elcke ziele in't besonder te lijden; Godt soo aenghenaem is als of sy met'er daet alle dese tormenten onderstaen hadde.

Sy verstont oock van Godt, dat hoe een ziele meer ende vierigher soeckt te naerderen tot dit levende-maekkende broot, hoe sy klaerder door de gratie met Godt vereenight wort. Want Godt d'overvloedende

Fonteyne des levens is, die sich mildelijck in een ziele uytstort daer hy gheen beletsel vint: Ende dies te milder, hoe de ziele door minnelijcke begheerten beter bereyt is, om dese levende waeteren t'ontfanghen. Hier opschrijft sy aldus. *Eeuwigh licht ende leven mijnder ziele, en wilt noyt in my verminderen, maer mijn ziele meer ende meer bereyden, om een ghenoghelijcker wooninghe inde selve te vinden. Konde ick dit ghevoelen alle menschen kennelijck maecken, ende in't binnenste van haer herte indrucken, om een meerdere gheneghentheyte tot dit leven te scheppen? My dunckt somwijlen dat mijn herte van droefheyt scheurt, door dien dat dit leven onser ziele van soo luttel herten begheert ende bemint wort: Ia de menschen loopen daer van, als of sy met sweepen van Godt asgejaeght wierden, waer over onsen Salighmaecker sich seer beklaght. Mijn herte doet my seer, hier van te schrijuen.*

Haer verlanghen tot de Communie was soo groot, dat haer begheerende krachten, niet alleenlijck by daeghen, maer oock by nachten vlamigh waeren, tot dese goddelijcke spijsse. Door desen vierighen hongher hadde sy verdriet inde ure smorgens te verwachten om op te staen: Ende opgestaen zijnde stont somwijlen langhen tijdt voor de Kercke, eer de deure gheopent wiert: Alsdan wenschende eenen gheest te wesen, ende door ghesloten deuren, of door de mueren binnen te komen, om te naerderen tot haeren Beminden, ende hem te nutten.

Als sy tot de Communie sich bereyt maeckte was sy onbequaem, om haer verstant of sinnen tot iet anders te keeren: Ende was teenemael verslonden door eenen omvanck van liefde, om met haeren Bruydegom wesentlijck vereenight te worden. 'T is meer als

eens

eens gebeurt, alswanneer den Priester de H. Hostie ophefte, ende sy haer ooghen minnelijck keerde tot het H. Sacrament, verlangende naer sijn teghenwoordigheyt ende als niet konnende langher vertoeven, (’t welck nochtans moest wesen tot dat de Misse gheeyndicht was,) dat sy van Christus dese woorden verstaen heeft: *Ick wensche oock, mijn Alderlieffste tot u te komen, om my met u te vermaecken.*

Dierghelijcke getuyghenissen, van haer verlanghen tot Christus, ende van ’t verlanghen Christi tot haer, worden dickwils in haere schriften beschreven.

§. 9. *Haer ghesteltenisse als sy de H. Communie ontfonck.*

ALs sy naereen neerstigh ende lanckduerende bereydinghe tot dese hemelsche Tafel naerderde, vervoegde sy sich by de reste, als d’onweerdighste van alle: Ende nam haer steunsel op de groote vierigheyt ende verdiensten van andere, om door de selve doorghedraeghen te worden, soo sy seght, ende aen haeren Bruydegom aldus aenghenaemer te zijn.

In elcke uytreyckinghe van de Communie, die aen kinders of bedaeghde menschen gheschiede, voelde sy inwendighlijck een besondere vreught, ende eenen besonderen invloet uyt Godt in haere ziele.

Somwijlen sagh sy dat de ghene die de H. Communie ontfonghen, als lichten ende brandighe torssen waeren inde teghenwoordigheyt Godts: van de welke sommighe grooter vlamme ende helder licht gaven, als andere.

Gaende naer de tafel des Heere droegh sy mede in haer ghedachten alle de ghene, voor de welke sy den Goddelijcken bystant ende hulpe versocht, ende of-

ferde dese alle te samen met haer selven aen haeren lieven Salighmaecker.

Het insicht van haer onweerdigheyt, ende van haer kleyne verdiensten, was soo groot ende levendigh, dat sy door beschaemtheyt over haer verworpentheyt quaelijck derfde naerderen tot dese tafel: ten waere dat de brandende liefde ende vierigh verlanghen haer tot dese nuttinghe voort ghestiert hadde.

In dese beschaemtheydt keerde sy sich tot de Moeder Godts, *Moeder van haer ziele*, aen haer Moederlijck ende bermhertigh herte bitterlijck klaeghende over haer groote onweerdigheyt, om wesentlijck haeren Goddelijcken Sone t'ontfanghen: Ende versocht ootmoedelijck haere hulpe ende voor-spraecke, om tot de nuttinghe van dese hemelsche spijs sich te moghen verstouten, tot de welcke sy soo grootelijck door liefde ghedreven wiert. Als wanneer de Moeder Godts haer eens verbeelt wiert, offerende haeren goddelijcken Sone aen den hemelschen Vader, tot suyveringhe van alle haere ghebreken, ende voldoeninghe van alle haer sonden, op dat haere ziele schoon ende onbevleekt met haeren Salighmaecker in dit H. Sacrament soude vereenight worden; verstont sy, dat dese offerande, die door de handen, van Maria ghedaen wiert, aen den hemelschen Vader seer aenghenaem, ende aen haer ziele seer profijtigh was: Ende voelde alsdan soodaenighe teenigheyt ende inghekeertheydt des ghemoets, dat sy als sonder ghevoelen was, ende heel verstonen in Godt: t welck eenighe daeghen bleef dueren.

Den 11. Februarij 1639. inde Kercke komende, om haeren Salighmaecker te nutten, ende volghens haer ghe-

ghewoonte, haer ooghen minnelijck staende op 't Belt van de H. Maghet: wiert sy van de Moeder Godts met soo groote soetigheyt verwillekomt, dat sy haer selven verloor. Desen willekom die sy aldan van de Moeder Godts ontfonck, was den voorbode van de besondere gratie die sy dien dagh door de nuttinghe der H. Communie ontfanghen soude: want sy door dese Communie in Godt soo versonden was, dat sy 't lichaem Christi ontfanghen hebbende, sich in haer selven niet en vont, maer in hem. *De Bruyt*, seght sy, *smilt hier in de liefde van haeren Beminden, ende wort als eenen gheest met hem: soo dat sy aldan leeft, niet sy, maer Godt in haer, die haer leven is. O wonderlijcken Godt, die sijn selven met sijn schepselkens soo ghemeyn maectt.*

Hier van bleef haere ziele soo rijk van hemelsche schatten, dat sy dien dagh, waer sy gonck of stont, met haeren Beminden in sulcken voeghen vereenight was als of'er niemant in Hemelende Aerde gheweest waere, dan Godt ende sy. Sy en sagh, sy en hoorde, sy en voelde anders niet, alshaeren Salighmaecker, haeren Godt, haeren al.

Verscheyde dierghelijcke vereeninghen, die sy ontrent de nuttinghe van de H. Communie pleeght ontfanghen, beschrijft sy oock 't voorgaende jaer: Ende in 't beginsel, als sy te Ruremonde ghekomen was, bekent sy, ontrent den tijdt van de Communie seer dickwils van haeren Bruydegom groote jonsten ghenoten te hebben. Soo dat dese vereeninghen menighvuldigh gheweest sijn, ende vele jaeren gheduert hebben.

De vreughden, die sy uyt dit H. Sacramente schepete, noemt sy, *enen grooten, overlopenden, droncken-*

maeckenden invloet, een overvloedende liefde, een saecke die met gheen woorden, noch oock met ghelijckenisse en kan uyt gheleyt worden. Dese vreughden waeren dickwils soo groot, dat sy gheen ghevoelen en hadde naer den ondersten mensch: Ende bekent, dat het haer onmoghelijk soude wesen, te ghelooven dat-men alhier tot soodaenighe ghemeynschap met Godt kan komen, ten waere sy de selve met'er daet gheproeft hadde.

Op een andere plaetse schrijft sy aldus: *Wonderlijcken Godt! Levende Fonteyne van dat soet vloedende levendigh waeter des eeuwighe leven, daer alle de Salighen in een eeuwighe weelde haer leven ende verbeuginghe uyt scheppen: van de welcke onse ziele alhier somwijlen eenen voorsmaeck uyt Godt gheniet! De hemelsche vreughden, die een ziele hier smaect, ende in dit leven mede-deelt, die altijt springhende water-beke der goddelijcke ghenuchten, die tot ons, ende in den selven oorspronck tot Godt weder-vloet, is onbegrijpelijk: waer van alle schepselen moeten swijghen.*

Als wanneer sy voelde dat sy van desen overvloed bevanghen wiert, was haer sorghe om haer lichaem in stant ende ghesetheyt te houden, op dat haer ontgheestinghe van niemant en soude bemerckt worden: 't welck sy innighlijck van Godt versocht. Naer dierghelijcke opghethoghentheden riep sy. *O Heere, wanneer sal den klaerschijnenden daegheraet verschijnen, die my tot dat eeuwighe onuytblusschelijk licht sal op nemen, om aldaer te verblijven, sonder tot dit aerde-vat van mijn lichaem te keeren! O Heere, ick betrouwe, dat my desen tijdt ende alder-salighsten ooghenblick haest sal verjont worden. Ick en hebbe nochtans gheenen Wille: maer uwen Wille is mijnen.*

Wat

Wat konde dese ziele tot behoudenisse van dit leven beweghen, ja hoe vierighlijck moest sy de doot wenschen, die soo wonderlijck ende soo dickwils den voorsmaeck vande hemelsche vreughden beproefde?

§. 10. *Siet meermaels haeren Salighmaecker ende hoort
sijn stemme als sy Communiqueert.*

DEn brant haers herte wiert door menighvuldighe openbaeringhen vlamigher: want sy dickwils haeren Beminden sagh, ende sijn stemme hoorde als sy naerderde tot dit H. Sacrament. Christus verthoonde sijn selven aen *Agnes* nu in't opheffen van de H. Hostie, nu in't breken, nu als den Priester de Hostie inde handt hadde, om de selve uyt te deelen, nu op andere stonden. Al is dit klaerblijckelijck uyt het ghe- ne wy voor desen gheseyt hebben: ick en mach evenwel de merckelijcke gheschiedenissen, die hier volghen, niet achterlaeten, al is't dat ick vele dinghen verzwijghe, die ick aengaende de H. Communie in haer schriften bevinde, om den Leser niet te vervelen met menighvuldighe gheschiedenissen die aen malkanderen seer ghelijck zijn.

Den 7. April 1638. de Misse hoorende, naer de welke sy de H. Communie soude ontfanghen, sloegh sy haer ooghen op haeren Salighmaecker als den Priester de H. Hostie op-hefte: Die sich als dan wesentlijck verthoonde, als haer met opene armen verwach- tende, ende verlanghende naer haer komste. Sy hoorde te samen van Christus dese woorden: *Komt, ick quele van liefde tot u, om in uwe ziele my te vermaecken* Haer inghewant scheen alsdan door den brandt der liefde van malkanderen ghetrocken te worden, siende dat

E e

hae-

haeren Salighmaecker met opene armen stont om met haer vereenicht te worden, ende hoorende dat hy door liefde sijn selven soo vergat, dat hy sich verootmoedighde om by soo verworpen aerd-wormken te willen komen; ja in haer ziele sijn vermaeck wilde nemen, ende dat met soodaenigh verlanghen, dat hem alle uytstel te lanck docht.

Naer dat sy hem ontfanghen hadde, was sy in een ghesteltenisse, die sy niet en kan beschrijven, ende sagh dat *Ioanna*, die met haer ghecommuniceert hadde, van ghelijcken in haeren Bruydegom inghenomen was, ende even vriendelijck van hem ghetoeft wiert. Haeren wensch was, dat soodaenigh gheluck aen meer andere mocht ghebeuren. *Och seght sy, mocht ick alle menschen in dat alijt heet-brandende verlanghende herte indrucken, sonder oyt uytghekeert te worden!*

Den 7. Meert 1639. met eenen omvanck van de Goddelijcke Liefde als onthelst wordende, verstont sy dese woorden. *Bemint my op 't alder-volmaeckste, ghelijck ick u beminne. Agnes seyde hier op: O Heere hoe souden wy arme aerd-wormen uwe Majesteyt op dese maniere kunnen beminnen, die Godt zijt, ende uwe Liefde self zijt. Waer op haer gheantwoort wiert: Ick Godt ende mensche te samen, gheve my gheheel aen u: betaelt my met mijn eyghen selven, my dese liefde weder opdraeghende, anders in mijn gaven niet soeckende, dan dat mijn eere ende glorie vermeerdert worde.* Hier was sy wederom ghestelt, ghelijck-men dencken kan: soude wel over al ghevloghen hebben, om de goetheyt Godts te verkondighen, ende haer selven onder de voeten van alle schepselen te worpen, om ter liefde Godts verplettert te worden, ende om haer selven gantschelijck uyt te gaen, ende

de aen te kleven aen Godt alleen.

Op eenen anderen dagh inde Kercke wesende, ende lettende op den Priester die de H. Communie uytreyckte, verthoonde sich Christus inde handen des Priesters, als quelende van liefde ende van verlangen, om met ons vereenight te worden. Hier was *Agnes* wederom als buyten haer selven, ende en wist niet wat maecken. Want alle krachten haerder ziele waeren door dit ghesicht als verflaeghen, ende sy scheen te bewijcken. *Dit ghesicht, seght sy, is my gheschiet op veel verscheyde manieren, die my niet moghelijk zijn te verhaelen. Wy sullen 't sien als wy hier boven sullen komen. Wonder over wonder! Ick hebbe dickwils in mijn selven seer droef gheweest, dat onsen Heere my met soodaenighe jonsten voor-komt: Ende hebbe hem dickwils ghebeden, dat hy my in dit leven met minne-briefkens van lijden soude besoecken, ende dese gratien bevaeren, tot dat ick in't eeuwigh leven sal komen, om hem sonder ophouden te ghenieten.*

Noch op eenen anderen dagh, wiert sy door de H. Communie soo seer inghenomen in Godt, dat sy langhen tijdt buyten haer selven was, verstaende van Christus dese woorden. *Ick omcinghele u altijd meer ende meer met het vier van mijn goddelijcke Liefde: Ende storte in uwe ziele den alder-soetsten smaek van mijn Godtheydt, met een deel van de soetigheyt die de Salighen des Hemels ghestaedighlijk uyt my ghenieten.*

Sy behiel van dese woorden een besondere vereeninghe met Godt, ende soo groote aenkleventheydt met hem, dat sy heele daeghen met ghewelt dese stercke intreckinghen tot haeren goddelijcken ende overvloedighen weldoender moest inhouden, om die niet kenbaer te maecken.

Den 4. Julij 1638. op de Communie-banck knielende om de toe-komste van haeren Bruydegom te verwachten, als den Priester 't H. Sacrament in de hant hadde om dat uyt te reycken, sagh sy wederom haeren Salighmaecker vlamigh van liefde met een sneeuw wit kleedt bedeckt. Uyt welck ghesicht een over groote liefde in haer herte opstont, die haer dry daeghen by bleef, soo dat sy in Godt als ghesmolten was.

Op eenen anderen dagh van 't selve jaer als den Priester sich keerde met de H. Hostie inde handt, sagh sy haeren Salighmaecker haer vriendelijck toe-lachende, ende haer toe-sprekende met dese woorden: *Aensiet my, ick ben vervult van verlanghende begheerte tot u, om in u, als in mijn eyghen te rusten.* Door welke woorden haer liefde soo seer ontfeken wiert, dat desen soeten brandt ses daeghen daer nae noch duerde als sy dit ghesicht beschreef.

Noch op eenen anderen dagh van 't selve jaer, seer verlanghende om 't H. Sacrament te nutten, wiert sy van haeren goddelijcken Medecijn-meester, soo sy hem noemt, noch meer aen-ghedreven in haer vierghe begheerten, door dese woorden die hy tot haer sprack. *Siet ick wachte naer uwe toekomst, om u met my te vereenighen. Komt en vertoest niet langher, want ick niet langher wachten en wille.* Hoedaenigh haer verlangen aldan gheweest is, hoedaenighe haere ghesteltenisse indese Communie, en kan sy niet uytsprenken.

Noch anderwerf in 't selve jaer, van den Biecht-stoel komende, alwaer sy voor de ghesont-maeckende voeten van haeren Salighmaecker, soo sy seght, haer sonden beleden, ende vergiffenisse van de selve ver-
socht

focht hadde: ghevoelde sich seer begheerigh om de H. Communie te nutten, *het voetsel haerder ziele ende haer eenigh goet.* Haer ooghen slaende op de H. Hostie, sagh sy haeren Salighmaecker, die haer tot dese nuttinghe seer minnelijck was noodende, ende stont als met uytghereckte armen van sijn Goddelijcke liefde, om haer t'ontfanghen. Hier voelde *Agnes* sich wederom gheheelijck met Christus vereenight, endscheen naer de Tafel des Heere te vlieghe. Sy was in Godts liefde als ghesmolten, ende dat met seer groote inwendighe blyschap. Alle de sloten haerder ziele, soo sy seght, waeren van desen Goddelijcken invloet vervult, ende sy behiel nacht ende dagh een seer wonderlijck ghevoelen van dese vereeninghe.

Meer dierghelijcke saecken staen in haer schriften beschreven.

§. II. *Heeft groot gevoelen, merckende dat iemandt ghewillighlijck verstroeyt was, naer dat hy de H. Communie ontfanghen hadde.*

DEN 3. April 1638. inde Kercke der Societeyt haer ghebedt doende, alwaer verscheyde perfoonen t'lichaem des Salighmaeckers ontfanghen hadden; sloegh sy haer ooghen met geluck-biedinghe op dese perfoonen, ende bemerckte dat eenen van dese geduerighlijck verstroeyt was ende rontom sagh, ende dar terstont naer t'ontfanghen vande H. Communie. Dit veroorsaecte in *Agnes* een besondere droefheyt: want het haer onverdraeghelijck docht, dat iemandt die soodaenighen gast geherbergh heeft, sijn selven met desen gast niet besigh hout, maer sich tot ydele ende verganckelijcke dinghen gewillighlijck uyt-keert, gelijk

fy desen persoon sagh doen. Stelde sich met de ghe-
dachten als in 't herte van desen mensch, ende viel
aldus voor de Heylighe ghebenedijde voeten des Sa-
lighmaeckers: versoeckende, dat hy soude geweerdig-
ghen haer aen te nemen, om hem geselschap te hou-
den, ter wijlen dat desen mensch tot andere dinghen
uyt-gekeert was: ende badt om vergiffenisse soo voor
desen, als voor meer andere, die in dusdaenighe gele-
ghentheynt vrywillighe verstroeytheden aenveerden.
Alswanneer den Heere tot haer sijn beklagh dede, dat
'er seer luttel ghevonden worden, de welcke naer
dat hy sijnen inganck tot hun ghenomen heeft, by
hem blijven, om sijn soete teghenwoordigheyt te ge-
nieten, luttel of niet achtende soo grooten gast, ende
haer selven onweerdigh maeckende om de vruchten
van sijn lichaemelijcke teghenwoordigheyt te smaec-
ken: onderhiel sy sich alsdan met de volghende gelijc-
kenisse. Als eenen seer grooten vrient te gast komt by
sijnen vrient, die van desen gast veel groote weldaeden
ontfanghen heeft, ende noch meerdere staet te ver-
wachten: is't dat desen vriendt sijn huys geopent, ende
sijnen gast binnen ghelaeten hebbende, uyt sijn huys
vertreckt, om iet anders te doen, ende desen gast die
hem komt besoecken, in sijn huys alleen laet: wat ge-
voelen soude desen gast hebben van dierghelijcke on-
danckbaerheyt ende onbeleeftheyt. Ende waer het
saecken, dat dit, niet eens, maer t'elcke reyse ghebeur-
de, als hy hem komt besoecken: Wat soude desen gast
met soo ondanckbaeren vrient doen? Hy soude buy-
ten twijffel laeten blijcken dat dit hem seer mishae-
ghde ende met alle sijn weldaeden van dat huys vertrec-
ken, ende eenen anderen vriendt verkiesen, die hem
met

met meerder beleeftheyt ontfanghen ende onthaelen soude.

Sy getuyght, dat dese ghelijckenisse haer meer als eens voor-gestelt is geweest: ende seght dat Godt inder waerheyt sich aftreckt vande ghene die hem soo onbeleeftelijck ontfanghen, ende dat Christus sich tot andere keert, die met meerdere in-ghekeertheyt haer selven tot sijn komste bereyden, ende naer 't ontfanghen behoorlijcker hem onderhouden. Ende seght nochvoorder, dat sy d'alderonweerdighste, op den selven tijdt dese waerheyt ondervonden heeft. Want terwijl den voorseyden persoon, naer het nutten vande H. Communie sijn selven vrywilligh verstroeyde, met sijn ooghen door de Kercke te swieren: wiert *Agnes*, die aldan in sijn plaetse haeren Schepper onderhiel, met soo soete hemelsche toevinghe verfaedt, dat sy geen woorden en vint om dit te beschrijven: 't welck haer meermaels gheschiet is.

S. 12. Haer gevoelen over dat sommighe, naer 't ontfanghen vande H. Communie, in doodelycke sonden vallen.

SY vervoeght dit ghevoelen by 't voorgaende: 't welck soo veel te grooter was, als d'onbeleeftheyt van soo weerdighen vriendt te verstootten ende naer sijn binnen-komste te verjaeghen, grooter is, dan hem niet beleeftelijck 't ontfanghen. Hier van dede sy bitterlijck haer beklagh tot haeren Salighmaecker op den Feest-dagh van Paesschen haer droefheydt te kennen gevende, som dieswille dat'er soo luttel gevonden worden die hem in haer ziele behouden, naer dat sy hem inde H. Communie ontfanghen hebben; ende door den grooten uyt-keer tot haer quaede genegentheyt,
hem

hem door doodelijcke sonde verjaeghen, den boosen vyandt in sijn plaetse ontfanghende. Och wat droefheyt, boven alle droefheyt is het, seght sy, dit te gevoelen, ende niet te kunnen beletten! *V*at schaede doen wy aen ons selven: *O* Godt geve, dat dese schaede niet en strecke tot ons eeuwigh verderf. Ick vinde my dickwils getrocken, om voor alsulcke menschen te bidden, op dat sy licht ende kennisse met oprecht berouw van haer sonden moghen verkrijghen. Daer en teghen ben ick vol vreught, als ick my keere tot de ghene die by soo rijcken, weerdighen machtighen, honighvloeyenden gast ingekeert blijven. Dese gedachten doen mijn ingewant smiltten van inwendighe verheughinghe des geests. *O* wonderlijcken gast! onuytsprekelijk in uwe gaven, geeft ons gratie om met meerdere naederheyt van uwe teghenwoordigheyt, ende met vaster liefde aen uwe Majesteyt aenhanghende te blijven. Hemelsche Koninghinne, die noyt hier in beletsel ghestelt hebt, verkrijght ons van uwen Sone dese gratie, ende blijft ons by door uwen moederlijcken bystant tot den lesten ooghenblick toe: sonder welcke by-blijvinghe ick my daghelijcks krancker gevoele. *V*vaer het saecken dat my den besonderen bystandt Godts niet wederbiel, ick sie klaerlijck dat ick alle uren ende ooghenblicken in sonde soude vervallen. *T*welck my een groot verwecksel gheeft om my meer ende meer aen Godt Almachigh te hechten, om door sijn gratie my staende te houden, sonder de welcke ick moet vergaen. Hier toe aenrope ick daghelijcks alle Godts vrienden, om door de voorspraecke vande Moeder Godts tot het eynde mijns levens staende te blijven.

§. 13. *Christus gheeft haer te kennen wat hy vande sondaeren lijdt: Agnes versoent sijn rechtveerdighe gramschap.*

Enige daghen te voren, naer dat sy haeren Salighmaecker wesentlijck ontfanghen hadde, ende volghens haer ghewoonte tot hem ingekeert was, sagh sy hem als heel door-wondt, ende swemmende in sijn H. Bloedt, met een seer pijnlijck ende bloedigh ghelaet. Sy wiert door dit insicht soo beweegt ende beroert, dat haer medelijdigh ghevoelen seer groot soude gheweest zijn, al hadd'et in een groote menichte van herten verdeelt gheweest, 't welck haer herte alleen beswaerde. Sy versocht alsdan van haeren Beminden, met eenen beklaghelijcken toe-keer, de reden van soo deerlijcke ghesteltenisse: ende verstont, dat de sonden der menschen hem soo seer mishandelen, die hem door hun hertneckigheyt d'eene wonde op d'andere gaven, ende naer menighvuldighe vermaenighen, die sy ontfonghen, harder bleven als eenen steen, ende in haer boosheyt volherdigh waeren, eveneens als of'er gheen straffe te verwachten stont. Hier naer scheen Christus sijn rechte handt uyt te steken, met een bloedigh sweert ghewapent, om sijn vyanden te verderven. Maer *Agnes* scheen desen slaggh, die hy voor hadde, te breken, versoeckende met een nedergeboghen ghemoet, dat dese vraecke op haer alleen mochte vallen, ende sy alleen ghestraft worden, anders niet vraeghende vande Goddelijcke goetheydt, als sterckte, om de straffe die sy boven alle andere verdient hadde, te verdraeghen. Hier bevont sy sich met haeren bloedighen Bruydegom soo vereenight, dat sy

Ff

niet

niet voorders hier van segghen kan : sy was in Godt als ghesmolten, waer van sy moest stom blijven.

Tot haer selven komende, sagh sy haeren doorwonden Salighmaecker als machteloos van sijn Wonden en pijnen, maer van blijder ghelaet, dat geheelick bebloedt ende doorwondt schein te wesen. Als-dan schein den Salighmaecker haer t'aensien, sich in haer herte, met een minnelijcke t'faemen-spraecke vermaeckende. Hy schein, seght sy, als iemant die onder de handen van roovers ende moordenaers geweest is, ende hun vrede tochten ontkomen zijnde, heel krachteloos gheworden was : ende brengt hier by dese gelijckenisse. Dat iemant vande moordenaers quaelijck onthaelt zijnde, ende eenighe plaetse soeckende om te rusten, nae dat hy te vergheefs aen verscheyde huysen geklopt hadde om binnen gelaeten te worden, ten lesten eenen vriendt vont, die door medelijden sijn beste kamer, met al wat hy hadde, op droegh, om de matte litmaeten van desen machteloosen mensch te vermaecken : wat vriendtschap soude soodaenighe onthaelinghe verdienen, of wat soude desen gast weygeren, aen den genen die hem dese vriendtschap bewesen hadde. *Agnes* verbeelde sich, dat sy aen haeren Salighmaecker soodaenighe vriendtschap bewees : aen den welcken sy haer herte tot een herberghe offerde, om sijn krancke ende gequetste litmaeten te vermaecken, naer dat hy vande fondaeren verstootten was, die hem weygherden in haer ziele t'ontfanghen. Sy was geheel de goede weke besigh, met de Wonden t'overdencken die den Salighmaecker door de sonden ontfanght; met de vreetheyt der fondaeren t'overpeysen, die hem quetsen, ende niet en willen herberghen; met
te

te bidden, dat de straffen, die de menschen hier door verdienen, op haer alleen souden vallen; met hem een aenghenaeme rust-plaetse in haer herte te bereyden: ende ondervondt dat dese goede geneghenteden aen haeren Beminden seer aenghenaem waeren, ende dat sy door dese vrientdschap van hem verkreegh al wat sy versocht.

§. 14. *Wat vermaeck de H. Maeghet schept, uyt de ghene die Godt vruchtelyck ter H. Communie gaen.*

DEn 18. September 1638. sagh sy inde Kercke der Societeyt de H. Maeghet, inde ghedaente van een groote Koninghinne, vergeselschapt met vele hemelsche Maeghden, staende aen de flincke sijde des Priesters die Misse dede. Was verwondert dat dese Maeghet de leeghe syde hiel: ende verstont, dat de hooger syde aen den Priester toe-komt als hy dat hooghweerdigh Sacrificie offert. Heel de Kercke scheen met soo groote klaerheyt vervult te wesen, dat haer ooghen schemelden, ende als blindt waeren.

Sy sagh de Communie-banck bereydt, ende het volck tot de Communie naerderen, maer met onghe-lijcke bereydinghe ende begeerte. *V*Vant aen sommighe het brandende vier der liefde ontbrack. Sagh dat de voorschreven Koninghinne, met haer gheselschap, aen de selve sijde des Priesters bleef, tot d'uytreykinghe van 't H. Sacrament, ende dat met een eerbiedinghe, die met geen tonghe kan uyt-gesproken worden. *V*Vaer uyt sy verstont, met wat eerbiedinghe wy ons moeten voeghen tot dese tafel, om soo hooghe onbegrijpelijcke spijs te nutten. *G*roote Koninghinne, seght sy, *Wat soete, minnelijcke, vriendelijcke ooghen sloegh uwe*

Majesteit op de ghene die in ootmoedigheyt met groote vierigheyt tot dese H. Spijse opgerecht saeten! Als ick op dese minnelijcke ooghen begin te peysen, moet mijn ziele als smiltten, ende in liefde vergaen. Maer wat droefheyt dat gy voelt, in het aensien der ghene die meer uyt ghewoonte, of meer uyt opsicht der menschen tot dese tafel gaen, als om Godt; ja die tot de schepselen sich af-keeren, als sy die hoogh verheven spijsse genut hebben, wiert my alsdan verthoont. Dese dingen en staen niet te saemen. Hier sagh ick eenen af-keer ende walghinghe die niet uyt-gesproken kan worden. Dese vriendelijcke ende soethertighe ooghen vande H. Maeghet, waeren soo diep in-geprint in haeren gheest, dat haer herte heel den dagh door de selve ontsteken ende verheught was.

§. 15. Soete ghepeysen op het breken der H. Hostie.

Als den Priester inde Misse de H. Hostie brack, verfocht sy van haeren Beminden, sonder onderbrekinghe of scheidighe door sijn liefde met hem vereenight te worden.

Den 15. July 1638. schrijft sy, dat sy onder 't breken vande H. Hostie ghewoon was haer gedachten te vestighen, op het breken ende verscheuren van 't Goddelijck lichaem des Salighmaeckers in sijn Heylige geefselinghe, vande welcke sy alsdan een levende inbeeldinghe hadde: als oock op de Crooninghe, door de welcke sijn Goddelijck Hooft met doornen doorbroken wiert. In dit insicht pleegh sy soo voor haer selven, als voor andere, van haeren Salighmaecker te verfoecken, 't ghene sy voor hadde te vraeghen: ghelijck was de verheffinghe vande H. Kercke, het welvaeren des Landts, ende andere dinghen. Als-dan verfocht sy oock,

oock, dat Godt Almachtigh soude afweiren, al wat de volmaeckste vereeninghe tusschen hem ende onse zielen konde beletten, ende dit gheweirt zijnde, ons in sijn liefde verslinden, ende verdrincken in sijn H. Bloedt.

Voelde sich door dit breken van de H. Hostie oock ontsteken met een groote begheerte van voor hem te moghen lijden, die sijn selven in sulcker voegen voor ons ghegheven heeft: Ende verstont somwijlen met versekerheyt dat haer ghebeden verhoort waeren.

§. 16. *Wat sy nae de Communie pleegh te doen.*

DIt was den tijt nae den welcken sy heele daegen ende nachten soo seer verlanghe, dat oock de krachten haers lichaems besweken, als wanneer sy ghenootsaect wiert vele daeghen achter malkanderen de lichaemelijke teghenwoordigheyt van haeren Salighmaecker te derven, soo in't 17. Capittel van 't Eerste Deel gheseyt is. Uyt soo vierige wenschen kamen gissen, hoe sy desen kostelijcken ende soo seer ghewenschten tijdt pleeght over te brenghen.

Sy stelde sich alsdan aen de ghebenédijde voeten haers Salighmaeckers, in een groot stilswijghen, in een diepe verwonderinghe van sijne grootheydt ende goetheydt, die sich gheweerdighde op soodaenighe maniere tot haer verworpenheyt ende boosheydt te naerderen: Ende bestede desen tijdt, met Hemel ende Aerde tot lof van de goddelijcke Majesteit, ende tot danck-segginghen over soo sonderlingh weldaecte nooden. Somwijlen hadde haer vernederinghe d'overhandt in dese t'samen handelinghe met Godt, somwijlen de danck-segginghen; maer ten meestendeel

de liefde, door de welke sy sonder verkiesinghe van haeren wille, tot groote inghekeertheden, oft opghe-thoghentheden, ontgheestinghen, ende hemeliche vereeninghen, van haeren Beminden ghetrocken wiert, die haer onmoghelijk zijn te beschrijven.

Als sy van haeren Salighmaecker iet verfocht, haer verfoeck was vergiffenisse te bekomen van haer ghebren, om beter ende vierigher hem te dienen, meer ende meer in sijn heylighe Liefde te branden, door menighvuldigh lijden haere liefde te laeten blijcken, ende haeren naesten aen haeren Salighmaecker in't Vaderlijk herte te bevelen, om de sonden uyt te roeyen, ende de liefde Godts in alle herten t'ontsteken: want sy haeren naesten noyt en vergat, als haere ontgheestinghen toe-lieten, soodaenigh verfoeck te doen.

Sy badt voor alle menschen, maer naementlijk voor haer selven ende sommighe andere, die sy door haer ghebeden besonderlijk aen Godt opdroegh, op dat dese inde goddelijcke Liefde eeuwiglijk soudent ghevestight worden, sonder scheydinghe, ende op't alder-volmaectste.

Daer nae handelde sy met haeren Salighmaecker van de voorvallende noodigheden die den tijdt mede brocht, inde welke sy wenschte verhoort te worden. Hier van sal't ghenoech zijn een staeltjen by te brenghen. Op den 8. Augusti 1638. was te Ruremonde eenen ketter ghevanghen, den welcken stont om spoedelijck gherecht te worden: soo verfocht sy dan in dese gheleghentheydt de behoudenisse van dese ziele, door een oprechte bekeeringhe tot het waerachtigh Gheloof, met een volkomen leetwesen over sijn sonden.

den. Offerde haer selven, om voor sijn misdaeden te voldoen op de maniere die Godt verkiesen soude, mits dat dese ziele behouden wierde. Sy praemde dit verfoeck op alle manieren, verscheyde voor-spraecken verfoeckende, naementlijk van de Moeder Godts, om in dese saecke verhoort te worden. Sy ontschuldighde by haeren Salighmaecker desen misdaedighen, soo seer als 't moghelijk was, segghende dat de sonden die hy teghen d'eere Godts ende der goddelijcke Moeder bedreven hadde, meer uyt kranckheydt, uyt quaet exempel van andere, uyt ghewoonte gheschiet waeren, als uyt boosheydt oft uyt verbittert herte teghen de goddelijcke Majesteit. Ende sy verstont ten eynde dat haer vraeghe verhoort was, ende dat desen mensch sich bekeeren soude, ende tot sijn saligheydt komen. Haer vreughden waeren hier soo groot, dat sy gheneghen was om de goetheyt Godts, ende het gheluck van dese ziele over al met luyder stemme uyt te roepen. Desen misdaedighen wiert ter doot veroordeelt, hy bekeerde sich door Godts gratie tot het Catholijck Gheloof, ende is seer godtvruchtelijk gestorven.

Op de selve maniere verthoonde sy aldan aen haeren Salighmaecker andere soo besondere als ghemeyne noodigheden, inde welcke sy versocht van hem geholpen te worden.

§. 17. Door 't aensien van de H. Hostie worden onse verdiensten vermeerderd.

OM ten lesten dit Capittel te sluyten, stelle ick een goede leeringe, die *Agnes* ons achterlaet, de welke eenen middel is om onse verdiensten grootelijckx

te vermeerderen ghelijck sy van Christus, self verstaen heeft.

Als sy onlanghs te Ruremonde was komen wonen, heeft sy naer de Communie tusschen andere onderwijfingen van den Salighmaecker verstaen, dat soo dickwils als eenen mensch met een oprecht Gheloof godtvruchtighlijck de ghedaenten aensiet onder de welke het lichaem Christi verborghen is, soo dickwils oock sijn verdiensten in den Hemel vermeerdert. Ja dat hy in't toekomende aenschouwen Godts besondere vreughden ende loon sal scheppen, voor elcken goeden wille, die hy in dit leven ghehadt heeft, om de H. Hostie t'aenschouwen, onder de welke Christus wesentlijck schuyt.

Dit was de reden waerom d'ooghen van *Agnes* soo neerstighlijck speelden op dit H. Sacrament, soo ten tijde van de H. Misse, als inde uyt-reyckinge der Communie, ende als wanneer de Remonstrantie uyt-ghestelt stont. Want wetende, dat dit ghesicht aen haeren Brüydegom aenghenaem was, wiert sy ghedreven om dese ghedaenten t'aenschouwen: Welcken drift ghemeynelijck met eenen nieuwen aenwas van liefde, die sy aldan in haer ziele voelde, van Godt vergolden wiert.

IV: C A P I T T E L.

Liefde tot den lijdenden Salighmaecker, ende tot bet naevolghen van sijn bitter Lijden.

WAt Godt-minnende ziele heeft aen dese liefde ontbroken? De H. Brigitta, ende andere
hoogh-

hoogh-vlieghende vrienden ende vrindinnen Godts, zijn van den Heere self, ende van de H. Maghet krachtelijk aenghestouwt, om den lijdenden Salighmaecker in haer ghedachten ende in haer herte altijd te draeghen, ende met de naevolginghe van sijn H. Passie als met een kostelijk juweel sich te bekleeden gelijk sy yverlijk ghedaen hebben: *Agnes* schijnt van ghelijcken van den Hemel aenghedreven gheweest te zijn, om het selve te doen ende sich ten volle tot de liefde ende naevolginghe van den lijdenden Godt te begheven.

Want van jonckx afspeelden haere gedachten sonder verfaedinghe op dese selsaemste uytwerckinghe van den overvloed der goddelijcke Liefde tot ons: Ende door de daeghelijcksche Bedenckinge van dit voorbeld, sचेpte sy moet ende sterckte om haer weder liefde tot soo goedertieren ende milddaedigen Salighmaecker te bewijzen.

§. 1. *Haer daeghelijcksche ghedachten op het lijdē des Salighmaeckers.*

VAn 't beginsel haerder bekeeringhe, eer sy onder de bestieringhe van eenen gheestelijken Leytman ghekomen is, was de bittere Passie Christi haeren Lust-hof, inden welcken sy met haer ghepeysen wandelde sonder vermoeytheydt ende sonder verfaedinghe. In haer voordere jaeren waeren haere daeghelijcksche Meditatie schier op dit goddelijk Lijden: Ende sy vout op een mysterie van de Passie soo overvloedighe stoffe, om haer verstant t'onderhouden, ende haeren wille t'oeffenen, dat sy ghewoon was een heel maendt, ja meer als ses weken, op de be-

G g   denckin-

denckinge van 't selve deeltjen der Passie te verblijven. Waer van wy hier beneden een staeltjen sullen gheven in 't achtste Capittel.

In dese bedenckingen wiert sy somwijlen, ja dickwils, met de sienlijcke ghedaente van haeren Salighmaecker vereert, die haer verthoont wiert volghens het stuck van sijn lijden dat sy voor hadde. Eens hem siende inde ghedaente, inde welcke hy aen de colomne van sijn gheesselinghe ghestaen heeft: bemerkte sy, dat hy haer met een droevigh, ende te samen met een bly aenschijn aensagh. Sy verstont dat dit droefghelaet sijn ghevoelen te kennen gaf, over d'ondanckbaerheyt van soo vele menschen, die door 't moetwilligh involghen van hun quaede gheneghentheden sijn overvloedigh lijden onvruchtbaer maecten: Ende dat sijn bly-ghelaet beteekende sijn ghewilligheyt om dese ende veel meer wonden te lijden voor 't eeuwigh welvaeren der menschen: Ja dat hy van sijnen kant bereet was noch eens de selve pijnen t'onderstaen, voor de behoudenisse van een ziele alleen, die door haer eyghen schult verloren gaet, de middelen verstootende die hy tot haer eeuwighe saligheyt mildelijck toesent.

Het lijden des Salighmaeckers wiert haer soo levendigh in haer Meditatie voor-ghestelt, als of sy in 't Hofken, in de vierschaeren, ende andere plaetsen van sijn Passie lichaemelijck tegenwoordigh gheweest hadde. Sy sagh aldan als met haer ooghen haeren Salighmaecker, sy sagh de rechters, sy sagh de Joden, sy sagh de Soldaeten, ende andere omstanden; sy hoorde wat'er gheseyt wiert; sy ghevoelde sijn smerten ende pijnen; alle haer lichaemelijcke sinnen wierden

den hier soo ghetoest, dat sy daer van niet en konde af-scheyden.

Als haeren Salighmaecker haer eens verthoont wiert aen de Colonne ghebonden, ende door de menighvuldigheyt ende de vreetheyt der gheesselen, ter aerde ghefallen: niet wetendē wat doen, om hem te vertroosten, opende sy haer herte, dat van medelijden ende van liefde besweeck, om hem daer binnen met alle sijn doorwonde lidtmaeten te herberghen: Alwaer dit medelijden mildelijck gheloont wiert.

Niet lanck hier naer, onder de Misse bedenckende sijn ghewondicht Hooft met doornen ghekroont, ende naer dierghelijcke pijnen verlangende, wiert sy met soo groote hooft-pijnen overvallen, dat sy in onmacht viel. De beswijckinghe der krachten was haer pijnlijck, maer de hooft-pijne aenghenaem. Want sy bemerckte dese over groote hooft-pijnen, als de pijnen Christi, ende de pijnen Christi als haer eyghen: Op dese maniere ghewoon zijnde de pijnen des Salighmaeckers t'overlegghen, ghelijck in haer maniere van bidden gheseyt sal worden. Hier wiert haer verthoont het Alderheylighste ghekroont Hooft onses Salighmaeckers, heel bebloet, heel doorwont, ende heel deerlijck ghestelt: 'T welck haer nochtans met vriendelijcke ooghen aensagh, ende door dit aensien soodaenighe ghesteltenisse in haer ziele ende lichaem veroorsaecte, dat de lichaemelijcke krachten besweken, ende dat sy ghenootsaect was door hulpe van andere naer huys gheleyt ende ghedraeghen te worden om te bedde te ligghen. Want dese sa cke geschiet is, eer sy van Godt versterckt wiert, om dierghelijcke

lijke jonsten te ghenieten sonder schaede van haer ghesontheyt. De menighvuldighe kennissen die sy van haeren Beminden alsdan ontfont, zijn haer onmoghelijk te beschrijven. Seght alleenlijck, dat t'elcke reyse daer nae, als haer ghedachten speelden op het voorgaende ghesicht, haer ziele soo seer van de goddelijcke liefde ontsteken wiert, als of sy van eenen hemelschen most vervult gheweest hadde.

Naer dese beswijkinghe die haer in't openbaer was over-ghekomem, ende in't by-wesen van menschen, die den oorspronck van dese flaute wel merckten, is haer langhen tijdt soo groote beschaemtheyt by-gebleven, dat sy niet en derfde voor menschelijcke ooghen verschijnen, noch haer ghesicht opslaen, als sy van andere menschen ghesien wiert. Badt haeren Heere ootmoedelijck, dat hem soude believen haer voortan dierghelijcke gaven, naementlijck inde tegenwoordigheyt van andere, t'ontrecken: Nochtans met volle overghevinghe van haeren wille, want sy niet en wilde, dan in alle dinghen sijn wel behaeghen kennen ende volbrenghe.

Ter oorsaecke van haer onghemeyne onsteltenissen, die haer meermaels overvielen in't overdencken van de H. Passie, wiert haer van den Biecht-vader verboden, inde Kercke, of in het by-wesen van andere, op het lijden Christi te peysen: Den welcken haer nochtans toestont dese ghedachten die haer herte soo seer door-treften, in haer kamer ende eenigheyt in te volgen: want hy wel sagh dat het onmoghelijk was haer verstant geheelijck van dit soet voorworpel der bittere Passie Christi te spenen.

S. 2. *Haere vierighe begeerten tot het lijden.*

Door't geduerigh overdencken van't lijden des Salighmaeckers, was haer begeerte tot het lijden soo over-groot, dat het lijden haer leven scheen te wesen, ende het derven van het lijden haere doot. *Ick en versoecke anders niet, seght sy, als tot vermeerderinghe van Godts glorie, ende tot verwoordinghe der zielen saligheyt, aen mijnen Beminden gelijk te wesen, dat is te lijden: lijden sonder sterven, lijden met mijnen Bruydegom, lijden tot het eynde des Wereldts. Want saleen Bruydt haeren Bruydegom sien overgoten van pijnen, ende swemmende in sijn H. Bloedt, ende oock niet wat mede ghevoelen? Neen voorwaer: dit en kan niet wesen. Daerom betrouwe ick op de goetheyt Godts, dat hy my altijd mede-gvoelende sal laeten zijn, ende dat door de tusschen-spraecke van onser aller Moeder.*

Haer begheerte van veracht ende versmaet te worden, was oock over-groot: om de verachtinghen ende versmaedheden die haeren Salighmaecker onderstaen hadde.

Wiert sy met eenighe pijnlijckheden ende siekten des lichaems overvallen, ghelijck het seer dick wils ghebeurde, sy en socht hier van niet meer verloft te worden, als vande lammigheyt der armen, die sy in haer jonckheydt soo vele jaeren ghewillighlijck ende vromelijck onderstaen heeft. Ia hoe sy meer in jaeren verwoorderde, hoe sy vierigher was tot het lijden.

Vviert sy somwijlen door natuerelijcke kranckheyt verdrietigh in eenigh lijden: dit gheval was haer dienstigh, om dit vier, dat in haer ziele aldan verflauwt was, met eenen nieuwen yver t'ontsteken. 'T is eens ghe-

beurt, dat sy eenighe vervremtheyt ende af-keer van een andere voelde, vande welcke sy veel te lijden hadde: Ende al hoe wel sy aen dese, die onverstorven was, seer gewillighlijck wijckte, oock haer schult ootmoedighlijck bekennde, daer dese andere plichtigh was; nochtans om dat sy dese tot gheen ghevoeghsaemheyt, gemeynsaemheyt, ende vriendschap en konde brenghen, volghens haeren wensch, wiert sy hier in mistroostigh. Sy badt haer dickwils op haer knien om tusschen malkanderen peys ende vrede sonder stoorin- ghe te voeden: maer desen peys en duerde niet langher, dan *Agnes* sprack: want dese andere met d'eerste geleghentheynterstont haer preutelen ende knorren hernam. *Agnes* voelde pijn in dese kranckheden te verdraeghen, die sy geerne soude ontgaen hebben: maer dese begheerte noemt sy een groote onvolmaecktheyt. VWant inde Hooft-kercke inden hoogen Choor knielende voor een Crucifix, ende biddende haeren Salighmaecker om van dese moeyelijckheden verlost te worden, indien 't hem beliefte, ende indien dit tot haer saligheyt dienstigh was, ontfongh sy door dat Crucifix dese toe-spraecke. *Aensiet my hanghende aen't Cruys tot de doot toe, om uwen 'wille: ende en wilt ghy niet wat om mijnen 'wille verdraeghen?* Dese woorden door-dronghen den grondt van haer herte, ende dat met soo groote beweghinghe van haer ghemoet, dat sy haer selven gewelt moest aen-doen, om niet overluyd inde Kercke te roepen: *O Heere ick ben bereet, niet alleenlijck eenighen tijdt te lijden voor u, maer hecht my met u aen een Kruys tot'er doot toe.* T'federt dien tijdt was sy onverdrietigh inde voorseyde moeyelijckheden te verdraeghen.

Als

Als sy somwijlen eenighen tijdt sonder pijnen was, dede sy met groote inwendighe droefheyd haer bitter beklagh aen Godt, dat hy haer vergheten hadde, niet een deeltjen gunnende van sijnen soeten Kelck des lijdens ter liefde van hem. Welcke droefheyd soo groot was, dat sy aldan alle vremde pijnen wenschte tot haeren troost, oock dat d'aerde haeren mondt soude openen, ende haer alle moghelijcke tormenten toefenden, om door liefde van den genen, die haer herte beminde, versonden te worden. Ende naer soodaenighe wenschen eenighsins van Godt verhoort wordende, door groote pijnen die sy voelde in alle haer lidmaeten, was sy een weynigh voldaan.

Op eenen nacht met alle krachten haerder ziele tot Godt gekeert, ende als buyten haer selven zijnde, sagh sy inwendighlijck in een onbegrijpelijck licht den hemel open staen, ende inden Hemel de H. Dryvuldigheyd, de Koninghinne van alles, ende heel het hemels Hof; ende haer selven als binnen komende inden hemel om eeuwigelijck de plaetse te besitten, die voor haer bereyt was. Maer haer wiert keus ghegheven, of ter liefde van de H. Dryvuldigheyd noch in dit leven te verblijven om te lijden; of wel met een haestighe doot: alle lijden te eyndighen. Hier wiert haer van eenen kant voor-gestelt d'eeuwighe wellusten, die de besittinghe der Godtheyt mede brenght; ende vanden anderen kant de kruysen van moelijckheyd, van opspraecke, van verlaentheyd, ende vele andere, die haer souden opgeleyt worden, indien haer ziele noch langher bleef in dit lichaem. In 't aensien vanden hemel sonder lijden, ende d'aerde met lijden, verkoos *Agnes* met volle begeerte ende met uytgereckte liefde
noch

noch langher hier te leven, om noch langher te lijden: endedat soo veel, ende soo langh, als 't haeren Bruydegom soude gelieven, tot vermeerderinghe van sijn eere ende glorie: met een vast betrouwen in Godt, dat hy haer in alles soude by-blijven, ende door sijn machtighe handt door alle swaerigheden geleyden.

Anderwerf met een groote begeerte ontfteken zijnde, om ter liefde Godts iet te lijden dat haer seer ghevoelick soude wesen, ende innighlijck dit versoeckende, wiert sy terstont ghevat vanden rooden loop die seer pijnlijck was, nochtans sonder kortse, den welken dry weken duerde. Sy hiel haer op, tusschen seer groote smerten, sonder 't bedde te houden: ende danckte Godt van dese besondere jonste. Als dese sieckte achter bleef, was sy bedroeft, ende verlanghe om noch meer te lijden, al hoe wel onweerdigh. *Vant ick altijd seer droefben, seght sy, als ick niet en lijde, vreesende dat Godt Almachtigh my vergeten heeft.*

Ghemerckt dat haer wenschen van te lijden, ende haer droefheyt van niet te lijden bleef dueren, wiert haer wederom eenigh lijden verjont: te weten, een inwendighe onghesteltheyt in haeren mondt, die soo grouwelijck was, dat sy die niet en kan beschrijven: maer seght, dat sy noyt in haer leven soo groote pijnen tot noch toe geleden hadde, als sy in haeren mondt dien tijdt gevoelde; noch soo grooten stanck gheroken heeft; noch soo walghelijcke saecke ghesmaect heeft als den etter die uyt dese quaele voort quam. Alle haer tanden waeren los: het tandt-vleesch verswoerde: desen etter was soodaenigh; dat sy somwijlen van haer selven viel, als sy hem sagh of roeck. Sy en konde dagh of nacht niet rusten, soo door de pijnen, als door
den

den stanck. Alle bequaemheyt van eenigh voedsel te nemen, was haer schier ontnomen. Dit duerde wel vier maenden. Haer huys-luffrouwe en dorst s' morghens in haer kamer niet komen: want den stanck onverdraeghelijck was. *Agnes* self hadde by nachten groote moeyelijckheyt in desen stanck. Sy badt Godt om verduldigheyt: ende bedanckte sijn Goddelijcke goetheyt van dese groote jonste, die sy onweerdigh was. Al hadde haer lichaem in dese soo pijnelijcke ende soo verdrietighe quaele seer veel te verdraeghen: nochtans de blyschap van haeren geest, en wiert hier door niet vermindert, ja was dies te meerder, hoe het lichaem meer leedt. *VWant ick gevoelde,* seght sy *alsdan ende oock op andere tijden, dat ons hier geen blyschap noch vreught en kan over komen, dan in 't lijdē sijn hooghste verblijden te nemen. Ick segghe dat het verblijden in 't lijdē de grootste vreught is, die wy alhier in Godt kunnen scheppen, ende die oock d'alderaengenaemste aen Godt is. Och Heere. Wanneer sal ick dese gratie eens genieten naer mijnen wensch? Al ben ick 't onweerdigh, Heere en spaert my niet: noch en onthaelt my alhier niet met uwe soete teghenwoordigheyt: maer laet my dien Kelck van u lijdē hier smaecken naer u belieste: laet my met u lijdē, soo langh als mijn leven hier sal op-gehouden worden. Ick hope dat my dit vergunt sal worden, tot vermeerderinghe van Godts eere ende glorie, tot mijne ende aller zielen saligheyt, Amen.*

Noch anderwerf bekent sy een onverdraeghelijcke ende onuytbluffschelijcke begeerte van lijdē gevoelt te hebben, naementlijck als den tijt mede-brocht, besonderlijck de bittere Passie Christi t'overdencken, gelijk den tijdt vande goede Weke is. Sy schrijft dat dese begeertē alsdan wel ses jaeren langh in haer ziele al-

tijdt vermeerderd waeren, die inde volghende jaeren niet vermindert zijn. Haere woorden zijn dese. *Het aenmercken vande heetbrandende liefde van mijnen Beminden in sijn lijdē tot onse verlossinghe, ontstak mijn begeerte meer en meer, omter liefde van hem te lijdē, die voor my soo mishandelt geweest is. O Heere wie sal een ziele kunnen versaeden, die aldus gestelt is? Niemant, Heere, dan ghy alleen. Vervult alle mijn leden met pijnen, tot het binnenste van mijn ziele, die door uwe gratie dies aengaende onverschadelijk is. Ghy ontreckt haer dese gratie om haer onweerdigheyt: sy bekennt d'onweerdighste van alle te wesen.*

Als sy het lijdē vanden Salighmaecker overdocht, wiert sy besonderlijk met eenen heeten brandt ontfeken, om diergelijke pijnen te lijdē. Speelden haer gedachten op de geesselinghe? Sy wiert gedreven om de selve slaghen in haer lichaem t'ontfanghen ende te gevoelen, die hy ontfanghen ende gevoelt hadde; ende soo doorhackelt te worden, ghelijck sy hem doorhackelt sagh. Hoe sy desen wensch metter daet heeft soecken te bekomen, sal terstont hier onder gheseyt worden, als wy van haer gewillighe lijf-kastijdinghen sullen spreken, die sy ter liefde vanden lijdenden Salighmaecker ondernomen heeft.

In't jaer 1637. op S. Marcus dagh met dese ghewoonelijcke begeerten overladen zijnde, quam sy tot haeren Bicht-vader inde Kercke, om eenighe besondere lijf-kastijdinghen te versoeken. Maer den Bicht-vader schoof het vensterken van den Bicht-stoel toe, sonder haer te beantwoorden. Dit schreef sy toe aen haere onweerdigheyt, om alsulcke gratien t'ontfanghen. Met dese ghedachten van voor Godt te lijdē, bleef sy langhen tijdt in Godt in-ghekeert: ende te saemen noch

vic-

vierigher gedreven tot het lijden. Sy dede een innigh beklagh aen haeren Beminden, om dat sy van het lijden verstootten wiert: ende ghemerckt dat haeren Bicht-vader dit weygherde, versocht ootmoedelijck dat Godt door sijn selven uyt liefde eenige pijnelyckheden haer soude toe-senden, al en was't sy niet weerdigh. Sy verstont inwendighlijck dat haer verfoeck verhoort wiert, ende dat haer eenighe pynelijckheden soudou toe-ghesonden worden. Sy noemt dit pynelijckheden: *Maer uytwendighlijck*, seght sy: *VWant inwendighlijck, geen grooter blyschap als dat. O Heere, wat tonghen sullen kunnen uyt spreken, wat vreughden in Godt, wat onwerdeerlijcke juweelen in't lijden verborghen zijn!* Met'er daet wiert sy dien dagh met soo groote ende swaere pijnen des lichaems overvallen, dat sy schier in onmacht viel. Sy besluyt dit verhael aldus: *Gheloofst zy dien grooten Godt, die my armen aerdworm niet gheheelijck verstoet.*

Ontrent den selven tijt, als sy s'avonts met haer geselschap aen tafel sat, vielder spraecke van twee levende Leeuwen, die te Ghent waeren: ende *Ioanna van Randenraedt* seyde, dese Leeuwen aldaer gesien te hebben, de welcke te saemen verhaelde dese gheschiedenisse. Hoe een dienst-maeght die de Leeuwen quam spijzen, by geval van dese vrede dieren ghevat ende verscheurt wiert. Terwijl den dat *Ioanna* met verscheyde omstanden dit deerlyck ongeluck verhaelde, was *Agnes* inwendighlyck in-ghekeert in Godt, voelende een seer groote begeerte, om ter liefde van dien, den welcken syn-selven voor haer ellendighen worm der aerde niet ghespaert en hadde, van dese selve Leeuwen vernielt te worden. Hadde sy inde plaetse van dese

dienst-maecht geweest, gelijk sy wenschte, soude dat een geluck boven alle geluck ghehouden hebben. Sy en kan niet bewoorden, hoe seer sy alsdan, ende eenighe daghen daer nae in dese begeerten vlamde: als wanneer sy oock van Godt de jonste verkreegh van groote pynen in alle haer litmaeten te ghevoelen, terwylen sy soo vierigh was om te lyden. O, seght sy. die drysent millioenen lichaemen hadde, om voor die wilde dieren te gheven, ende dat uyt een altijt heet-brandende liefde. Ick gevoele my droncken, als ick mijn gepeysen hier opstiere: Want de levende ende krachtighe begeerten my by-blijven, om ter liefde van hem my t'allen ooghenblick van die wilde dieren te laeten verscheuren: Wel verstaende, indien dit Godts Wille waere, ende ick hem daer-mede niet en soude vergrammen. Indien ick dat wiste, ick vertroock nae Ghent, ende spronck van boven tot beneden, om van die Leeuwen verscheurt te worden ter liefde Godts. O Heere mocht my dese gratie gebeuren: maer ick ben't onweerdigh. Ick moete my laeten aen den ghenen, die my met dese begheerten ontsteect.

Sy verfocht sonder op-houden van haeren Bichtvader oorlof om groufaeme lyf-kastydinghen te ghebruycken, oock met brieve die sy tot dit eynde schreef. Eenen brief sal ick hier stellen.

E E R W E E R D I G H E N V A D E R

VAn Godt Vader ghestelt over my, ende Rechter om te binden ende t'ontbinden, door den Welcken ick den Wille Godts volghe, al is't dat ick door mijn kranckheyr veel ghebreken hebbe, over de Welcke ick in Godt ghenade ender vergiffnisse versoecke, om de selve in't vier van sijn goddelijcke

delycke Liefde te niet te doen. Ick versoecke van V Eerw. sijn
roestemminghe, om mijn voorgaende middelen te ghebruy-
ken, door de welcke ick mijnen stijven ofel onder't bedwanck
des gheests mach brenghen, ende dat ter liefde van dien, die
ick daeghelijckx voor my hebbe, als eenen levenden spieghel
om hem waer te volghen, die om ons, ende om my, uyt soo
heet-brandende liefde, sijn selven tot alle tormenten naer
ziele ende lichaem ghegheven heeft. Ick voele my hier door
van den selven gheest der liefde ghedreven, om mijn selven
pijnen ende lijden aen te doen. Ick segghe pijnen, ende lij-
den: Maer het is alhier aen een Godt minnende ziele het
hooghste verblijden. Lijden en is gheen lijden. Ick hebbe
mijnen naeckten ende bloedighen Bruydegom langhen tijde
ghesien, vol van pijnen, ongrondeerlijck in sijne neder-
ghebooghentheyt, den Schepper onder sijn sekepselen, wijs
uytghespreyt in sijn liefde tot ons, om ons met sijnen hemel-
schen Vader in sijn Heyligh Bloedt te versoenen, ende op het
Kruys het ranisoen voor ons te betaelen. Ick hebbe hem aldus
langhen tijt voor mijn inwendighe ooghen gehad, uytgeroek
ligghende op het Kruys, ende door alle de diepte van sijn bran-
dende liefde tot ons, door alle sijn pijnen ende smerten, in
Vaderlijck herte om ghenade biddende voor onse sonden, die
soodaenighe pijnen ende versmaetheden veroorsaect hebben.
Ick hebbe hem aldus ontrent veerthien daeghen voor my ghe-
had, met groote droefheyt ende pijnen mijnder ziele, son-
der daer van te kunnen komen. Ick sagh sijn lijden soo schroo-
melijck ende onuytsprekelijck, dat ick er sieck van ben dit soo
lanck te sien, sonder van mijnen kant iet te moghen doen ter
liefde van dien, die voor my soo ghestelt is. Soo is't dat ick
van V Eerw. biddens wijse versoecke, door alle pijnen ende
smerten van onsen Salighmaecker, dat ick hem een weynigh
mach ghelijck zijn, om met mijnen Bruydegom op 't Kruys

te rusten in't bedde van dien soet-stekenden hulst, om mijn ziele met mijnen Beminden te vermaecken. Ick betrouwe in Godt, dat my dit van Godt door V Eerw. niet en sal gheweyghert worden.

Dit waeren haere daeghelijcksche begheerten, die haer by daeghen ende by nachten pijnighden. Niet te lijden was haer lijden, ende lijden was haer vermaeck. Als haer gheboden wiert sonder eenighe pijnlijckheden des lichaems den nacht over te brenghen, was sy als sieck van dese begheerten. Sagh haer bedde aen, met eenen af-keer: sloegh haer ooghen op 't Belt van de H. Maghet, dat sy in haer armen nam, ende gaf aen de Moeder Godts haer groot verlanghen te kennen om haer lichaem te pijnighen. Den hulst die sy tot dit eynde vergaedert hadde, speelde in haer ghe-dachten: beklaeghde haer onweerdigheyt om op dese stekende tacken te moghen rusten: Ende offerde haer selven om vlijtelijck dit te doen, als 't haer soude gheoorloft zijn.

s. 3. Haere begheerten tot het lijden worden dickwils van Godt verhoort.

WY hebben nu ten deele ghesien dat haer vierighe begheerten tot het lijden, van Godt verhoort wierden door het toefenden van eenighe pijnlijckheden die ick niet konde af-snijden van haere begheerten. Laet ons noch voorder bewijsen, hoe dat haer menighvuldigh verfoeck van lichaemelijcke pijnen t'onderstaen, van den Hemel verhoort is gheweest.

Sy verkreegh van Godt seer dickwils ten minsten eenigh deeltjen van haere begeerten door onverdraeghe-

ghelijcke hooft-pijnen, door hert kloppinghen, door seer ghevoelijke ontsteltenisse van alle haer lidtmaeren, door menighvuldighe siekten, door seer moeyelijke ghefallen van uytwendighe saecken: Inde welke sy aldan haer kloeckmoedigheyt oeffende, soo van binnen lijdende, als van buyten. Sy wiert somwijlen by nachten met soo groote pijnen inde sijde ende lendenen overvallen, als of in haer lichaem een ribbe ghebroken geweest hadde: Maeren liet hier om haer nacht ghebedt niet te doen, ende smorghens op te staen op haeren tijdt. Dese pijnen noemt sy, haer alder-soetste rust-beddeken op het Kruys van haeren Beminden, om hem op 't Kruys der liefde gheselschap te houden.

D'inwendighe pijnen die haer overvielen, ende die sy met blyschap ontsonck, waeren somwijlen soo groot, dat sy als een stervende mensch was, niet verwachtende als de doot, die nochtans niet en quam: Twelck buyten haer meyninghe was, want sy niet en konde vatten, hoe haer ziele tusschen sulcke pijnen in haer lichaem noch bleef. Dierghelijcke doodelijke pijnen heeft sy seer dickwils onderstaen, eer sy tot de selsaeme gemeynsaemheyt met haeren Beminden ghekomen is.

Op eenen witten Donderdagh s'avonts, als sy de Proceffie verghefelschapte, ende tot ghedachtenisse der bitter Passie Christi de neghen Kercken gonck besoecken, die men de Statien noemt, ghevoelde sy dat haer ziele seer ontsteken wiert om eenigh lijden in haer lidtmaeten te ghevoelen: Ende haer begheerten wierden van den Hemel verhoort. Want inde Kercke der Kruys-broeders wiert sy met soo groote in-

wen-

wendighe pijnen overvallen, dat den ganck haer onmoghelijk was. Sy wiert van twee perfoonen naer huys gheleyt, ende ten halven ghedraeghen, steunende op hunne schouderen. Dese pijnen duerden heel den nacht, ende oock den volghenden dagh tot naer middagh. Het sweet brack haer van alle kanten uyt, s'morghens nochtans op den goeden Vrijdagh kroop sy door Gods hulpe naer de Hooft-kercke, om 't Sermoon van de Passie te hooren: Alwaer het sweet haer af-liep, dat door de pijnlijckheden des lichaems ende groote benauwtheden des herte uyt-gheperst wiert. Sy loofde Godt, die haer d'alder-onweerdighste dese gratie verjont hadde.

Op eenen anderen Witten-donderdag s'avonts met de Proceffie gaende, die tot ghedachtenisse van 't bitter lijden Christi te Ruremonde inghestelt wort, wiert sy met een over-groote hooft-pijne ende pijnen in alle haer leden overvallen: Soo dat sy met haer ghepeysen spelende op 't lijden Christi, te samen deelachtigh wiert van sijn lijden. Dit lijden ghelijck het voorgaende bleef haer by, heel den nacht ende den volghenden dagh tot dry uren naer noon, op welke ure Christus ghestorven is. Door dese groote pynen konde sy dien nacht weynigh rusten: 'T welck haer aenghenaem was. Want sy den nacht op den welcken de H. Kercke de ghedachtenisse instelt van 't bitter lijden des Salighmaeckers, niet anders en wenschte over te brenghen, dan met overdenckingen ende mededeelingen van sijn H. Passie. Sy keerde sich aldan tot haeren door-wonden Bruydegom, om hem in sijn pynen gheselschap te houden. Sy verbelde sich dat sijn pynen haer pynen, ende haer pynen sijn pynen waren.

ren.

ren. In dit medelyden ende droef heydt haers herte bleef sy willens in den morghenstont langher rusten, om dat sy heel den nacht niet gheslaepen hadde, ende verhopte dat haer machteloos lichaem, door dese ruste bequaemer soude wesen om in den Kercken-dienst op goeden Vrydagh teghenwoordigh te zyn. Sy bleef dan ligghen als d'andere van den huys inden morgentont op-stonden, daer-en-tusschen lydende, ende de krachten haerder ziele bestedende inde verbeeldinghe des lydens van haeren Beminden. Daer-en-tusschen verliep den tydt, ende d'ure naerderde om in't Sermoon van de Passie teghenwoordigh te zyn. Of sy alsdan in slaep gevallen is, of niet, en kan sy niet segghen. Maer sy hoorde onverhoedts een stercke stemme die klaerlyck seyde, *Agnes* ende anders niet. Sy quam tot haer selven, spronck op van verbaestheyt, denckende dat sy gheroepen wiert om naer de Kercke te gaen. Sy trock spoedelyck naer de Kercke met haer pynen: quam noch in tydts tot het Sermoon: Loofde Godt almachtigh, die haer geweckt hadde, om sijne H. Passie te hooren preken.

Andermael naer dat sy vieriglyck gewenscht hadde ter liefde van haeren Salighmaecker gebrant-merckt te worden, heeft sy inwendighlyck de selve pynen gevoelt, als of dit met'er daet geschiet waere. Op den 19. November 1637. sehryft sy aldus. *Ghelooft zy den Alder-hooghsten, die my d'onweerdighste door sijn goetheydt eenighe kleyne betaelinghen ghegheven heeft van mijn kleyne begheerten, door hem in my ontsteken, van nyt liefde tot hem ghebrant-merckt te worden. Ick ghevoelde dit in my als of dit gheschiet waere. Al hadde ick alsdan in een beet-brandende vier gheworpen gheweest, ter liefde van dien, die my*

met dese begheerten aldus ontsteken hadde, het soude my een soet verkoelende badt gheveest zijn. Ia dat ick op alle hoecken van de straeten grootelijcks beschuldicht ende als misdaedige ghegheeffelt waere gheveest; ja met gloeyende tanghen van malkanderen ghescheurt, dit waere my een alder-soetste verkoelende badt gheveest, om mijn begheerten te temperen. Ghemerckt dat dit niet gheschieden konde, Offerde ick mijn begheerten in den selven oorspronck daer sy van voort quamen; met belijdenisse van mijn onweerdigheydt om sulcke gratie te ghenieten.

Den 30. April 1638. Als sy s'nachts volghens haer gewoonte sich tot het ghebedt begeven soude, voelde sy haer lichaem tot het binnenste der gevrachten heel doorgoten van pynen, die soo gheweldigh ende groot waeren, dat sy noyt haer leven dierghelijcke gevoelt hadde. Dese pynen begonsten daeghs te voren; soo dat sy niet en wiste, hoe sy te bedde gheraecken soude, ende dochte, op den vloer van haer kamer te blijven ligghen. Hadde achterdencken of hier mede eenighe kortse vermenghelt was: Maer bevont doorde polsader dat neen. Sy begaf sich evenwel met grooten arbeyt tot haer nacht-ghebedt, soo gheseyt is: Van binnen soo gepynight wesende, als of alle haer ghebeenten met ghesmolten loot doorgoten wierden: Maer door de grootheydt der onverdraeghelijcke pynen ter aerde vallende, en konde sy den tijdt des gebedts niet voltrecken: Voeghde sich dan uyt noodt, om wederom tot het bedde te gheraecken, ende aldaer ligghende haer devotie te doen, terwijlen haer de noodighe krachten ontbraecken om volghens haer gewoonte te bidden: Denckende dat dit aen haeren Bruydegom in dese ghesteltenisse des lichaems niet en soude mishaeghen.

haeghen. Ghelegghen zijnde, vont sich terstont ingethoghen in Godt, met een seer soete honighvloeyende vereeninghe in haeren Beminden, inde welcke sy haer soo verloor, dat sy in dese groote pynen als sonder ghevoelen was, met grooten overvloed der goddelijcke Liefde doorgoten ende gesmolten zijnde.

Hier naer was haer begheerte noch vlamigher tot het lijden: Wenschte in heet vier te sitten ter liefde van haeren brandenden Bruydegom, ende aldus te branden, ende altijd te blijven branden. Had'et haer gheoorloft gheweest, soude een groot vier ghestockt ende haer selven daer in gheworpen hebben, ter liefde van haeren Al.

Vanneer, seght sy, sal ick in hem heel ghebrant worden. Ick ghevoele my hier van in't binnenste mynder ziele soo ontsteken, dat ick mijnen traeghen esel niet en ghevoele. Mocht ick branden, ghevoelijck branden, ende altijd brandende blijven in desen heeten oven! Alle tormenten van dese werelt zijn te kleyn om dit vier te blusschen. Vaer sal een ziele sich laeten, die aldus ghestelt is? Nergens dan inden ghenen die haer soo ontsteken heeft.

Den 31. Mey 1639. Wederom nieuwe pynen van haeren Salighmaecker verfoeckende, verkreegh sy de rughe pynen, die sy vele maenden voor haere doot gheleden heeft: Ende ontrent desen tijdt heeft sy van Godt oock verkregghen de groote ende lanckduerighe verlaetentheydt die haer tot het eynde haers levens by ghebleven is, daer sy vele jaeren naer ghewenscht hadde.

Wy hebben dese dinghen uyt de ghetuyghenisse van *Iosanna van Randenraedi* beschreven in't leste Capittel van't Eerste Deel: Laet ons het beginsel van de selve

pynen hier beschrijven met haer eyghen woorden. Sy
 schrijft aldus. Naer dat ick mijnen Salighmaecker Sacramen-
 telijck ontfanghen hadde, in't ghebedt wesende ende aldaer
 liggende aen die ghenaedighe voeten, versochte vergiffe-
 nisse van alle onse sonden die Godt almachtigh verwecken om
 sijn rechtveerdige straffe over ons te senden. Ick gevoelde my
 door de gratie Godts als heel verplettert inde begheerte om
 alle menschen met hem te versoenen. Ick lagh voor Godt, als
 tusschen Godt ende tusschen alle menschen (die my als van
 besijden in d'ooghe waeren) ghelijck een misdadighe. Ick
 voelde my ghestelt om alle misdaeden, schulden, ende straf-
 fen op my te nemen, ende in mijn selven de pijnen t'onder-
 staen die d'andere moesten lijden: waer toe ick gratis ver-
 socht: Ende voelde my in dese begheerte soo seer onsteken,
 dat ick van daer niet en wilde vertrecken, voor dat my dae-
 delijck in mijn lichaem wat ghevoelijckx soude verjont wor-
 den, om dat t' sijnder liefde t'ontfanghen, ende t'omhelsen
 als een seer kostelijck juweel. In dese begheerte zijnde, sagh
 ick met een licht, snelder als eenen blixem, als of Godt hem
 ghebooght hadde in my: Als my sijn rechte-handt ghevende,
 ende belovende dat mijn ghebedt verhoort was: Ende dat
 my vergunt was voor eenighen tijdt gheduerighe pijnen in
 mijn lichaem te ghevoelen. Als ick uyt dese devotie tot mijn
 selven quam, ghevoelde ick in't midden van mijnen rugghe
 een seer graote pijn, als offer eenen brandt viers in stack:
 Ende van daer trock dese pijn in alle mijne lidtmaeten, soo
 sterck, als of ick met een stercke korise hadde bevangen ghe-
 weest. Waer van ick in mijnen gheest een groote blyschap
 ghevoelde, met opgheheven herte Godt lovende over dese
 gratie, die hy aen my d'alder-onweerdigste scep selken ghe-
 daen hadde.

§ 4. *Haer lijf-kastijdinghen ter Liefde van den lijdenden Salighmaecker.*

Alle lijf-kastijdinghen die de Biecht-vaders toelieten, waeren alijt te weynigh, aen haeren overgrooten drift die sy hadde om haer lichaem te pynighen: Gheen disciplinen, gheen hayre kleederen, gheen spooren, gheen doornen, gheenen hulst, gheen ghewoonelijcke of onghewoonelijcke instrumenten van penitentie, en konden haeren yver ende liefde tot den lydenden Salighmaecker verfaeden.

Wat vreetheyt sy over haer lichaem in haers Vaders huys in haer jonckheyt ghebruyckt heeft, om haeren Godt, die sy vergramt hadde, te versoenen, ende sijn liefde te winnen; is in't Eerste Deel aenghewesen. Wat sy dies aengaende ghedaen heeft, naer dat sy soosonderlinge teekenen van sijn liefde genoten hadde, ende te Ruremonde was komen wonen, sal hier aenghewesen worden.

Den eersten Biecht-vader die sy te Ruremonde hadde, heeft haer weynighe lijf-kastijdinghen toegestaen: aerbeydende om d'overvloedighe strengheyt af te breken, die sy de voorgaende jaeren geploghen hadde. Niet te min, gedooghde dat sy op eenen stroey-sack soude slaepen: 't welck sy meer als acht jaeren onderhouden heeft. Voorts wiert haer belast niet meer de discipline te gebruycken, dan op eenighe daghen der weke, ende niet langher dan eenen *Miserere* of daer ontrent. Op desen tijt wiert haer oock toeghelaeten eenighe braceletten te draeghen aen de armen ende beenen. *Maer eylaes*, seght sy, *Wat heeft dit te bedieden, ten opsicht van het ghene onsen Salighmaecker voor ons nyt*

grootere ende heetere liefde verdraeghen heeft, om ons met
 sijnen Hemelschen Vader te versoenen? Ons werck en is niet,
 niet. O Heere neemt mijnen Wille voor het werck aen, aenge-
 sien my nu dit niet toe-gelaeten en wordt van uwe Dienaers:
 ter oorsaecke dat ick 't niet weerdigh ben.

Dit waeren alsdan haer gestelde lyf-kastijdinghen:
 maer door haer aen-praemen verkreegh sy somwijlen
 oorlof, om haer lichaem meer te pynighen, ende de
 discipline te verlenghen: als oock om somwijlen ste-
 kende doornen tot de discipline te ghebruycken, ende
 somwijlen op de selve te slaepen. Doch als men be-
 merckte dat sy alsdan buyten spoore liep: moest men
 haer in meerderen dwangh houden. Laet ons hier een
 geschiedenisse van haere buyten-spoorigheyt stellen,
 die verscheyde reysen ghebeurt is.

Oorlof hebbende om een langere discipline te doen,
 nam sy voor al haer Bedenckinghe op de gheeffelinge
 van haeren Salighmaecker: ende als sy van sijne lief-
 de, ende vande begeerte om haer weder-liefde te toon-
 nen, heel brandigh was, quam sy tot de discipline. Sy
 en hadde schier gheen ghevoelen in dit werck; sy en
 trock niet alleenelijck het bloet uyt haer aderen, maer
 oock het vel ende vleesch van haer lichaem, sonder
 't selve te weten. Als desen drift voltrocken was, ende
 als sy daer nae de ghesteltenisse van haer kamer aen-
 sagh, en wiste sy niet wat maecken met het bloedt dat
 over haer kamer dreef, ende somwijlen door de planc-
 ken gelooopen was. Sy bekent dat sy dit bloedt noyc
 sagh, om dat sy dit werck gheerne soude bedeckt heb-
 ben: *Niet te min*, seght sy, *ick wenschte niet een druppel*
bloedts te behouden, maer al te gheven ter liefde van dien, die
ick alsoo in mijn ooghen hadde. Als ick daer noch op peyse,
 wor-

Worde ick als droncken van begeerte om my gheheelijck uyt te gieten. Het en gheeft my geen wonder, dat de Martelaeren soo blyde waeren gaende nae de Martelie; want sy niet veel en gevoelden. Het is de liefde, de liefde, de liefde, die stercker is als doot, vier, ende vlammen, als alle me-relen ende instrumenten. Ach hoe dickwils hebbe ick God ghebeden, dat hy my een luttelken van dese gratie soude verleenen, van veel ende langh te moghen tijden! Ick en ben't niet weerdigh soo groote schatten ende juweelen te ghenieten, als in't lijdē verborghen ende begraeven ligghen. Heere gheeft my sterckte daer toe; gheeft my die schatten, op wat tijdt ende door wie't uwe Goddelycke Majesteyt ghelieven sal.

Als haeren eersten Biecht-vader van Ruremonde tot een andere wooninghe gheroepen wiert: heeft den tweeden haer wat meer toe-ghelaeten als den voorgaenden. Sy verkreegh oorlof om haer disciplinen te verdobbelen, tot haer groote blyschap. Dese mildheyt vanden Biecht-vader, vermeerderde haere stoutigheyt om noch meer te vraeghen. Sy wiert somwijlen verhoort; maer niet ten volle naer haeren wensch. Want voelde sich alsdan soo ontsteken tot lyf-kastijdingen, dat sy wel door scherpe sweerden soude gelooopen hebben, sonder eenighe pijn te gevoelen, soo haer docht. Want als sy door dese vierighe begeerten van te lijdē bevanghen wiert, was sy als sonder gevoelen.

Desen Biecht-vader stont haer toe, somwijlen doornen ende hulst, ende de disciplinen met spoorkens drymael tusschen dagh ende nacht te ghebruycken; maer hy bepaelde het ghetal der slaghen, die t'eleker reyse niet meer als hondert en mochten zijn. Somwijlen liet hy dit ghetal aen haer liefste.

Naer dierghelijcke disciplinen die in haer vryheyt
ge-

gelaeten wierden, bevont sy sich wederom als in een badt van bloet, ende scheen dickwils onder de selve te beswijcken, maer den yver, soo sy seght, ende de liefde dreef haer voort. Doch op dat het bloet haer kamer niet en soude besproeyen, ende niet op de plancken af-loopen, als voren, gebruyckte sy een matte, met vele laeckens ende doecken: Want als sy hier mede besigh was, en konde haer selven niet wederhouden, soo langh als sy eenighe krachten behiel.

De spooen van haer discipline dochten haer allenkens te sacht, ende als niet. Sy hadde een instrument met uytstekende pinnen, dat haer tot eenen gordel diende: dit docht haer dienstigher tot dit werck, als de spooen. Hier mede opende sy velen vleesh: ende als een plaetse die gewondt was scheen te genesen ende te versweeren, opende sy de selve wonden noch eens. Hier door een groote ende swaere wonde ghemaeckt hebbende, moest sy door bevel des Bichtvaders, tot haer genesinghe eenige medecijnen gebruycken, ende leedt groote pijnen. *Ick segghe pijnen, schrijft sy, ten was voor my gheen pijn, maer soet; ick wilde dese wonde alle mijn leven behouden, als't Godt Almachtigh belieft hadde, ende als ick in mijn lyf-kastjdinghen hadde kunnen voort gaen, sonder van iemandt bemerckt te worden. Maer eylaes, mijnen Bicht-vader nam alle disciplinen ende penitentien af, my versmaedende als daer toe onveerdigh, om mijn onvoorsichtigheyt. Ick bekende mijn schult voor Godt: met een beklagh, dat sijn liefde tot my d'onveerdighste hier van d'oorfaecke was. Ick loofde Godt dat hy my op dien tijdt veel bequaemghent tot dese lyf kastjdinghen gegheven hadde door sijn loutere goetheyt. O Heere mijnen eenighen Bruydegom? hadde ick dese wonde heymelijck*

lijck kunnen bedecken? Immers uwe Majesteyt heeft my noch een luttelken verjont, my wat pijnen laetende, tot ghedachtenisse van u lijden. Dese onmaetigheyt der disciplinen is geschiet als s'Hertoghen-bosch belegert was: alswanneer Agnes Godt socht te praemen ende hem als te bedwingen tot behoudenisse van dese stadt.

Naer dat dese wonde genesen was, hiel sy wederom aen, om haer voorgaende strengigheyt te hernemen: want sy en konde niet gemackelijck leven, ghemerckt dat dit den wegh niet en is, die den Salighmaecker gewandelt heeft. Daerom badt sy Godt dickwils, dat hy soude gheweerdighen haer door den mondt vanden Biecht-vader de selve lyf-kastijdinghen wederom toe te laeten: ghemerckt dat haer begeerte was, niet een deeltjen in haer lichaem gheheel te laeten, niet een druppel bloets te behouden. Sy wenschte Martelerisse te sterven, maer van langher handt, met langhduerige pijnen.

Sy en wiert niet alleenlijck tot harde lyf-kastijdinghen ghedreven, als sy gesondt was: maer oock als sy met seer gevoelijcke inwendighe pijnen van Godt befocht wiert. Eens sieck ligghende van seer groote hooftpijne, wiert sy ontsteken met soo groote begeerte van uytwendighe pijnen met d'inwendighe te voeghen, dat sy een kistjen aen haer bedde dede brengen, in't welck haere instrumenten van lyf-kastijdinghe besloten waeren: ende nam bedecktelijck uyt dit kistjen een instrument van stekende pinnen, om daer op te ligghen, ende haer kranck lichaem de ruste van't bedde t'ontnemen, ghelijck sy oock dede. Maer en vont noch geen versaedinghe. Want ghehackelt ende gekapt te worden soude haeren aldergrootsten troost

gheweest zijn, ja veel grooteren, als of sy den hemel open gesien hadde: *O Heere, seght sy, lijdē is het hooghste verblijden voor een Godt-minnende ziele: 'T is haer grootste vermaeck cenighe ghelijckheyt te hebben met haeren Bruydegom.*

Haer voordere lyf-kastijdinghe die sy onder de volghende Biecht-vaders gheploghen heeft, en staen in haer schriften niet uyt-gedruckt: Het zijn de selve, of diergelijcke gheweest; voor soo veel als de krachten haers lichaems toe-lieten: want haeren yver tot het lijdē ende tot het lyf-kastijden volstandigh geweest is tot de doot.

V. CAPITTEL:

Liefde tot de H. Maeghet.

Hier magh ick kort zijn sonder d'eere vande H. Maeghet of de liefde die *Agnes* tot *MARIA* ghedraeghen heeft te verkrencken: want heel dit verhael opentlijk uyt-wijst, wat teere liefde *Agnes* tot *MARIA* gedraeghen heeft, ende hoe vast betrouwen sy op de krachtighe voorspraecke van dese lieve ende machtighe Moeder ghevestight hadde.

Alle haer ghebeden offerde sy daghelijs aen Godt door de handen vande H. Maeghet: niet alleen haer selven, maer oock alle d'andere voor de welcke sy voor-genomen hadde te bidden, door haer Moederlijcke liefde ende sorghe aen Godt bevelende. Sy socht haere eere in alle geleghentheyte te vermeerderen; ende over-al inde zielen van haeren naesten een kinderlijcke liefde tot de Moeder Godts in te drucken.

Maria

Maria en was niet meer uyt haer gedachten, als uyt haer herte. By daghen was *Agnes* voor de Beelden vande H. Maeghet te vinden: ende by nachten hadde sy het Beeldt van dese liefde Moeder tusschen haere armen: Alswanneer sy tusschen menighvuldighe soete onthelsinghen van dit Beeldt, haer swaerigheden ende haer wenschen aen de H. Maeghet te kennen gaf, ende vande selve Maeghet diokwils vertroost ende gheholpen wiert. Laet ons hier van eene geschiedenis voorstellen.

Den 8. van October 1638. handelende met haeren Biecht-vader bevont in hem een somberder wesen, ende mindere woorden, dan sy wel placht. Hier door wiert *Agnes* in haer gemoet beducht, ende en derfde nochtans de reden van dese somberheyt ende stilswijghentheyte vanden Biecht-vader niet af vraeghen. Hadde achterdencken, of den Biecht-vader voor-ghenomen hadde voortaan met meerdere ghesetheyte ende neestigher toe-sicht in Godts aenschijn te wandelen, ende inde schaele der voorsichtigheyt sijn woorden rypelicker op te wegghen; of hy met eenighe verduystringhe des gheests, of met eenighe merckelijcke bekoringhen overvallen was; of hy in sijn gemoet iet voelde dat sijn ziele beswaerde. Meer diergelijcke invallen speelden alsdan in haer verstant: met begeerte om de reden van dese ontsteltheyte te weiren. Als sy tot haer avont-gebedt quam, woelde dat droevigh wesen van haeren Biecht-vader in haeren gheest: Badt Godt, ende sijn H. Moeder, indien der iet voor-gevallen was, 't welck haeren Biecht-vader aen de Goddelijcke ooghen on-aenghenaemer soude maecten, ende de Goddelijcke vriendelijckheyt t'sijnder opsicht beletten, dat dit sou-

de wegh-genomen worden. Ende sy verfocht dit met
 soo groote, ja met meerdere begeerte, als of sy 'r voor
 haer eyghen selve ghevraecht hadde: Want wenschte
 dat alle de gratien die sy door de Goddelijcke goetheyt
 besat, aen haeren Biecht-vader souden overgegeven
 worden, ende sy alleenlijk de Goddelijcke liefde be-
 houden. Dese bekommeringhe voor het gheestelijk
 welvaeren van haeren Biecht-vader was soo groot, dat
 sy oock by nacht hier mede besich was, ja noch sorgh-
 vuldigher als te voren. Tot haer ruste ghegaen zijnde,
 ende het Beeldt vande H. Maeghet in haer armen heb-
 bende, volghens haer gewoonte, nam sy, met een soete
 omhelsinghe van dat Beeldt, haeren toevlucht tot haere
 H. Moeder, ende seyde: *Mijn alderlieffste Moeder, Moeder van uwe kinderen, is 't dat uwen Sone mijnen geestelijken Vader teghenwoordighlyk eenighsins onaenghenaem is aen uwen Goddelijken Sone, ende aen V. Moeder der ghenade, och dat en soude ick niet kunnen verdraeghen: laet my liever daer voor wat moeyelijckheyt onderstaen.* Naer dese vriendelijcke ingekeertheyt tot onse genaedighe Moeder, verscheen de H. Maeghet aen Agnes door een licht, ende antwoorde op haer versoeck, met dese woorden. *Hy is mijnen vriendt, op den welcken ick mijn ooghen geslaghen hebbe: ende hy wordt bemindt van mijnen Sone.* Door dese woorden verdween alle haer voorgaende vreesse, ende haer herte wiert seer verblijdt, naer dat sy soo klaerlijck verstaen hadde, dat haeren Biecht-vader van Christus Bemindt wiert, ende dat de Moeder Godts gheweerdighde haer Moederlijcke ooghen op hem te slaen. Sy loofde Godt door sijn Heylighen Moeder ende alle sijn Heylighen, ende verfocht dat sy, ende haeren Biecht-vader, altyt in Godts
 gratie

gratie, ende inde liefde tot *Maria* souden vervoor-
deren.

Sy wiert oock somwijlen van de *H. Maeghet* seer bescheedelijck verwitticht ende vermaent, dat sy haeren Biecht-vader soude waerschouwen, van iet te doen, of te laeten: waer door *Maria* haer Moederlijcke sorghe bevestighde, die sy voor den Biecht-vader droegh. Ende als *Agnes* dit uytstelde, of niet en derfde doen, ghelijck het somwijlen ghebeurde, wiert sy van de *H. Maghet* over haere onghehoorsaemheydt bestraft. Wat straffen dit gheweest zijn, en seght sy niet.

Meer openbaeringhen die haer soo by machten als by daeghen gheschiet zijn, als sy tot de *H. Maghet* haeren ghewoonelijcken toevlucht nam, salick voor by gaen: Ende alleenlijck hier een woordeken byvoeghen aengaende het lesen van 't Roosen-hoeyken.

Sy was seer neerstigh om door dit mondelijck ghebedt met alle vierigheyt daegelijckx de Moeder Godts te vereeren: Ende wiert in dese godtvruchtigheyt noch meer versterckt, door een openbaeringhe die naer gheschiet is, als sy te Ruremonde haer wooninghe ghenomen hadde.

Haer ooghen slaende op eenen Pater van de Societeit, die besich was met sijn Roosen-hoeyken te lesen, sagh sy te samen eenige Engelen benefens hem itaen, die sijn ghebeden aen de *H. Maghet* opdroeghen, de welke dese gebeden seer blyhertighlijck scheen t'ontfanghen, ende de selve door haeren Sone op te draeghen in't Vaderlijck herte. Sagh te samen dat de *H. Dryvuldigheyt* ende heel den Hemel in dit ghebedt

groot vermaeck nam. Hier verstant ick, seght sy, hoe aenghenaem dat h t aen Godt almachtigh was, dat wy de Koninginne van Hemel ende Aerde groeten met d' Enghele groetenisse. Ick loofde Godt hier van, met groote inwendighe verheuginghe des herte.

Door dit ghesicht wiert sy grootelijckx aengestout, om volghens haer gewoonte, door dit mondelijck gebedt d'Alder-heylichste Dryvuldigheyt ende heel den Hemel te vermaecken: 'T welck sy daeghelijckx met alle neerstigheyt, ende godtvruchtigheyt dede, ende van haer jonghe jaeren ghedaen hadde. Ja en hiel sich niet te vrede met het Roosen-hoeyken by daegen te lesen: Maer las het selve oock by nachten, tot dat den slaep haer overviel, naementlijck als sy naer haer twee-urigh nacht-ghebedt haere ruste hernam. Want ghemerckt dat haeren geest, die door de voorgaende t'samen handelinghe met haeren Godt noch verwermt ende brandigh was, sich aldan soo spoedelijck niet en konde begeven tot het slaepen, onderhiel sy daeren-tusschen haer selven, met het Roosen-hoeyken te lesen, tot dat den slaep soude komen. Als sy de jonsten beschrijft die sy by nachten van Godt of van de H. Maghet ontfonck, naer dat den gestelden tijdt van 't inwendigh gebedt voltrocken was, voeght'er gemeynelijck by, dat dese jonsten tusschen het lesen van 't Roosen-hoeyken gheschiet zijn: Ende aldus wort ons blijckelijck, dat dese Heylighe gewoonte, van sich by nachten met d' Enghele groetenisse t'onderhouden, in Agnes stantvastigh ende altijt duerigh geweest is.

VI. CAPITTEL.

Liefde tot de Heylighen.

SY was seer godt vruchtigh tot de Heylige Engelen, Snaementlijck tot haeren Enghel-bewaerder, van den welcken sy dickwils spreekte in haer schriften, ende getuyghet van Godt kennisse bekomen te hebben, hoo sy door sijn hulpe ende bystandt krachtelijck tot Godt voort gedreven wiert. *Hier van bleef my, seght sy, een meerdere gheneghentheydt van liefde, ende meerdere eerbiedinghe tot mijnen goeden Enghel, die my van Godt ghegheven was.*

Sy was oock seer toe ghedaen tot onsen H. Vader Ignatius, wiens hulpe ende voorspraeke sy dickwils versocht, ende van den welcken sy verscheyde merkelycke jonsten, soo naer 't lichaem, als principaelijck naer de ziele verkregen heeft. Een lichaemelijck ende een geestelijck weldaet dat sy van desen Heyligen ontfanghen heeft, sal ick hier by brenghen.

Sy hadde eens de H. Aleidis tot Patronersse verkoosen: (want behalven haer ghewoonelijcke Patroonen ende Patroonerssen, nam sy in verscheyde omstanden eenighe besondere) om dat sy in't Leven van dese H. Maghet ende Abdissē gelesen hadde, dat sy een van haere ooghen was quyt geworden, door haer menighvuldige traenen, spruytende uyt liefde tot Godt, Door dese lesse wiert *Agnes* van de selve liefde seer brandigh, ende sy versocht de voorspraeke van dese Heylighe, op dat haer 't selve gebeuren mochte. Sy wiert ten deele verhoort: want over straete gaende

wiert

wiert sy inde slincke ooghe met soo groote pyne overvallen, dat sy noch dagh noch nacht en konde rusten. Sy loofde Godt over dese pynen, als over een groot weldaet: Ende verhopte haer ooge oock te verliefen. Maer den Reetor van de Societeyt, kennisse hebbende van haere quaele, al en was hy haeren Biecht-vader niet, dede haer segghen uyt medelijden, dat sy tot verlossinghe van dese ooghe-pyne met eenighe belofte haeren toevlucht tot den H. Ignatius soude nemen, om door sijn voorspraeke van dese groote pynen verlost te worden: Haer verweckende, om dies te vaster haer betrouwen op desen Heylighen te stellen, door dien dat den Feestdagh van den H. Ignatius alsdan geviert wiert. *Aghes* soude dese pynen geerne behouden hebben: Maer om ghehoorsaem te zijn aen den Reetor, dede sy de belofte die haer voor gheschreven wiert: Ende ghevoelde alsdan dese inspraecke: *Uwe ooghe sal ghelesen worden op den dagh van de Octave van den H. Ignatius.* Ende de genesinge is alsdan gevolgt, soo dat Godt ten deele ingevolgt heeft haer groote begeerte van dese ooghe-pyne te lijden, haer eenighe daeghen laetende inde voorseyde pynen, ende nochtans door den H. Ignatius naer eenighe daeghen haer genesende volghens haer verfoeck.

Haer liefde tot desen Heylighen wiert door verscheyde geestelijke weldaeden ende openbaeringhen seer versterckt. 't sal genoeg wesen een van dese openbaeringhen by te brenghen die sy in't jaer 1638. op den avont van sijnen jaerlijcken Feestdagh ontfangen heeft. Haeren Biecht-vader hadde tot haer geseyt, dat sy den H. Ignatius soude bidden om sijn oprechte Dochter te wesen. Maer *Aghes* insiende haer onweerdigheyt

digheydt ende onvolmaecktheden, bevont sich soo naeckt ende bloot van deughden, dat sy niet en derfde komen tot foodaenigh versoeck. Naer de H. Communie, ende naer haer t'samen-spraecke met Godt, keerde sy haer selven tot den H. Ignatius, doende haer ootmoedigh beklagh, dat sy tot noch toe soo luttel liefde tot haeren H. Vader gedraegen hadde, soo traeghelijk hem ghedient hadde, ende onweerdigh was onder sijne Dochters gerekent te worden, of haer ooghen tot hem op te slaen. In dese verootmoedinghe wiert sy op-gethoghen in Godt: Ende sagh den H. Ignatius in een groot licht, die haer met de rechte handt nam, ende seyde: *Staet op mijn Dochter, volgt my.* Sy stont op in den geest, ende wiert van den H. Ignatius tot de H. Maghet gheleyt; van de H. Maghet tot den Sone, ende van den Sone tot het heet-brandende Vaderlijk herte: Alwaer sy met een soete omhelsinghe van de H. Dryvuldigheyt dese woorden verstont. *Ghy zijt die ick beminne.* In desen doorganck sagh sy een seer groote menighte van menschen, die desen Heylighen volghden, ende door hem, ende door sijn kinderen tot hun eeuwighe saligheyt gekomen waeren, van de welcke sommige verhevender waeren in glorie, sommighe min verheven. Sy sagh te samen een groote menighte van menschen die noch leefden, de welke door de kinderen van den H. Ignatius uyt de netten des duyvels getrocken wierden, ende noch sullen getrocken worden: Ende den H. Ignatius beval haer voor alle dese zielen te bidden, om volstandelijck in alle deughden voort te gaen, om naerder tot Godt te komen, ende Godts liefde t'omhelsen: Hy beval haer mede te bidden voor de vervoorderinge der saligheyt

3758 gib

L I

van

van alle menschen, soo geloovighe als ongeloovighe, op dat sy inder eeuwigheyt Godt almachtigh eere ende glorie mochten gheven, waer toe sy alle gheschae- pen zijn. Sy bekent soo veel hier ghesien te hebben, dat sy 't niet al en kan by-brenghen, ende eenen hee- len boeck hier van soude kunnen vervullen. Dan gaet sy voort in te beschrijven 't ghene sy tot Godts eere ende glorie dienstigh oordeelt verklaert te worden, ende seght: *Dat den H. Ignatius in den Hemel seer hoogh verheven is, ende by Godt seer veel vermacht, ende sijne nae- volghers in sghelijckx, den eenen meer, den anderen min, volghens haeren arbeyt die sy alhier in den Wijngaert des Heeren ghedaen hebben. Dat den H. Ignatius met sijn kin- deren eenen seer grooten ende vasten Pilaer van de H. Ker- ke is, sonder den welcken vele litmaeten van de H. Kercke in vele plaetsen schipbraeke soude lijdten.*

Door dese veropenbaeringhe, inde welcke den H. Ignatius haer met soo Vaderlijcke liefde ontfanghen, ende door de Moeder ende den Sone Godts tot den goddelijcken throon ingheleyt hadde, alwaer sy op soo wonderlijcke ende vriendelijcke maniere onthaelt was, leerde sy, dat sy een oprechte Dochter van de- sen Heylighen was: 'T welck sy om haere groote on- weerdigheyt, soo hier boven geseyt is, niet en hadde derven versoecken.

Sy behiel van dit gesicht een kinderlijcke liefde ten opficht van desen Heylighen, ende als een nieuwe plicht om daegelijckx voor de behoudenisse ende ver- voorderinghe van de H. Kercke te bidden, gemerckt dat haeren H. Vader haer bevolen hadde sulckx te doen. Haer herte spronck op van blyschap, soo dick- wils als de ghedachtenisse van dese gheschiedenisse in
haer

haer gemoet ververfcht wiert: Die haer eenen geduerighen spoorflagh was om haers naesten faligheyt van Godt te verfoecken. Ende gelijk *Ioanna van Randenraedt* met *Catharina van Gestel* haer als Leer-dochters besonderlijk belaft waeren, soo wenschte sy oock besonderlijk dat dese twee in alle deughden souden op-wassen, ende door den H. Ignatius insgelijckx, tot het Vaderlijk herte ingheleyt worden, om alfulcke gratien te genieten gelijk sy ghenoten hadde. Om dese Dochters tot soodaenigh gheluck te vervoorden, socht sy de selve in haer soete vermaeninghen ende krachtighe verweckselen tot de grootachinghe ende liefde van haeren H. Vader te brenghen.

Haere liefde tot den H. Franciscus Xaverius en was niet minder, als die sy droegh tot haeren H. Vader. Sy socht de voet-stappen van desen Heylighen, naer haer vermogen naer te volghen, inde zielen tot Godt te trecken: Sy sचेpte besondere vreught inde groote vruchten die desen Apostel tot Godts eere behaelt heeft: Sy danckte Godt over de groote gratien, die hy aen desen onvermoeyelijken yveraer van sijn glorie verjont hadde: Sy wiert in't jaer 1638. Op sijnen Feestdagh biddende inde Kercke der Societeyt, met de wesentlijcke teghenwoordigheydt van desen Heylighen vereert, wiens hoogh-verheven glorie inden Hemel, haer alsdan verthoont wiert.

VII. CAPITTE L.

Liefde tot den naesten.

DE wercken van liefde soo lichaemelijcke, als geestelijcke, die sy van haer jonckheydt ten opsicht van haeren naesten gedaen heeft, staen beschreven in't Eerste Deel: Haeren yver om de zielen tot Godt te trecken blijkt over al: Ick sal dan hier alleene-lijck noch wat segghen van haere vierighe wenschen ende gebeden, om haeren naesten tot de have van de eeuwige behoudenisse te brenghen.

Deze wenschen waeren te vinden in alle haeren handel met Godt. Versocht sy iet van Godt, van de H. Maghet, van haer Heylighe Patroonen of Patroonerffen, haer verfoeck was soo wel voor andere, als voor haer selven. Behalven als sy eenigh liiden versocht; want dat soude sy geerne alleen onderstaen, ende van de andere af-geweirt hebben.

De liefde des Salighmaeckers tot den mensch, die sy dagh ende nacht voor oogen hadde, was den prickel van desen yver: waer door sy wonderlijck ontsteken wiert om voor de zielen te bidden, die voor soo dieren prijs gekocht waeren. *Aen siende onsen Salighmaecker, seght sy, hanghende aen't Kruys, ende dat met eenen minnelijcken tockeer tot sijnen Hemelschen Vader, in't Vaderlijck herte genaede roepende over de gene die hem ghekruyst hadden: Hebe ick my wonderlijck tot mijnen Bruydegom vernaerdert gevonden, met een aenhanghende ghebedt ghenaeide biddende voor ons alle in't ghemeyn, ende voor eenighe in't besonder.* De selve liefde was in haer daegelijcksche Meditatiën

te vinden: want sy daeghelijckx in haer bereydende ghebedt, gratie van Godt versocht, om haer Meditatie te beginnen ende te eyndighen naer het behaeghen van Godt almachtigh, tot verwoordinghe van haere ende aller zielen saligheyt.

Haer begeerten om voor een ander te lijden waeren dickwils soo over groot, dat sy schier daer onder besweeck. Welcken yver haer dese woorden dede spreken: *Mocht my de gratie ghebeuren, van ergens in een plaetse te sittendaer alle tormenten te samen vergaedert zijn, om te lijden tot vermeerderinghe van Godts eere, ende tot verwoordinghe van onser alle zielen saligheyt, ende door dit lijden verkoelt te worden? Hoogh verheven Coninginne van alles, met dese begeerten vluchte ick in't herte van uwe Majestejt, om van u genaede te verwerven, naer't wel behaeghen van Godt almachtigh: In wiens Wille ick my laete sincken, tot dat my hier toe den bequaemsten tijt sal verjont worden, met behoorlijcke sterckte.*

Inde Heyligh-daeghen van Sinxen wiert sy eens soo vlamigh, om 't vier van den H. Gheest inde herten van haeren naesten t'ontsteken, dat sy met ghewelt moest in huys ghehouden worden: want sy uyt wilde gaen, om over al op de straeten met luyder stemme te roepen. *Dat alle menschen niet loopen maer wlieghen souden tot Godt: Dat Godt stont met opene armen van liefde om alle menschen t'ontfanghen.* In desen drift wiert sy teghen ghehouden van Juffrouw Botters, ende dat meermaels: waer van sy aen dese Juffrouw sich verplicht vont: want soude anders, soo sy seght, in opspraeke ghekomen hebben. Hier ende elders was haeren yver, om de menschen tot Godt te trecken, soo gheweldigh, dat hy haer oock buyten de reden dreef.

Eens hertelijck biddende voor haer Crucifix, ende verfoeckende de verbreydinghe vande H. Kercke, die door soo vele ketteryen ende ongeloovigheden verdruckt wordt: verstont sy van haeren Salighmaecker, dat verscheyde Landen tot het Gheloof souden weder-keeren, ten waere dat dit door de sonden van ontrouwighe dienaers belet wiert: ende dat om die sonden de landen bleven suchten onder't jock der ketteryen: 't welck haer een onuytsprekelijcke droefheyt veroorsaecte.

Sy forghde uysterlijck dat persoonen die last van andere hebben, haer ampt wel bedienen: om dat eenen goeden Oversten vele zielen kan winnen; ende eenen quaeden, vele zielen verliesen. Daerom badt sy sonderlingh voor de ghene die in Overheyt gestelt zijn, verfoeckende dat Godt Almachtigh hun een besonder ingestorte gratie, licht, kennisse, ende wijsheyt soude verleenen, soo voor hun selven, als voor hun gemeynthe, op dat sy inde Goddelijcke tegenwoordigheyt naer sijn wel-behaeghen souden handelen ende wandelen, ende hunne onderfaeten met alle de ghene daer sy mede verkeerren, t'alle uren ende ooghenblicken verbeteren, ende voor de Goddelijcke ooghen vermaeckelijcker maecken, elck naer sijnen staet, roep, ende belofte: ende dat tot vermeerderinghe van Godts eere ende glorie, ende tot vervoorderinghe van onser zielen saligheyt. *Kost ick, seght sy, in alle menschen de begeerte ende den wille in stampen, om Godt Almachtigh op't aldervolmaeckste te dienen, ick soude my selven hier toe geerne gheven, om tot den lesten dagh den brandt der helle in mijn ziele te ghevoelen, ende voor alle nyt liefde trachten te voldoen. Heere gheeft my verduldigheyt, ende laet het my over-*
komen,

*komen, uyt liefde tot u, ende tot mijnen naesten, alben ick
't onveerdigh.*

Hier by moet gevoeght worden den grooten yver die sy voor 't gemeyne beste gehad heeft, alswanneer eenighe stadt vande vyanden belegert wiert, of andersins het landt in gevaer was. Want sy in dierghelijcke gevallen niet op enhiel, met haer vierighe ghebeden den hemel te bestormen, ende door vele lyf-kastijdinghen haer lichaem vreedelijck t'onthaelen, tot verfoeninghe van Godts rechtveerdighe gramschap: welcke lijf-kastijdinghen inde belegeringhe van s'Hertoghen-Bosch seer buyten-spoorigh gheweest zijn. Waer door het meermaels gheschiet is, dat sy vande goede uyt-komste der saecke verwittight wiert, eer sy ghebeurde: naementlijk als Breda vande Spaignaerden: ende Loven ende Gelder vande Hollanders ende Franschen belegert wiert: want sy 't in-nemen van Breda, ende de verlossinghe van Loven ende Gelder voorseyt heeft. Ghelijck sy oock het in-nemen vanden Bosch ende van andere plaetsen, voor welcker bewaernisse sy badt, van Godt verstaen heeft, eer dese plaetsen verovert wierden.

VIII. C A P I T T E L.

Ghebedt.

§. 1. Vierigheyt in't Ghebedt.

SY was soo vierigh ende soo verslonden in haer ghebedt, dat de twee uren vanden nacht (die sy 't meeste deel van haer leven daer in besteeft heeft) ende haer Meditationen, soo vanden morghen-stont, als vanden

den dagh, schier eenen ooghenblick schenen te wesen: ende was ghewoon den bestemden tijdt des Ghebedts t'eyndighen met vrolijkheyt des gheests, met Godts lof ende dancksegginghe, met de begeerte van hem t'alle stonden beter te dienen, ende meer te behaeghen.

Van haer bidden schrijvende, herhaelt sy dickwils dese maniere van spreken, segghende dat sy niet en badt, maer Godt in haer. Op eene plaetse schrijft sy aldus. *Ick moet dese maniere van spreken gebruycken, seggende dat ick niet bidde, maer godt bidt in my door sijn selven, die my als een alderonweerdighste instrument daer toe wilt gebruycken. Soo dat wy hier uyt klaerlijck sien, ende tasten dat wy van ons selven, niet dan ydele vaten zijn, ja enckelijck niet: ende dat Godt Almachtigh, den Vader, den Sone, in haerder beyder liefde, dat is, inden H. Gheest, den inghever ende den uytghever van alle gratien is.*

Den Biecht-vader verboodt haer eens by nachten te bidden: maer 't en was in haer macht niet, dit ghebodt te volbrengghen: want sy aen't ghewelt des hemels niet en konde wederstaen. *Den oppersten Heere is meester, seght sy: die moest ick volghen, daer hy my trock, om my met hem te vereenighen.*

Hier en spreke ick niet van haere opgethoghentheden ende ontgeestinghen: want gheheel desen Boeck daer van vol is.

§. 2. Verlaetentheyte in't Ghebedt.

EEn Godt-minnende ziele en wordt niet altijt met honigh, ende suycker getoeft in haeren t'samenhandel met Godt: maer wordt somwijlen deelachtigh vanden bitteren kelck der verlaetentheyte, die haeren
Bruy-

Bruydegom soo wonderlijck in dit leven ghesmaecker,
ende ghedroncken heeft.

d'Aldergrootste ende de langhduerenste verlaetent-
heyt die ick in haere schriften bevinde, is haer overko-
men, als wanneer haeren eersten Biecht-vader van Ru-
remonde versonden wiert. Inde veranderinghen van
haere Biecht-vaderen was sy niet onrustigh, soo wel in
dit stuck, als in alle andere te vrede zijnde met de
schickinghe Godts: maer dese veranderinghe wiert
met andere swaerigheden vergeselschapt, die aen haer
ziele grootere smerte veroorsaecten als alle lichaem-
lijck lijden konde by-brenghen: want sy op desen
tijdt van Godt, ende vande menschen te samen ver-
laeten wiert.

Dit tempeest, dat Godt Almachtigh tot haer beproe-
vinghe toe-liet, is begoft door het achterdencken van
den Biecht-vader, dat soo menighvuldighe opgetho-
gentheden ende openbaeringhen die hy in dese Doch-
ter ondervont, niet voort quaemen van Godt, maer
dat den quaeden gheest hier mede vermenghelt was.
Hy gaf dit achterdencken aen *Agnes* te kennen, als
hy door de ghehoorsaemheyt ghenootsaect was van
Ruremonde naer een andere wooninghe te vertree-
ken. De leste woorden die hy alsdan tot haer seyde,
waeren dese: Dat haer ziele in eenen ghevaerlijcken
staet was: ende dat hy achterdencken hadde, dat sy
van den duyvel bedroghen wiert. Hier-medē vertrock
den Biecht-vader van Ruremonde, laetende dese
Dochter beladen met soo swaer-gheestighe waer-
schouwinghe.

Dit cruys't welck in sijn selve seer swaer was, wiert
van Godt self vermeerdert: want als desen Biecht-

Mm

vader

vader vertrocken was, ontrock hy aen haer ziele alle vorighe ghevoelijcke devotie, alle sijn voorgaende smaekelijcke gaven, ende openbaeringhen: soo dat sy te saemen oock van Godt verlaeten wiert, als haeren Biecht-vader haer verliet.

Hier door was haer herte in meerdere perfinghen, soo sy seght, dan of sy in duysent stucken hadde ghe-
kapt geweest: ende dese inwendighe quellinghen van haere ziele waeren haer pynelijcker, als alle mogelijcke tormenten des lichaems. Wat sy badt of dede, den hemel was ombeweeght aen haer traenen ende ghebeden, al hoe wel sy even vast ende stantvastigh bleef in den dienst ende liefde van haeren Schepper ende Salighmaecker. Sy hadde eenen anderen Biecht-vader: maer gemerckt dat haer inwendighe gesteltenisse hem ombekent was, ende dat dese met korte woorden niet en konde kennelijck gemaect worden, hadde sy van desen Biecht-vader of gheenen, of seer weynighen troost, ende wiert ghenootsaect dese bitterheyt sonder menschelijcke hulpe te swelghen, ende door Godt alleente verdrijven.

De benautheden van haer bedruckte ziele waeren dickwils soo groot, dat sy daedelijck meynde te sterven: ende hoe dese benautheden grooter waeren, hoe sy vierigher sich keerde tot Godt. *Heere, seyde sy, ick ben van mijnen Biecht-vader by nae verwesen, als of ick met uwen vijandt ghemeynschap hadde: ende van u, o Heere, ben ick verlaeten. Ick protestere nochtans in uwe teghenwoordigheyt, dat ick in alle mijn doen ende laeten, anders niet en soecke, dan suverlijck uwe eere ende glorie: ende en hebbe niet met mijn wete anders niet ghesocht. Liever sal ick duysent dooden sterven, dan anders te doen. Hoe kan't dan wesen dat*
den

den vyandt my verleyt ende bedroghen heeft? Is't den vy-
andt buyten mijnen wille ende wete: Heere, ghy en moght my
dit voor geen sonde rekenen. Dit is mijn betrouwen. O mijnen
Bruydegom, ghy en sult my niet verlaeten.

Tusschen diergelijcke minnelijcke klachten ende
rechtsinnighe verklaeringen van haer getrouwigheyt,
ontfongh sy somtijts van haeren Salighmaecker een
straeltjen van troost, en versterckinghe: want sy van
hem verstont dese woorden: *Ick ben by u: betrouwt vast
op my.* Maer de dorrigheyt, de teghenhey, ende af-
keer van't gebedt, ende van alle geestelijcke Oeffenin-
ghen, bleef even-wel hertneckighlijck dueren.

Sy ontfongh oock somwijlen eenighe verheven
kennisse van de Passie Christi, ghelijck sy voor desen
ontfanghen hadde, ghemerckt dat sy in haer Oeffenin-
ghen volherdigh was. Maer gemerckt dat den Biecht-
vader twijffelachtigh was, of diergelijcke voorgaende
kennissen uyt Godt, of uyt den duyvel gesproten wa-
ren; hadde sy het selve achterdencken vande teghen-
woordighe, of misschien in dese saecken iet vermen-
ghelt was, dat diende geschouwt te worden. Nochtans
sich tot Godt keerende, en konde tusschen alle dese
stoorighen van het onderste deel, in haer innigh ge-
moet niet twijffelen, of dese kennissen quaemen van
Godt. Soo om d'inwendighe gherustigheyt van haer
ziele, die den toet-steen vande Goddelijcke inspraec-
ken is; als om haere groote begeerte, die haer aendreef
om noch meer ter liefde van haeren Beminden te lij-
den, ende dickwils met den mondt, maer noch dick-
wilder met'er herte te segghen, *lijden, lijden sonder ster-
ven.* 'T welck een klaer teecken was, dat sy in dese
vereeninghen ende soetigheden haer selven niet en

focht, ghelijck gheschiet met de ghene die hier iet anders soecken als Godt.

Dese verlaentheyte, dese dorrigheyt, dese bittere quellinghen, hebben acht volle maenden geduert, eer sy tot de vorighe gemeynschap met haeren Beminden wederom ontfanghen is: den welcken dese ziele, die tot het liiden ende tot de kruysen soo dorstigh was, oock door dit inwendigh kruys heeft willen oeffenen, gelijk hy haer door uytwendige pijnelijckheden dapperlijck oeffende.

De verlaentheyte die sy in't leste haers levens onderstaen heeft, is misschien grooter gheweest als de voorgaende: maer dese en staet niet beschreven in haer schriften, ende ick en kan daer van niet voorders segghen dan hier voren gheseyt is.

§. 3. *Haere maniere van bidden.*

HAer maniere van bidden en was niet hooghevlieghende, maer bootmoedigh ende ghemeyn, volghens de berichtigghen die den H. Ignatius in sijn Boeckken vande Exercitien voor schrijft. Sy nam gemeynelijck tot stoffe van haer gebedt de Passie onses Salighmaeckers: ende dese ghewoonte, die sy van jonghs af aengenomen hadde, heeft sy alle haer leven behouden. Maer nochtans wiert sy dickwils van Godt self van haere voorgenomen materie afgetrocken, ende tot een verhevender oeffeninghe ghedreven: als wanneer sy ghedwonghen wiert eerbiedelijck de treckinghen Godts te volghen.

Dese ghemeyne ende eenvoudige maniere van bidden, socht sy oock in andere in te drucken, naementlijck in *Ioanna van Randenraedt*, als haer de bestieringe van

van dese Dochter bevolen wiert. Want als *Ioanna*, noch jonck zijnde, gheestelijck gheworden was, ende *Agnes* haere Meesterse ghestelt wiert. Heeft sy volghens 't ampt dat haer opgeleyt was, haer Leer-dochter neerstelijck ondervraecht, wat stoffe dat-se voor-nam tot haer Meditatie, wat bereydinghe sy ghebruyckte, wat instellinghe van't ghebedt, wat vervolgh, wat onderhoud van de krachten der ziele. Alle dese dinghen ondersocht *Agnes* met alle moghelijcke neerstigheyt, om dit jonck Maeghdeken met alle spoet door een goede maniere van bidden tot alle volmaecktheydt te drijven, tot de welcke sy haer soo begeerigh sagh. Sy ondervont in dit ondersoek, dat *Ioanna* tot noch toe luttel bedreven was inde wetenschap van 't inwendigh ghebedt: Soo om dat sy te veel stoffe tot haer Meditatie nam, soo om dat sy te vroegh, volghens 't gevoelen van *Agnes*, hoogh wilde vlieghe. Want *Ioanna* beleet aldan aen haer Meesterse, dat sy ghewoon was tot haere daeghelijcksche Meditatie een deeltjen van 't leven Christi te nemen, ende te samen eenighen goddelijcken eyghendom, of volmaecktheyt. Dit en beviel aen *Agnes* gheen fins: Die haer aldan seyde, dat het beter was ootmoedelijck het leven Christi te overpeysen, ende een saecke voor te nemen, als soo verscheyde saecken te samen, ghemerckt dat het leven Christi ende de volmaecktheden Gods grootelijck verschillen. Aengaende de maniere van bidden, die sy in *Ioanna* achterhaelt hadde, heeft sy aen den Biechtvader haer gevoelen gheschreven met dese woorden: *Ioanna* wilt vlieghe, eer sy vleughelen heeft. Sy heeft vele hooghe begheerten, soo ick in haer bemerckt hebbe, ende hebb'et haer oock gheseyt. Maer soo vele dinghen te samen

aen te nemen, ende soo verscheide dinghen te veruoeghen, en kan niet wel bestaen. Men is aldus sonder vrucht ende smaect: Men scheidt met vermoeytheit wy het ghebedt: Men belet sijn selven, om 't goddelijck licht t'ontfanghen. Terwijlen dat wy onse ooghen op hooghe dinghen slaen, soo vergeten wy tusschen beyde middelbaere ende kleyne dinghen te oeffenen: Ende en aensien de perijckelen niet, die ondertusschen op-rijsen, ende menighvuldigh zijn. Wat my aengaet, ick en bevinde my nergens beter, dan in kleyne ende eenvoudighe oeffeninghen. Och laet ons kleyn blijven, sonder hoogh te vliegghen: Godt sal ons haest hoogher brenghen, al 't hem ghelieft: 'T welck ick nochtans noyt ghewenscht hebbe, maer houde my met ghewelt omteegh: Want die mysterien van de oneyndelijckheydt Godts, van sijn wijsheydt, goetbeyt, ende dierghelijcke, en sal ick my noyt voorstellen, dan als dese my met ghewelt voor-ghestelt worden, ende ick aen Godt moet ghehoorsamen. Dit is mijn ghevoelen. Soo schrijft Agnes: waer uyt nochtans niet en volght, dat Ioanna inder daet berispelijck was, eenighe volmaectheydt Godts tot haer Meditatie nemende: want dese stoffe aen sommighe zielen seer nuttigh is. Laet ons nu wat voorder haer maniere van bidden verklaren.

Sy begoft haer inwendigh ghebedt van een diepe vernietinghe haers selfs; Daer naer verweckte sy in haer verstant een levende gheloof van de goddelijcke teghenwoordigheydt; ende in haeren wille, een teere liefde tot Godt. Dese twee deughden noemt sy twee armen met de welcke sy Godt omhelsde in 't beginsel van haere Meditatie. Door den eersten arm, te weten het Gheloof van de goddelijcke teghenwoordigheydt, verstaet sy een ghevoelijcke teghenwoordigheydt

heydt : want de teghenwoordigheydt Godts , die soo ghevoelick niet en was , hadde sy in alle haere werken , sonder dese te verliesen. Haere liefde moest hiet oock ghevoelicker zijn als op andere tijden.

Met dese twee armen , van Gheloof ende Liefde , hiel sy Godt vast , ende en liet hem niet gaen , tot dat haer ghebedt ten eynde was: Ten waere dat Godt, die Meester is , die ghevoelicke devotie haer ontrock. Want aldan moest sy haer voegen naer den goddelijcken wille , ghelijck sy bereyt was.

Aengaende de teghenwoordigheydt Godts , die sy aldan sich voorstelde , seght sy uytdruckelijck , dat dit een uytwendighe teghenwoordigheydt Godts was , door de welcke de ziele sich verbelt dat Godt ons omringhelt , ende als buyten ons is ; ende niet een inwendighe , door de welcke wy ons inbeelden dat Godt binnen ons is. Want al is dese inwendighe teghenwoordigheydt , ende d'inbeeldinghe der selve , edelder ende verheyender als d'andere. Nochtans , seght sy , is d'uytwendighe teghenwoordigheydt bequaemer ende van onsen kant verkieselijcker om 't gebedt te beginnen. Om dat de ziele , als sy voor Godts ooghen verschijnt , in alle ootmoedigheydt sich behoeft inde goddelijcke teghenwoordigheydt te stellen , ende soo naer niet komen , als of sy de goddelijcke Majesteit binnen haer hadde , dan als sy van Godt hier toe ghetrocken wort. *Dese inwendighe ghevoelicke teghenwoordigheydt , seght sy , en wort niet vercreghen door onsen arbeyt : maer wort besonderlijck van Godt ghegheven , als 't hem belieft. Het schijnt een betaelinghe te zijn van onsen arbeyt die voor gegaen is.* Dit was 't beginsel van haer ghebedt.

Als sy Godt met dese twee voorseyde armen vast
had-

ghebedt

hadde, versocht sy de goddelijcke gratie, door de voor-
spraecke van alle Heylighen, ende van de Moeder
Godts, op dat haer ghebedt tot haere saligheyt mocht
strecken, ende tot de saligheyt van alle zielen, die sy
in haer ghebeden noyt en vergat.

Ten tijde van 't ghebedt stelde sy sich alijt in Godts
teghenwoordigheyt als het alder-kleynste wormken,
ende het verworpenste schepsel van alle schepselen:
Haer begheerten door de vrienden Godts, door onse
alder-getrouwste Moeder de Hemelsche Koninginne,
door onsen Salighmaecker stierende tot het Vader-
lijck herte, met een vast aenhanghen ende betrouwen
op Godt, in't gene dat sy versocht; Ende dat met een-
nen wille in Godt ghelaeten, niet anders begheeren-
de, dan 't ghene strecken mocht tot sijn eere ende glo-
rie, ende tot onse saligheyt. Ende 't ghene sy versocht
vraeghde sy als een aelmoesse: Als een arme bedelersse
verschijnende voor Godts aenschijn.

In den voortganck der Meditatie verbelde sy Godt,
nu als Vader, nu als Bruydegom, nu als Koninck, nu
als Priester, nu als iet anders: 'T welck sy den aen-
vanck van haer ghebedt noemt (want haer bedenc-
kinghen ghemeynelijck liepen op het leven Christi,
en ten meesten deele op sijn Passie) ende sy vervolgh-
de de materie van haer Meditatie, met de selve ver-
beldinghe.

Om de voor-ghenomen verbeldinghen vaster in
haer verstant te hechten ende profijtlijcker te maec-
ken, spelden haer ghepeysen voor al, op eenen aert-
schen Vader, Bruydegom, Koninck en soo voort,
eer sy tot Christus quam. Tot den persoon Christi ko-
mende sloegh sy haer ooghen op alle d'omstanden van
haere

haere voor-gheftelde verbeldinghe: Te weten hoe dat hy eenen hemelschen Vader, Koninck, Bruydegom is, ende soo voort: In welcke saecken sy haer selven verloor.

Naer dat sy de voorseyde maniere van bidden uyt ghehoorsaemheydt beschreven hadde, en was den Biecht-vader met dit gheschrift niet voldacn: Maer verfocht van haer noch een bescheedelijcker uyt-legginghe van haer ghebedt, soo ten tijde van de Meditatie, als oock ten tijde van de Misse, om noch volkomender kennisse ende verskeringhe te hebben, of in haer maniere van bidden gheen bedrogh schuyldē. Want hem geene forge of toetsicht te groot scheen, inde bestieringhe van soodaenighe ziele ghelijck *Agnes* was. Soo heeft sy dan haer maniere van bidden, noch voorder ende breeder beschreven, op de wijze als volght. Al is dese beschrijvinghe wat lanck, ick vertrouwe dat sy den godtvruchtighen Leser niet vervelen sal.

Door Godts gratie sal ick te kennen gheven op wat maniere ick daeghelijckx mijn Meditatie doen.

Aengaende mijnen inganck, hier toe en behoeve ick niet veel tijts. Met een insicht in Godt, ende met de diepe ende klaere kennisse van mijne onmacht, ben ick op eenen ooghenblick in de goddelijcke reghenwoordigheyt, soo dat alle de krachten mijnder ziele daer van doorgoten zijn, ende mede als omcinghelt met een licht van de goddelijcke glorie. Soo dat ick somwijlen als in Godts liefde ghesmolten, daer in blijve, sonder my daer nyt te keeren, dat alsdan in mijn macht niet en is. Tot mijn selven keerende, versoecke ick wierighlijck de goddelijcke gratie, op dat alle de krachten mijnder ziele, memorie, verstant, ende wille, in mijn Me-

Nn

ditatie

ditatie suyerlijck mogen gebruyckt worden tot Godts meerder eere ende gloria. Ende soo beginne ick de voorghestelde stoffe.

Het sal my dickwils gebeuren, dat de voor-ghe-nomen materie my ontnomen, ende wat anders voor-ghestelt wort, ende dat ick naer luttel bedenckinghe innighlijck ghetrocken worde, om den tijt van mijn Meditatie in Godt inghekeert te blijven, met een aenhanghende gebedt in't vaderlijck herte, om den hemelschen Vader door den Sone tot ghenaeede te verwecken, ende de selve te verkrijghen. Dit duert somwijlen lanck; Ende dat als in't binnenste van mijn ziele. Alwaer ick door de gratie Godts, Godt in my ghewoele, als in sijnen eyghen throon ende besittinghe. In't beginsel stelle ick my, by maniere van spreken, als wesentlijck voor de goddelijcke voeten: Van daer worde ick op-genomen in't vaderlijck herte, door de twee andere personen.

Ende als my dit overkomt, dat ick van de voeten tot het vaderlijck herte ghetrocken worde, dat voele ick als eenen blixem in't binnenste mijnder ziele uyt Godt komen; ende dat met alsulcke klaerheyt, als by maniere van spreken den uytwendighen blixem mede-brenght: al en is dese ghelijckenisse niet bestandigh. Als ick my soo ghewoele, op eenen ooghenblick, sonder dat ick 't verwachtte, soo is't dat alle de krachten mijnder ziele daer mede vervult worden: Ende 't is aen de ziele seer smaekelijck. De ziele verdiept haer selven, ende verdrinckt in dese klaerheyt, sy wort een met het ongemeten licht: want dit licht werckt in onsen geest, ende wort sonder ophouden vernieuwt, met seer grooten rijckdom van weelde, ende van kennisse, ende dat soo wonderlijck, dat het niet te bevoorden is. Het gaet alle verstanden der creaturen te boven, die door haere kracht niet en konnen opghetoghen worden op dese maniere.

Als

Als de ziele volkomentlijck dese liefde gevoelt, is sy als droncken door den smaeck van dat onbegrijpelijk goet, dat sy uyt Godt in haer gevoelt: Ende d'uytwendige ende onderste krachten der ziele, worden daer mede in de opperste krachten getoest, ende d'opperste in haeren oorspronck: Ende alsoo wort onsen geest als een met den geest Godts, ende daer in geheelijck gesmolten.

Dit is het gene dat ick kan by brenghen, om kennelijck te maecken op wat maniere ick stijck ende dreck der straeten my den meesten tijt bewinde in mijn nacht gebedt, of oock smorghens, ende dick wils oock in den dagh: Ghelijck ick V Eerw. verscheyde reysen kennelijck gemaect hebbe, maer niet ten vollen door de bottigheyt van mijn verstant: Noch en kan het oock niet doen, om een ander daer van kennisse te gheven. Immers Godt almachtigh sal V Eerw. daer toe soo veel verleenen, als noodigh is om my t'onderwijzen, of ick dole, of niet, of dat licht oock oprechtelijck van Godt ghegeven wort, waer door hy sijn selven aen mijn ziele, naer haer bequaemheyt, te kennen geeft. Als ick my daeghelijckx aldus bewinde, soo en ben ick niet buyten mijn verstant, noch oock niet uytgekeert: Maer somwijlen soo ick meyne, en kan ick van buyten gheen ghehoor vatten, noch en wete niet hoe ick ben. Immers ick hoore, ende en hoore niet; ick verstaen, ende en verstaen niet. Ick ben, soo my dunckt, als in Godt ghesmolten, ende met al in Godt. Ick maect my groot ghevelst doen om my uyt Godt te keeren. Ia ick moet meerder ghevelst daen om uyt te gaen, dan om my in Godt in te keeren. Dese inkoer en kan de ziele door haeren arheyt niet werckelijcken, dan als t'Godt ghelieft, door de volle overulaedighe mildheyt van sijn goetheyt dit te verleenen. Waer van ende van alles by ghelieft sijns selfs eere, glorie, lof, ende danckbaerheyt te wesen, nu ende inder eeuwigheyt, ende ons tot hem te vermaerden, Amen.

Nu wille ick, soo veel als my van de eeuwige wijsheyt des Vaders vergunt sal worden, te kennen gheven, hoe ick my tot Godt beghewe by maniere van Meditatie: Maer dit sal oock al slecht door my voor den dagh komen, ende seer eenvoudighlyck met luttel woorden. Naer den intrede van de Meditatie, van den welcken ick hier boven ghesproken hebbe, soo vatte ick de materie die ick voor hebbe, als in my: Maer over elf jaeren, nam ick die als buyten my, maer inde selve plaetse daer ick mijn devotie dede. Ick bevinde my door dese binnenstellinghe min verstroeyt. Het punt van mijn Meditatie is gemeynelyck van de Passie onses Heere: waer in ick altyt meerderen smaek ghevonden hebbe, ende meerdere voldoeninghe in mynen Gheestelycken voortganck. Ick hebbe wel somwijlen een punt jeyt het Heyligh Evangelie, of iet uyt eenighe Levens der Heylighen ghenomen: Maer ten meestendeele de H. Passie. Waer in soo veel te vinden is, dat wy alle de daeghen ons levens daer mede kunnen ghespijst worden, ja noyt daer van gaen. Want ick moet my noch ghevelt doen om te spoeden, soude ick op den tijt van een jaer de heele Passie eens overloopen. 'T is my altyt seer pijnelyck van 't een punt tot het ander te gaen: Door dien dat ick dick wils in een punt soo veel voetsel ende onderhout vinde, als ick voor een heel jaer van doen hebbe. Het steunsel van ons Geestelyck leven, ende onsen voortganck hanght alleenelyck daer van, dat wy dit levende exempel ons te deghe inprinten ende naer volgen: om enigsin gelijck te worden aen onsen lijdenden Salighmaecker. Ick wille hier eerst te kennen gheven dat ick geene twee of dry punten en kan 't seffens nemen: Immers ick kan dit quaelijck doen. Want hier in vinde ick te veel wercks in mynen inkeer inde teghenwordigheyt Godts. Ick sal hier dan een punt voor-nemen, om mijn ghevoonelijcke devotie te kennen te gheven, ende hier in aen wijsen, hoe ick oock andere punten

uyt wercke, die ick door de hulpe van Godt Almachtigh oef-
fene op sijnen tijdt.

Ick wille nu voorstellen, ende dat in my, hoe dat onsen
Salighmaecker ghestelt stont, om aen de colomme ghegeesselt
te worden. Het eerste punt dat ick hier in neme, is het in-
sien vande diepe ootmoedigheid ende gedooghentheit onses
Salighmaeckers, die sijn selven gewillighlyck over-geeft en-
de onderworpt aen de Rechters, elck in sijn punt, ende op sijn-
nen tijdt: nu teghenwoordighlyck onder 't ghewelt ende ghe-
bodt van Pilatus. Hy Koningh van hemel ende aerde gaet
sijn macht uyt, ende gheeft die inde handen van eenen ster-
felycken ende Heydenschen mensch, om over hem vonnis te
stricken tot de geeselinghe. Dit punt alleen geeft my wercks
genoech: dese groote, noyt gehoorde, diepe neder-geboogent-
heit, van uyt sijn eyghen macht te gaen, ende die te gheven
inde macht van eenen mensch, daer hy mensch ende Godt te
samen was. Dit wel insiende, diep, wijd, ende breed, naer
de gratie Godts, vinde ende ghevoele daer in ende daer uyt
soo veel, dat ick 't niet en soude kunnen bewoorden: soo van-
de weerdigheid des persoons, als van de diepte der ootmoe-
digheit. Hier van komt een inwendighe beschaemtheit in
my, dat ick my daer in noch soo ongelyck aen hem bevinde:
ende dat met een innigh aenhanghen om gratie te verkry-
ghen, van hem hier in wat gelycker te wesen, te weten in die
diepe onbepaelde grondeloose verootmoedinghe ende ver-
smaedheit van mijn selven; ende van alle menschen sulcks
te verwachten; ende met blyschap ende ruste sulcks t'ont-
fanghen. Oock met een levendigh insicht vande weerdig-
heit van sijnem persoon, ende vanden onweerdeerlycken, on-
uytsprekelycken schat, die begraeven licht inde diepte des
lydens, inde verachinghe ende versmaedinghe t'onderstaen,
inde wyde ende breedte der selve: met een groote verlangen-

de begeerte van liefde tot Godt, om door sijne voor-komende ende sterck mede-werkende gratie, hier in hem te soecken, ende met er daer alle de daghen mijns levens nae te volghen. Al is 't dat ick my d' alderonweerdigste bekorne om mijnen Bruydegom in 't minste gelijk te Zyn, in dien diepen ongrondeerlycken put van sijn verborghen weerdigheyt: nochtans soecke ick hem uyt liefde nae te volghen, die door soo groote liefde tot ons, om onsen 't wille, uyt den ghenoechelycken schoot van sijnen hemelschen vader weder-gedaelt is, om ons in soo versmaedelycken wegh voor te gaen. Die door sijn selven de poorten des hemels geopent heeft, de welke door onse sonden gesloten waeren, om hem eeuwiglyck eere, glorie, lof ende danckbaerheyt daer voor te gheven: met verlanghende hope vande gratie der versmaedheyt alhier noch in 't leven Zynde door sijn goetheyt te gemeten, ende met vierighe gebeden om sterckte in alle versmaedinghe ende verduldigheyt te verkryghen. Want van mijn selven en kan ick niet den steeck van een vloey verdraeghen: daerom is 't dat wy onophoudelyck moeten Godt bidden om bystant, met een vast ende levendig betrouwen op hem.

't En sal niet noodigh wesen dat ick alle punten in 't besonder verhaele: maer op de selve materie neme ick verscheide punten: ende een alleen 't eicke reyse.

Het tweede punt, of de tweede Meditatie is wederom het selve, naer de voorgenoemde bereydtselfen vanden inganck, die altydt voor-gaen. Alsdan neme ick de voorstelling van den persoon van onsen Salighmaecker gebenedijdt, de colomme by hem, d' instrumenten daer by, ende de wreede soldaeten rontsom hem. Hier is 't dat ick mijn inwendighe ooghe wederom wol hebbe, in 't aensien van aesen onnooselen: wie hy is, voor wie hy sich aldus bereyt, stelt onder die wreede beulen, die sonder sijn toelacten niet eenen vingher en kunnen

voeren

roeren, want hy door sijn Almoghentheyd hun eerst moet de macht gheven. Hier by in te sien sijn conditie ende ootmoedighe gesteltenisse: dit is my meer als genoegh voor eenighe uren. Ick blijve altijd een ure, wat min of meer, met die consideratie besigh: ende daer nae met het in-sien van die groote ongemeen liefde van onsen Salighmaecker, die hier tot ons gekeert is. Alsdan voele ick my gemeyzelijck met de selve liefde ontsicken, met eenen heeten brandt, om door liefde van hem mijn selven met ziele ende lichaem voor alle sondaeren te gheven, om ons verdiende straffen t'aenveerden, om te lijden, ende voor onse sonden te voldoen, ende dat met eenen daedelycken, levenden, overgegeven wille. In dese overghevinghe vinde ick my den meesten tyd in Godt ingetrocken, versonden, ende als gesmolten. Hier nae tot my weder-komende, gevoele ick in my met een diepe insuckinge in Godt, een groot verlanghen tot het lijden, om hier in hem naer te volghen, als t'Godt sal gelieven, met een vast betrouwen op hem, ende met een groote begeerte van hem hier door eere ende glorie te gheven: want hem die van alles ende in alles toe-komt.

Op den volghenden dagh, naer de ghewoonelycke voorbereydels, voeghe ick my wederom tot de plaetse, daer ick mijnen bedroefden, alderblijfsten, aldervrolycksten Br. yd. gom in sijn volheyt van liefde ende heet-brandende vier met een groote verlanghende begeerte tot onse verlossinghe gheslaeten hadde: den welken ick wederom vergeselschappe in 't aensien van die vreedde banden die daer bereyt laghen, om dien te binden, die gekomen is om t'ontbinden die gebonden waeren met de banden der sonden; om den duyvel te binden, te ketenen ende te boeyen ende hem alle macht te benemen; om ons door sijn onmacht machigh te maecken; om onverbinderlijck de poorten des hemels te openen, die ons door de
kan

banden der sonden ghesloten waeren. Hier ben ick wederom soo wijd geopent in kennissen, in begeerten, in onhelsinghen, dat my heele uren te kort zijn.

Op eenen anderen keer, my wederom laetende vinden op de selve plaetse daer ick mijnen Bruydegom heet-brandende van verlanghende begeerten gelaeten hadde, slaen ick mijn ooghen op hem. Daer ben ick wederom eenighen tijdt als gesmolten. Daer nae weder-keerende, ende aensende die vreedbeulen, die dat onnoosel lammeken soo vreedelijck aentasten, sien ick dat sy eerst van hem de macht ontfanghen om dat te doen; gelijk hy oock in't Hofken die gheven moest, om van hun gevanghen te worden. Ick aensien oock in my de vreedebindinghe van dat teere lammeken: ick aensien dat vreedt aenpacken, dat vast ende styf binden. Dese dinghen doorsnijden altijdt mijn herte: soo dat ick hier niet voordere kan komen, als ick dat stilswijghende lammeken aensien, brandende van liefde tot ons in dese smerten. Ick vinde my aldaer seer beweeght om te lijden, ende vol van begeerte; om dit lijden in my te ghevoelen. Welcke begeerte somtijts soo groot is, dat ick als onghewoelijck ben, ende dat door dien heeten brandt der liefde, die ick uyt Godt in my ghewoele om te lijden. Soo dat het my altemet onverdraeghelijck durckt te wesen, dat ick niet te lijden en hebbe op dien tijdt. Ick wjete dat aen mijn onweerdigheyt, tot dat het Godt anders sal schicken, ende my wat bequacmigheyt gheven, ende daer toe bereyden.

Opeenen anderen dagh keere ick my wederom tot het selve punt naer vervolgh, met droefheyt insiende de sweepen inde handen der soldaeten, die met de selve seer vreedelijck ende ongenaedelijck het lichaem van mijnen Salighmaecker door-slaeghen ende doorwont hebben, sonder een lidtmaet te spaeren. In dit insicht ben ick altijt soo, dat ick 't niet seggen kan:

kan: Ende gevoele aldaan altijd een groote pijn aen mijn herte, ende nu oock teghenwoordighlijck als ick dit schrijve. Ick en kan in langhen tijdt, ja in heele weken van daer niet komen: van droefheyt en wete ick by nae niet hoe ick ben, aenstende sijnen persoon, ende daer teghen onse groote sonden in't besonder, die onsen Salighmaecker aldus door-wonden, die alle dese wonden ontfanght sonder een woort te spreken. Hier in is seer veel, dat ick niet en kan voort-brenghen: ende mede soo ben ick als dan oock als sieck, flauw, ende debiel, als ick hier in kome. Daerom moet ick op-houden: V. Eerw. verstaet hier nyt genoegh mijn maniere van doen. Ende aldus voortgaende, soo is't dat (ick en kan by nae niet meer voort met de penne, alsoo gevoele ick my inwendighlijck) ick wensche dat mijn herte van droefheyt bersten mocht, om mede te lyden, ende hem te verlichten: ende dat door't beletten van de groote sonden, die oorsaecke hier van zijn. Ick hebbe somwylen soo groote droefheyt in my gevoelt, ende soo grooten weedom des herten, dat de naturelijcke doodt van mijn lichaem naer mijn duncken my soo pijnlijck niet en sal vallen. Somwylen in dese mijne droefheyt hebbe ick seer leventlijck ghestien, dat de Moeder Godts, als met eenen langhen rouw-mantel over haer aensicht bedeckt sijnde, door medelyden, ende compassie daer ontrent stondt, schijnende ten halven van droefheyt te beswycken: maer sy bleef staende. Sy stondt daer by, als ick tot daer toe gekomen was, dat onsen naeckten, door wonden, bloedighen, heel machteloosen Bruydegom ontbonden wiert ende voor de colomne neder viel. Ick en kan hier van niet meer: dit raensien, dese twee raensien, vol van lyden ende pynen, den eenen nytwendighlijck ende inwendighlijck, de Moeder niet min in haer siele: dese pijn dunckt my en is by gheene pijn deser werelt te vergelijcken: sy doordringht het mergh onser beenderen, ende doet dat verteiren.

Op eenen anderen keer sien ick wederom dit onnoosel Lam-
meken op de selve maniere, swemmende in sijn H. Bloedt, en-
de liggende voor de colomme, half versmoort, seer pijnelijk
verlaeten van alle nytwendighe hulpe, ende inwendighlyck
oock van den troost van sijnen Hemelschen Vaeder. In dese
droeve aenschouwinghe sagh ick een groote menighe van En-
ghelen rontom hunnen Heere ende Schepper. Sy scheenen oock
als verlaeghen, ende neder gedrukt ter aerde, door dien dat
hunnen Heere ende Godt, hunne vreught ende glorie, aldus
gestelt stont: ende dat scheen als met een groote verwonde-
ringhe te geschieden. Niet dat ick wil segghen, dat inde En-
ghelen eenighe droefheyt is: want die inde saelighe niet en
kan komen, die in een vaste onveranderlycke geset heyt gestelt
zyn: maer sy thoonden, indien het doenelyck geweest waere,
dat sy met'er daet dese droefheyt souden aengenomen hebben.
Ghelyckmen oock seght, Godt is op ons vergramt: dat en is
niet te verstaen van een gramschap, gelijk wy hier hebben, of
in ons thoonen: want Godt onveranderlyck is. Dit wil ick
daer laeten. V. Eerw. sal hier door genoegh sien, waer in dat
ick recht of slincks gaen, om my op eenen beteren wegh door de
H. Passie te leyden. Alle punten neme ende bemercke ick op
de voorsyde maniere, te weten op't gene dat elck punt mede-
brenght.

Nu wille ick oock een luttelken te kennen gheven; op wat
maniere ick my inde H. Misse tot Godt keere. Dit doen ick
met de selve begeerte ende affectie van liefde, met de welcke
ick uyt mijn nacht Meditatie gescheyden ben: te weten met
een simpl insicht van't lyden onses Heere. Met de selve lief-
de, met de welcke hy voor ons gheleden heeft, ende sijn selven
in't Vaederlyck herte op den bloedighen Autacr des Kruys voor
ons op ghedraeghen heeft, tot versoeninghe, ende voldoenin-
ghe voor ons allen: welcke Sacrificie noch alle uren ende oo-
ghen-

ghenblicken onbloedighlyck gedaen wort. Ick keere my door de gracie Godts tot het Vaederlyck herte, in dat selve punt, in de selve liefde door den Sone, in dat selve lyden, ende door dit dierbaer bloedt alles op-draeghende, ende elck een recom-manderende, ende genaede versoeckende, tot meerdere eere ende glorie van Godt almachtigh, ende tot verwoordinghe van onse saeligheyt. Dit gheschiet met een geduerigh aenhanghen in Godt, enckelijck door onsen verlosser, door sijn H. Bloedt den Vaeder, beueghende. Hier in vinde ick my seer ge-woordert in Godt: ende als ick d'alder-onweerdighste onsen Salighmaecker ghebenedydt inde handt des Priesters Sacra-mentelijck aensien, soo gevoele ick my altyt als gesmolten ende droncken van liefde: ende in dese liefde roepe ick altydt met den Sone, door den Sone aen't Kruys hanghende, in 't Vaeder-lyck herte, genaede, genaede. Ende dat alleenelijck met een wyd, breed, ende diep insicht in Godt over ons alle. Ick en kan het niet recht bewoorden, hoe ick hier tot Godt ghekeert, ende als met een droncken maeckende gheneghentheyt van liefde doorgoten ben, ende dat seer levendigh. Ende desgelijcks oock als den Priester de H. Hostie breeckt, en dunckt my anders niet, dan dat ick die slaeghen hoore, waer door hem sijn Heyligh lichaem aende colomme ghebonden ende verscheurt wiert, ende als stucken vleesch van sijn H. Lichaem getrocken wierden: dat doordringht het mergh mynder beenderen. Wonderlijcken Godt in sijn liefde over ons! Ende door dat breken, soo gaen ick met een meerdere affectie van liefde tot Godt den Vaeder, om door dit scheuren van sijnen Sone aende colomme van ons alle wegh te nemen ende te suyveren, ende te niet te doen, al wat hem in ons mishaeht: ende dat hy ons in hem trecke, ende in sijn liefde laete sincken ende swemmen, ende door sijn Heyligh wytgestort bloedt, dat in den Kelck is, ende door den deel der H. Hostie inden Kelck, ons suyveren en-
de

de genesen Wille, ende daer in onse zielen laeten baeyen ende verdrincken. Dit is een seer soete devotie, diemen noyt moey en wort, naementlijck als 't gevoele daer by komt: ick segge 't kennelijck gevoelen, dat ick niet en kan voor den daghbrenghen. Wy sullen dit beter sien ende gevoelen naer dit leven, elck naer sijn bequaemheyt: soo salick dit laeten rusten voor de seerijse. Daer is noch een andere maniere die my in valt, om te mediteren op de Passie des Salighmaeckers, als of die in onse eygen litmaeten gheschiede. Onse pijnen aensiende als de pijnen van onsen Salighmaecker, in wat litmaet van ons lichaem dat het weesen magh, als het over-een komt met het litmaet in 't welck Christus geleden heeft. Dese maniere dient oock in uytwendighe pijnen, wetsmaetheden, vervolgingen, inwendighe verlaetentheden.

Christus onsen verlosser is ons hooft: ende wy sijne litmaeten. Wy gevoelen 't in ons selven: als onsen voet seer doet, alle de litmaeten schijnen dat te ghevoelen, ende ons hooft mede. Alsoo is dit te verstaen op een verhevender maniere. Hier van sal ick een luttelken segghen, soo veel ick door Godts gratie sal kunnen: al is 't dat het my wat moeyelijck sal vallen, te verklaeren, hoe ick my hier gevoele. Is 't dat ick erghens ghedooft hebbe, bidde V. Eerw. my te vermaenen: want ick al sonder uytwendigen Meester hier in te werck ghegaen hebbe. Door de hulpe Godts Wille ick nu de verbeeldinghe daer laeten van dat hy te Ierusalen lydt, van de pijnen, smerten, quellingen, ende de gedaenten der selve ons voor te stellen: men moet weten, dat als wy dit willen nemen op ons eygen daedelijcke pijnen, quellingen, ende smerten, dat dan alle onse pijnen, met de pijnen des Salighmaeckers, ende alle ons lijdten met sijn lijdten vereenicht is: ende dat het lijdten Christi in ons is: ende dat om vele redenen. Voor eerst om de vereenighe des gheests, ende des Wille, waer mede wy Godt aenhangen inden selven geest met hem

hem. Daer door zyn die pijnen ende smerten ghemeyn. Want door de vereeninge die onsen geest heeft met den geest Gods, daer door is Godt door beweginge der liefde deelachtigh van onse pijnen. Hier in is my dickwils te voren gekomen, dat als onsen Heere Saulus toe-sprack, als hy gongh om de Christenen te vervolghen, niet en heeft gheseyt, waerom vervolght ghy mijn dienaers, maer waerom vervolght ghy my: om dat de dienaers Christi sijn litmaeten waeren. Ende ghelijck onsen Salighmaecker het hoofd is, ende alle de litmaeten hun woedt sel van het hoofd ontfanghen, ende onder malkanderen gemeyn zyn: alsoo oock sijn onse pijnen met ons hoofd, dat is met Christus ghemeyn. Maer dit moet nochtans wyselijck verstaen worden: ende niet al of Christus in sijnen eygen persoon lijdende waere: Ende nochtans bylijdt, al is het lijdē in ons die sijn litmaeten zyn: ende dat, om dat sijn leden allegader deelen van hem zyn, ende ghelijck ick boven geseyt hebbe, de leden meer aen't hoofd toe behooren als aen haer selven. Alsoo behooren de pijnen van de leden meer aen't hoofd, als aen de leden self. Gelijck de goede wercken meer aen't hoofd toe-geschreven worden, als aen ons. Daerom moghen onse pijnen, niet als onse, maer als die van onsen Salighmaecker met groote eerbiedinghe ge-eert worden. Ende dat veel meer vande gene die Christus als de sijne kent. Ick peyse dickwils is't dat men hem in sijn beelden op den goeden Frydagh in't Cruys aen-bidt: waerom en soude men hem niet eeren in dat levende cruys der pijnen, in ons selven? Ende gelijck d'eere vande beelden niet aen de beelden, maer aen Christus self bewesen wort: alsoo geschiet et hier oock, al waer hy niet alkenelijck door verbeldinge, maer oock door sijn genaedē, ende door die selve pynelijckheden tegenwoordigh is. Wat willen wy seeghen? men kan immers door het licht dat Godt Almachtigh een ziele mede deelt, Godt in alle dingen siene

bet welck ick d' alder onweerdighste gevoele. Hoe veel te meer dan kan men hem sien in onse pynen, die ons de pynen Christi voor oogen stellen? Want onsen Heere seght self: Ick ben met hun in de tribulatie. Al is 't dat die gecruyste menscheyt Christi, daer niet waerachtelyck en is, geluck de Godtheyt: men moet die nochtans als in eenen spieghel, ende gelijck door de gratie, ende door de liefde met ons vereenicht wesende, aensien. Ende Godt is ons oock naerder, als wy sijn aen ons selven. Ende wy en kunnen hem soo naer niet aensien, of hy is ons noech naerder. Ende is 't dat wy sijn levendigh beeldt ghe worden zyn, waerom en souden wy in ons dat beeldt niet aensien ende eeren?

Hier in soo ben ick wat te verre gheloopen: maer 't ist luttel by 't ghene men hier van in sijn selven ghevoelt. Ick wille dan eyndighen: maer sal dit noch segghen, dat als ick iemandt anders in pynen of smerten sien, ick hem aensien op die voorghenoemde maniere; ende dat seer levendigh, met een beweghende affectie ende groote liefde, soo dat ick inden selven oogenblick door de vereeningen die ick daer in hebbe, in Godt als droncken ben. Dit is een maniere soo my dunckt, die men niet lichtelijck en moet aen nemen, om dat hier toe besonder licht ende gratie van Godt moet gegheven worden. Hoe ick hier toe ghekomen ben, en wete ick niet. Ick hebbe my hier toe getrocken gevonden, soo my dunckt, inden aersten my oeffenende met alle menschen te aensien, niet naer d'uytwendige gesteltenisse des lichaems; maer naer de schoonheyt der ziele, die soo edel geschaepen is naer Godts beeldt: ende dat alle de zielen aen't Goddelijck wesen hanghen, als de straelen aen de sonne. Door diergelijcke bedenckingen voelde ick groot licht in mijn verstant: ende Godt Almachtigh voor-quam my dick wils met besondere kennissen, aengaende de scheppinghe der ziele naer
Godts

Godts beeldt. Ick en laet my niet voor staen, dat wy dit konnen verkrijgen door onsen aerbeyt: maer met Godts gratie kunnen wy ons eensdeels bequaem maecten om alsulcke gratien t'ontfangen. Godt is den principaelsten wercker ende gever van alle gaven ende gratien: die hy ons wille vergunnen, om ons alle uren ende ooghenblicken bequaemer te maecten, om sijn gratie t'ontfanghen. Want hy staet gestadelijck en klopt, om daer mede in-ghelaeten te worden. Hemelsche Koninghinne verkrijght ons hulpe, om Godts gratien noyt te beletten, om die t'ontfanghen naer sijnen wille ende begeerte, om eeuwelijck hem te loven door een eeuwich op-draegen inden selven oorspronck daer alles uyt vloeyt, Amen.

IX. C A P I T T E L:

Bekoringhen.

DEn helschen vyant en heeft niet ghelaeten dese vrome ziele dapperlijck te vervolgen ende te bekoren, soo door uytwendighe gedaenten, inde welcke hy by daegen ende by nachten verscheen, om haer tot schrick ende vervaertheyt te brengen, als door inwendige ingevingen ende aenlockingen, om haer tot sonden te trecken, of ten minste haere gemeynschap met Godt te stooren. Eenige van dese inwendige ingevingē hebben wy voor desen verhaelt, ende sullen hier noch andere voor-stellen: maer voor al moeten wy bemerken haere ongemeyne kloeckmoedigheyt om teghen alle helsche tochten te vechten, die sy op verscheyde plaetsen van haer schriften te kennen gheeft, ende op een plaetse met dese woorden.

Ick beroepe inden naem Godts alle helsche geesten, mer alle hun vermogen, t welck niet het hondertste deel by de sterckte van een vlieghe te verghelijcken is, dat sy teghen my opstaen,

staen, om strijdt te leveren: waer toe ick allen oogenblick, door Godts bystant gewapent zijnde, bereet ben. Den helschen vyant sal door dit terghen sijn pijlen teghen my veerdigh hebben, want hy hooveerdigh is, ende van eene krancke vrouwe niet geerne sich laet verwinnen: maer soo ick vertrouwe, de stercke handt Godts en sal my niet verlaeten.

Dit was de vroomheyt van Agnes, die heel de helle tegen haer derfde ophitsen ende terghen, die de tochten der helsche gheesten kloeckelijck overwonnen heeft, maer nochtans door menschelijke kranckheyt, namentlijck in't stuck der ghehoorsaemheyt, somwijlen ghevallen is. Laet ons de bekoringhen des vyants, ende haeren vromen wederstant voorstellen.

§. 1. Bekoringhen teghen de ghehoorsaemheyt.

DEse Bekoringhen liepen op 't schrijven van haere inwendighe ghesteltenisse ende besondere gemeynschap met Godt: want aengaende d'andere oefeninghen der ghehoorsaemheyt en sagh den vyant in Agnes geenens kans. Den strijt die sy in dit stuck onderstaen heeft, is van 't beginsel van dit schrijven begoft, ende en heeft noyt opgehouden tot het eynde haers levens: t'welck sy in't leste van haer leven met dese woorden bekent: *ick moete i'elcke reyse eene nieuwe kampvechtinge uyt-staen, eer ick tot het schrijven kan komen.*

Ghemerckt dat sy somwijlen in desen Kamp-strijdt te swack was, ende te veel aen den vyant toegaf, is hy in dese soorte van bekoringhe soo hertnecktigh ghebleven. Haer kranckheydt ende sijn hertnecktighheydt beschrijft sy met dese woorden. *Den vyandt soeckt in een ziele te komen, ende die te besitten door de deure van onse gheneghentbeden. Daer hy in onse gheneghentheyt eenighe plaetse vindt, daer soeckt hy te wonen.*

Van

Van't beginsel hebbe ick teghenheit ghehadt teghen't schrij-
ven: langhs dese deure worde ick aen-ghetast. Den duyvel
moet weten dat mijnen boude van desen kant het swackste
is: ende ick moet bekennen, dat ick in dese saecke dick wils
misdaen hebbe. T'is den vyandt even veel, waer in hy ons
vermeestert, als hy maer tot eenighe winste kan komen, hoe
kleynd die oock is. Ende't is een groate winste voor hem, eene
ziele die met Godt vereenight is, oock eenen ooghenblik van
Godt te trecken: hier toe doet hy sijn nyterste neerstigheyt.
Ende't is groote schaede aen de ziele oock eenen ooghenblik
hier van afgetrocken te worden: ende grooter dan wy mey-
nen. Om dat dese schaede soo tattel van ons gheacht wordt,
daerom is't dat wy inde selve soo dick wils vallen.

De voornaemste bekoringhe die Agnes in dit stuck
onderstaen heeft, seght sy dese geweest te zijn, als sy
van den vyandt verweckt wiert, om de stadt van Rure-
monde, ende de gehoorfaemheyt te verlaeten: welke
bekoringhe haer verscheyde reysen vobr gestelt is, en-
de dat met schijn van godtvruchtigheyt. Want den vy-
andt seer arghlistighlyck met de fausse van schijn-hey-
ligheyt sijn vergif menghelt, als hy tracht een ziele te
versticken die inde deught wel ghegrondt is. Hy ver-
thoonde dat het tot Godts glorie soude wesen eene
andere wooninghe te verkiesen, daer sy niet en soude
belemmert worden met dit verdrietigh ende pijnelijck
schrijven: dat sy aldaer sonder eenigh beletsel haeren
drift tot alle Godts-dienstigheyt soude in volghen, in
te bidden te vasten, haer lichaem te kastijden, de God-
delijcke besoeckinghen te ghenieten, sonder aen iem-
ant rekeninghe te geven van't ghene tusschen Godt
ende de ziele heymelijck omgongh. Dese woelende
gedachten, die haer seer moeyelijck vielen, wierden

vanden vyant versterckt door eenen inwendighen afkeer van haeren Biecht-vader, den welcken aen haere geneghentheden soo dickwils wederstont.

Sy bemerckte van wat oorsprongh dese invallingen voort quaemen: soo uyt de verduyfteringe des geests, die gemeynelijck de helsche bekoringhen verghefchapt; als uyt d'inwendige onruste ende benauwtheyt met de welke haere ziele gepranght wiert.

De middelen die sy gebruyckte om haeren vyant te wederstaen, waeren dese. Ten eersten, haer selven inde Goddelijcke teghenwoordigheyt te verootmoedighen, ende sijnen bystant te versoecken om niet te vallen: want sonder desen bystant sagh sy haer selven vervallen van alle deught. *Heere, seght sy, wat sijn wy van ons selven, als uwe Majesteit sich afstreckt van ons? Eenen grondeloosen afgront van alle quaet.* Ten tweeden, meer tijts te besteden in't ghebedt, naer't voorbeeldt des Salighmaeckers, die in't Hofken dies te volherdigher in sijn ghebedt verbleven is, hoe hy meer verlaeten wiert van sijnen Hemelschen Vader. Als haer ziele aldus verduyftert was, verveelde haer den tijt des ghebedts, die op andere tijden schier eenen ooghenblick scheen te wesen: maer hoe de voltreckinghe van desen tijt haer moeyelijcker viel, hoe sy desen tijdt meer verlenghde. *Vant het alsdan tijt was van bidden, seght sy, ende van mijn selven ghevelt te doen, om door de gratie Godts desen strijdt te doorbreken.*

Naer dat dese swaere bekoringhen ertelijcke dagen geduert hadden, s'nachts haer gewoonlijcke Meditatie doende, hadde sy voor stoffe genomen hoe onsen Salighmaecker opstaende uyt sijn ghebedt, tot sijn discipelen gekomen is, hun vermaenende, dat d'ure naeckte,

te, op de welcke den Sone des mensch geleverd soude worden, ende den verrader nae by was. *In dit insicht, seght sy, kreegh ick kennisse van myne bekoringhe, ende wiert te samen van de selve verlost. Ick sagh dat ick den tweeden Judas soude geweest hebben, ten waere my de gratie Godts wederhouden hadde: door dien dat ick door schijn van meerdere devotie, alle quaet bedreven soude hebben: Want het quaet onder desen deckmantel schuylde.*

De vrucht van dese bekoringhe was een klaerder kennisse ende beschaemtheyt, over de boosheyt van haere quaede geneghentheden: een meerder licht om vastelijck haer betrouwen te stellen op Godt: ende een nauwer toe-sicht op haer selven, door d'ondervindinghe van dese kranckheyt.

Naer de sonderlinghe beschouwinghe der H. Dryvuldigheyt, die in't eerste Capittel van dit tweede Deel beschreven staet, gevoelde sy wederom soo groote beschaemtheyt, teghenheyt, ende pijnelijckheyt in dese dinghen aen den Biecht-vader kenbaer te maecken, dat sy vol van gepeysen was, om van Ruremonde stillekens te vertrecken, op dat dese dinghen aen niemant souden bekent zijn, dan aen Godt alleen. Haer docht dat dit vertreck seer lichtelijck konde geschieden: want sy soo groote verbintenisse niet en hadde aen de Juffrouw by de welcke sy woonde, om met soo groote pranghinghe des gemoets haer by te blijven; noch oock eenighe belofte ghedaen hadde aen den Biecht-vader, om hem gehoorsaem te zijn. Moest sy door Godts wille aen iemant gehoorsaem zijn: dat sy op een andere plaetse eenen Biecht-vader konde vinden, ende sijnen wille aengaende haere oeffeningen volghen: doch geene kennisse gheven van soo verho-

len saecken die tusschen Godt ende haer ziele gebeurden. Maer d'onruste die dese helsche gepeysen wederom vergeselschaptten, gaven haer te kennen van wat gheest datse voort quamen.

Hier viel dan wederom eenen strijt tusschen haer ende de helle: In den welcken *Agnes* volghens haer gewoonte sich waepende met het gebedt: Alwaer sy terstont met de hulpe des Hemels versterckt wiert, in den selven oogenblick, seght sy, *sagh ick onsen Salighmaecker die my seyde, dat indien ick my vande ghehoorsaemheyt ontrocken hadde, hy my oock van sijn heet-brandende herte soude afghetrocken hebben: Of om beter te segghen, dat ick my hier door soude afghetrocken hebben van hem. Ick sagh klaerlyck, dat soo wie sich van de H. Ghehoorsaemheyt afstreckt, sijn selven oock afstreckt van Godt. Ende my wiert te kennen ghegheven, dat den ghenen die sijnen eyghen wille volght, in wat saecke dat het wesen mach, soo kleyne, als groote, ende sich afkeert van de deught inde welke den Sone Godts ons soo volmaectelijck voor-ghegaen is, sijn selven oock uytkeert uyt Godt. Want ick in't binnenste mijnder ziele uyt het gewont herte van onsen Salighmaecker dese woorden hoorde: Aensiet mijne wonden die ick om uwen wille ontfanghen hebbe uyt ghehoorsaemheyt tot mijnen Vader. Wilt ghy u daer uyt keeren? Hier van ghevoelde ick in my, alsulcke veranderinghe, met alsulcke beschaemtheydt (nochtans vermenghelt met groote liefde tot Godt, ende tot mijnen Oversten, door wien ick den wille Godts kenne) dat ick vast ghestelt hebbe, met een nieuwe overgevinghe aen Godt, door mijnen Biechtvader Godts wille te hooren, in het doen ende laeten, om hier in aen mijnen Bruydegom wat ghelijckheyt te thooven. Hier ghevoelde ick beduydelijck, dat wie hem hier van wilt ontzrecken, sijn selven in perijckel stelt om in alle sonden te vervallen.*

wallen. *VWant* wie hem af keert van de ghehoorsaemheydt, heeft ghebreck van ootmoedigheyt, mits dat de ghehoorsaemheydt een Dochter van d'ootmoedigheyt is.

In dit selve ghebedt heeft sy verscheyde andere leeringhen van Godt verkregen nopende de ghehoorsaemheydt. Te weten, dat de ghehoorsaemheydt sich niet uyt en reyckt om te ghebieden of te verbieden dat teghen Godt of sijn gheboden is: Maer aengaende d'andere dinghen, 't zy wassen, bidden, waecken, arbeiden, of wat het wesen mach, hoe een ziele in dese saecken simpelder aen haeren Oversten ghehoorsaem is, hoe sy aenghenacmer aen Godt is. Dat het opsicht van dese ghehoorsaemheydt alleenelyck moet wesen d'eere Godts, niet ons cyghen ghemark of profijt, 't zy hier, 't zy hier naemels. Dat hoe dese deught suyverder om de goddelijcke eere gheoeffent wort, hoe sy beter ende soeter is. *VWant* suyverlyck om Godts eere ghehoorsaem zijn, komt de kinderen toe, ende niet de knechten, of huerlinghen.

O Heere *uwer* eere smaect een ghehoorsaem kint beter dan allen loon: want een kint dat aldus ghestelt is, woordert meer in een werck; dan andere die om loon dienen in duysent jaeren. Ick gevoele my oock leven-achtigher om dese H. Deught met vrolyckheyt ende snelheyt te oeffenen, sonder my af te trecken. Liever te doen dat my sel gheboden worden, als dat ick self soude voor-nemen. Ia door de gratie Godts met den minsten winck te vliegghen: Ende den Wille Godts te kennen uyt eenen winck, soodoor mijnen Oversten, als door alle schepselen, als 't Godt almachtigh gbelieven sal. Ende dat met alle ootmoedighe onderworpenheydt, suyverlyck ter eere Godts.

Wie soude hier willen verragghen, die de suyvere volstandige ghehoorsaemheydt tot'er doot toe in onsen Salighmaecker Iesus Christus aensiet? Ick gevoele dat iemant, die voort-

ganck wilt doen in alle deughden, suyverlijck ende oprechtelijck moet wandelen in een voormoedighe ghehoorsaemheydt. Want wy daer door het alder-bequaemste worden, om alle gratien t'ontfanghen. Ick wil my door Godts gratie nu gaen begheven tot een oprechte ghehoorsaemheydt, ende dat door de hulpe van mijn lieve Moeder, Moeder ende voedster van alle deughden, in alle de ghene die haere hulpe oprechtelijck ende volstandelijck versoecken, in wiens hulpe ick betrouwe.

S. 2. Bekoringhe van haet, vraeck, ende achterklap.

JEmant die van *Agnes* seer af keerigh was, gebruyckte alle middelen, om haer met achterklappighe woorden te bekladden, ende haere eere te verdrucken. *Agnes*, die soo hertelijck sonder ophouden badt om lichaemelijcke pijnen te lijden, ende de selve soo blymoedelijck onderstont, voelde teghenstrijt om dit kruysken te draghen, dat van de goddelijcke ghedooghentheydt haer gheschoncken wiert: Maer heeft evenwel de swaerigheyt van dese bekoringhe, die van den duyvel door desen achterklap ende eerschendinghe voort quam, kloeckelijck over-meestert.

De valsche beschuldighen die dese personee uytstroeyde, waeren aen *Agnes* bekend, ende veroorsaecten eenighe onruste in haer ghemoet: Dese onruste vermeerderde, ende verweckte eenighe gheneghentheydt om haer selven op een ongheoorlofde maniere te verdedighen, te weten met de heymelijcke ghebreken ende ongheregheltheden van dese achterklappighe tonghe voor den dagh te brenghen. Maer soo haest als sy bemerkte van wat gheest dese onrechtveerdighe driften voor ghestelt wierden, ende als sy

van

van haere consciencie verwitticht wiert, dat de verdachte verweiringhe soo mishaelghelijck aen Godts ooghen was, als de lasteringhen die sy door desen middel socht te verdompen: Hadde sy eenen grooten schrick van haer selven, vervloecte dese helsche invallingen, ende verstiet de selve met alle haere krachten. Sy keerde sich tot Godt, ende maecte inde goddelijcke tegenwoordigheyt een vast voor-nemen van liever duysentmael te sterven, als uyt een haetigh herte eens anders gebreken t'ontdecken, of eenighen haet, om wat opzicht dat het wesen mocht, teghen haeren naesten te voeden.

Worstelende teghen dese boose ghedachten om de selve te verdrijven, ende bevindende dat haer gemoet tot dese vraecke even gheneghen bleef, vertroock sy naer de Kercke, om aldaer inde tegenwoordigheyt van 't Alder-heylichste Sacrament met meerdere baete den Goddelijcken bystant te versoecken. Het gheviel dat de Misse, die alsdan ghelesen wiert, van den H. Arts-Enghel Michael was.

Dit gheval verweckte haer, om van desen grooten verwinner der helsche vyanden te versoecken, dat hy de selve vyanden, die hy uyt den Hemel verjaeght hadde, ende die haer tegenwoordighlijck door dese bekoringhe seer lastigh vielen, van haere ziele soude wegh-drijven. Doch indien 't Godt gheliefde, dat sy desen dubbelen strijt van haet ende van vraecke, alle haer leven, ja oock tot den uystersten dagh behouden soude, tot vermeerderinghe van sijn eere ende glorie, offerde sich aen haeren Salighmaecker, om dese boose gheneghentheden t'onderstaen, mits ondersteunt wordende van sijn Goddelijcke gratie.

Door

Door dit vierigh ghebedt, ende door dese overgevinghe van haer selven, heeft het Godt ghelieft alle dese quaede ghenegentheden van de bedorven natuerre, ende alle verduyfteringhe van haere ziele wegh te nemen: Soo dat sy volle verwinster was van dese tochten der helle. D'inwendighe blyfchap, die sy naer soo kloecke overwinninghe ghevoelt heeft, seght sy soo groot gheweest te zijn, dat sy met gheen woorden en kan beschreven worden.

Een deeltjen van de vermelde bekoringhe was, dat de voorseyde achterklapster, die d'eere van *Agnes* socht te schenden, soo verre ghekomen is, dat sy oock ghetracht heeft, haeren Biecht-vader te bewegen, op dat hy de bestieringhe van *Agnes* soude verslaecken, ende gantschelijck haer verstootten. Den duyvel hadde verscheyde redenen om dit te doen. Ten eersten om de ziele van *Agnes* door dese verstootinghe mistroostigh te maecken: Want den vyant wel wiste, dat sy desen teghenwoordighen Biecht-vader in seer groote weerde hiel. Ten tweeden om haer desen Bestierder af te trecken die den lesten van haer leven gheweest is, ende boven alle de voorgaende, haere deught vervoorderde.

Maer den vyant is hier wederom leelijck verwonnen gheweest. Want *Agnes* was seer gewilligh, ja begeerigh, van haeren Biecht-vader misacht, versmaect, ende oock verstootten te worden, niet teghenstaende den grooten voortganck die sy door sijne bestieringen dede: mits dat sy aen gheen menschen gehecht en was, ende bereet was om dit lijden met alle andere swaerigheyt t'onderstaen. Ende den Biecht-vader en heeft sich door dese quaede tonghe niet laeten omsetten,
noch

noch sijn ghevoelen verandert, dat hy van *Agnes* hadde.

Sy wiert van Godt verwitticht dat dese vrouw-perfoone van den duyvel opgemaect wiert, om aen den Biecht-vader quaelijck van haer te spreken, ende om den Biecht-vader teghen haer op te hitsen: Ende dat sy dit noch heftigher doen soude als tot noch toe gheschiet was. Dese kennisse die sy van Godt ontfangen hadde, schreef sy aen den Biecht-vader met dese woorden. *Den duyvel sal het vier, dat hy door Godts toelaetinghe begoft heeft teghen my t'ontsteken, door dat instrument aen V Eerw. bekennt, noch meer doen vlammen: Maer hier in ben ick door Godts gratie gheheelijck over-ghegeven in Godt. Ende met een verheughende gemoet bereet, allen ooghenblick t'onfanghen van Godts handt, dat hy daer van sal schicken. Ick ghevoele my met een groot verlangen seer uytghespreyt, om sulckx ter liefde van mijnen Bruydegom te verdraeghen, ende dat tot voldoeninghe van die persoone, ende van alle menschen. Ick ghevoele in my dat ick alsulcke gratie onweerdigh ben: Daerom vreesse ick dat het my van Godt niet vergunt sal worden. Als ick over eenighe daeghen tot verfoeyinghe ende vernietinghe van het helsch serpent gheschreven hebbe, dat hy van sijn selven niet is, ende gheene macht van sijn selven heeft: Dan ghevoelde ick klaerlijck in my, dat hy dat teghen my soude soecken te wreken, ende my strijt leveren: T welck hy nu te werck ghestelt heeft door dit instrument. Vaer van Godt almachtigh sijns selfs eere, glorie, lof, ende danckbaerheyt moet wesen.*

S. 3. Bekoringhe van ydele glorie.

VAN dese bekoringhe is sy menighmael, ja heele jaeren ghequollen gheweest: Want den vyant desen strijt gemeynelijck ende sonderlingh voorwent aen uytmuntende zielen, wetende dat de ghene die aen alle andere bekoringhen kloeckelijck wederstaen, door dese bekoringhe lichtelijck vallen. Eenen van de voornaemste tochten in dese stoffe sal ick hier voorstellen, ende de waepenen by-brenghen, met de welke *Agnes* dese aenvechtinghen wederstaen ende overwonnen heeft.

Den 2. Februarij 1638. S'avonts voelde sy van verre eenen wint van ydele glorie aen-komen in deser voeghen. Dat sy vele ende groote gratien van Godt ontfanghen hadde volghens haer verdiensten, ende weerdigh was om boven andere inde oogen der menschen geacht te worden. *Dit viel my seer drolligh, seght sy, ende ick verstiet terstont dien duyvelschen wint, ende keerde my tot mijnen Niet. Ick aensagh klaerlijck wat ick van mijn selven was ende vermocht: Niet, niet met alle. Ende daer teghen insiende van wie ick was, dat ick ben, van 't beginsel, tot nu toe; te weten, van Godt almachtigh, van den welcken ick alles ontfanghen hebbe, sonder 't minste van mijn verdiensten, maer enckelijck door sijn gaetheyt; soo offerde ick wederom alle gratien inden selven oorspronck, waer uyt ick de selve ontfanghen hadde. Offerde oock mijn selven om alle d'ontfangen gratien aen den ghever weder te gheven, om die aen een ander uyt te reycken, die 't hem ghelieven soude, ende my 't allen ooghenblick tot mijnen Niet te brengen naer sijn wel-behaeghen.*

Dit waeren de waepenen die sy alsdan ghebruyckte teghen

tegen dese helsche-invallen, verachtende door Godts gratie het vier dat den vyant teghen haer uytspoogh, ende sich keerende tot haeren Niet, Maer den vyant en gaf den moet niet verloren: Sy wiert wederom met de selve quellinghen aengetaft, als sy haer nachghebedt soude doen, als wanneer sy hem voelde aenkomen met de selve ghedachten, als aenlockende om in haer ziele binnen ghelaeten te worden. *Maer met de voorschreven insichten, seght sy, bleef desen aenbrengher buyten, ende verre van my, om my onverhindert met mijnen Bruydegom te laeten spreken.*

Ten tijde van 't gebedt was sy vry van dierghelijcke quellinghen. *VWant onsen Bruydegom, seght sy, is den aenstoker tot het goet, den ghever van het goet, ja den bidder self.* Soo dat den vyant haer alsdan gherust liet met haeren Beminden, ende als van verre stont, sonder sich te verfstouten naerder te komen, daer soo vierige ziele in haeren Godt als verflonden was.

Sy bemerckt hier, dat het ghebedt d'alder-sterckste waepeninghe is teghen alle d'aenstooten der helsche vyanden: Ende seght, dat dese vyanden de selve inblaefinghen wederom hernaemen, als haer ghebedt ghe-eyndicht was: Nochtans niet altijd met het selve ghewelt, maer den eenen tijdt stercker als den anderen.

Somwijlen waeren dese bevechtinghen soo krachtighe ende soo moeyelijck, dat sy tot eenighe vervaertheit ghebrocht wiert; 'welck haer een teeken was dat dese vuyle beest naerderde. Alsdan liet sy dese gedachten als ongheacht voor by gaen, sich in haeren Niet onderhoudende: **Aen Godt** almachtigh van alle dinghen, eere ende glorie ghevende, die hem toe quam;

Qq 2

ende

ende aen haer selven niet dan alle verachtinghe ende versmaedinghe, met offer om 't sijnder liefde oock verplettert te worden. Soo gonghen dese ydele ghedachten wederom te niet.

Sy bemerckt hier oock dat-men in dierghelijcken strijt met den vyant, gheene invallende vervaertheden en mach involghen, maer kloeckmoedelijck moet wederstaen. *VWant, seght sy, dit is den aert van den duyvel: Als een ziele, die hy bestrijdt, vervaert wort, dan vernaerdert sich die hooveerdighe beeste tot ons, ende meynt den strijt half ghewonnen te hebben. Maer als een ziele hem misacht, ende nochtans op haer hoede is: Dan laet hy den moet sincken, ende wijckt, ende moet beschaemt vertrecken.*

Dese tentatie bleef twee daeghen dueren: Naer de welcke dit helsch serpent hier mede wederom aen quam, dese ydele ghedachten teghen haeren wille opdringhende. Sy keerde sich vierighlijck tot Godt: Protesterende inde teghenwoordigheyt van alle de Heylighen, ende van de Hemelsche Koninginne in Godt, dat dese ghedachten teghen haeren wille waeren, ende niet anders socht, noch iet anders haer toe quam van haer selven, als versmaetheyt van alle menschen, ja den diepsten afgrondt der helle.

Om haeren vyandt noch meerder spijt aen te doen, ende teghen alle verydelinghe haer selve noch meer te verstercken, verwekten sy haer selven om een overgrootte verachtinghe t'onderstaen, die sy met dese woorden beschrijft. *Ick verweckte in my door Godts grazie een meerdere begeerte van versmaedheyt, ende versocht van Godt dat hy soude gheheughen, dat ick van alle die in dese stadt sijn door alle de straeten op ende neer met slyck ende dreck mocht geworpen worden, ende met de voeten vernielde.*

nielt ende gemorselt, ende aldus te niet gedaen worden, ter liefde van dien, aenden welcken alle eere ende glorie toekomt. Ick nam voor my V. Eerw. in Godts plaetse te bidden, dat my dit van Godts weghen door V. Eerw. soude toegheslaen worden: ende dat voor my eenen wyt roeper soude gaen die over-al soude roepen, dat alle die inde stadt zyn, soo kleyn als groot soude te voorschyn komen, ende my alsoo handelen, gelyck voorschreven is: dat dit aen een ieder gheorloft was, ende dat dit my toe-quam. Ick bevont my in dese begeerten soo onsteken, dat ick meynde, dat ick 't al gevoelde. Daer mede gongh ick d' alderonweerdighste te ruste, in den brandenden schat van mynen Bruydegom hem met sijn selven om-vattende in sijne liefde, ende aldus viel ick in slaep.

Sy gebruyckte noch eenen anderen schilt, soo teghen dese bekoringhe als andere: te weten, de rechtfinnighe verklaeringhe aen haeren Biecht-vader van alle 't ghene haer ziele onrustigh maecte: welcken middel sy seer baetigh bevont te wesen.

§. 4. Bekoringhe teghen den H. Ignatius ende de Societeit.

Ontrent den Feestdagh vanden H. Ignatius des jaers 1637. quam den vyandt haer bekoren met grooten af-keer vanden aenstaenden Feestdagh, en met groote walge tegen de Societeit. De bekoringe begoft in haer gewoonlijk nacht-gebet, door soo groote onlustigheyt, dat sy buyten haer gewoonte sich moest gewelt doen, om 't selve te voltrecken. Sy versocht ootmoedelijck den Goddelijcken bystant, om dese tegenwillighe ghedachten te versetten: maer en wiert niet verhoort. Want dese bekoringhe duerde heel den nacht, ende groeyde noch meer den volgenden dagh,

als wanneer den Biecht-vader haer eenighe deughden van desen Heylighen voor-stelde. Sy voelde alsdan in haer gemoet een groote verachtinghe vanden H. Ignatius, ende een ongeloovigheyt vande jonsten, met de welcke Godt hem begaeft heeft. Haeren wille streedt met alle geweld teghen dese ongrondighe gedachten: maer en was geen meester van haer verstant, dat even hertneckigh bleef, ende noch hertneckigher wiert. Want als *Ioanna van Randenraedt* by haer quam, met den Brief vande gehoorsaemheyt, die den H. Ignatius geschreven heeft; een deeltjen vanden selven voorlesende, was haer teghenspanningheyt teghen den H. Ignatius, ende teghen alle die hem volghden, of ghevolght hadden, of souden volghen, soo sterck ende driftigh, dat indien sy de macht ghehadt hadde, desen Heylighen met alle sijn geselschap soude vernielt hebben, soo dat'er noch in hemel, noch in aerde, eenighe ghedachtenisse en soude overblijven van Ignatius of sijne Societeyt. Wat sy dede of niet, en konde dese teghenheyt niet versetten: ende s'avonts te ruste gaende, en wist met dese onbehaeghelijcke gedachten geen wegh. Keerde sich met alle haer vermoghen tot Godt, belijdende dat dese hertneckighe invallen teghen haeren wille waeren: ende stelde vastelijck alle dit duyvels ingheven met d'eerste geleghentheyt aen den Biecht-vader kenbaer te maecken, om de kracht van dese bekoringhe te verpletten, die door het stilswijghen pleegh stercker te worden. Aldus begaf sy sich tot de ruste, haer teghenwoordigh liiden vereenighende met het liiden des Salighmaeckers.

Ontrent den middernacht ontwaeckt sy, ende doet haer ghewoonelijck nacht-ghebedt met groote inghekeert-

keertheynt tot Godt, ende met sonderlinghe liefde tot de wonden die den Salighmaecker in sijn Lijden ontfanghen hadde. In't bedencken van dese wonden verbleef sy langhen tijdt, niet konnende sich daer van keeren, ende geen versaetheyt vindende, inde diepte ende breedde van de selve t'overlegghen, ende te samen de grondeloofse liefde die dese veroorsaect hadden. Alsdan sagh sy uyt dese wonden die sy levendigh sich verbeeldt hadde, als een brandende vier opstaen, dat hem uyt-reyckte tot het herte vanden H. Ignatius; dat het herte van desen Heylighen heel brandigh was van dit vier: dat van dat herte het selve vier wijd ende breed door heel de werelt verspreyt wiert, ende naementlijck tot de kinderen ende naevolghers van desen Heylighen, om heel de H. Kercke, ende oock de Heydenen, met het selve vier te verwerpen. Sy sagh oock, dat dit vier door de mede-ghefellen vanden H. Ignatius, tot het eynde des wereldts meer en meer soude branden. In dit ghesicht was sy verloren heel den tijt van haer nacht-ghebedt, dat is, tot twee uren nae middernacht: welcken tijdt haer als eenen ooghenblick scheen te wesen. Sy loofde Godt, ende voelde sich te samen vry van alle de voorgaende bekoringe: ende sy besluyt dit verhael met dese woorden.

Mijn wederspannigheyt was verandert in een groote inwendighe vreught: den dagh van onsen Heylighen Vader, daer ick te voren voor vreesde, ende den tijt van dien dagh, docht my door Godts gratie minder als eenen ooghenblick. Soo haest verandert Godt Almachtigh in lichtigheyt, dat ons te voren swaer docht te wesen. Den yver ende de liefde die ick in my gevaelde tot onsen H. Vader, ende tot de gheheele Societeyt, is van dien tijt seer vermeerdert, met een insicht
van-

vande wijdde ende breedde der groote vruchten die vande Societeyt tot de H. Kercke vloeden. Een groot licht heeft Godt aen sijn Kercke gegeven in sijnen dienaer *IGNATIVS*: door wiens verdiensten, ende die van sijn kinderen, wy ons mede-deelachtigh maecten, om met een vaste hope ende betrouwen door desen grooten Heylighen van dat Goddelijck licht ontfeken ende altijd brandigher te worden in het vier der liefde, ende alle te samen Godt te loven.

X. CAPITTEL:

Ooatmoedigheydt.

§. I. Kleyn gevoelen van haer selven.

Agnes hiel sich voor de minste ende verworpenste, niet alleenlijk van alle menschen, maer oock van alle schepselen: sy was verwondert, dat de Goddelijcke goetheyt gheweerdighde sijn gaven tot haer te stieren, daer sy soo quaelijck besteet waeren: t gene sy volghens haer verdiensten versocht, was versmaedheyt, lijden, alle soorten van pynelijckheyt, soo hier, als hier naemaels. De plaetse, die volghens haer gevoelen haer eyghentlijck toe-quam; ende die ghemeynelijck in haer gedachten speelde, was het diepste der helle, soo nu dickwils gheseyt is: ende sy hiel de selve noch te goet, voor haer onweerdigheyt. Sy beschrijft dese inbeeldinghe, als haer daghelijcksche oeffeninge menighmael: op den 17. Junij 1637. daer by voeghende een besondere jonste, die sy aldan ontfanghen heeft vanden ghenen die ghewoon is een ziele meer te verheffen, hoe dese sich meer vernedert. Want diepsinnelijck gegraven hebbende in haer verfoeyelijckheyt,
die

die onder alle schepsels verdiende verdruckt te worden, hoorde sy van Godt dese inspraecke: *Ghy zijt die ick beminne, in't binnenste van mijn herte.* Hier op, vraeghde Agnes: *ô Heere, hoe bemint uwe Majestejt een soo verworpen schepsel, dat voor uwe Goddelijcke ooghen soo onvolmaeckt ende soo quaet is, wiens eyghen plaetse is den afgront der helle?* Ende sy ontfongh van Godt dese antwoord: *Om die groote vernietinghe tot het diepste der helle, sal u een grondeloose vernaerderinghe in't binnenste van mijn herte ge worden: uyt het welcke een ongemeten vreught tot u sal vloeden, die gheen menschelijck verstant en kan bedencken: by de welcke alle vreughden des wereldts van't beginsel tot het eynde by een vergadert, niet soo veel en zyn, als een druppelken waters ten opsicht vande groote zee.* Als sy dese binnen-spraeck ontfongh, was haer ziele metter daet van hemelsche vreughden soo overgoten, dat sy niet en wiste waer sy was.

Op eenen anderen tijdt sprack sy aldus: *Waer salder bequaeme plaetse ghevonden worden voor my, die 't quaet van alle quaet ben? O goetheyt van alle goetheyt, hout u in: en laet u selven in soo boos vat niet vallen door uwe overvloedighe miltheyt: naedemael alle schepsels, soo redelijcke, als onredelijcke, beter zyn als ick, die van mijn selven de vergaedinghe ben van alle quaet. Och in wat sonden en soude ick niet vallen, ten waere de goetheyt Godts my wederhiel, door soo geduerighen toe-vloet der gratien! My dunckt dat ick beswycke: ick en wete niet waer my laeten: ick en kan mijn selven niet langher verdraeghen, om dat ick naer soo vele gratien noch soo quaet ben, ende blijve. VVanneer sal ick my beteren?*

Gemerckt dat de seldsaeme jonsten des hemels, met de welcke sy van haeren Beminden getoeft wiert, niet

op en hielen, maer vermeerderden: was sy dickwils in haer selven verdrietigh, over d'overdaedigheyt Godts, die soo wonderlijck sich vernederde, sijn selven ende sijn gaven jonnende aen soo onweerdigh schepsel: ende sy en wiste aldan niet waer sich laeten van schaemte.

Vvat sy voor Godt dede, of niet, sy was altijd d'ondanckbaerste, d'onweerdigste, de minste van alle. Noyt en voldede sy aen eenighe ontfanghen gratie naer behoorte, soo haer docht; noyt en begon sy hem te dienen. Sy was in haer ooghen Niet, sy bleef altijd Niet, ende ergher als Niet. *Wat sal Godt van my vereynschen, seght sy ten opsicht van alle dese voorkomende gratien, die my soo overvloedelyck toe-vallen, als ick die niet te werck en stelle naer behoorte, om Godt te volghen, ende in sijnen Heylighen dienst ende lof altijd gevonden te worden. O Heere dat een van dese minste gratien aen een andere gegeven wierde, die soude uwe hooghe Majesteit daer mede beter dienen, ende meerdere eere bewyisen, als ick doe. Sonder u ben ick niet, niet, niet, niet met alle: 't welcke ick klaerlyck sie. Van mijn selven en ben ick anders niet, als een swaer gewicht van loot, dat men met groot ghewelt moet voortstieren.*

Gelijck sy voor Meesterse van 't Gheestelijck leven gehouden wiert, niet alleenlijck van *Ioanna*, maer oock van andere, soo geestelijcke Dochters, als Religieusen; was sy forghvuldigh om desen gheest van ootmoedigheyt over al in dese zielen te vestighen: wetende dat den gheestelijcken voortganck niet en kan opklimmen, sonder eenen diepen grondt te legghen van dese deught. Oversulcks socht sy haer leer-kinderen met alle vermoghen af te trecken van al wat hoogh en ver-

verheven is, oock in 't ghebedt, ende die te stieren tot inwendighe ende uytwendighe vernederinghe, sonder de welcke den bouw der deughden wanckelbaer is. Een van de lessen die sy hier van ghegheven heeft beschrijft sy met dese woorden.

Het meeste deel der menschen trecken haeren geestelijcken bouw om hoogh, ende willen opperwaerts vliegghen, eer sy haeren bouw bequaemelijck ondersetten, met het fundament van ootmoedigheyt, van verachtinghe, van versmaetheyt haers selfs. VVy en moeten dese begeerten van verootmoedinghe niet alleenlijck inden wille hebben, maer oock tot het uytwercken komen: ende van alle mangeerne misacht ende versmaet worden, gelyck wy in ons selven misachtelijck ende versmaedelijck zijn. VVy en moghen niet soecken onse kranckheden voor de menschen verborghen te houden, maer moeten ons selven ter liefde Godts geheelijck uyt-gaen: soo sal Godt in ons in-gaen. VVy moeten hier in stant vastigh zijn, alle daeghen, uren, ende ooghenblicken. Die naer de menschen niet en siet, sal buyten twiffel in volmaeckte deughden voort gaen, ende vaste fundamenten leggen. VWant die Godt in dien diepen verborghen grondt wilt vinden, moet eyghentlijck in desen grondt sijn woonplaetse hebben, ende tot het eynde sijns levens sonder ophouden de schuppe wel diep in-stellen ende graeven, ende blijven graeven, tot dat hy die opspringhende aderen der levende wateren sal gevonden hebben, ende vande selve versaet worden, hier ende hier naemaels inder eeuwigheyt. Ghenoeghelijck is desen ingangh, ende desen opgangh, in een ziele die hier toe maer wilt komen. En schroomt toch niet een luttel aerbeyts ende versmaetheyts: 't is soo soete spijse, gelyck hy proeft, die dese spijse gesmaeckt heeft. VVaer 't my gheorloft, ick soude over alle straecten loopen, ende alles uyt-roepen, waer van de boose

natuere teghenheyt voelt. *W*y zijn soo haest vermoeyt van de deughden ter handt te nemen: ende laeten ons van onse quaede geneghentheden afstrecken tot het gene dat ghemackelijck is. *V*egh natuere ende ghemack; volgh den gheest: dat den geest heerschappye over u hebbe. *W*y laeten onse ooghen vallen op het ghene dat schoon ende ghenoechlyck is: maer wy schroomen dat hart, grof, ende ongemackelijck ende de natuere is. Daer moeten fundamenten geleyt worden volghens den bouw. Hoe den bouw groter ende hoogher is, hoe de fundamenten oock dieper ende stercker inde wijde ende breede moeten geleyt worden; of sy sullen met eenen windt om verre vallen, al en is hy niet sterck. Als er stercke fundamenten geleyt worden van een diepe vernederinghe, onder Godt, onder alle de menschen, ja tot het diepste der helle; dan en kan ons alle de macht der helle niet hinderen. *W*ilt ons Godt op een andere plaetse hebben, hy kan't doen, als't hem sal believen: Maer van onsen kant altydt om leegh in onsen Niet.

Soodaenigh waeren de gedachten van *A*gnes, ende de selve ghedachten socht sy seer neerstighlijck oock in andere in te drucken.

S. 2. *Begeerte om van andere vernedert te worden.*

Dle in haer eyghen ooghen d'onweerdighste ende verfoeyelijckste van alle menschen was, wenschte dat alle andere van't selve ghevoelen souden wesen. Sy vlamde om van de menschen vernedert te worden: Ende schoude alle eere ende grootachinghe meer als de doot. *A*ls ick over de straeten gonck, seght sy, docht my dat ick verdween van begheerten, om van alle creaturen soo redelijcke als onredelijcke, vertreden, ende vernielt te worden. *A*ls het volck hoops ghewijs uyt de Kercke komt,

komt, of dat eenighe troepen soldaeten passeerden, soo legghie ick my alijt met de begeerte onder hun voeten, om ter liefde van Godt verplettert te worden. Dit is in my een seer levende begeerte, al sien ick dat ick soo onweerdeerlijke gratie niet weerdigh en ben; Ende soude het minste druppelken van dierghelijcke occasie met danckbaerheyt van Godts handen ontfanghen.

Bens te Halle wesende, ende haer sonden met haer inwendighe ghestelten alle aldaer verklaerende aen eenen Biecht-vader, aen den welken haeren gheest onbekent was: kreegh sy van desen Biecht-vader een vremde antwoord. Want den Biecht-vader achterdencken hebbende, oft oock ordeelende dat de vremde saecken die hy ghehoort hadde van den duyvel voort quaemen, seyde tot haer: *Ghy zijt ergher als den duyvel self.* Waer op *Agnes* terstont seyde: *Ja, dat is waerachtigh.* Ordeelende dat desen Biecht-vader de waerheyt seyde. Van den Biecht-stoel komende, ende haer penitentie volbrocht hebbende, onderhiel sich met dat rechtfinnigh ordeel: 'T welck den Biecht-vader van haer ghestreken hadde: Overlegghende van den eenen kant den val der Enghelen; ende van den anderen, hoe leelijck ende hoe menighmael dat sy van Godt afgevallen was. Sy schrijft aldus: *Ick aensagh wat de oorsaecke gheweest is van den val der Enghelen, waer van ick in Godt een klaere kennisse ontfonck: Te weten, een sonde door de welke sy met een wel-behaeghen in hun schoonheyt tot hun selven sich gekeert hadden, sonder in te sien van wie dat dese schoonheyt voort quam; daer sy behoort hadden hunnen inkeer tot Godt te doen, hem alleen kennende ende be-minnende als hunnen Godt, hunnen Schepper, hunnen Al, ende sich te vernieten voor sijne grootheyt. Hier van sijn sy*

ge worden, dat sy te voren niet en waeren. Dese ende meer andere dinghen aengaende den val der Enghelen insende, hoe sy door een sonde alleen, tot hun selven met een ydel behaeghen ghekeert zijnde, van de schoonste Enghelen de leelijckste ende afgrijselijckste duyvelen ghe worden zijn: Aensagh ick hier teghen mijn sonden die ick teghen Godt bedreven hebbe. Dit en is niet alleenelyck een sonde, maer vele hondert duysende sonden, ende Godt heeft my door sijn goetheyt noch staende gehouden. O Heere, hoe afgrijselijck soude ick in uwe Majesteyts ooghen door soo menighvuldighe sonden geweest hebben, hadde ick door uwe ghenade geene vergiffnisse over mijne boosbeden verkregen, daer ick sien dat de Enghelen, uwe schoonste schepselen, soo leelijck zijn door een sonde alleen. Hier uyt sagh ick klaerlyck, dat desen Biechtvader, of Godt door hem, de waerheyt geseyt hadde: waer van ick een meerder genegentheyte van liefde ende danckbaerheyt tot Godts goetheyt gevoelde, die hy naer soo menighvuldighe misdaden my bewesen heeft.

Ghelijck sy de verootmoedinghe van desen vromden Biechtvader seer blyhertighlyck ontfangen heeft, uyt het insicht van haere onweerdigheyde, ende van haer sonden, die sy soo grootelijck vermenighvuldicht: Soo ontsonck sy oock, met het selve ghelaet de verootmoedinghen van haeren eyghen Biechtvader. Van desen wiert sy eens dapperlyck bekeven over eenige vergetentheyte: Om de welcke den Biechtvader dreyghde haer noyt voortaan in eenighe saecke te betrouwen.

Hoe sy aldan ghestelt was, beschrijft sy met dese woorden. Door dese dreyginge was ick seer blijde: peysende, nu sal ick verstootten worden, sonder meer voor den daghte komen: Men sal my niet meer betrouwen. De blyschap

schap die ick hier uyt schepte, was soo groot, dat ick niet en wiste, hoe ick uyt den Biecht-stoel soude vertrecken door uytgestortheit van vreughden. Hoe V. Eerw. meer keef, hoe ick meerder blyschap voelde. Ick en wete niet hoe ick was: Ick vreesde uyt te bersten in eenen lach: Ende gonck al lachbende naer de Hooft-kercke, nauwelijckx konnende mijn selven bedwingen, niet teghenstaende dat ick hier toe groot ghewelt dede. Ick loofde Godt almachtigh door alle sijn Heylighen, die sijns selfs eeuwigen Lof, eere ende glorie moet blijven, Amen.

Alle vernederinghe was aen Agnes aengenaem: ende alle grootachtinge pynelijck. Soo verre dat sy voor nam de stadt van Ruremonde te verlaeten, om dat sommighe haer eenighe heyligheyt toeschreven, gelijk voor desen verhaelt is: want dit gesegh haer onverdraegelijck was. Van Godt genootsaect zijnde aldaer te blijven, teghen haer genegenthey, behiel sy evenwel een groot ghevoelen ende droefhey uyt dit goet gevoelen van andere: Ende en konde niet verdouwen, dat een aenbrenghster, ende misschien oock andere, soodaenighe gedachten hadden. Eenighen tijt daer naer, schrijft sy aldus. *Ick hebbe somwijlen noch eenighe vreesse, dat de menschen goet gevoelen van my hebben. Dat en kan ick niet op krijgen, aengesien ick soo quaet ben. Ick wensche dat alle menschen mijn herte doorsaeghen, ende wisten hoe boos dat ick ben van mijn selven: Dan sonden sy alle dese goede meyninge lasten vallen.*

Ghemerckt dat haeren gheest door de vreesse van grootachtinghe seer ghestoort wiert: Heeft het Godt ghelieft dese vreesse wegh te nemen, sonder hindernisse van haer ootmoedigheyt. Want gaende uyt de Kercke der Societeit, ende inden gront haers herte
sich

sich omcinghelt vindende met een groot licht, ver-
stont sy dese binnen spraecke. *VVaerom zijt ghy beureest,
om het seggen der menschen? En siet ghy niet dat ick het goet
ende de deught ben, die de menschen in u bemercken? Dat
ick in u, ende door u geloofi worde, ende door alle de gene
aen de welcke ick mijne gratie mede deyle, naementlyck als
die uyt-schijnen, ende tot kennisse van andere komen?* Hier
sagh sy klaerlijck, dat Godt alle goet is, dat hem alle
goet toe-behoort, ende dat hem alle eere ende glorie
toe-komt: Ende sagh alsdan oock te samen den gront
van haeren Niet, dat sy van haer selven Niet was, en-
de niet en vermocht. Maer sy her-roept dat sy den
gront van haeren Niet sagh: Segghende dat hy gront-
deloos is. Van alsdan is dese vreesse verdwenen: wat
de menschen seyden, of niet, sy hadde Godt altijd
voor opsicht, ende te samen haeren Niet: welke ken-
nisse daeghelijckx in haere ziele vermeerderde, met
wasdom van haere ootmoedigheyt.

§. 3. Voorbeelt van haer vormoedigheyt.

HEt voorbeelt van haere ootmoedigheyt was d'oot-
moedigheyt van haeren Salighmaecker, die sy
altijt voor ooghen hadde, ghemerckt dat sy daeghe-
lijckx sich vele uren onderhiel op d'overdenkinghe
van sijn Passie, ende oock d'ootmoedigheyt van sijne
Heylighe Moeder, ghelijck sy op een plaerse van haer
schriften te kennen gheeft. Ontrent den dagh der
Presentatie van de H. Maghet eens haer bedenckinge
nemende op d'opdraght die dese Maghet aen Godt
dede, gaende naer den Tempel, ende te samen op-
gaende in alle deughden: wierden haer de deughden
van de H. Maghet op een levende maniere voor-ghe-
stelt:

stelt: Onder de welke boven alle andere uytſcheen haere ootmoedigheyt. Die ſoo diep, ſoo breed, ende wijt was, dat ſy met gheen woorden en kan uyt gheſproken, noch met gheen ghepeyſen achterhaelt worden. Hier van, ſeght ſy, is my by ghebleven een dieper ootmoedigheyt, ende meerdere ingheſonckenheit in mijnen Niet. Soo dickwils als ick hier op peyſe, ghewoele ick my als verplettert onder alle vuyligheyt tot het diepſte toe: Ende dat ſoo klaerlijck ende ſoo levenachtigh, dat ick i'elcken keere daer van als droncken ben, ende niet en wete waer my laeten. Hier van ben ick eenige daegen geweest, k'en wœt niet hoe: Ende dat met eenen heeten brant, die ick in my gevoele, om daedelijck i'allen ooghenblick in't diepſte van alle vuyligheyt ghedolven te worden. Ick en vont gheene vuyligheyt, noch verworpenheit, die te verghelijcken is, by de vernietinghe van deſe groote verheven Koninginne: 'T was al niet. Hier uyt is my by gebleven een vernederinghe in't inſien van mijn ſelven. Daer en is niet te vinden, noch daer en ſal oyt iet gevonden worden, dat by my te vergelijcken is: Dan dat alle vuyligheyt, de welke genoemt wort, ten opſicht van my, wel mach een koſtelijck juweel gheuoemt worden. VWant uyt de vuyligheyt komt noch eenigh profijt op verſcheyde manieren: Maer uyt my, die boven alle vuyligheyt der vuyligheden vuyl ben, niet anders van mijn ſelven dan alle afgrûſelijck quaet: Een quaet ſoo groot, ſoo on-uytſprekelijck. Hier uyt ſpruyt een groote uytwerckinghe van danckbaerheyt tot Godt, als ick mijn ſelven ſoo quaet aenſien, ende dat dit onghemeten quaet door de gratie van Godt almachtigh beſtraelt wort, ende ſoo vele ghenaden van hem ontfanght. O danckbaerheyt boven alle danckbaerheyt, die deſe hooghſte Majestejt altijdt in ſijn ſelven moet blijven! Hier van is my oock by gebleven dat ſoo haest als ick maer mijn coghen ſlaen op het Beldt van de

H. Maeghet my dit voorschreven wederom voor gestelt wort, met soo groote droncken-maeckende Liefde, besonderlijck in 't stuck van vernietinghe, die ick ghevoele in my alsdan in te vloeden, als eenen droncken-maeckenden dranck, dat ick begeere nu daetelijck ende t' allen oogenblick van alle menschen verplettert te worden. Soo dat ick my verscheyde keeren hebbe moeten in houden met gheselt gheheelijck zijnde in dese versmiltighe, ende gheheelijck in Godt. O die daer uyt noyt tot sijn selven wederen queme! Koninginne van alles, door uwe Majesteijt ende door uwe barmhertighe handen komen wy van Godt ghenade versoecken, om de selve ghenade door de selve handen wederom op te draegen tot haeren oorspronck. Ghelieft my alijt by te blijven, dat ick alijt mach ingh keert blijven, voor ooghen hebbende mijnen Niet, ende daer teghen de goetheyt Godts, om hem van alles eere ende lof te gheven ende eeuwigelijck te dienen, Amen.

§. 5. Af-keer van de gratien t'openbaeren, die sy van den Hemel ontfonck.

GHemerckt dat sy soo verworpen gevoelen hadde van haer selven, was 't haer ten uyttersten pijnelijck, d'inwendighe ende verholen weldaeden, met de welke sy van den Hemel buyten haer verdiensten voor-komen wiert, oock aen den Biecht-vader t'openbaeren. Siende dat den Biecht-vader door dese verklaringe eenighe achtighe van haeren perfoon konde scheppen, die sy versaeckte boven al dat'er is. Sy gheeft dese teghenheydt over al te kennen, ghelijck wy seer dickwils bemerckt hebben, ende noch vorder souden kunnen bevestighen: Maer dit dunckt my onnuttigh te wesen, ghemerckt dat dese saecke soo klaerblijckelijck is.

NAER-

N A E R R E D E N.

Dit is't ghene ick uyt de schriften van de weerdige *Agnes van Heilsbagh* ghetrocken hebbe, ten deele met haere eyghen woorden, ten deele met den sin van haere woorden, sonder merckelijck byvoeghsel ofte veranderinghe: Mits dat de saecken, die sy verhandelt soo beduydelijck van haer self beschreven zijn (ghelijck den Leser kan mercken) dat het niet noodigh is daer iet by te voeghen; ende oock niet dienstigh, om de waerheyt niet te verkrencken.

Hoe waerlijck heeft *Ioanna van Randenraedt* in den voor-titel der schriften van haere weerdige Meesterse gheseyt, dat in dese schriften *seer vele groote jonsten, ende menighvuldighe openbaeringhen* te lesen zijn, die sy van onsen Lieven Heere ontfanghen heeft. Want hoe konnen dese jonsten ende openbaeringhen menighvuldigher zijn als daeghelijcksche, ja gheduerighe; soo door verschijninghen van Christus, van Maria, ende andere Heyligen, als door dat hemels licht, door dat brandende ende niet verbrande vier, ende dierghelijcke verbeldinghen, door welcke teekenen Godt zijn wijsheyt, schoonheyt, liefde, ende sijne andere volmaectheden aen sijn besondere vrienden pleegh kenbaer te maecten: Ende hoe konnen dese openbaeringe grooter of verhevender zijn, als sich uytstreckende tot onuytsprekelijcke saecken, oock niet uytghenomen het onbegrijpelijk Mysterie van de Alder-heylichste onscheydhaere Dryvuldigheyt, van't welck dese Dochter seldsamen dinghen geschreven, ende veel wonderlijcker kennissen ontfanghen heeft, tot welcker verklaeringe haer de woorden ende de macht ontbraken.

De Bestiëders van 't beschouwende leven, naem-
mentlijk den Salighen Joannes à Cruce, ghetrouwen
mede-gheselle van de H. Moeder Terefia, ende eersten
involger van haere weder-stellinghe (die inde godde-
lijke opghetoghentheden ende openbaeringhen soo
seer bedreven was, dat dese Heylighe pleegh te seg-
ghen, onmoghelijk te wesen van goddelijcke dingen
met hem te spreken, om dat hy terstont in Godt ver-
slonden was) schrijft in sinen opganck vanden Bergh
Carmelus, in 't derde Boeck, het 23 ende de volgende
Capittels, dat'er verscheyde soorten van openbaerin-
ghen zijn. Want sommighe gheschieden uytwendigh-
lijk aen de lichaemelijcke ooghen, door verbeldin-
ghen van eenighe wesentlijcke ghedaente: Sommighe
inwendighlijk aen de ziele, doch met verbeldinghen:
Sommighe sonder eenighe verbeldinghe, door een
klaer ende by-blijvende licht, dat in 't verstant inghe-
stort wort. Dit licht is somtijts minder, ende somtijts
meerder: Soo dat de ziele sich in 't selve somwijlen als
verliest, ende niet machtigh is uyt te spreken wat inde
krachten der ziele omghegaen is. Dit licht blijft lan-
ghen tijdt inde ziele, ende is hier in verschilligh van
de openbaeringen die met verbeldinghe gheschieden,
de welcke korten tijt dueren. Ende al-hoe-wel dit licht
somwijlen voor eenighen tijdt verdwijnt: laet noch-
tans in de ziele, de welcke van dese innighe teghen-
woordigheyt Godts alsdan berooft wort, een vaster
gheloof, een stercker hope, een branderder liefde tot
Godt, ende andere merckelijcke hemelsche uytwer-
kinghen. Soo spreken dese schrijvers van de goddelij-
cke openbaeringhen. Wat soorte van diergelijcke o-
penbaeringhen heeft aen *Agnes* ontbroken? Hoe
dick-

dickwils heeft sy Christus, de Moeder Christi, ende de Heylighe aenschouwt? Hoe menighvuldighe inwendighe ghesichten heeft sy ontfanghen? Hoe menighe jaeren heeft sy dat inwendigh licht ghenoten? Wat vast gheloof, wat vaste hope, wat vierighe liefde heeft sy hier van behouden?

De selve Schrijvers leeren, dat soo wel d'uytwendighe als inwendighe openbaeringhen, oock die sonder verbeldinghe gheschieden, van den quaeden geest kunnen naer ghemaect worden, die alsdan den schijn aen-nemt van eenen Enghel des lights: Maer dat d'openbaeringhen die van den quaeden gheest voort komen, dorrigheyt ende ongerustigheyt by-brengen, genegentheyt tot groot-achtinge van sijn selven, aenkleventheyt aen de soetigheyt van dese verlichtinge, ende begheerten om de selve meermaels t'ontfanghen; daer d'openbaeringhen die van Godt voort-komen, groote ruste achter-laeten, ende groote ootmoedigheyt inde ziele, de welcke sich onweerdigh kent, soo innighe gemeynsaemheyt met Godt, ende soo vriendelijcke omhelsinghen vande Godtheyt te ghenieten. Daerom hebben de Biecht-vaders van *Agnes* soo nauwkeurigh geweest in het ondersoecken, van wat geest dese openbaeringhen voort quaemen, ende dieste meer ghevreesst, dat den quaden gheest hier mede vermenghelt was, hoe dese openbaeringhen menighvuldigher ende verhevender waeren: tot dat sy alle dinghen tot den binnensten grondt ondersoeckende, bevonden hebben dat *Agnes* door dese openbaeringhen altijt vlammingher was tot de deught, altijt begerigher tot het lijden, tot vernederinghe tot vernietinghe van haer selven, ende dat sy aen Godt alleen,

niet aen sijn gaven ghevesticht was.

Dese Schrijvers vermaenen noch voorder, dat niemant en magh staen naer sulcke jonsten, 't welck een groote vermetentheyte ende hooverdye soude wesen; ende dat dese gratien niet en worden uyt-gedeelt, dan aen zielen die suyver, ganschelijck verstorven, ende inde oeffeninghe van bestandighe deughden wel diep gegrondt zijn. Het blijkt hoe af-keerigh dat *Agnes* van dese jonsten gheweest is, die liever hadde de selve te derven, als te ghenieten. Het blijkt wat diepen grondt van suyverheyt, van lyf-kastijdinghe, ende van andere deughden sy gheleyt heeft, om desen hooghen bouw te volmaecken.

Laet ons d'openbaeringhen daer laeten, welcker verholentheden niet en kunnen met korte woorden beschreven worden. Sy worden in desen Boeck verhaelt, niet tot naervolghinghe, maer tot verwonderinghe vande Goddelijcke goetheyt ende bermhertigheyt; tot lof, eere, ende glorie vanden ghenen, die door soo besondere gratien soo wonderlijck dese ziele voor-komen heeft. Sy worden aen weynighe zielen verjont; sy en maecken door haer selven de ziele niet heyligher: laet ons dan dese gaven ter sijde stellen, ende onse ooghen vestighen op de deughden van *Agnes*, die wy door Godts gratie kunnen naervolghen, die wy behoorden vierighlijck te wenschen, om door d'oeffeninghe der selve, van dagh tot dagh, ende van jaer tot jaer, aengenaemer te worden aen de Goddelijcke Majesteit.

Wy kunnen in dit leven bemercken, dat Godt alle foorten van menschen, boeck die in haer eerste jeught hem wederspannigh zijn, tot sijn besondere vrient-schap

fchap treckt, als den mensch sich niet ontreckt aen de gratie. *Ioanna van Randenraedt* was van haer jonckheyt seer af-keerigh oock van d'alderminste sonde; *Agnes van Heilsbagh* seer uyt-ghestort tot verscheyde misdaden, in de welcke sy haer eerste jaeren qualijck overgebracht heeft: alle beyde zijn sy van Godt genoodt geweest tot een verheven deught, tot versaeckinghe vande wereldtsche ydelheyt, tot volmaeckte liefde van haeren Bruydegom; alle beyde hebben sy den treck vande Goddelijcke gratie ingevolgt: alle beyde zijn sy als hoogh verheven palm-boomen voor Godts ooghen op-ghegroeyt: alle beyde hebben sy ons een volmaeckt voor-beeldt achter-ghelaeten om haer kloeckmoedighe ende vierighe voerstappen te volgen. Wie sal dan den moet verloren geven, om tot groote liefde van onsen Heere, onsen Schepper, onsen Salighmaecker te komen, als men fiet dat hy van sijn ghemeynsaemheyt oock niet verstoet, die inde jonghere jaeren haer quade gheneghentheden ingevolgt hebben?

Doch om tot dese ghemeynsaemheyt met Godt te geraecken, moet de ziele bequaeme weggen in-gaen, ghelijck *Agnes* in-ghegaen is. Want in dit stuck en springht-men niet van 't leeghste tot het opperste sonder middel; maer men naerdert trap-wijs tot dese Goddelijcke vereeninghe: gelijk *Agnes* genaerdert is, soo in dit Leven bemerckt kan worden. Eer ick eyndighe, sal ick hier de konste van dese opklimminghe aenwijzen; die *Agnes* ende andere hoogh-vlioghende zielen ghebruyckt hebben, ende die van ons oock moet ghebruyckt worden, is 't dat wy tot een innigh gebedt, ende soete vereeninghe met onsen Heere willen ontfanghen worden.

Den

Den H. Bernardus die met Godt soo vereenicht gheweest is, ende door sijn vierighe woorden, ende hoogh-geleerde schriften, soo vele zielen tot het beschouwende leven gebrocht heeft, beschrijft dese konste seer aerdighlijck in sijn derde Sermoon vande Besnijdenisse des Heere. Leerende voor al, dat de ziele, die door haer wereldsch leven verloren heeft, dat het heyligh Doopsel haer gegeven hadde; door de kracht der Goddelijcke gratie moet herboren worden, om in een nieuw leven te wandelen. *Den mensch wort wederom geboren*, seght hy, *als de Sonne van rechtveerdigheyt in onse ziele op-staet, die de duysternissen van onse sonden verlicht, ende ons het schroomelijck ordeel Godts voor ooghen stelt.* Dit is de geestelijcke geboorte, vanden mensch die tot Godt op-klimt, als hy door d'inbeeldinge van 't toekomende ordeel, gelijk aen *Agnes* geschiet is, of door eenighe andere beweghinghe, van Godt verlicht wort, om sijn sondigh leven te laeten, ende sijn herte te stieren tot sijnen Schepper.

Hier nae volghen ses trappen, door de welcke de ziele soo in't gebedt als andersins, opgheheven wordt tot de soete ghemeynsaemheyt met Godt: welcke trappen van den selven H. Bernardus vergheleken worden by de ses daeghen op de welcke Godt de werelt gheschaepen ende volmaeckt heeft. Want gelijk de werelt inde ses eerste daeghen der scheppinghe daegelijckx schoonder ende volmaeckter wiert; soo wort de ziele in sghelijckx voor Godts ooghen schoonder ende volmaeckter door dese ses trappen van 't gheestelijck leven; ende wort bequaemer om in dit sterffelijck lichaem eenen voorsmaeck vande eeuwighe hemelsche wellusten te ghenieten.

Den

Den eersten trap seght desen H. Vader te wesen *den dagh van rechtveerdigheyt*. Als wanneer de ziele kennende de grootheyt, ende de menichte van haer plichten, de selve tracht af te legghen, ende aen de Goddelijcke rechtveerdigheyt te voldoen. Sy doortiet de leelijckheyt van haere misdaden: de strenghe rekeninghe die Godt sal afvraeghen, van alle woorden, wetcken, gepeysen, achterlaetinghen: de kortheyt van dit leven, de langhduerighe eeuwigheyt. Sy soeckt op het spoedighste aen haeren Godt te voldoen, eer d'ure komt, op de welcke sy voor sijnen Rechter-stoel sal moeten verschijnen. sy verfoeyt haere sonden, sy sucht, sy weent, om haeren Godt te versoenen, ende haere schulden te betaelen.

Den tweeden trap *is den dagh van voorsichtigheyt*. Hier siet de ziele hoe moeyelijck ende hoe sorgelijck dat het is, tot een deughdzaam leven, ende tot de saligheyt te gheraecken, tusschen menschen die de bedorven wereltd ende haere ongereghelde geneghentheden in-volghen, vande welke de sonden sookleyn gheacht, ende soo lichtelijck bedreven worden. Daerom tracht sy het licht des hemels te vatten, om volghens het wel-behaeghen Godts tot eenigh vertreck te komen, daer sy af-ghesondert van alle schaedelijck geselschap ende perijckel, meerdere versekeringhe kan vinden, van inde voorgaende sonden niet te hervallen, ende met meerdere stilligheyt ende ingekeertheyt, de ghewichtighe saecken vande langhe eeuwigheyt te behertighen. Uyt het selve opsicht tracht sy eenen goeden bestierder ende leydtzman te vinden, om door den selven in alle deughden ghevoordert, in alle twijffelinghen onderricht, in alle

kranckheden gheholpen te worden, om inde strybaene, die sy vromelijck onderneemt, vande reden niet af te wijcken.

Den derden trap is *den dagh van sterckte*. Hier soeckt de ziele met alle ghewelt alle banden te breken, die haer aen de wereltd, aen de sonde, aen haer selven, of aen andere menschen vast houden: voornemende eene onverfoenelijcke oorloghe aen te gaen teghen al wat strijdt teghen Godt: ende alles kloeckelijck aen te vatten dat tot vervoorderinghe van Godts glorie, ende der ziele saligheyt dienstigh is. Sy stelt vastelijck, door een oprechte meyninghe, Godt alleen in alle wercken te soecken, ende hier inghestaedighlijck te volherden: alle onghemacken ende beletselen kloeckelijck af te snijden, alle vreesse te verstootten, alle beletselen t'overwinnen, sonder eenigh betrouwen op haer selve, maer met groot betrouwen op Godt.

Den vierden trap is *den dagh van maetigheyt*: door de welcke de ziele sich ontreckt aen alle sinnelijckheden ende ongereghelde driften, over al toomende haere lusten, over al haer selven verloochenende, vluchtende alle ydelheyt, alle nieuwsgierigheyt, alle verwaentheyt, ende alle verstervinghe ondernemende, volghens de bestieringhe van haeren Oversten.

Den vijfden trap is *den dagh van verduldigheyt*: door de welcke de ziele sich diep indruckende het voorbeeldt vanden lijdenden Salighmaecker, dorstigh wort om te lijden met haeren Beminden; teghenspoet, vervolginghen, sieecten des lichaems, verlatentheden des gheests, alle pynelijckheyt uyt Godts liefde t'onderstaen. Want de schickinghe Godts verscheyde quellin-
ghen

ghen ende pynelijckheden, soo uytwendighe als inwendighe, toe-sendt of toe-laet, aen zielen die hy tot sijn sonderlinghe liefde verkieft.

Den sefden trap, is *den dagh van ootmoedigheyt*. Hier wort de ziele gewapent teghen d'ydellike glorie, daerwelcke soude konnen spruyten uyt de voorgaende werken van deughden, uyt haer verstervinghen, uyt haer gewilligh lijden, uyt haeren yver tot Godts eere ende glorie, uyt de gratien die sy vanden hemel ontfangen heeft, of ontfanght. Sy kent haere ellendigheyt, sy vernedert sich voor de menschen, sy vernedert sich voor Godt: ende dat dies te meer, hoe sy grootere weldaeden van den hemel gheniet. Sy en siet in haer selven niet anders, als onweerdigheyt, als boosheyt, als sonde: sy graeft geduerigh in haeren Niet, alrijt dieper en dieper: sy stiert alle haere gaven, ende alle goet dat sy besit, tot den echten oorspronck van alles, te weten, Godt: sy is bereet alle natuerelijcke goederen te verliesen, als 't Godt soude believen, uyt-genomen sijn liefde: sy tracht haer selven aen alle menschelijcke kennisse t'ontrecken: haer herte en is aen gheen schepfel ghehecht: haeren eenighen wensch is versmaedheyt, lyden, en pijnen.

Naer dese ses trappen volghet *den dagh van devotie*, den dagh van stilte ende ruste in Godt, (gelijck Godt den seivensten dagh der Scheppinghe van sijn werck gerust heeft,) den dagh van hemelschen troost, den dagh van beschouwinghe, ende van voordere jonsten, die de Goddelijcke goetheyt, naer foodaenighe bereydselen aen de ziele mildelijck schenckt. Hoe de ziele inde voorgaende trappen meer geoeffent is, hoe sy bequaemer wordt om haeren Schepper met soetere

vereeninghē ende meerdere gerustigheyt t'ontfangen,
ende den vermaeckelijcken balssem sijnder goetheyt
ende genaede te smaecten.

Door dese trappen heeft *Agnes* op-ghegaen, dese
trappen heeft sy heelē jaeren gewandelt ende herwan-
delt, gelijk den loop haers levens, ende haere deugh-
den uyt-wijzen. Door den selven wegh moeten wy
volghen, die naer haer exempel trachten Godts ghe-
meynsaemheyt te bekomen, in sijn liefde vierigh te
zijn, ende onse zielen rijk te maecten met dese he-
melsche schatten: t welck ick aen alle zielen wen-
sche.

Tot meerdere eere Godts

333

GHETUYGHENISSE
VANDEN PRINCE
VAN
NASSAU

Gouverneur van Gelder-landt, &c.

E N D E

VANDE PRINCESSE
SYNE GHEMALINNE.

Alfoo het dienstich is getuygenisse der waerheyt te geven voor 't gemeyne beste van 't gheheel Christendom, principaelyck in saeken, die de eere ende glorie Godts, ende sijnder Heylighen raeken; soo bevinden wy ons verplicht, om door dese te ghetuyghen, dat wy uyt de verklaeringe van verscheyde deughtsaeme ende gheloofweerdige Persoonen, die geleest hebben met de Weerdige Agnes van Heilsbagh, ende namentlyck uyt de mondelinge getuygenisse vande Weerdige Joanna van Randenraedt, in 't gheestelyck leven haere geestelycke Leer-dochter, verstaen, ende kennisse gekregghen hebben, dat de voorschreve Weerdige Agnes is gheweest van een seer verheven deughtsaemheyt, ghemeynschap met
Godt

Godt, ende uytmuntende godt vruchtigheyt: dat sy als eenen spiegel van alle deught, door haere geestelycke onderwysingen, ende aenmaeningen gediene heeft voor geestelycke Leer-meeesterse van vele godt vruchtighe Maeghden; dat sy kennisse gehad heeft van saeken in't gemoet van andere verborghen; dat sy verscheyden toekomende dinghen voorseyt heeft, ghelyck die veel jaeren daer naer gheschiet sijn: Dat sy by alle, die haer kenden in grootachtinge is geweest, ende reputatie van een verheven Godtsdienstigheyt, dat in haere doot alle soorten van menschen hoops-gheweys sijn komen besien ende vereeren het lijk, trachtende het selve met hunne Roosen-hoeykens te raecken, ofte iet daer van mede te deylen: Dat naer haere doot verscheyde perfoonen besondere weldaeden op het aenroepen, ende toevlucht tot de voorschreve Agnes bekennen verkregen te hebben, &c. So dat wy met verlangen verwachten de beschryvinge van soo godt vruchtich leven te mogen sien door den druck in't licht ghestelt, hetwelcke niet anders en kan wesen, als tot groote stichtinge van een ieder, ende verwecksel tot alle deuchtsaemheyt, ende godt vruchtigheyt. In teeken der waerheyt, hebben wy dese onderteekent, ende onsen zegel daer by doen stellen: Ghedaen tot Ruremonde den 12. des jaers 1691.

FRANCISCUS Prince van Nassau
I.E.C. Princesse de Nassau;

GHETVYGHENISSE

Vanden Souvereynen Raede
VAN GELDERLANDT.

Cancellaeer ende Raeden van sijne Majesteys Sou-
verainen Raede des Vorstendoms Gelre, doen te
weten, dat wy hebben ontfangen a' ootmoedige supplicatie
vanden Eerw. P. Reëtor der Societeyt JESU binnen dese
stadt, inhoudende, hoe dat hy tot bevoorderinge van d' eere
ende glorie Godts, ende des s'lf's lieve Heyligen, van noo-
de hadde een verklaeringe van desen Hove, over de ken-
nisse die de selve nyt de aldaer geannecteerde Attestatien
konden trecken van 't comportement, ende reputatie van
besondere deughtsaemheyt, ende godt vruchticheyt van
wijlen de weerdige Agnes van Heilsbagli geestelijcke
Dochter, ende in 't geestelijck leven Meesterse van wijlen
Iouff. Joanna Baptista van Randenraedt, alhier ghe-
storven anno 1640. Verzoekende ootmoedelijck, ten eynde
't Hof geliefde gediënt te sijn aen den Remonstrant de
voorschreve verklaeringe mede te deylen. Soo ist, dat wy
hier mede verklaeren, dat die Attestatien hier boven ver-
melt, wesende dry in 't getal, sijn gegeven ende gheteekent
by dry geloof weerdige, ende seer deughtsame geestelijcke
Vrouw-persoonen, eenpaerlijck mede-brengende dat sy be-
son-

sondere kennisse hebben gehad met de weerdige Agnes van Heilsbagh, in haer leven gheestelijke Dochter in dese Stadt ghestorven in't jaer 1640. Ende namentlijk d'eerste dat sy onder der selver directie heeft gestaen den tyt van dry jaeren, ende present is geweest in haer afsterven, ende dat hun alle wel is bekend, dat die voorschreve persoone die reputatie heeft ghehad, ende naer gelaeten, van een seer deughdzaam, ende gestichtigh leven: oock dat twee daer van kennisse sijn hebbende, dat die voorschreve persoone heeft voorseyt eenige toekomende saeken, die oock alsoo soude sijn geschiet: Ende dat die derde heeft gesien, dat naer haere doot alle soorte van menschen gekomen sijn tot haere begraeffnisse, ende vele daer van nyt groot-achtinghe getracht hebben voor reliquien iet te bekomen, t'gene haer lichaem hadde geraeckt; ende oock kennisse te hebben van eenige besondere weldaeden, die aen sommighe persoonen, haere voorspraeke aengheroepen hebbende, soude sijn wedervaeren. Des t'Orconde is desen by last als boven by den Greffier vanden voorschreven Raede onderteekent, ende met het segel adCausas bekrachticht. Tot Ruremonde den 13. Januarij 1691. Va. v.

F. WINCKEL.

T A.

T A F E L

DER CAPITTELEN.

EERSTE DEEL,

- I. CAP. **H**Aer eerste Jonckheyt. 15
- II. CAP. **H**Beginfelen van haer deughdzaam leven. 21
- III. Voortganck van haer deughdzaam leven. 26
- IV. Kloeckmoedigheyt inde bewaernisse der Suyverheyt. 32
- V. Strenghe leven ende lyf-kastijdinghen van haer jonckheyt. 36
- VI. Ootmoedigheyt, Gave der traenen; Bermhertigheyt van haer jonckheyt. 40
- VII. Haer vertreck naer een Klooster, ende deughden aldaer gheoeffent. 43
- VIII. Is ghenootsaeckt het Klooster te verlaeten om haer lammigheyt, die ongheneesbaer gheoordeelt wort. 49
- IX. Leght d'ydele kleederen af, ende oeffent verscheyde goede wercken in haers Vaders huys, haer bekoringhen. 53
- X. Haeren yver om zielen te winnen. 56
- XI. Wort met inwendighe benautheden overvallen. 60
- XII. Haere sieckte ende genesinghe van haer lammigheyt door de Moeder Godts, die haer verscheyde reysen openbaert. 63
- XIII. Wat naer dese sieckte gheschiet is. 68
- XIV. Sy brengt haeren Vader tot een beter leven; die Salighlijck sterft. Daer-en-tusschen vint sy eenen Biecht-vader naer haeren wensch. 71

T A F E L

- XV. Sy doet belofte van eeuwighe Suyverheyt. 75
- XVI. Sy vertreckt naer Ruremonde, teghen den danck
van haer vrienden: ende begint te leven onder de
bestieringhe der Societeyt. 78
- XVII. Hoe sy in dese jaeren haer selven in't geestelijk
leven ghevoordert heeft. 82
- XVIII. Hoe sy in dese ende inde volgende jaeren, haer
Naesten tot de deught vervoordert heeft. 88
- XIX. Wat'er voorder voor ghevallen is tot het jaer
1630. 91
- §. 1. Haer wederspanningheydt om de verholentheden
van haer ziele aen den Biecht-vader te verklaeren,
wort wonderlijk van Godt ghestraft. *Ibid.*
- §. 2. Den Biecht-vader belast haer den heelen loop
haers levens te beschrijven. 96
- §. 3. Wort in haer sieckte van Christus befocht. 97
- §. 4. Onverwachte ghenefinghe van hert-pijne, ende
andere quaelen. *Ibid.*
- §. 5. Overwint het menschelijk opficht. 98
- §. 6. Christus verthoont sich in eenen armen mensch
ende andersints. 100
- §. 7. Op wat maniere de H. Maghet in alle wercken kan
ghe-eert worden. 101
- §. 8. Haere gave van traenen wort in verhevender traen-
nen verandert. 102
- §. 9. Wort ghedreven tot het inwendigh Ghebedt. 103
- XX. Verstaet van Godt den roep van *Ioanna van Ran-*
denraedt, die in't jaer 1630. gheestelijke Dochter
gheworden is, ende helpt haer tot het in-volgen
van haeren roep. 104
- XXI. Wat'er voorder voor ghevallen is tot het jaer
1637. 108
- §. 1.

DER CAPITTELEN.

- §.1. Wort Meesterſſe van *Ioanna* gheſtelt. Ibid.
- §.2. Veranderinghe van koper in gout. 110
- §.3. Sy wort noch voorder van den Hemel geholpen,
om aelmoeffen te gheven. Ibid.
- §.4. Hoe ſy voor tijdelijcke baete van haeren naeſten,
ghebeden heeft. 111
- §.5. 'T Sermoon hoorende, kent d'inwendighe ghe-
ſteltenijſſe des toe-hoorders. 112
- §.6. Bidt met goede uyt-komſte voor haer naeſte
vrienden, die in groot ghevaer waeren. Ibid.
- §.7. Verſtaet van Godt, dat P. Simon van den Hove,
naer Ruremonde quam wonen. 114
- §.8. Wort wonderlijck van Godt bewaert over wegh. 115
- §.9. Haer kloeckmoedigheydt teghen de gheeffen der
hellen. 117
- XXII. Wat'er voor-ghevalen is in't jaer 1637. 118
- §.1. Christus verthoont haer ſijn droefheydt over de
ſonden der menſchen. Ibid.
- §.2. Bedroeft zijnde om t'achterdencken van haeren
Biecht-vader, dat ſy van den quaeden gheeft bedro-
ghen wiert; wort van Godt ghetrooft. 120
- §.3. Leght den laſt van de kinderen t'onderwijſen op
Ioanna van Randenraet. 122
- §.4. Verſtaet van Godt t'ghene *Ioanna* ſocht te verber-
ghen. 123
- §.5. Waer Godt vertreckt, als hy van de ſondaeren
verſtooten wort. 124
- XXIII. Wat'er voor-ghevalen is in't jaer 1638. 125
- §.1. Haeren yver om de Beelden van de H. Maghet te
cieren. Ibid.
- §.2. Wort van de H. Maghet beſocht als ſy haer Roo-
ſen-

T A F E L

fen-hoeyken las.	Ibid.
§.3. Openbaeringhe van de H. Dryvuldigheyt.	126
§.4. Andere vereeninghe met Godt, ende onderfoeck of'er gheene eyghen liefde hier mede vermenghelt was.	129
§.5. Haer groot betrouwen op Godt.	130
§.6. Haer Ghebeden voor de Paters der Societeyt die te Maeſtricht ghevanghen ende ghedoodt zijn.	131
§.7. Soete Bedenckingen ende openbaeringhen op Palmen-ſondagh.	135
§.8. Sy vertrooft haeren Biecht-vader die met de Steen ghepijnicht wiert.	140
§.9. Biddende voor den Biſſchop die ſieck was, verſtaet dat ſijn leven voor eenigen tijt verlenght wiert.	142
§.10. VVort vermaeckt met een Enghels gefangh.	143
§.11. Haer Schoon-broeder ende den Vader van haer Schoon-broeder, ſterven.	144
§.12. VVort van de H. Maghet beantwoort, ende ver- ſekert van beſchermt te worden in haer aenſtaende perijckel.	145
§.13. VVort van de H. Maghet berispt, over eenighe verghetenthey.	148
XXIV. VVat'er voor-ghefallen is in't jaer 1639.	150
§.1. Verſtaet hoe aenghenaem de belofte van ſuyver- heyt aen Godt is.	150
§.2. Openbaeringe inde kleedinghe van een Dochter, die in een klooster gonck: Af-keer van ſonden.	151
§.3. Offert ſich aen Godt voor eenen palm-tack, ende Godt aen haer.	153
§.4. De doodt van Jouffrouw Botters.	154
XXV. Haere Doodt.	157

TWEE-

DER CAPITTELEN.
T W E E D E D E E L.

Eenighe deughden vande weerdige Agnes van Heils- bagh.	169
I. CAP. Liefde tot d'Alderh. Dryvuldigheyt	ibid.
II. Liefde tot Godt.	174
§. 1. Haer bereytselen tot dese liefde.	ibid.
§. 2. Over-een-kominghe tusschen haeren wille en- de den wille Godts.	ibid.
§. 3. Hoe Agnes sich gekeert heeft tot Godt.	179
§. 4. Hoe Godt sich gekeert heeft tot Agnes.	187
§. 5. Dickwils sieck zijnde vande over-groote jon- sten die sy van Godt ontfongh, wort versterckt &c.	189
§. 6. waerom soo luttel menschen tot dese gemeyn- schap met Godt geraecken.	191
III. Liefde tot het Hooghw. H. Sacrament.	192
§. 1. Christus openbaert haer inde Misse, offerende dit Sacrificie aen sijnen Vader.	ibid.
§. 2. Soete invallen door 'taensien van een Remon- strantie.	193
§. 3. Verscheyde straelen uyt het H. Sacrament door de welcke Agnes de verscheyden gesteltenissen der ge- moederen kent.	198
§. 4. Siet d'eerbiedinghe die d'Enghelen aen dit Sacra- ment bewijsen.	201
§. 5. Siet de handen van eenen Priester, heel swert, die in doodelijcke sonde Misse dede.	202
§. 6. Is besorght voor het ciersel van haer ziele als sy ter H. Communie gaet: Ende wort van Christus ver- ciert.	203
§. 7. Verstaet van Christus dat die zielen mildelijker inde H. Communie getoest worden, die haer selven	meer

T A F E L

meer uyt gaen.	207
§.8. gedachten, ende vierighe begeerten inde bereydinghe tot de Communie.	209
§.9. Haer ghesteltenisse als sy de H. Communie ontfonck.	213
§.10. Siet meermaels haeren Salighmaecker, en hoort sijn stemme als sy Communiqueert.	217
§.11. Heeft groot gevoelen, merckende dat iemant gewillighlijck verstroeyt was, naer dat hy de H. Communie ontfanghen hadde.	221
§.12. Haer ghevoelen over dat sommighe naer't ontfanghen vande H. Communie, in doodelijcke sonden vallen.	223
§.13. Christus gheeft haer te kennen wat hy vande sondaeren lijdt: Agnes versoent sijn rechtveerdighe gramschap.	225
§.14. wat vermaeck de H. Maeghet scheidt, uyt de gene die Godtvruchtelijck ter H. Communie gaen.	227
§.15. Seete gepeysen op het breken der H. Hostie.	228
§.16. wat sy nae de Communie pleeghte doen.	229
§.17. Door't aensien van de H. Hostie worden onse verdiensten vermeerderd.	231
IV. Liefde tot den lijdenden Salighmaecker, ende tot het navolgen van sijn bitter Lijden.	232
§.1. Haer daghelijcksche ghedachten op het lijdenden Salighmaeckers.	235
§.2. Haere vierighe begeerten tot het lijdenden.	237
§.3. Haere begheerten tot het lijdenden worden dickwils van Godt verhoort.	245
§.4. Haer lyf-kastijdinghen ter Liefde vanden lijdenden Salighmaecker.	253
V. Liefde tot de H. Maeghet.	258
	VI.

DER CAPITTELEN.

VI. Liefde tot de Heylighen.	263
VII. Liefde tot den naesten.	268
VIII. Ghebedt.	271
§. 1. Vierigheyt in't Ghebedt.	ibid.
§. 2. Verlaentheyt in't Ghebedt.	272
§. 3. Haere maniere van bidden.	276
IX. Bekoringhen.	259
§. 1. Bekoringhen tegen de gehoorfaemheyt.	269
§. 2. Bekoringe van haet, vraeck, ende achterklap.	302
§. 3. Bekoringhe van ydele glorie.	306
§. 4. Bekoringhe teghen den H. Ignatius ende de Societeyt.	309
X. Oodtmoedigheyt.	312
§. 1. Kleyn gevoelen van haer selven.	ibid.
§. 2. Begeerte om van andere vernedert te worden.	316
§. 3. Voorbeeld van haer oodtmoedigheyt.	320
§. 5. Af-keer van de gratien t'openbaeren, die sy van den hemel ontfonck.	322
Naer-reden.	323

O O R L O F

DES EERW. P. PROVINCIALIS.

Ick onderschreue Provinciael der Societeyt IESV, inde Nederduytsche Provincie, nyt macht aen my ghegheven van onsen seer. Eerw. Pater Generael Thyrsus Gonzalez, vergaen aen Michiel Knobbært, Boeckdrucker binnen Antwerpen, den Oorlof om te drucken. Het leven ende Deughden vande weerdighe Agnes van Heilsbagh, beschreven door eenen Priester van onse Societeyt, en door verscheyde Godt-geleerden der selve Societeyt overlesen en goet ghekeurt. Tot blijk hier van heb ick dese Brieven met mijn handt onderteekent, en met den zeghel van mijn Officie bevesticht, tot Antwerpen den 20. December 1690.

Guilielmus Anhoudts.

APPROBATIO.

Liber, cui titulus het Leven ende deughden van de Weerdighe **AGNES VAN HEILSBAGH** gheestelijcke Dochter, *uti continens verum exemplar earum, qua in saeculo hoc manentes piè in Christo vivere, & caelestem sponsam quarunt, non sine magno fructu legetur, & ideo utiliter Imprimetur.* Dabam Lovanii 24. Decembris 1690.

NICOLAUS DU BOIS

*Sacrarum litterarum primarius professor
Librorum Censor, &c.*

APPROBATIO.

Liber, cui titulus, Leven ende Deughden vande Eerw. **AGNES VAN HEILSBAGH**, nihil in se continet, quod bonis moribus, aut fidei adversetur: tum vero eas complectitur virtutes, documenta, gratiasque Agneti collatas, qua plurimum faciunt ad Proximorum adificationem, divinamque gloriam: Quare utiliter imprimendum censeo. Antverpia 23. Decembris 1690,

*Antonius Hoefflach Canon. Graduat.
Lib. Cens. Antv.*

PRIVILEGIE.

Carel by der gratie Godts, Koninck van Castillien, van Leon, van Aragon, &c. Hertogh van Brabant, &c. heeft geconsenteert ende ghepermitteert aen *Michiel Knobbaert*, gesworen Boeckdrucker binnen de stadt Antwerpen, alleen te moghen Drucken, het Boeckken ghenaemt *het Leven ende Deughden vande weerdighe AGNES VAN HEILSBAGH* geestelijcke Dochter, beschreven door sekeren Priester der Societeyt **JESU**. Verbiedende alle andere Boeck-druckers ende Boeck-verkooopers, den voorleaven Boeck in ses toekomende jaeren, in't gheheel oft in deel naer te drucken, ofte te conterfeyten, oft elders ghedruckt sijnde in dese Landen in te brenghen, te verkoopen, ofte te distribueren op pene in de opene Brieven begrepen. Gegheven in onse stadt van Brussel, 17. Februarij 1691.

Onderteeckent.

LOYENS.

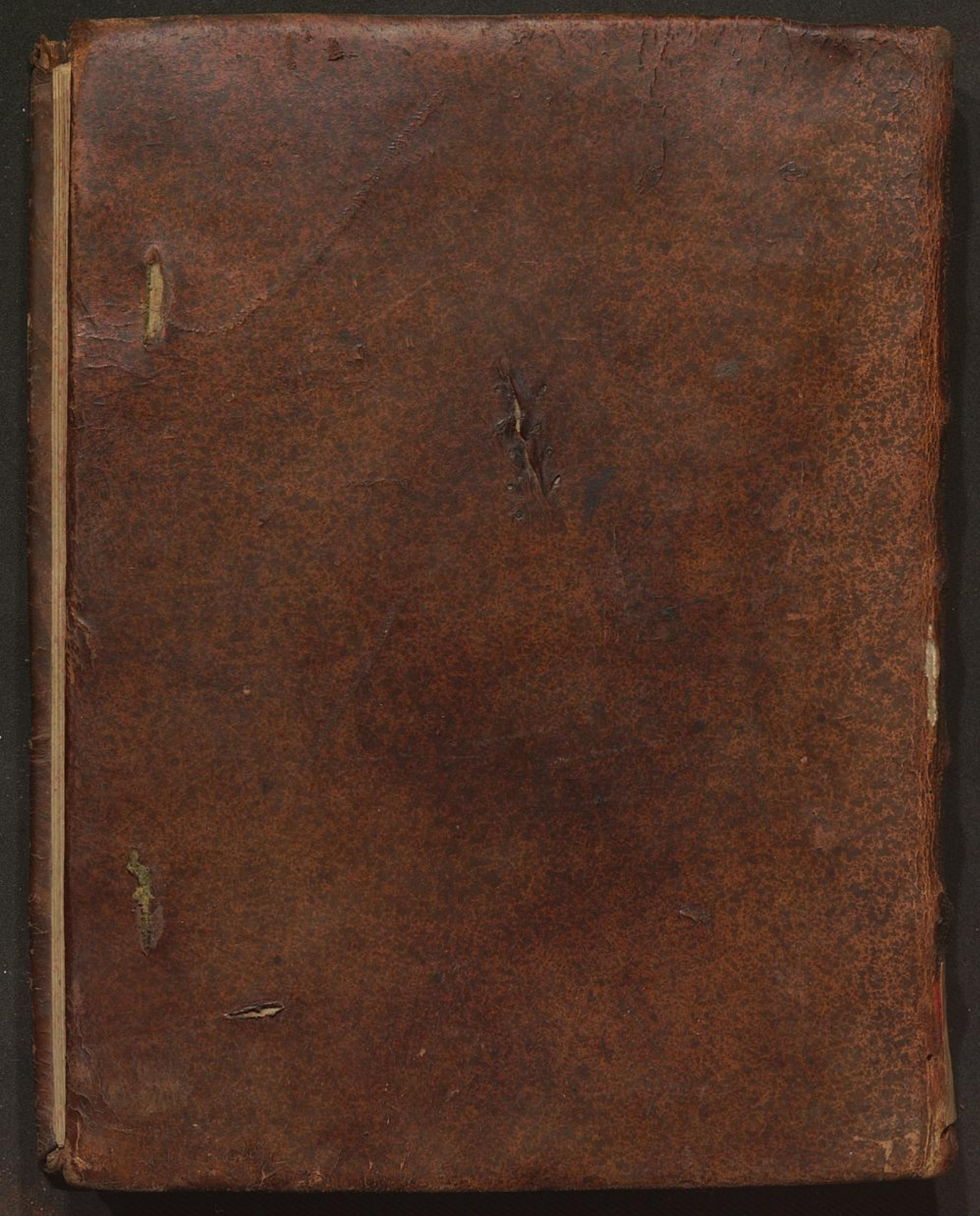

LEVEN
VAN
AGNES

Th

2412